

Nr 155

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kreditupplysningslag; given den 12 oktober 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

CARL GUSTAF

CARL LIDBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till kreditupplysningslag. Förslaget bygger på det betänkande som förra året lades fram av kreditupplysningsutredningen.

Syftet med lagförslaget är i första hand att undanröja riskerna för att kreditupplysningsverksamheten skall medföra otillbörligt intrång i de kreditsökandes personliga integritet. Hänsyn tas också till kreditgivarnas intresse av en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet.

Lagförslaget innebär för det första att kreditupplysningsverksamhet får bedrivas endast av den som har fått särskilt tillstånd. Detta gäller dock inte kreditupplysning genom tryckt skrift. Tillståndsprövningen anförtros åt den nyligen inrättade datainspektionen, som redan enligt datalagen har att tillvarata integritetsskyddsintressen. Datainspektionen skall även utöva fortlöpande tillsyn över kreditupplysningsverksamheten.

Enligt lagförslaget får utländsk medborgare eller utländskt företag e. d. inte meddelas tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet här i landet. De utlandsägda företag som är verksamma här vid lagens ikraftträdande får dock under en övergångstid fortsätta sin verksamhet med oförändrade ägarförhållanden.

Lagförslaget innehåller vidare bestämmelser som begränsar kreditupplysningsföretagens rätt att samla in, lagra och lämna ut information. Begränsningarna gäller bl. a. information av ömtålig natur, t. ex. uppgifter om brott, administrativa tvångsåtgärder, sjukdom m. m. Vidare begränsas användningen av uppgifter om betalningsförsummelse i kreditupplysningar om privatpersoner. I princip får uppgift lämnas endast om sådan betalningsförsummelse som har fastslagits av myndighet. I kredit-

upplysningar om privatpersoner får inte heller förekomma information som är mer än fem år gammal.

För att ytterligare stärka integritetsskyddet innehåller lagförslaget också en bestämmelse om till vem kreditupplysning om privatperson får lämnas. Det krävs i princip att beställaren har behov av kreditupplysningen för kreditprövning e. d. Genom förslaget får också var och en rätt att erhålla besked om vilka uppgifter som finns registrerade om honom hos kreditupplysningsföretagen. Dessutom får privatpersoner rätt att få del av innehållet i lämnade kreditupplysningar.

Lagförslaget innehåller också föreskrifter om rättelse av oriktig eller missvisande uppgift samt bestämmelser om straff och skadestånd. Den som driver kreditupplysningsverksamhet skall vara skyldig att ersätta skada som tillfogas någon genom otillbörligt integritetsintrång eller genom att oriktig uppgift lämnas om honom. Den som orsakat skadan kan dock undgå ersättningsskyldighet, om han kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet har iakttagits.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1974.

Förslag till Kreditupplysningslag

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet. Förmedling av upplysningar mellan kreditinrättningar omfattas dock ej av lagen, i den mån det är fråga om Sveriges riksbank, Sveriges investeringsbank AB eller kreditinrättning under bankinspektionens tillsyn. Ej heller gäller lagen förmedling av upplysningar mellan företag inom samma koncern.

2 § I lagen avses med

kreditupplysning: uppgift, omdöme eller råd som lämnas till ledning för bedömning av annans kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende,
personupplysning: kreditupplysning om annan enskild person än den som är näringsidkare eller annars har så väsentligt inflytande i viss näringsverksamhet att uppgift om hans egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ekonomiska ställning.

Tillstånd m. m.

3 § Kreditupplysningsverksamhet får bedrivas endast efter tillstånd av datainspektionen.

Tillstånd behövs ej för kreditupplysningsverksamhet, i den mån den bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift.

4 § Tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet får meddelas endast om det från allmänna synpunkter finns behov av verksamheten och den kan antagas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Tillstånd meddelas för en tid av högst tio år i sänder och får förenas med föreskrift om hur verksamheten skall bedrivas.

Tillstånd får ej meddelas någon för vilken gäller inskränkning i rätten att förvärva fast egendom enligt lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m.

Verksamhetens bedrivande m. m.

5 § Kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas så att den ej leder till otillbörligt intrång i personlig integritet genom innehållet i de upplysningar som förmedlas eller på annat sätt.

6 § Uppgift om någons politiska eller religiösa uppfattning, ras eller hudfärg får icke insamlas, lagras eller vidarebefordras i kreditupplysningsverksamhet.

Uppgift om att någon misstänkes eller dömts för brott eller avtjänat straff eller undergått annan påföljd för brott eller varit föremål för åtgärd enligt barnavårdslagen (1960:97), lagen (1954:579) om nykterhetsvård, lagen (1956:2) om socialhjälp, lagen (1966:293) om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall, lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, lagen (1964:450) om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet eller utlänningslagen (1954:193) får ej utan medgivande av datainspektionen insamlas, lagras eller vidarebefordras i kreditupplysningsverksamhet. Detsamma gäller uppgift om sjukdom, hälsotillstånd eller liknande.

Medgivande som avses i andra stycket får lämnas endast om synnerliga skäl föreligger.

7 § Personupplysning får ej innehålla uppgift om annan betalningsförsummelse än sådan som fastslagits genom domstols eller annan myndighets avgörande eller åtgärd eller som lett till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord. Uppgift som enligt det sagda ej får lämnas ut får icke heller lagras.

Datainspektionen får medge undantag från bestämmelserna i första stycket.

8 § Personupplysning får ej innehålla uppgift om omständighet eller förhållande som är av betydelse för bedömningen av någons vederhäftighet i ekonomiskt hänseende, om fem år förflutit från utgången av det år då omständigheten inträffade eller förhållandet upphörde. Uppgift som enligt det sagda ej får lämnas ut skall efter den angivna tiden gallras ut ur register som användes i kreditupplysningsverksamhet. Gallringen skall göras så snart det kan ske och i vart fall innan upplysning lämnas om den som uppgiften avser.

9 § Personupplysning får ej lämnas ut, om det finns anledning antaga att upplysningen kommer att användas av annan än den som på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av liknande anledning har behov av upplysningen. Vad nu sagts gäller ej offentliggörande av personupplysning i tryckt skrift.

10 § Var och en har rätt att mot skälig avgift hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet få skriftligt besked om innehållet i de uppgifter som finns lagrade om honom.

11 § Om personupplysning lämnas på annat sätt än genom offentliggörande i tryckt skrift, skall skriftligt meddelande om upplysningens innehåll samtidigt lämnas kostnadsfritt till den som upplysningen avser.

12 § Förekommer anledning till misstanke att uppgift i kreditupplysning som lämnats under den senaste tolv månadersperioden eller i register som användes i kreditupplysningsverksamhet är oriktig eller missvisande, skall den som bedriver verksamheten utan dröjsmål vidtagna skäligen åtgärder för att utreda förhållandet.

Visar sig uppgiften vara oriktig eller missvisande, skall den, om den förekommer i register, rättas, kompletteras eller uteslutas ur registret. Har uppgiften tagits in i kreditupplysning som lämnats på annat sätt än genom tryckt skrift, skall rättelse eller komplettering så snart det kan ske tillställas var och en som under den senaste tolv månadersperioden fått del av uppgiften. Har uppgiften lämnats i periodisk skrift, skall rättelse eller komplettering så snart det kan ske införas i ett följande nummer av skriften. Vad som sägs i detta stycke gäller dock icke, om uppgiften uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende.

Har fråga om rättelse eller liknande åtgärd tagits upp efter framställning från den som uppgiften avser, skall denne kostnadsfritt underrättas om huruvida sådan åtgärd vidtagits.

13 § Register som användes i kreditupplysningsverksamhet får överlåtas eller upplåtas till annan endast efter medgivande av datainspektionen.

Upphör någon att bedriva kreditupplysningsverksamhet, skall han anmäla detta till datainspektionen. Inspektionen föreskriver i sådant fall hur det skall förfaras med register som använts i verksamheten.

14 § Den som är eller varit verksam i kreditupplysningsverksamhet får ej obehörigen yppa vad han till följd därav fått veta om enskilda personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemlighet.

Tillsyn m. m.

15 § Datainspektionen utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag.

Tillsynen skall utövas så, att den icke vållar större kostnad eller olägenhet än som är nödvändig.

16 § Datainspektionen har rätt att företaga inspektion hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet och att taga del av samtliga handlingar som rör verksamheten.

Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet skall lämna datainspektionen de upplysningar om verksamheten som inspektionen begär för sin tillsyn.

17 § Om den som fått tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet åsidosätter bestämmelse i denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen, får datainspektionen i mån av behov ändra föreskrift som tidigare meddelats eller meddela ny föreskrift. Kan rättelse ej åstadkommas på annat sätt, får datainspektionen återkalla tillståndet.

18 § Den som hos datainspektionen tagit befattning med tillstånds- eller tillsynsärende enligt denna lag får icke obehörigen yppa vad han därvid fått veta om enskilds personliga förhållanden eller om yrkes- eller affärshemlighet.

Straff och skadestånd m. m.

19 § Till böter eller fängelse i högst ett år dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver kreditupplysningsverksamhet utan tillstånd enligt denna lag, när sådant erfordras,
2. bryter mot 6–9, 13, 14 eller 18 § eller mot föreskrift som meddelats enligt 4 § första stycket eller 17 §, eller
3. lämnar osann uppgift i fall som avses i 10 eller 11 § eller i 16 § andra stycket.

Allmänt åtal för brott mot 14 eller 18 § får väckas endast om målsäganden anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

20 § Har kreditupplysningsverksamhet bedrivits utan tillstånd enligt denna lag, när sådant erfordras, skall register som använts i verksamheten förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt. Detsamma gäller, om register överlåtits eller upplåtits i strid med 13 § första stycket.

21 § Den som bedriver kreditupplysningsverksamhet skall ersätta skada som till följd av verksamheten tillfogas någon genom otillbörligt intrång i hans personliga integritet eller genom att oriktig uppgift lämnas om honom, om icke den som bedriver verksamheten kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet iakttagits. Vid bedömning om och i vad mån skada har uppstått tas hänsyn även till lidande och andra omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

22 § Om den som bedriver kreditupplysningsverksamhet icke fullgör vad som åligger honom enligt 10, 11 eller 12 §, får datainspektionen förelägga vite. Detsamma gäller, om den som bedriver sådan verksamhet underlåter att lämna tillgång till handling eller att lämna upplysning i fall som avses i 16 §.

23 § Talan mot datainspektionens beslut föres hos Kungl. Maj:t genom besvär. Justitiekanslern får föra talan för att tillvarata allmänna intressen.

Övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1974. Datainspektionen får dock före nämnda dag pröva ansökan om tillstånd samt meddela föreskrift enligt 4 § första stycket, såvitt avser tid efter utgången av juni 1974.

Har någon före ikraftträdandet börjat bedriva kreditupplysningsverksamhet som enligt lagen icke får bedrivas utan tillstånd, får verksamheten, under förutsättning att ansökan om tillstånd göres före den 1 januari 1975, bedrivas utan tillstånd till dess ansökningen slutligt prövats.

Kreditinrättning som före ikraftträdandet har erhållit rätt att bedriva kreditupplysningsverksamhet enligt bolagsordning som fastställts av Kungl. Maj:t anses därigenom ha fått tillstånd enligt denna lag.

Bedriver fysisk eller juridisk person som avses i 4 § andra stycket kreditupplysningsverksamhet vid ikraftträdandet, får personen meddelas tillstånd att fortsätta verksamheten, dock längst till utgången av juni 1977. Föreligger synnerliga skäl, kan tillstånd meddelas även för tid efter nämnda tidpunkt.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 12 oktober 1973.

Närvarande: Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MÖBERG, BENGTSOON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *lagstiftning angående kreditupplysningsverksamhet* och anför.

1 Inledning

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallades år 1969 sakkunniga¹ med uppgift att verkställa utredning angående kreditupplysningsverksamhetens former och framtida organisation. De sakkunniga, som antagit namnet kreditupplysningsutredningen, har i delbetänkandet (SOU 1972:79) Kreditupplysning och integritet lagt fram förslag till lag om kreditupplysning och till ändring i tryckfrihetsförordningen (TF). Lagförslagen torde få fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Efter remiss har yttranden över utredningens betänkande avgetts av justitiekanslern (JK), hovrätten över Skåne och Blekinge, rikspolisstyrelsen, överbefälhavaren (ÖB), civilförsvarsstyrelsen, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, riksförsäkringsverket, bankinspektionen, riksskatteverket, statskontoret, statistiska centralbyrån (SCB), kommerskollegium, konsumentombudsmannen (KO), länsstyrelserna i Stockholms och Malmöhus län, datasamordningskommittén, integritetsskyddskommittén, konkurslagskommittén, kreditköpkommittén, massmedieutredningen (MMU), offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK), riksdagens ombudsmän (JO), Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges jordbrukskassförbund, postbanken, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Familjeföretagens förening, Finansieringsföretagens förening, Svenska företagares riksförbund, Svensk industriförening, Industrins försvarsbyrå, Kooperativa förbundet (KF), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO),

¹ Landshövdingen Erik Westerlind, ordförande, direktören Per Eric Bolin, riksdagsledamoten Kurt Hugosson, rättschefen Kurt Malmgren, riksdagsledamoten Lennart Pettersson och direktören Sven G. Svenson.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges advokatsamfund, Pressens samarbetsnämnd (Publicistklubben, Svenska journalistförbundet och Svenska tidningsutgivareföreningen), Tidningarnas telegrambyrå AB (TT), AB Svensk Handelstidning Justitia, Svensk köpmannatidning, Soliditet AB, Kreditregister AB, AB Automatisk kontroll (ABAK), AB Svensk upplysningstjänst, AB Kundkontroll, Kapitalkontroll AB, AB Balanskontroll och Ackordscentralen.

Särskilda yttranden har avgetts av sex ledamöter av länsstyrelsen i Stockholms län, två ledamöter av länsstyrelsen i Malmöhus län, en ledamot och två experter i kreditköpkommittén samt en ledamot av OSK.

Kommerskollegium har bifogat yttrande av Handelskamrarnas nämnd, medan länsstyrelsen i Malmöhus län bifogat yttrande från kronofogdemyndigheten i Malmö. LO har bifogat yttranden från Svenska fabriksarbetareförbundet, Handelsanställdas förbund, Svenska kommunalarbetareförbundet, Svenska metallindustriarbetareförbundet och Samsverkande träfacken (Svenska pappersindustriarbetareförbundet, Svenska skogsarbetareförbundet och Svenska träindustriarbetareförbundet).

Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, SHIO, SAF och Handelskamrarnas nämnd har avgett ett gemensamt yttrande, till vilket även Motorbranschens riksförbund anslutit sig. De nämnda remissinstanserna citeras i det följande under beteckningen företagarorganisationerna.

Yttranden har vidare kommit in från exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON) och Handelstjänstemannaförbundets Stockholmsavdelning, vilken bifogat yttrande från branschkommittén för inkasso- och juridiska byråer.

På grundval av utredningens förslag, såvitt gäller offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift, har proposition (1973:123) med förslag till ändring i TF förelagts riksdagen vid innevarande års vårsession. Propositionsförslaget innebär att det i 1 kap. TF införs en ny bestämmelse som gör det möjligt att i lag meddela förbud mot offentliggörande i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet av kreditupplysning som innebär otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet eller som innehåller oriktig eller missvisande uppgift. Genom den föreslagna bestämmelsen öppnas också möjlighet att i lag meddela föreskrifter om ersättningsskyldighet för sådant offentliggörande samt om rättelse av oriktig eller missvisande uppgift. Förslaget har av riksdagen antagits som vilande för vidare grundlagsenlig behandling (KU 1973:23).

I det följande avser jag att i huvudsak ta upp de delar av utredningens förslag som inte har behandlats i den nyssnämnda propositionen.

2 Nuvarande ordning

Kreditgivarnas behov av information om låntagare och andra kunder tillgodoses på olika sätt. Vissa kreditgivare samlar uppgifter i egna

register. En del uppgifter kommer från kunderna själva. I stor utsträckning används emellertid upplysningar utifrån. Uppgifter som är av betydelse för kreditbedömning kan inhämtas från domstolar och myndigheter liksom från arbetsgivare, tidigare kreditgivare och andra privata uppgiftslämnare. Stor betydelse har den information som anskaffas från företag och andra som yrkesmässigt är inriktade på att lämna kreditupplysningar. I första hand är det kreditupplysningsföretag eller kreditupplysningsbyråer som förmedlar upplysningar. Vissa typer av uppgifter kan hämtas ur kreditupplysningspublikationer av olika slag. I begränsad utsträckning tillhandahålls kreditinformation också av banker och vissa företagarorganisationer.

Den följande översikten över kreditupplysningsbranschens nuvarande organisation och verksamhet bygger på den sammanställning som gjorts av utredningen.

2.1 Kreditupplysningsföretag

Den verksamhet som bedrivs av kreditupplysningsföretagen är i huvudsak inriktad på två typer av information. Dels lämnar företagen individuella upplysningar om enskilda personer och företag, dels ombesörjer de s. k. kreditbevakning. Några av företagen ger vid sidan av sin övriga verksamhet ut publikationer som innehåller kreditinformation.

Individuella kreditupplysningar lämnas antingen skriftligen eller muntligen. De består vanligen av faktauppgifter, omdömen och råd. Faktauppgifterna avser när det gäller enskilda personer, förutom civilstånd, anställning, utbildning, tidigare verksamhet o. d., framför allt inkomst- och förmögenhetsförhållanden samt eventuella betalningsanmärkningar. Omdömena gäller vederbörandes ekonomiska ställning, hans skötsamhet i ekonomiskt avseende och hans personliga anseende. I fråga om företag innehåller upplysningarna framför allt uppgifter om rörelsens inriktning och omfattning, företagsledningens sammansättning o. dyl. samt omdömen om branschvana, affärsförmåga, ekonomisk ställning m. m. Det råd, som en kreditupplysning vanligen utmynnar i, går ut på tillstyrkande eller avstyrkande av kredit, i allmänhet efter en mer eller mindre graderad skala.

Kreditbevakning syftar till att skydda en redan beviljad kredit. Bevakningen innebär att kreditupplysningsföretaget uppmärksamtar den person eller det företag som fått kredit och noterar alla uppgifter av intresse som kommer fram om vederbörande, särskilt uppgifter om betalningsanmärkningar.

Enligt utredningen omsätter kreditupplysningsföretagen f. n. omkring 21 milj. kr per år. Antalet kreditupplysningar från kreditupplysningsföretagen kan enligt utredningen uppskattas till omkring 850 000 om året, varav ca 500 000 avser privatpersoner och resten företag. I branschen finns ett tiotal större företag. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* ägs båda av den amerikanska kreditupplysningskoncernen Dun & Bradstreet. *Soliditet AB* sysslar huvudsakligen med kreditupplysningar om företag

men bedriver också inkassoverksamhet. Kreditregister AB ger upplysningar enbart om privatpersoner och bygger sin verksamhet på registrering av avbetalningskrediter, privatlån från banker och krediter från banker närstående företag. En stor del av avbetalningsköparna i landet kreditprövas genom Kreditregister AB. *AB Automatisk Kontokontroll* driver endast kreditupplysningsverksamhet men är systerföretag till ett inkassoföretag. Verksamheten bygger på utgivning av en publikation över betalningsanmärkningar, Spärrkatalogen, och på registrering av ansökningar om betalningsföreläggande och lagsökning. *AB Svensk upplysningstjänst* ägnar sig åt både kreditupplysning och inkasseringar. Företaget ger också ut kreditrapporter, som utkommer veckovis och innehåller uppgifter om betalningsanmärkningar, samt årsboken Kreditarkivet, som är en sammanställning av kreditrapporterna. *Kundkontroll AB* är i första hand ett inkassoföretag, men bolaget bedriver också kreditupplysningsverksamhet genom utgivning av publikationen Kundkontrollregistret och genom kreditbevakningsservice. *Kapital-Kontroll AB* ger kreditupplysningar om såväl privatpersoner som företag och bedriver dessutom viss inkassoverksamhet. *AB Balanskontroll* är helt inriktat på kreditupplysningar om företag, särskilt företag i textilbranschen.

Endast ett fåtal kreditupplysningsföretag använder sig av ADB. Hos flertalet sker lagring av informationen på konventionellt sätt. I företagets register finns vissa grundläggande uppgifter om i stort sett hela den vuxna befolkningen och om huvuddelen av alla företag som är verksamma i landet. I fråga om enskilda personer registreras uppgifter om namn, personnummer, adress, födelsehemort, nationalitet, civilstånd, eventuell omyndighetsförklaring samt taxerad inkomst och förmögenhet. Vidare registreras uppgifter om äktenskapsförord, boskillnad, fastighetsinnehav och betalningsanmärkningar. Uppgifter om avbetalningsengagemang registreras på vissa håll systematiskt. Registeruppgifter om företag avser i första hand verksamhetens etablering och art, ägande- och styrelseförhållanden, företagsinteckningar och eventuella betalningsanmärkningar.

Den tid under vilken uppgifterna lagras varierar mellan olika företag. Mindre anmärkningsvärda uppgifter lagras i allmänhet 2–5 år och allvarigare anmärkningar, t. ex. uppgifter om konkurser och resultatlösa utmätningsförsök, 5–10 år. Utgallring av föråldrad information sker på olika sätt. Dels förekommer kontinuerlig gallring, dels sker gallring i samband med att en ny uppgift tillkommer eller en kreditupplysning beställs. När en upplysning expedieras läggs i allmänhet en kopia av denna i registret, varigenom en och samma upplysning kan komma till användning vid flera förfrågningar.

Försäljning av kreditupplysningar sker normalt genom användning av s. k. frågesedlar. Kreditgivaren köper i förväg ett antal beställningsblanketter. När han behöver upplysning om en kund anger han på blanketten vissa uppgifter för identifiering av kunden och skickar blanketten till kreditupplysningsföretaget, där man fyller i upplysningsdelen och returnerar blanketten. Upplysningar lämnas också per telefon. Ett muntligt

besked följs som regel av en skriftlig upplysning, för vilken beställaren debiteras. Priserna för kreditupplysningar varierar beroende på hur utförlig en upplysning är och om det är fråga om en enstaka förfrågan eller ej.

Med något undantag lämnar kreditupplysningsföretagen sina upplysningar utan ansvar gentemot beställaren. De friskriver sig i allmänhet också från eventuellt missbruk av upplysningarna. Upplysningarna betraktas av kreditupplysningsföretagen som konfidentiella.

2.2 Kreditinformation i tryckt skrift

Uppgifter som kan användas för kreditbedömning förekommer i tryckta skrifter av olika slag. Sådana uppgifter kan hämtas ur dags- och veckopress, Post- och Inrikes Tidningar, taxeringskalendrar samt kalendrar av typen Svensk Handelskalender och Svenska Aktiebolag m. m. Av intresse i detta sammanhang är emellertid framför allt de publikationer som direkt har till syfte att förmedla kreditinformation. Bland dessa kan särskilt nämnas Svensk Affärstidning, Svensk Handelstidning Justitia och Svensk Köpmannatidning. Dessutom finns det ett antal kreditupplysningspublikationer eller enklare s. k. listor som ges ut av kreditupplysningsbyråer, inkassoföretag, banker och köpmannaföreningar m. fl. Vissa av dessa skrifter utkommer vecko- eller månadsvis, andra en gång per år. En del mindre publikationer ges ut i stencilerat skick.

Kreditupplysningspublikationerna innehåller framför allt uppgifter om betalningsanmärkningar. Materialet härrör till stor del från domstolar och kronofogdemyndigheter och samlas in av hel- eller deltidsanställda ombud över hela landet. Lagringen av materialet sker vanligen genom att exemplar av skrifterna arkiveras. Hos företag som tillhandahåller kreditupplysningar både genom tryckt skrift och på annat sätt lagras publicerade uppgifter också i företagets register.

2.3 Bankernas kreditupplysningservice

Bankernas kreditupplysningservice kan delvis ses som en biprodukt till deras övriga verksamhet, eftersom de för sin utlåning har stort behov av kreditinformation. Deras kreditupplysningar bygger dels på uppgifter och bedömningar som härrör från deras egen verksamhet, dels på uppgifter från kreditupplysningspublikationer och andra externa källor.

Bankernas kreditupplysningservice är i första hand avsedd för de egna kunderna. Kreditinformation lämnas emellertid också i stor utsträckning mellan de olika bankerna. En stor del av samarbetet mellan bankerna sker via Kreditregister AB. Antalet kreditupplysningar från bankerna kan enligt utredningen uppskattas till omkring 650 000 om året, varav omkring 300 000 avser privatpersoner och resten företag.

Liksom kreditupplysningsföretagen lämnar bankerna kreditupplysningar både muntligen och skriftligen. Bankföreningen har utarbetat formulär och anvisningar för utformningen av kreditupplysningar.

I bankföreningens regi pågår sedan några år överväganden angående inrättande av en gemensam kreditupplysningscentral för bankerna. Denna skall grunda sig på registrering med ADB och möjliggöra förmedling av uppgifter om samtliga juridiska personer i landet och alla fysiska personer över en viss ålder.

2.4 Kreditupplysningservice i företagarorganisationer

Vissa företagarorganisationer ger kreditupplysningservice till sina medlemmar. Verksamheten är framför allt inriktad på upplysningar om företag men i viss utsträckning förekommer också upplysningar om privatpersoner. Antalet kreditupplysningar från företagarorganisationerna kan enligt utredningen uppskattas till omkring 150 000 per år.

Företagsupplysningsverksamhet bedrivs bl. a. av Ackordscentralen, vars verksamhet täcker hela landet. Verksamheten är främst inriktad på konkurs- och ackordsärenden. Ackordscentralen redigerar ett företagarregister, som bl. a. innehåller uppgifter som samlas in av ortsombud på drygt 200 platser i landet. Kreditupplysningar lämnas framför allt per telefon men medlemmarna kan också köpa frågesedlar, mot vilka skriftliga upplysningar i mer utförlig form kan erhållas. Ackordscentralen distribuerar också veckorapporter, s. k. listor, som innehåller uppgifter om konkurser, företagsinteckningar, skatterestantier m. m.

Inom flera branschorganisationer, t. ex. Sveriges Möbelindustriförbund, Läderföreningen och Skoleverantörernas förening, förmedlas kreditupplysningar av olika slag till medlemmarna. De erhåller t. ex. uppgifter om betalningsinställelser, konkurser m. m. rörande företag i branschen. Det förekommer också att företagarorganisationer vid sidan av sin egen informationsverksamhet förmedlar upplysningar från kreditupplysningsföretagen.

3 Utredningen

3.1 Huvuddragen i utredningens förslag

Utredningen framhåller att kreditupplysningsverksamheten givetvis i första hand är av vikt för kreditgivaren och kreditsökanden. Verksamheten har betydelse dels för kreditgivarens möjligheter att skydda sig mot förlust (kreditskydd), dels för kreditsökandens möjligheter att få den sökta krediten. Även från samhällets synpunkt är det väsentligt att kreditgivningen fungerar så friktionsfritt som möjligt. Av särskild betydelse är att kreditgivningen inte bromsas upp enbart på grund av svårigheter att bedöma riskerna för kreditförlust och liknande olägenheter. Samhället har därför behov av kreditupplysningsverksamhet och ett starkt intresse av att denna på ett effektivt sätt fyller sin kreditskyddande funktion. Detta innebär framför allt att den information som lämnas skall vara relevant, korrekt och tillräcklig för kreditgivarens bedömning samt att råd och omdömen skall vara rättvisande.

Mot behovet av en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet ställer utredningen enskilda personers och företags skyddsbehov. För en kreditsökande är förmedlingen av kreditupplysningar visserligen av intresse genom dess betydelse för hans möjlighet att få kredit, men verksamheten kan medföra vissa icke önskvärda biverkningar. Framför allt föreligger för enskilda personer risk för att den använda informationen, som kan avse både ekonomiska förhållanden och förhållanden av mer personlig natur, kan leda till otillbörligt intrång i den personliga integriteten. För att förebygga sådant intrång har den enskilde intresse av bl. a. begränsningar i användningen av information av speciellt ömtålig karaktär, medan företagen kan ställa krav på begränsningar i fråga om uppgifter beträffande affärshemligheter.

Vid sin behandling av de integritetsproblem som aktualiseras i kreditupplysningsverksamheten fäster utredningen särskilt uppmärksamheten på att verksamheten medför omfattande registerbildningar och att den tekniska utvecklingen på informationsområdet, framför allt den ökande användningen av ADB-teknik, gör det möjligt att allt effektivare utnyttja den information om enskilda som samhället tillhandahåller. Visserligen används ADB-tekniken f. n. endast i begränsad omfattning i kreditupplysningsbranschen, men det finns enligt utredningen anledning räkna med att ADB i allt större utsträckning kommer att tas i bruk även på detta område. Utredningen erinrar om att den vidsträckta offentlighetsprincipen ger möjlighet att hämta betydande mängder kreditinformation från myndigheter och andra offentliga organ. Vidare påpekar utredningen att integritetsproblemen i kreditupplysningsverksamheten accentueras genom kreditgivningens utveckling mot alltmer omfattande konsumtionskrediter i form av avbetalnings- och kontokrediter.

Mot den angivna bakgrunden föreslår utredningen en lag om kreditupplysning, vilken framför allt syftar till att skapa garantier mot otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet. Lagförslaget innebär till en början att yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet får bedrivas endast av den som fått tillstånd av Kungl. Maj:t. Beträffande information om privatpersoner skall gälla vissa begränsningar i fråga om såväl utlämnande som insamling och lagring av uppgifter. Begränsningarna gäller dels uppgifter om personliga förhållanden av särskilt ömtålig natur, t. ex. brottslighet, alkoholmissbruk och sjukdomar, dels uppgifter om påstådda betalningsförsummelse som inte är fastställda i rättslig ordning, t. ex. ansökningar om betalningsföreläggande och lagsökning, och dels uppgifter om förhållanden som ligger mer än tre, i vissa fall fem år tillbaka i tiden. Enligt utredningen är det också viktigt att förhindra att upplysningar om enskilda personer kommer i orätta händer. Lagförslaget innehåller därför en bestämmelse om kontroll av att kreditupplysning om enskild person inte lämnas ut till annan än den som har ett legitimt behov av sådan upplysning. Utredningen understryker vidare behovet av insyn i den verksamhet som bedrivs av kreditupplysningsbyråer och andra företag i branschen. Enligt utredningens förslag skall såväl enskilda som företag ha rätt att få del av innehållet i de uppgifter

som finns lagrade om dem och i viss utsträckning också av utlämnade kreditupplysningar. I anslutning härtill föreslås en regel om skyldighet att rätta felaktiga uppgifter. Den som driver kreditupplysningsverksamhet skall enligt förslaget vara ersättningskyldig för skada som tillfogas enskild genom otillbörligt intrång i hans personliga integritet liksom för skada som åsamkas enskild eller juridisk person genom att oriktig uppgift lämnas om denne. För det förra fallet skall ersättningskyldighet gälla även om skadan inte uppkommit genom oaktsamhet. För det senare fallet föreslås att skadeståndsskyldighet inte skall föreligga, om verksamhetens utövare kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet iakttagits. Kreditupplysningsverksamhet skall stå under tillsyn av en kreditupplysningsnämnd. Denna föreslås få befogenhet att företa inspektion hos den som driver sådan verksamhet och meddela de föreskrifter och förbud som behövs för tillsynens genomförande och att därvid förelägga vite.

3.2 Lagens tillämpningsområde

Den av utredningen föreslagna regleringen omfattar sådan information som är att anse som kreditupplysning. Med kreditupplysning avses uppgift, omdöme eller råd som yrkesmässigt lämnas till ledning för bedömning av annans kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende. Information som tillhandahålls för andra ändamål omfattas inte av begreppet kreditupplysning, även om uppgifter av ekonomisk art ingår i informationen. Hit hör t. ex. personaltester som utförs för att pröva en persons lämplighet för viss anställning.

Utanför begreppet kreditupplysning faller också sådan information som inte är avsedd att vidarebefordras till andra. Detta gäller bl. a. uppgifter som samlas hos kreditgivare för enbart internt bruk.

Med ett visst undantag, som senare skall behandlas, omfattar den föreslagna lagstiftningen endast kreditupplysning som lämnas i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. Härmed åsyftar utredningen i första hand kreditupplysningsverksamhet som bedrivs i förvärvssyfte men också annan sådan verksamhet som bedrivs i mer betydande omfattning. Förvärvssyftet förutsätter enligt utredningen viss specialisering och omfattning. Kreditupplysningsverksamhet av mer begränsad omfattning, t. ex. sådan som i ett enskilt ärende kan förekomma på en advokat- eller revisionsbyrå, faller däremot inte under lagstiftningen.

Utredningen föreslår att kreditupplysning som bankinstitut lämnar till annat bankinstitut eller till kreditinrättning som står under bankinspektionens tillsyn inte skall omfattas av lagen. Skälet till detta undantag är att bankernas och andra kreditinrättingars verksamhet redan är föremål för reglering i lag och att bankinspektionens kontroll får anses fullt tillräcklig även från kreditupplysningssynpunkt. Under bankinspektionens tillsyn står i första hand bankinstituten, dvs. affärsbanker, sparbanker, postbanken och jordbrukskassorna, men också vissa kreditaktiebolag, bostadsfinansierande kreditinstitut och andra speciella organ. Tillsynsområdet täcker inte formellt bankernas dotterbolag men inspek-

tionen har enligt vad utredningen erfarit tillfredsställande möjligheter att kontrollera också deras verksamhet. Under förutsättning att så sker bör det enligt utredningen inte föreligga något hinder mot att i detta sammanhang jämställa dotterbolagen med sådana företag som direkt faller under inspektionens tillsyn. Helt utanför tillsynsområdet faller däremot vissa bankerna närstående företag som inte har karaktären av dotterbolag, t. ex. Köpkort AB och Kundkredit AB.

Det nu behandlade undantaget från lagens tillämpningsområde omfattar endast kreditupplysningar som lämnas internt mellan banker eller motsvarande. Undantaget gäller alltså inte för sådan yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet som banker och andra kreditinstitut bedriver till tjänst för kreditgivare utanför bankinspektionens tillsynsområde.

Utredningen föreslår vidare att kreditupplysning som avser person eller företag med hemvist i utlandet inte skall omfattas av lagen om kreditupplysning.

Utredningen påpekar att en reglering av den yrkesmässiga kreditupplysningsverksamheten inte berör all hantering av kreditinformation. Till yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet kan enligt utredningen hänföras endast sådan verksamhet som har serviceprägel. Utanför den yrkesmässiga kreditupplysningsverksamheten faller förmedling av uppgifter mellan olika kreditgivare, mellan kreditkortsföretag och de företag som har anslutit sig till systemet eller mellan de företag som diskonterar kontrakt för avbetalningshandel och dessa företags återförsäljare. Det gäller i sådana fall förmedling av kreditinformation genom samarbete mellan företag som har affärsförbindelser med varandra eller mellan företag inom en koncern, under samma ägare osv.

Enligt vad utredningen har inhämtat är det åtskillig kreditinformation om såväl privatpersoner som företag som på det angivna sättet hanteras vid sidan av den egentliga kreditupplysningsverksamheten. Mot bakgrund härav och med hänsyn till integritets- och kreditkyddssynpunkternas betydelse föreslår utredningen vissa lagbestämmelser i fråga om kreditupplysningar som lämnas i annan verksamhet än kreditupplysningsverksamhet. Bestämmelserna innebär bl. a. att sådan kreditupplysning som nyss nämnts skall hanteras så, att oriktig uppgift inte sprids och att otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet inte uppkommer. Utredningen framhåller att de nu behandlade bestämmelserna bör bli tillämpliga i första hand när den åsyftade verksamheten har sådan omfattning och är utformad på sådant sätt att vissa likheter föreligger med yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet.

3.3 Tillståndstvång

3.3.1 Skäl för införande av tillståndstvång m. m.

Utredningens direktiv anvisar i första hand två alternativ för reglering av kreditupplysningsverksamhetens organisation, nämligen monopol-system och koncessionssystem. Monopolssystemet innebär att staten eller ett av staten helt eller delvis ägt företag får ensamrätt att driva sådan

verksamhet. I koncessionssystemet behålls däremot rätten för enskilda att utöva kreditupplysningsverksamhet, men denna rätt blir beroende av offentlig myndighets tillstånd och verksamheten ställs under tillsyn av ett offentligt organ.

Vid sidan av monopol- och koncessionssystemen tar utredningen upp möjligheten att åstadkomma en frivillig reglering av kreditupplysningsverksamheten, t. ex. genom införande av ett auktorisationsförfarande. Detta system förekommer bl. a. i fråga om enskilda bevakningsföretag och företag som utför marknadsundersökningar. Utredningen anser att ett sådant system möjligen skulle vara tillräckligt från effektivitetssynpunkt men att det inte ger tillfredsställande säkerhet för att kredit-sökandens intressen blir beaktade. Den främsta nackdelen med detta alternativ är emellertid att det inte medför några möjligheter att hindra olämplig etablering i branschen. Också möjligheterna att utöva fortlöpande kontroll blir begränsade. Mot bakgrund av bl. a. dessa överväganden anser utredningen att en tillfredsställande reglering av kreditupplysningsverksamheten inte kan komma till stånd genom frivillig auktorisation. Inte heller i övrigt finns enligt utredningens mening något godtagbart alternativ till koncessions- eller monopolsystem.

I fråga om kreditupplysningar om privatpersoner framhåller utredningen att ett koncessionssystem tillgodoser behovet av effektiv kontroll över verksamheten. Genom krav på tillstånd kan man få garantier för att kreditupplysningsverksamhet inte bedrivs av andra än dem som befunnits ha grundläggande förutsättningar för att bedriva verksamheten på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Tillståndet kan förenas med erforderliga föreskrifter om hur verksamheten skall bedrivas. Vidare kan inom ramen för ett koncessionssystem ställas upp regler om exempelvis rätt till insyn för den enskilde. Ett koncessionssystem ger också goda möjligheter till en fortlöpande kontroll av att de företag som har fått tillstånd fortfarande svarar mot kraven på sakkunskap m. m. och att de iakttar de regler som gäller för verksamheten. En god preventiv effekt erhålls genom möjligheten att återkalla tillstånd.

Vad monopolsystemet beträffar kan det visserligen erbjuda vissa fördelar, framför allt från kontrollsynpunkt, men dessa är enligt utredningens mening inte av avgörande betydelse, särskilt som fördelarna måste vägas mot de betänkligheter som i allmänhet kan resas mot monopol. Härtill kommer att en verksamhet som är inriktad på upplysningar om privatpersoner till sin natur är sådan att den mindre väl lämpar sig för statlig verksamhet. Sammanfattningsvis konstaterar utredningen att ett monopolsystem inte ger några fördelar som kan motivera det mycket kraftiga samhällsingripande som ett sådant system innebär och att det är fullt tillräckligt med koncessionsreglering i fråga om kreditupplysningar om privatpersoner.

Också när det gäller kreditupplysningar om företag och företag närstående personer anser utredningen att koncessionssystemet är att föredra. På detta område gör sig behovet av effektivitet i kreditupplysningsförmedlingen gällande med särskild styrka. Utrymmet för att ta

hänsyn till integritetsskyddsaspekter är begränsat. Enligt utredningen finns det därför inte skäl att driva samhällsinflytandet så långt som till ett statligt monopol.

På de anförda skälen föreslår utredningen att yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet — rörande såväl privatpersoner som företag — skall få drivas endast efter tillstånd. Med hänsyn till tillståndsgivningens betydelse bör den enligt utredningens mening utövas av Kungl. Maj:t. Tillstånd skall kunna förenas med villkor. Vidare skall tillstånd kunna återkallas, om ett kreditupplysningsföretag allvarligt missköter sin verksamhet.

Utredningsförslaget innebär vidare att tillstånd skall få beviljas för högst fem år i sänder. En sådan tidsbegränsning får enligt utredningens uppfattning en förebyggande effekt, eftersom en förutsättning för förlängning av tillståndet efter koncessionstidens utgång givetvis bör vara att verksamheten har skötts väl.

Ett undantag från tillståndsvänget föreslås beträffande sådan yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet som sker genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift. Ett krav på tillstånd för sådan kreditupplysningsverksamhet skulle enligt utredningens mening komma i konflikt med censurförbudet i 1 kap. 2 § TF. Undantaget från koncessionsregleringen gäller inte sådana kreditupplysningspublikationer som faller utanför TF, t. ex. stencilerade listor över betalningsanmärkningar.

3.3.2 Förutsättningar för tillstånd m. m.

Enligt utredningens mening är det från flera synpunkter önskvärt med en begränsning av antalet kreditupplysningsföretag och andra serviceorgan. Det finns sålunda anledning anta att en koncentration i branschen skulle främja effektiviteten jämfört med nuläget. En koncentration skulle bl. a. möjliggöra ökad användning av ADB-tekniken. En begränsning av antalet företag ligger också i linje med kravet på en effektiv tillsyn över verksamheten. Bl. a. kommer creditsökandens insynsmöjligheter att förbättras betydligt, om antalet företag begränsas.

Mot bakgrund av det sagda föreslår utredningen att tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet skall få meddelas endast om det finns ett allmänt behov av verksamheten. Behovsprövningen bör enligt utredningen ske efter restriktiva normer. En ytterligare förutsättning för tillstånd skall enligt förslaget vara att verksamheten kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Detta innebär att det skall göras en allsidig prövning av sökandens möjligheter att bedriva den avsedda verksamheten. Utredningen påpekar att värdet av lämplighetsprövningen inte bör överskattas. Fördelarna består främst i att prövningen gör det möjligt att utestänga olämpliga yrkesutövare och att den gagnar effektivitets- och integritetsskyddsintressena.

3.3.3 Utländskt inflytande över kreditupplysningsföretag

Utredningen påpekar att det i den allmänna debatten har uttryckts farhågor beträffande utländskt inflytande i kreditupplysningsbranschen, framför allt sedan flera kreditupplysningsföretag köpts upp av en amerikansk koncern. Dessa företags del av hela kreditupplysningsmarknaden, inklusive bankernas och företagorganisationernas kreditupplysningservice, kan enligt utredningen beräknas uppgå till drygt 35 %. Den oro som har uppstått gäller främst de möjligheter till insyn som kreditupplysningsregistren kan ge i den enskildes ekonomiska och andra personliga förhållanden. Farhågorna har förstärkts genom den senare tidens tekniska utveckling, bl. a. omläggningen till ADB. Mot denna bakgrund kan det enligt utredningens mening ifrågasättas att föreskriva inskränkningar i fråga om utländskt inflytande över kreditupplysningsföretagen. Det är härvid inte bara den enskildes personliga integritet utan också säkerhetsfrågor som kräver beaktande.

Utredningen anser att betänkligheterna mot utländskt inflytande är mindre starka när det gäller kreditupplysningar om företag än när det gäller upplysningar om privatpersoner. Frågor om personlig integritet har mindre betydelse vid upplysningar om företag. Utbytet av företagsinformation mellan Sverige och andra länder har stor omfattning och är av vikt för att det internationella handelsutbytet skall fungera. Genom sin starka anknytning till handeln har företagsupplysningsverksamheten fått en viss internationell prägel. Samarbetet mellan kreditupplysningsföretag i skilda länder har intensifierats. Initiativ har tagits till flera samarbetsorgan för kreditupplysningsföretagen i de europeiska länderna. Bl. a. planeras ett centralt upplysningsregister över konkurser och ackord m. m. Inom EG har man förordat fri etableringsrätt för kreditupplysningsföretag.

I fråga om det utländska inflytandets betydelse från säkerhetssynpunkt har utredningen vid kontakter med företrädare för militära och civila säkerhetsfunktioner erfarit att det inte framkommit några konkreta exempel på att kreditupplysningar om företag använts på ett från säkerhetssynpunkt skadligt sätt. Utredningen erinrar också om att säkerhetsfunktioner finns uppbyggda inom näringslivet, bl. a. i Industrins försvarsbyrå.

Mot bakgrund av det nu anförda och med hänsyn till den reglering som föreslås i övrigt anser utredningen att det inte finns bärande skäl för att föreslå förbud mot utländskt inflytande såvitt gäller kreditupplysningar om företag.

Kreditupplysningar om privatpersoner skiljer sig enligt utredningen i nu aktuella avseenden starkt från upplysningar om företag. Förmedling av personuppgifter har ringa eller ingen betydelse för den internationella handeln. Verksamheten är knuten till konsumtionskrediterna som har utpräglat nationell karaktär.

Frågan om vilka risker som kan föreligga för den enskildes personliga integritet vid ett utländskt inflytande över kreditupplysningsföretagen skall enligt utredningens mening ses mot bakgrund av den för vårt land unika offentlighetsprincipen, som ger ovanligt stora möjligheter att saml

in personuppgifter. Även för framtiden måste man räkna med att kreditupplysningsföretagen kommer att vara i besittning av stora mängder information om privatpersoner. Från integritetssynpunkt kan detta vara betänkligt på flera sätt. Visserligen förmedlar kreditupplysningsbyråerna f. n. inte några nämnvärda mängder information till utlandet, eftersom det inte finns något större behov härav. Med utländskt inflytande över byråerna ökar emellertid riskerna för att den information som kreditupplysningsföretagen förvaltar skall användas för annat ändamål än kreditbedömning. Bl. a. torde det, särskilt med hjälp av ADB, vara möjligt att göra urval av uppgifter som kan vara av intresse för främmande underrättelsetjänst. Bearbetningar kan t. ex. ske i syfte att sortera fram vissa personer som kan vara känsliga för påtryckningar. Utredningen har visserligen vid sina kontakter med företrädare för militära och civila säkerhetsfunktioner erfarit att användning av kreditupplysningar om privatpersoner i främmande underrättelseverksamhet hittills inte kunnat beläggas. Man kan enligt utredningen dock inte bortse från att den framtida utvecklingen medför risker i detta avseende. Här har bl. a. kreditupplysningsföretagens goda förutsättningar för omläggning till ADB stor betydelse.

Efter en samlad bedömning av de risker som kan vara förenade med ett utländskt inflytande över personupplysningsverksamheten föreslår utredningen att ett sådant inflytande skall förbjudas. Enligt förslaget skall tillstånd att bedriva personupplysningsverksamhet få meddelas endast svensk medborgare eller svensk juridisk person. Om det kan befaras att sådan verksamhet skall komma under väsentligt utländskt inflytande — genom företagsledningens sammansättning, genom beroende av utländsk kredit eller på annat sätt — eller om verksamheten till någon del ägs av utländska intressen, skall ansökan om koncession avslås.

Två reservanter inom utredningen anser det på flera sätt otillfredsställande att dra en gräns mellan personupplysningar och företagsupplysningar med hänsyn till rätten för utländska intressen att etablera sig i Sverige. Enligt reservanternas mening bör förbudet mot utländsk verksamhet utsträckas till att omfatta kreditupplysningsverksamheten i dess helhet.

3.4 Begränsningar i kreditinformationen

3.4.1 Otillbörligt intrång i personlig integritet

De av utredningen föreslagna reglerna om begränsningar i kreditinformationen inleds med en bestämmelse som innebär att kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas så, att verksamheten inte leder till otillbörligt intrång i personlig integritet. Begreppet personlig integritet bör enligt utredningen betraktas som en sammanfattande benämning på de olika intressen som den enskilde vill värna om då det gäller information om honom själv. Intressen av rent ekonomisk art bör dock lämnas utanför. Även om sådana intressen ofta kan vara av stor betydelse för den

enskilde, låter de sig inte förenas med gängse föreställningar om vad som bör hänföras till den personliga integriteten. Vad som framför allt är av betydelse för den enskilde är att förhindra sådan information som är förnedrande eller nedsättande eller som berör intima eller eljest högst personliga förhållanden. Det är emellertid inte bara informationens art som är av intresse utan också hur omfattande den är och i vad mån den är aktuell och korrekt.

När det gäller informationens närmare behandling är det enligt utredningen i första hand användningen av informationen som kan ge skadliga verkningar för individen. Väsentligt är i detta sammanhang vem som använder informationen och det ändamål för vilket informationen används. Redan lagringen av information kan emellertid av den enskilde uppfattas som oroande genom ovissheten huruvida han finns med i ett register, vilken information om honom som finns i registret osv. Även metoderna för insamling av information kan under vissa omständigheter inverka på den enskilde, t. ex. då förfrågningar om honom görs hos personer i hans omgivning.

Utredningen framhåller att rätten att bli lämnad i fred aldrig kan vara absolut i ett samhälle. Den enskildes intresse av integritetsskydd måste vägas mot andra intressen, i detta sammanhang framför allt behovet av en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet. Avvägningen mellan olika intressen är avgörande för den slutliga avgränsningen av området för den personliga integriteten.

Frågan om begränsningar i kreditinformationen till skydd för personlig integritet bör enligt utredningen ses mot bakgrund av kravet att information skall vara relevant för kreditgivarens bedömning. Otillbörligt integritetsintrång kan uppkomma genom att information som är irrelevant för kreditprövningen kommer till användning. Hit hör uppgifter om politisk eller religiös uppfattning, föreningstillhörighet, personliga vanor och intressen m. m. Även starkt föråldrade eller onödigt utförliga uppgifter är emellertid att betrakta som otillbörligt intrång i personlig integritet.

Begränsningar i informationen kan inverka i första hand på kreditgivarens behov av skydd mot kreditförluster. Han har intresse av så utförlig information som möjligt. Även från den enskildes synpunkt finns det emellertid anledning att inte göra inskränkningarna alltför snäva. Omfattande begränsningar i det informationsunderlag som tillhandahålls kreditgivaren försvårar eller omöjliggör en riskbedömning med rimlig grad av säkerhet, vilket återverkar på den enskildes möjligheter att få kredit. För den enskilde är det därför av vikt att begränsningarna i informationen anpassas till en nivå som ger honom ett rimligt skydd för den personliga integriteten utan att hämma kreditgivningen.

3.4.2 Personupplysning – företagsupplysning

Utredningen framhåller att kreditgivningen till företag är väsensskild från kreditgivningen till privatpersoner. Det rör sig här ofta om stora och

långvariga krediter. Vidare har man att ta hänsyn till svåröverskådliga konjunkturförlopp i olika branscher och marknadens förändringar på lång sikt. Bedömningen av ett företags kreditvärdighet försvåras av de många faktorer som inverkar på företagets likviditet, soliditet och lönsamhet. En rimligt säker bedömning kräver tillgång till en ganska omfattande information. Detta i sin tur ställer höga krav på kreditupplysningsverksamheten. För att verksamheten skall kunna fylla dessa krav måste den, när det gäller företagsupplysningar, få ett brett utrymme för sitt handlande i förhållande till kreditökanden.

Frågan om skydd för personlig integritet vid kreditupplysning om företag aktualiseras främst beträffande enskilda personer som driver näring. Förutsättningarna för att bereda dessa personer ett skydd för personlig integritet är emellertid mycket begränsade med hänsyn till de höga krav på effektivitet som från samhällets och kreditgivarens sida måste ställas på företagsupplysningsverksamheten. Kreditgivning och riskbedömning beror i så hög grad på företagarens skicklighet att det är nödvändigt att vid kreditgivningen ta hänsyn till företagarens person.

Det nu sagda leder utredningen till uppfattningen att man när det gäller företagsupplysningar inte kan ha lika långtgående regler om begränsning av informationens innehåll som beträffande upplysningar om privatpersoner. Även i vissa andra avseenden, som närmare skall behandlas senare, föreslår utredningen skilda regler för företagsupplysningar och personupplysningar.

Till kategorin företagsupplysningar hänför utredningen kreditupplysning om aktiebolag och andra juridiska personer, företagare samt företag närstående personer. Som företagare betraktas den som yrkesmässigt driver rörelse, dock ej den som driver jordbruk, skogsbruk eller fiske utan fast anställd arbetskraft. Till företag närstående person hänför utredningen den som äger så väsentlig del i ett företag eller har sådan ledande ställning inom detta att uppgifter om hans egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ställning och lönsamhet. Kreditupplysning om enskild person i annat fall kallas personupplysning.

Utredningen ger vissa exempel på vad som avses med företag närstående personer. Till personer med väsentligt ekonomiskt intresse i ett företags verksamhet hänförs t. ex. aktieägare i en- och fåmansbolag liksom delägare i handelsbolag. Som personer med ledande ställning inom ett företag anses styrelseledamöter, verkställande direktörer m. fl. Med hänsyn till de verkningar det kan få för en person att i kreditupplysningshänseende jämföras med företagare anser utredningen att man i den praktiska tillämpningen bör dra en snäv gräns för vilka som skall anses tillhöra gruppen företag närstående personer.

Den föreslagna gränsdragningen mellan företagare och företag närstående personer å ena sidan och andra fysiska personer å andra sidan kan enligt utredningen vålla vissa problem i den praktiska tillämpningen. Utredningen framhåller att det behövs tillämpningsföreskrifter för att lösa dessa problem och erinrar om att beställarens uppgifter om ändamålet med den sökta kreditupplysningen kan ge god ledning för gränsdragningen i det särskilda fallet.

3.4.3 Personliga förhållanden av ömtålig natur

Som tidigare berörts anser utredningen att otillbörligt intrång i den personliga integriteten i första hand kan uppkomma genom användning av information som framstår som särskilt ömtålig. Utredningen skiljer mellan information om ekonomiska förhållanden och information om personliga förhållanden och konstaterar att det finns särskild anledning att iakttä restriktivitet beträffande information av det senare slaget.

Någon skarp gräns mellan ekonomisk och personlig information kan enligt utredningen inte dras. Det finns dock vissa informationstyper som har övervägande ekonomisk karaktär. Hit hör uppgifter om taxerad inkomst, aktuell arbetsinkomst, förmögenhet, tidigare kreditbelastning, betalningsanmärkningar, omyndighetsförklaring, äktenskapsförord, bodelning m. m. Uppgifter av denna art kan inte undvaras, om kreditupplysningsverksamheten skall kunna fylla sin funktion att belysa kreditsökandens betalningsförmåga. Utredningen är därför i princip positiv till att sådan information skall få användas i kreditupplysningsverksamhet.

Annorlunda förhåller det sig med information som har mer eller mindre utpräglad anknytning till personliga förhållanden. I kreditupplysningar förekommer bl. a. uppgifter om civilstånd, antal barn och deras ålder, nationalitet, bostadsförhållanden, anställning, yrke, utbildning, omskolning och allmänt anseende. Även uppgifter om brottslighet kommer undantagsvis till användning. Vissa typer av information, som primärt är av ekonomisk natur, kan också återspegla den enskildes personliga förhållanden, t. ex. uppgifter om införsel för underhållsbidrag.

Utredningen anser att de principer för integritetsskydd som har kommit till uttryck i sekretesslagstiftningen i stora delar bör kunna tillämpas också i fråga om kreditupplysning om privatpersoner. Detta innebär i första hand att uppgifter om brottslighet inte bör få förekomma. 11 § sekretesslagen, som behandlar uppgifter i kriminalregistret m. m., utgör visserligen inte något hinder mot att samla in individuella brottmålsuppgifter, t. ex. direkt hos domstolarna. Paragrafen bygger emellertid på tanken att en koncentration av brottmålsinformation skapar betydande risker från integritetssynpunkt. Dessa risker accentueras i kreditupplysningsverksamheten bl. a. på grund av svårigheterna att kontrollera hur kreditupplysningar används.

Tillämpningen av sekretesslagstiftningens principer leder vidare till att information av den art som avses i 14 § sekretesslagen — uppgifter om sjukdomar, alkoholmissbruk m. m. — inte bör få användas i verksamheten. Utrymmet för begränsningar i kreditinformationen i fråga om folkbokföringsuppgifter o. d. (13 § sekretesslagen) anser utredningen däremot vara tämligen litet. Också här kan det emellertid förekomma uppgifter som är så ömtåliga att begränsningar i deras användning för kreditupplysning framstår som nödvändiga. Detta gäller exempelvis i vissa fall uppgifter om fosterbarn och om icke sammanboende makar.

Problemet om begränsningar i kreditinformationen kan emellertid inte lösas enbart med utgångspunkt från de principer som kommit till uttryck

i sekretesslagstiftningen. Kreditupplysningsverksamhetens speciella karaktär motiverar enligt utredningen ytterligare begränsningar, bl. a. beträffande uppgifter om underhållsskyldighet enligt dom eller avtal, andra intima familjeförhållanden, utbildning och personligt anseende. Beträffande medborgarskap bör endast få anges om vederbörande är svensk eller utländsk medborgare. Utredningen framhåller att den snabba utvecklingen på informationsområdet gör det svårt att i varje detalj ta ställning till behovet av begränsningar i kreditinformationen. Vissa frågor måste därför lämnas åt den praktiska tillämpningen.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att uppgift inte skall få lämnas om brottslighet, alkoholmissbruk, sjukdomar eller andra personliga förhållanden av särskilt ömtålig natur. Förbudet föreslås gälla såväl personupplysning som kreditupplysning om företagare och företag närstående personer.

Utredningen tar också upp frågan om det finns anledning att förbjuda användning av information som anskaffats genom förfrågningar hos enskilda sagesmän. Det är vanligt att kreditupplysningsföretagen från arbetsgivare inhämtar upplysningar om anställdas inkomst och anställningstid. Det förekommer också att förfrågningar görs hos tidigare kreditgivare. Fastighetsägare, fastighetsförvaltare och fastighetsskötare tillfrågas ibland om hur en kreditsökande skött sina hyresbetalningar. Enligt utredningens mening är det inte tillfredsställande från integritetssynpunkt att information anskaffas på detta sätt. Av den enskilde uppfattas sådana förfrågningar lätt som ett otillbörligt intrång i hans privatliv. Upplysningar som erhålls på detta sätt är ofta subjektivt präglade, och de yttre betingelserna för att informationen skall bli korrekt är mindre goda. Upplysningar av detta slag inhämtas normalt per telefon och utan ansvar för uppgiftslämnaren. Utredningen ifrågasätter om förfrågningar hos enskilda sagesmän överhuvudtaget bör accepteras i framtiden. Vissa skäl talar dock för att förfarandet bör bibehållas men i högst begränsad omfattning. Detta gäller främst förfrågningar hos den enskildes arbetsgivare rörande aktuell arbetsinkomst och anställningens varaktighet. Tillförlitliga uppgifter härom är värdefulla för kreditgivaren och kan knappast erhållas på annat sätt än genom förfrågningar och kontroller hos arbetsgivaren. Utredningen föreslår därför att möjligheterna att använda information som samlats in genom förfrågningar hos enskilda sagesmän begränsas till att avse upplysningar från den enskildes arbetsgivare om anställningens varaktighet och inkomstens storlek.

3.4.4 Uppgift om betalningsförsummelse

Efter att ha understrukit betydelsen av att den information som används i kreditupplysningsverksamheten är korrekt framhåller utredningen att de problem som uppkommer vid användning av uppgifter om betalningsanmärkningar inte så mycket gäller de lämnade uppgifternas riktighet. Sålunda skall ett påstående om att den enskilde t. ex. blivit föremål för en ansökan om betalningsföreläggande normalt inte behöva

sättas i fråga, om uppgiften härstammar från domstolen. Problemet gäller här i stället om uppgifterna är rättvisande i den bemärkelsen att betalningsanmärkningen är materiellt berättigad. Endast under den grundläggande förutsättningen kan betalningsanmärkningen bli ett indicium på den enskildes betalningsförmåga.

I kreditupplysningar förekommer bl. a. uppgifter om lagsökningsutslag, slutbevis i mål om betalningsföreläggande, tredskodomar, restförda skatter, utmätningsförrättningar samt förrättningar för återtagande av avbetalningsgods. En betalningsanmärkning av denna art grundar sig på en rättslig prövning, som ger rimlig säkerhet för att anmärkningen är materiellt berättigad. Annorlunda förhåller det sig med vissa uppgifter om betalningsförsummelse som inte varit föremål för rättslig prövning. Hit hör bl. a. uppgifter om inkasseringsåtgärder och uppgifter om att den enskilde av en tidigare kreditgivare avstängts från vidare kredit på grund av betalningsförsummelse, s. k. kreditspärr. Uppgifter av detta slag används tämligen allmänt i branschen. Vidare förekommer uppgifter om ansökan om betalningsföreläggande och lagsökning o. dyl. Användningen av ansökningsuppgifter är begränsad till ett par kreditupplysningsföretag, som emellertid systematiskt samlar in sådana uppgifter.

Utredningen erinrar om att användningen av ansökningsuppgifter är omdiskuterad, framför allt därför att en ansökan inte utgör något säkert bevis för att det verkligen föreligger en betalningsförsummelse. I många fall döljer sig en tvist bakom en ansökan om betalningsföreläggande eller lagsökning. Det är också från principiell synpunkt mindre tilltalande att använda sig av ett påstående om betalningsförsummelse, över vilket gäldenären inte haft tillfälle att yttra sig. Å andra sidan har det hävdats att en enda ansökan visserligen utgör en svag bedömningsgrund men att tveksamheten bortfaller då ansökningar förekommer i större mängd mot den omfrågade. Det har också framhållits att många kredittagare försöker förlänga sin kredit genom att underlåta att betala tills ansökan om betalningsföreläggande eller lagsökning gjorts, varigenom de undgår att registreras i kreditupplysningsverksamheten för bevis eller utslag.

Utredningen har genomfört en undersökning vid landets tingsrätter avseende ansökningar om lagsökning och betalningsföreläggande år 1969. Av undersökningen framgår att i genomsnitt 70 % av ansökningarna leder till bevis och utslag. Det har också visat sig att ett mindre antal företag har ådragit sig en stor andel av de ansökningar som inte lett till slutbevis eller utslag.

Med hänsyn bl. a. till vad som framkommit vid den nämnda undersökningen anser utredningen att det inte finns skäl att föreslå begränsning i användningen av ansökningsuppgifter, såvitt gäller företag. Utredningen erinrar dock om de risker som allmänt ligger i användningen av uppgifter, vars bakgrund inte är klarlagd.

När det däremot gäller ansökningsuppgifter om privatpersoner säger sig utredningen inte ha fått någon bekräftelse på att sådana uppgifter behövs i kreditupplysningsverksamhet. Med hänsyn härtill och till de väsentliga

skyddssynpunkter som tidigare har berörts ställer sig utredningen avvisande till användningen av ansökningsuppgifter om privatpersoner.

Vad som sagts om ansökningar gäller enligt utredningens mening i allt väsentligt också om uppgifter om inkasseringsåtgärder. Det kan visserligen inträffa att en enskild person blir föremål för ett flertal inkasseringsåtgärder på kort tid, vilket möjligen skulle kunna åberopas som skäl för att tillåta användningen av sådana uppgifter. Detta uppvägs emellertid av den större osäkerhet som måste anses vidlåda inkassouppgifter. Denna osäkerhet beror bl. a. på att uppgifterna härrör från ett skede som ligger före ansökningsskedet. Utredningen ställer sig därför avvisande till användningen av inkassouppgifter om privatpersoner. Samma bedömning måste enligt utredningen göras beträffande uppgifter om creditsparrar, särskilt som uppgift härom endast utgör ett ensidigt påstående från kreditgivaren.

Utredningen föreslår alltså i fråga om kreditupplysning om privatpersoner att uppgift om betalningsförsummelse inte skall få lämnas i andra fall än då försummelsen antingen blivit fastställd genom verkställbart avgörande av domstol eller myndighet eller föranlett förrättning för återtagande av avbetalningsgods eller jämförlig myndighetsåtgärd. Uppgift skall dock få lämnas, om försummelsen följts av växelprotest, betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

3.4.5 Äldre information

Hänsynen till den enskildes personliga integritet kan enligt utredningen åberopas även till stöd för vissa begränsningar i fråga om information rörande den enskildes förflutna. Behovet av begränsningar i detta hänseende gör sig särskilt gällande beträffande information som allmänt uppfattas som belastande. En person som varit föremål för betalningsanmärkningar o. dyl. bör rimligen ha möjlighet att rehabilitera sig. En förutsättning härför är att han efter viss tid kan göra sig kvitt den tidigare belastningen. Även i sådana fall då uppgifterna var för sig inte är av besvärande eller ömtålig natur kan det emellertid finnas behov av tidsmässig begränsning. Bilden av en persons privatliv kan bli särskilt inträngande och avslöjande, om den tillförs information om hans utveckling under en längre tidsperiod.

Med hänsyn till det sagda anser utredningen att det finns behov av regler om gallring av äldre information, såvitt gäller privatpersoner. Ett tillgodoseende av skyddet för personlig integritet kräver enligt utredningens mening betydligt kortare gallringsfrister än som f. n. tillämpas hos en stor del av kreditupplysningsföretagen. Utredningen föreslår som huvudregel att personupplysning inte skall få innehålla uppgift om omständighet som ligger mer än tre år tillbaka i tiden. För kvalificerade betalningsanmärkningar av offentlig karaktär – uppgifter om konkursbeslut, misslyckad förrättning för utmätning, förrättning för återtagande av avbetalningsgods och därmed jämförliga uppgifter – föreslås en femårsregel. För att gallringen skall kunna läggas upp rationellt bör

tidsgränserna enligt utredningen räknas från utgången av det år då den registrerade omständigheten inträffade eller i fråga om skatter då uppgiften blev allmänt tillgänglig.

När det gäller företagsupplysningar har utredningen inte funnit skäl att föreslå några bestämmelser om gallring.

3.4.6 *Insamling och lagring av information*

Ett förbud mot utlämnande av vissa typer av uppgifter hindrar inte kreditupplysningsföretag och andra serviceorgan att samla in och lagra sådan information. Redan insamling och lagring av information som är olämplig från integritetssynpunkt kan emellertid av den enskilde upplevas som besvärande eller oroande. En reglering som endast tar sikte på utlämnande av information är därför enligt utredningens mening otillräcklig från integritetssynpunkt. På grund härav föreslår utredningen att sådana uppgifter som enligt utredningens tidigare ställningstagande inte får lämnas ut ej heller skall få insamlas eller lagras i kreditupplysningsverksamheten. Vidare föreslås en bestämmelse om att råd eller omdöme inte får grundas på sådana uppgifter.

3.5 Utlämnande av kreditupplysning

Även om en kreditupplysning inte innehåller sådan ömtålig information som behandlats i det föregående, kan den leda till kränkning av den personliga integriteten om den kommer i orätta händer. Enligt utredningens uppfattning är det därför av vikt att man i kreditupplysningsverksamheten utövar en viss kontroll över att beställaren har ett legitimt behov av kreditupplysningen.

Utredningen diskuterar vilka ändamål som skall anses legitima för erhållande av kreditupplysning om den enskilde och konstaterar till en början att det ligger i sakens natur att kreditupplysning får lämnas, om beställaren har behov av denna för kreditprovning eller kreditbevakning. Kreditupplysning för andra ändamål bör däremot få lämnas endast under förutsättning att godtagbara skäl kan åberopas. Principiellt bör krävas att det mellan parterna föreligger eller förbereds ett avtal eller annat rättsförhållande som nödvändiggör en riskbedömning av ekonomisk art. Detta kan vara fallet i t. ex. borgens-, anställnings- och hyressammanhang. Saknas anknytning till ett rättsförhållande mellan parterna bör däremot stor restriktivitet iakttas. Utredningen framhåller att kreditupplysning självklart bör vägras, om det kommer fram att beställaren av ren nyfikenhet vill ha uppgifter om t. ex. en granne.

Med hänsyn till det sagda föreslår utredningen att kreditupplysning om privatperson skall få lämnas ut endast om beställaren på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller på annan godtagbar grund har behov av upplysningen.

När det gäller frågan i vilken omfattning kreditupplysningsföretag och andra serviceorgan måste kontrollera beställarens uppgifter om ändamålet

med kreditupplysningen anser utredningen att man av praktiska skäl inte kan ställa upp ett strängt krav. Om ett kreditupplysningsföretag skulle tvingas att ingående pröva varje beställare, skulle verksamhetens effektivitet betänkligt reduceras. Vad som kan krävas är enligt utredningen att man gör den kontroll av beställarens uppgifter som påkallas av omständigheterna i det särskilda fallet. Här kan skillnaden mellan fasta och tillfälliga kunder vara av betydelse. Det finns anledning att iaktta särskild försiktighet vid utlämnande av kreditupplysning till en beställare som företaget inte tidigare haft kontakt med.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utredningen en bestämmelse om att kreditupplysning om privatperson inte får lämnas ut, om det finns anledning anta att den kommer att användas för obehörigt ändamål.

Någon bestämmelse om legitimitetskontroll föreslås inte i fråga om företagsupplysning.

3.6 Andra inskränkningar i kreditupplysningsverksamhet

3.6.1 *Möjlighet för enskild person att förbjuda kreditupplysning*

I anslutning till övervägandena om legitimitetskontroll konstaterar utredningen att ett fullständigt skydd mot obehörig användning av kreditupplysningar förutsätter att den enskilde får ett avgörande inflytande över vem som skall få kreditupplysning om honom. Utredningen har därför övervägt att låta utlämnandet av kreditupplysning bli beroende av att den enskilde lämnat särskilt medgivande härtill. Denna möjlighet har emellertid avvisats av utredningen, bl. a. med hänsyn till kreditupplysningsverksamhetens effektivitet. Man kan enligt utredningen dock inte bortse från att det finns personer som av olika skäl önskar stå helt utanför kreditupplysningsverksamheten. Anledningen kan vara att den enskilde uppfattar registreringen som särskilt besvärande från integritetsynpunkt, att han vill ha garanti för att kreditupplysning inte lämnas ut till obehörig person eller används på obehörigt sätt m. m. Enligt utredningens mening är det otillfredsställande att uppgifter om vederbörande i sådana fall skall få användas i kreditupplysningsverksamheten. Utredningen föreslår därför att enskild person skall få rätt att förbjuda att kreditupplysning lämnas om honom. Ett sådant förbud avses medföra att den information som finns lagrad om vederbörande utgallras och att ny information inte får samlas in så länge förbudet gäller. Anmälan om förbud skall göras till det tillsynsorgan som behandlas i det följande. Tillsynsorganet skall därefter underrätta alla som driver personupplysningsverksamhet om förbudet. Av registertekniska skäl bör anmält förbud inte kunna hävas förrän efter viss tid, förslagsvis två år.

Utredningen konstaterar att ett förbud mot kreditupplysning under vissa omständigheter kan leda till skada eller olägenhet för kreditgivaren, t. ex. om en person efter att ha fått kredit utnyttjar förbudsmöjligheten för att undandra sig kreditbevakning. Utredningen föreslår därför att

tillsynsorganet skall ha rätt att medge undantag från gällande förbud, om ett sådant tillkommit i syfte att förhindra bevakning av beviljad kredit eller om eljest synnerliga skäl föreligger att lämna kreditupplysning trots förbudet.

3.6.2 Överlåtelse av register

Utredningen framhåller att ett register som används i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet i allmänhet är av sådan omfattning och har sådant innehåll att det inte utan vidare bör få överlåtas eller på annat sätt överföras till vem som helst. Det är framför allt integritetshänsyn men också säkerhetsaspekter som gör det motiverat med restriktioner i detta hänseende. Utredningen förslår därför att register som används i kreditupplysningsverksamhet skall få överlåtas eller på annat sätt överföras till annan endast efter medgivande av det i det följande behandlade tillsynsorganet. Regeln avser även överlåtelse som inte är frivillig, t. ex. överlåtelse genom exekutiv försäljning.

3.7 Insyn i kreditupplysningsverksamhet

Den enskilde har f. n. begränsade möjligheter att få insyn i kreditupplysningsverksamheten. Han kontaktas i allmänhet inte av kreditupplysningsföretaget för att lämna uppgifter i anledning av en beställning av kreditupplysning. Han kan i regel inte få besked om vilka uppgifter som finns om honom i registren, och han får mera sällan kännedom om att en kreditupplysning lämnats om honom. Orsaken till att den enskilde har så begränsade möjligheter till insyn torde enligt utredningen ytterst vara att kreditupplysningsföretagen vill undvika irritation i förhållandet mellan kreditgivaren och kreditsökanden.

Insynsrätt för den enskilde är enligt utredningen värdefull i första hand genom att den kan påverka hans möjlighet att få kredit. Det är sålunda i hög grad önskvärt att den enskilde får tillfälle att kontrollera att de uppgifter som lämnas om honom är korrekta och så fullständiga som krävs för ett säkert ställningstagande från kreditgivarens sida. Redan möjligheten av att den enskilde utövar sin insynsrätt i det enskilda fallet är en faktor som måste verka pådrivande i kreditupplysningsföretagets strävanden att åstadkomma goda kreditupplysningar.

Också från integritetssynpunkt föreligger det enligt utredningens mening behov av insyn. En rätt till insyn skapar allmänt sett en trygghetskänsla som gagnar såväl de kreditsökande som verksamhetens utövare och kreditgivarna. Insynsrätten ger möjlighet att kontrollera att de regler som gäller för verksamheten iakttas t. ex. i fråga om begränsningar i informationen och utlämnandet av information.

Enligt utredningen bör insynsrätten i första hand ge möjlighet för den som finns upptagen i ett kreditupplysningsregister att ta del av de uppgifter som finns lagrade om honom. Utredningen föreslår att var och en skall ha rätt att mot skälig avgift erhålla skriftligt registerbesked. För

att detta skall kunna fylla en funktion också för legitimitetskontrollen föreslår utredningen att det i beskedet skall anges vem som fått kreditupplysning om vederbörande under den senaste tiden, förslagsvis det senaste året.

Vid sidan av rätten att få registerbesked kan det diskuteras att ge enskilda och företag rätt att erhålla kopia av varje lämnad kreditupplysning. En kopia av kreditupplysning har den fördelen framför registerbesked att den visar vilket underlag som kreditgivaren fått i det aktuella ärendet. Ett registerbesked däremot visar registrets innehåll vid en viss tidpunkt, och detta kan genom gallring och kompletteringar ha förändrats under tiden fram till det att kreditupplysning lämnas. Det är också att märka att råd bara ges i kreditupplysningen.

Att den enskilde skall ha rätt att få kopia av de kreditupplysningar som lämnas om honom ser utredningen som en naturlig uppföljning av rätten till registerbesked. En annan fråga är om han skall få kopian utan avgift. En skyldighet för kreditupplysningsföretagen att alltid lämna ut kopia utan avgift skulle ekonomiskt betunga verksamheten i en utsträckning som inte är rimlig, bl. a. med hänsyn till att en stor mängd kreditupplysningar är av tämligen enkel natur. Enligt utredningens mening bör skyldighet att lämna kopia utan avgift föreligga endast i sådana fall där mera väsentliga kredit- eller integritetsintressen står på spel för den enskilde. Med hänsyn härtill föreslår utredningen att kreditupplysningsföretagen skall vara skyldiga att lämna kopia utan avgift endast när det gäller personupplysning som innehåller uppgift om betalningsförsummelse eller sådant råd eller omdöme som inte är klart tillstyrkande. I fråga om andra personupplysningar skall en skälig avgift få tas ut. Detsamma föreslås gälla beträffande kreditupplysningar om företag.

Utredningen föreslår att kopia som skall lämnas utan avgift alltid skall expedieras automatiskt. I övriga fall bör expediering ske endast efter särskild begäran. Begäran skall kunna ske för särskilt fall eller förhandsvis.

När det i övrigt gäller kopia av kreditupplysning föreslår utredningen att kopian alltid skall innehålla uppgift om vem som beställt den. Härigenom får den som avses med upplysningen möjlighet att kontrollera beställarens behörighet. Utredningen föreslår vidare att rätten att få kopia på särskild begäran skall begränsas till att avse kreditupplysning som lämnats under den senaste tiden, förslagsvis under de senaste tre månaderna. En mer omfattande skyldighet att bevara kopior av kreditupplysningar skulle enligt utredningens mening onödigt betunga verksamheten.

3.8 Rättelse av fel

Utredningen betonar vikten av att man i kreditupplysningsverksamhet tillämpar effektiva rättelserutiner. Enligt utredningens förslag skall det, om någon påstår att uppgift är oriktig eller missvisande, åligga den som

bedriver kreditupplysningsverksamheten att utreda förhållandet och rätta föreliggande fel. Härmed åsyftas främst sådana fall då det är en registrerad person som gör gällande att information om honom är oriktig eller missvisande. Påstående om felaktighet i informationen kan emellertid också komma från kreditgivare eller andra utomstående. Den utredning kreditupplysningsföretaget har att göra får anpassas efter informationens vikt och andra omständigheter i varje särskilt fall. Om en invändning går ut på att en uppgift är missvisande, t. ex. att en betalningsanmärkning är materiellt oberättigad, kan det enligt utredningens mening inte komma i fråga att göra en fullständig utredning.

Enligt utredningen måste rättelse av fel göras även hos den som under närmast föregående tid, i allmänhet under det senaste halvåret, fått kreditupplysning som innehållit den oriktiga eller missvisande uppgiften. Rättelse bör i förekommande fall göras också hos den varifrån den felaktiga uppgiften hämtats. Den registrerade bör underrättas om utgången av ärendet.

Om det anmälda förhållandet inte kan utredas med rimlig grad av säkerhet, bör enligt utredningen särskild anmärkning härom göras i samma ordning som gäller för rättelse. Detta kan bli fallet framför allt då det är fråga om ett påstående om att en uppgift är missvisande.

3.9 Tillsynsorgan

3.9.1 Tillsynsorganets sammansättning m. m.

Den yrkesmässiga kreditupplysningsverksamheten skall enligt utredningens förslag ställas under tillsyn av ett statligt organ. Utredningen anser att de uppgifter som bör ankomma på tillsynsorganet är av sådan art och vikt att det är motiverat att inrätta en särskild kreditupplysningsnämnd. För att man skall få garantier för att nämnden företräder en bred medborgaropinion bör den ha ett starkt parlamentariskt inslag. Enligt utredningens förslag skall nämnden bestå av nio ledamöter med fem ersättare. Samtliga skall utses av Kungl. Maj:t för fyra år.

Enligt utredningen är det uppenbart att nämndens verksamhet räknad i antal tjänster eller totala kostnader kommer att bli av relativt liten omfattning. Utredningen har därför övervägt olika organisationsformer i vilka nämnden administrativt förs samman med något annat organ. Med hänsyn till nämndens uppgifter har det varit naturligt att undersöka en närmare anknytning i första hand till bankinspektionen eller datainspektionen. Utredningen har emellertid också övervägt att knyta nämnden till kommerskollegium eller konsumentverket. Utredningen har stannat för att föreslå gemensam administration för kreditupplysningsnämnden och datainspektionen. Skälet härtill är framför allt de stora likheterna mellan nämndens och datainspektionens arbetsuppgifter. Nämndens kansli föreslås sålunda knutet till datainspektionens kansli, varigenom dubbelarbetet kan undvikas i fråga om administrativa funktioner av olika slag.

3.9.2 Tillsynsorganets uppgifter

Kreditupplysningsnämndens huvuduppgift blir att tillse att den föreslagna lagen om kreditupplysning och de bestämmelser som meddelas med stöd av lagen efterlevs. Nämnden skall ingripa mot missförhållanden som kommer till dess kännedom genom egna iakttagelser eller genom klagomål från allmänheten. Nämnden föreslås få befogenhet att meddela de föreskrifter och förbud som behövs för genomförande av tillsynen och att därvid förelägga vite. Vidare skall nämnden få företa inspektion hos den som driver kreditupplysningsverksamhet och ta del av alla handlingar som rör verksamheten.

Som tidigare nämnts föreslår utredningen att frågor om tillstånd att driva kreditupplysningsverksamhet skall prövas av Kungl. Maj:t. Kreditupplysningsnämnden skall emellertid yttra sig över alla ansökningar om sådant tillstånd. Andra viktiga uppgifter för nämnden blir att utfärda anvisningar och tillämpningsföreskrifter, meddela dispenser samt bevaka utvecklingen i kreditupplysningsbranschen och vid behov föreslå ändringar i lagstiftningen. Som tidigare angetts skall nämnden också pröva frågor om överlåtelse av kreditupplysningsregister.

En speciell uppgift hänger samman med den av utredningen föreslagna bestämmelsen om hantering av kreditinformation i annan verksamhet än kreditupplysningsverksamhet. Bestämmelsen innebär som tidigare nämnts att sådan information skall hanteras så att oriktig uppgift inte sprids och otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet inte vållas. Utredningen föreslår att kreditupplysningsnämnden skall få rätt att göra erforderlig undersökning, om det finns skälig anledning anta att bestämmelsen har åsidosatts. Om förhållandena ger anledning därtill, skall nämnden vidare få meddela de föreskrifter och förbud som behövs samt att därvid förelägga vite.

3.9.3 Kostnaderna för tillsynsorganet

Enligt utredningens uppfattning föreligger betydande svårigheter att bedöma nämndens personalbehov. Utredningen räknar emellertid med två handläggande tjänstemän samt ett biträde förutom delar av tjänster som blir gemensamma med datainspektionen. För ett budgetår beräknas kostnaderna för nämnden uppgå till 500.000 kr. Dessa kostnader bör efter mönster från vad som gäller för bankinspektionen bestridas genom årliga bidrag från de företag som erhåller koncession.

3.10 Skadestånd

Utredningen konstaterar att den enskildes möjligheter att i rättslig ordning reagera mot integritetsintrång som uppkommer genom kreditupplysningsverksamhet f. n. är mycket begränsade. Endast om ett visst förfarande är av sådan beskaffenhet att det faller under brottsbalkens förtalsbestämmelser finns det i princip möjlighet att ingripa. Förtalsreg-

lerna erbjuder dock ett mycket bristfälligt skydd på detta område. De torde i princip inte kunna tillämpas annat än vid förmedling av vissa ömtåliga uppgifter. Det är också att märka att förtalsreglerna inte bereder skydd mot sådant förtal som visserligen medför ekonomiska skadeverkningar för den enskilde men som inte innefattar angrepp mot hans personliga heder, s. k. ekonomiskt förtal. En ytterligare begränsning ligger i bestämmelsen om ansvarsfrihet vid intressekollision. Denna bestämmelse torde enligt utredningen vara tillämplig i sådana fall då kreditupplysningsförmedlingens betydelse för kreditgivningen i samhället anses väga över hänsynen till den enskilde. Utredningen erinrar också om den begränsning i förtalsreglernas räckvidd som hänger samman med att åtal i princip inte får väckas av annan än målsägande.

Det sagda visar att det rättsliga skyddet för den personliga integriteten i kreditupplysningsssammanhang är mycket ofullständigt. Enligt utredningens mening behövs en speciell reglering av kreditupplysningsföretagens och de andra serviceorganens skadeståndsansvar gentemot den enskilde.

Vid utformningen av skadeståndsreglerna måste man enligt utredningen göra skillnad mellan skada som vållas genom otillbörligt intrång i den personliga integriteten och skada som vållas genom utlämnande av oriktig uppgift. I fråga om integritetsintrång måste eftersträvas ett strängt ansvar med hänsyn till frågornas betydelse för den enskilde. Utredningen föreslår därför att den som driver yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet skall vara skyldig att ersätta skada som tillfogats enskild person genom otillbörligt intrång i hans personliga integritet oavsett om skadan uppkommit genom oaktsamhet eller ej. Regeln omfattar inte bara skada som vållas privatperson i samband med utlämnande av personupplysning utan också skada som tillfogas företagare och annan likställd person i samband med att företagsupplysning lämnas.

När det gäller skada genom utlämnande av oriktig uppgift måste ansvaret enligt utredningen utformas med speciellt hänsynstagande till svårigheterna att ha en absolut kontroll över varje uppgift vid hanteringen av de betydande informationsmängder som förekommer i kreditupplysningsverksamheten. Enligt utredningens förslag skall den som driver kreditupplysningsverksamhet vara skyldig att ersätta skada som tillfogats enskild eller juridisk person genom att oriktig uppgift lämnats om denne. Skadeståndsskyldighet skall dock inte föreligga, om verksamhetens utövare kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet iakttagits.

I båda de nu behandlade fallen föreslås att man vid ersättningsbestämmande skall ta hänsyn även till lidande som åsamkats den enskilde och andra sådana omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

3.11 Kreditinformation i tryckt skrift

I fråga om utredningens förslag såvitt gäller kreditinformation i tryckt skrift hänvisas till redogörelsen i prop. 1973:123 (s. 31–33).

3.12 Ikraftträdande

Utredningen anser att lagen om kreditupplysning om möjligt bör träda i kraft den 1 juli 1973. Kreditupplysningsnämnden bör av praktiska skäl inrättas i god tid före lagens ikraftträdande.

4 Remissyttrandena

4.1 Allmänna synpunkter

Remissinstanserna ansluter sig allmänt till uppfattningen att en reglering av kreditupplysningsverksamheten behövs, framför allt för att skapa skydd mot otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet. Flertalet remissinstanser tillstyrker att en reglering sker efter i huvudsak de riktlinjer utredningen har dragit upp, även om åtskillig kritik framförs mot den närmare utformningen av de föreslagna bestämmelserna.

De flesta remissinstanserna ställer sig positiva till den avvägning utredningen har gjort mellan behovet av skydd för den enskildes personliga integritet och behovet av en väl fungerande kreditgivning. En del remissinstanser anser dock att utredningen gått för långt i sin strävan att åstadkomma skydd för den enskilde. Sålunda framhåller *bankinspektionen* att de förbättringar för den enskilde som förslaget innebär självfallet inte kunnat uppnås utan att möjligheterna att driva en effektiv kreditupplysningsverksamhet beskurits. Bankinspektionen hävdar att näringslivet, framför allt mindre och medelstora företag, under senare år blivit mer beroende av att erhålla krediter och mer känsligt för förluster på beviljade krediter, vilket har ställt större krav på effektiviteten i kreditupplysningsverksamhet som gäller företag. Även när det gäller kreditupplysningar om privatpersoner har effektivitetskraven skärpts. Bankinspektionen pekar i detta hänseende på att behovet av personkrediter ökat med den stigande levnadsstandarden och att den tilltagande urbaniseringen medfört en växande anonymitet för många människor. En minskning av effektiviteten i personupplysningsverksamheten skulle enligt bankinspektionen kunna leda till den beklagliga utvecklingen att endast personer med mera betydande inkomster och förmögenheter kunde ta upp lån på den organiserade kreditmarknaden och att många människor hänvisades att skaffa sig krediter på annat och dyrare sätt. Enligt bankinspektionens mening bör man med hänsyn till nu angivna omständigheter gå något mindre långt än utredningen föreslagit i fråga om skyddet för integritetsintressena. Bankinspektionen framhåller att dess invändningar inte skall uppfattas som en nedvärdering av argumenten för ett bättre integritetsskydd utan att avsikten endast är att understryka behovet av balans mellan detta och andra, motstående intressen.

Även *företagarorganisationerna* och *Sveriges jordbrukskassaförbund* anser att utredningen inte tillräckligt beaktat kreditgivarnas behov av information. De framhåller att utredningsförslaget ofrånkomligen synes

leda till ökade kreditförluster och att detta kommer att bli till nackdel för den skötsamme konsumenten. Likartade synpunkter framförs av *Finansieringsföretagens förening*. *Ackordscentralen* erinrar om att de informationer som behövs som grund för kreditgivning kan erhållas antingen från kredittagaren själv, genom undersökningar i kredittagarens omgivning eller genom kreditupplysningsföretag. En lagstiftning, som begränsar möjligheterna till informationer på endera av dessa vägar, medför förskjutningar till de andra informationskällorna. Enligt *ackordscentralen* har utredningen inte i tillräcklig grad beaktat detta förhållande, och följderna av dess förslag blir antingen att kredittagaren pressas till att lämna mer ingående upplysningar om sig själv eller också att kreditgivaren genom egna åtgärder skaffar sig den information som kreditupplysningsföretagen hindrats att anskaffa eller utnyttja.

Soliditet AB och *Kreditregister AB* förklarar sig inte ha några invändningar mot att kreditupplysningsverksamheten regleras, förutsatt att regleringen inte hindrar att kreditgivarna snabbt och till skälig kostnad kan erhålla tillförlitlig, relevant och tillräcklig information till ledning för sin kreditbedömning. Efter att ha påpekat att man vid regleringens utformning givetvis också måste beakta att enskilda inte drabbas av otillbörligt intrång i sin personliga integritet, framhåller bolagen att det är angeläget att känslomässiga värderingar, kanske framsprungna ur en ytlig och delvis vilseledande allmän debatt i och utanför massmedierna, inte tillmäts större tyngd än de sakligt sett förtjänar. Bolagen ifrågasätter om inte utredningsförslaget i väsentliga delar i alltför hög grad influerats av denna debatt. Enligt bolagens åsikt bör förslaget i flera avseenden grundligt omprövas eller modifieras. Även *KF* erinrar om den allmänna debatten om individens integritet och tycker sig finna att utredningen på väsentliga punkter stöder sina bedömningar och ställningstaganden mera på den allmänna debatten än på konkreta undersökningens resultat. *KF* förklarar sig dock helt instämma i utredningens värderingar i fråga om skydd för den enskildes integritet och det allmännas kontroll av kreditupplysningsverksamheten och har ingen erinran mot utredningens förslag i dessa delar. *Branschkommittén för inkasso- och juridiska byråer inom Handelstjänstemannaförbundet* tar upp allmänhetens inställning från en något annorlunda utgångspunkt. *Branschkommittén*, som har vissa invändningar mot detaljer i lagförslaget, uttalar att de anställda i kreditupplysningsbranschen i huvudsak är positiva till förslaget, att man allmänt finner behov föreligga av fasta arbetsnormer och konkreta regler för verksamheten samt att lagstiftningen förhoppningsvis kommer att medföra en positivare inställning till verksamheten från allmänhetens och pressens sida, som gör att de som är verksamma i branschen får större möjlighet till tillfredsställande arbetsresultat.

Sveriges advokatsamfund är starkt kritiskt till utredningsförslaget och uttalar bl. a. att de slutsatser som ligger till grund för lagförslaget synes basera sig mera på åsikter i ämnet än på ett ordentligt utredningsunderlag, att åtskilliga av utredningens ställningstaganden inte synes basera sig på något utredningsunderlag överhuvudtaget och att utredningen i vissa

fall tagit ställning direkt i strid med hittills vunna erfarenheter. Samfundet framhåller att det är väsentligt att kreditupplysningsverksamheten uppfyller vissa minimikrav, som är betingade av såväl kreditgivarens som kredittagarens intressen. Sammanfattningsvis anges dessa krav innebära att verksamheten i görligaste mån skall vara så organiserad att man genom kreditupplysningar erhåller objektivt riktiga omdömen och framför allt objektivt riktiga sakuppgifter utan att dessa i onödig utsträckning inkräktar på det enskilda företagens eller den enskilde individens rimliga krav på respekt för den personliga integriteten. Enligt samfundets uppfattning tillgodoser den nuvarande ordningen i allt väsentligt dessa intressen. Utredningen har inte i något hänseende påvisat att den personliga integriteten i allvarlig utsträckning åsidosätts genom den verksamhet som nu bedrivs. Väsentligt är emellertid enligt samfundets mening att det bör finnas möjlighet att erhålla rättelse resp. skadestånd för det fall att oriktiga uppgifter lämnas i en kreditupplysning. Trots att hittillsvarande erfarenheter tyder på att felaktiga eller missvisande uppgifter sällan lämnas, förklarar sig samfundet dela utredningens uppfattning att åtgärder behövs för att förstärka den enskildes ställning i dessa hänseenden. Som en allmän sammanfattning av sina intryck av förslaget framhåller samfundet att det för allmänheten mest väsentliga är att skadeståndsfrågan fått en klar lösning och att möjlighet getts att få rättelse av felaktiga upplysningar. Däremot visar hittillsvarande erfarenheter inte att det är erforderligt att detaljreglera verksamheten så som utredningen föreslagit. Enligt samfundet skulle förslaget därför med fördel ha kunnat begränsas till frågorna om skadestånd och rättelse.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har i huvudsak inte något att invända mot att kreditupplysningsverksamheten regleras i lag men framhåller i likhet med advokatsamfundet att det, såvitt framgår av betänkan- det, inte framträtt några allvarigare olägenheter under nuvarande förhållanden. Hovrätten understryker att kreditupplysningar är oundgängliga och att verksamheten åtminstone av större och välkända företag torde skötas fullt tillfredsställande. Vidare påpekar hovrätten att farhågorna för att kreditupplysningar skulle kunna medföra otillbörliga intrång i enskildas förhållanden sammanhänger med övergången till automatisk databehandling på detta område. Med hänvisning till att det genom datalagen skapats ett instrument för att kontrollera användningen av ADB-teknik också på detta område ifrågasätter hovrätten om inte verkningarna därav bör avvaktas innan man åstadkommer en lag om kreditupplysning.

JK framhåller att utredningen synes förutsätta att de föreslagna reglerna kan behöva bli föremål för översyn och jämkning från tid till annan. Enligt *JK*'s mening torde de definitiva avgränsningarna och avvägningarna inte kunna göras förrän efter någon tids erfarenhet av den föreslagna regleringen. *TCO* framhåller att ett effektivt skydd för den personliga integriteten på ifrågavarande område inte kan uppnås förrän även inkassoverksamheten reglerats på ett tillfredsställande sätt, varför det är angeläget att utredningens arbete härmed bedrivs med största skyndsamhet.

SCB tar upp en fråga som inte behandlats av utredningen, nämligen behovet av statistik över kreditupplysningsverksamheten. Enligt SCB kan det tänkas vara av intresse med en uppföljning av denna verksamhet, dels genom en enkel löpande statistik över dess omfattning och struktur och dels genom speciella undersökningar då och då för att belysa främst den inverkan verksamheten kan ha på berörda personers integritet och för att uttröna den allmänna opinionens inställning till verksamheten.

4.2 Lagens tillämpningsområde

4.2.1 Kreditupplysningsverksamhet hos bankinstitut o. d.

Förslaget att lagen om kreditupplysning inte skall omfatta kreditupplysning som bankinstitut lämnar till annat bankinstitut eller till kreditinrättning som står under bankinspektionens tillsyn tillstyrks av LO, som dock anser att de skadeståndsregler som utredningen föreslagit bör gälla även för sådana kreditupplysningar. Även *Sveriges advokatsamfund*, som menar att någon reglering av kreditupplysningar mellan banker inte torde vara erforderlig, påpekar att ett undantag för bankerna får den icke önskvärda verkan att skadeståndsreglerna inte kommer att gälla för sådana upplysningar. JO framhåller att, om denna kreditupplysningssektor avskiljs, den enskilde går miste om de garantier för personlighetskydd, insyn, rättelse m. m. som innefattas i lagförslaget och att det är oklart om motsvarande garantier kommer att tillförsäkras den enskilde av bankinspektionen. *Finansieringsföretagens förening* har ingen erinran mot det av utredningen föreslagna undantaget för bankinstitut.

Bankinspektionen är kritisk mot utredningens förslag rörande tillsynen över kreditupplysningsverksamhet och anser att en genomgripande omarbetning av förslaget är nödvändig särskilt när det gäller uppdelningen av tillsynsbefogenheterna mellan bankinspektionen och den föreslagna kreditupplysningsnämnden. Inspektionen påpekar att förslaget innebär att kreditupplysningar mellan institut under bankinspektionens tillsyn inte omfattas av lagen medan denna däremot gäller beträffande andra kreditupplysningar från sådana institut. Detta medför att bankernas kreditupplysningsverksamhet ibland skulle vara reglerad av lagen, ibland inte och att denna verksamhet skulle sortera under både kreditupplysningsnämnden och inspektionen. En sådan ordning är inte rationell enligt bankinspektionen, som anser det närmast självklart att lagstiftningen bör omfatta bankernas kreditupplysningsverksamhet i dess helhet, i synnerhet som en stor del av kreditupplysningarna inom banksektorn vidarebefordras utanför denna. Inspektionen menar därför att den av utredningen föreslagna gränsdragningen framstår som direkt olämplig. Kreditupplysningsverksamheten utgör en integrerad del av bankernas rörelse, som är föremål för kontinuerlig tillsyn från inspektionens sida, och en utbrytning helt eller delvis av tillsynen över kreditupplysningsverksamheten skulle kunna vålla gränsdragningsproblem mellan de övervakande myndig-

heterna och därmed skapa svårigheter för bankerna. Från banksynpunkt måste det enligt inspektionens mening vara enklast och mest praktiskt att i allt väsentligt bara ha en tillsynsmyndighet att rätta sig efter. Inspektionen föreslår därför att kreditupplysningsverksamhet som bedrivs av bankaktiebolag, postbanken, sparbanker och jordbrukets kreditkassor skall stå under tillsyn av inspektionen och att annan kreditupplysningsverksamhet skall övervakas av en kreditupplysningsnämnd. Om inspektionens uppfattning i tillsynsfrågan inte accepteras, förordar inspektionen att bankernas kreditupplysningsverksamhet helt undantas från inspektionens tillsyn, vilket i så fall bör markeras genom justeringar i banklagstiftningens tillsynskapitel. Inspektionen förklarar sig också beredd att helt överta den verksamhet som enligt utredningen skall ankomma på kreditupplysningsnämnden men påpekar att det inte ankommer på inspektionen att ta något initiativ i den riktningen.

Även *statskontoret* anser att utredningen inte tillräckligt belyst följderna av att bankerna lämnas utanför regleringen. Statskontoret framhåller att konkurrenssituationen kan påverkas om det gäller skilda regler för olika institut. Ett annat resultat av den föreslagna regleringen skulle kunna bli att banker anlitas som delfinansiärer för att man skulle kunna dra nytta av deras mer ingående kreditvärdighetsgranskning. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* understryker att den föreslagna bestämmelsen skulle medföra ett sämre skydd för den enskildes personliga integritet i fråga om sådan kreditupplysningsverksamhet som undantas från lagens tillämpningsområde. Länsstyrelsen menar därför att den av utredningen valda lösningen inte är tillfredsställande.

Soliditet AB och *Kreditregister AB* anser att det inte finns några bärande motiv för att bankernas kreditupplysningsverksamhet inte i sin helhet skulle omfattas av lagen och att det tvärtom är angeläget att enskildas personliga integritet skyddas genom lag, oavsett om kreditupplysningsverksamhet bedrivs av bankerna internt eller av andra företag. Bolagen pekar härvid särskilt på betydelsen av de föreslagna skadestandsreglerna. Om lagen gjordes tillämplig också på bankernas interna kreditupplysningsverksamhet skulle dessutom en annars möjlig snedvridning av konkurrensen mellan banker och andra kreditupplysningsföretag förhindras. *Svenska kommunalarbetsareförbundet*, som föreslår att kreditupplysningsverksamhet skall få bedrivas bara av ett enda offentligt företag, anser att bankinstitut inte bör ha rätt att lämna ut uppgifter från egna register till andra bankinstitut.

Kreditköpkommittén förklarar sig inte ha något att erinra mot att kreditupplysningar som utväxlas mellan kreditinrättningar som står under bankinspektionens tillsyn lämnas utanför huvuddelen av den föreslagna regleringen under förutsättning att bankinspektionen och den föreslagna kreditupplysningsnämnden utövar sin tillsyn i samma anda.

Sparbanksföreningen vänder sig mot utredningens uttalande att den materiella reglering av kreditupplysningsverksamheten som utredningen föreslagit skall ligga till grund även för sådan verksamhet bankinstituten emellan. Föreningen anser att det ofta kan vara av betydelse för

bedömningen av en lånesökandes kreditvärdighet att kreditgivaren hos tidigare kreditgivare kan få del av uppgifter om trög betalning, inkasseringsåtgärder, tillfälliga amorteringsbefrielser, uppskov med räntebetalningar m. m. Med hänvisning till bankinstitutens vana att med största varsamhet hantera sådant internt informationsmaterial som de samlat in rörande egna kredittagare anser föreningen att begränsningar av det slag som utredningen tänkt sig även när det gäller bankinstituten knappast behövs. Enligt föreningens mening tillgodoses skyddsbehoven i de åsyftade fallen genom banklagstiftningens sekretessbestämmelser.

Företagarorganisationerna framhåller att det i och för sig synes vara naturligt att bankernas interna kreditupplysningsverksamhet inte omfattas av den föreslagna lagen. Organisationerna påpekar emellertid att en skillnad mellan olika former av kreditupplysningsverksamhet skulle kunna uppstå om det i lagen skulle uppställas andra regler än som gäller för bankinspektionens kontrollverksamhet. Organisationerna tar också upp frågan om gränsdragningen när det gäller bankerna närstående företag. Enligt organisationernas mening är det svårt att avgöra om det är ändamålsenligt att som utredningen gjort dra en gräns mellan å ena sidan dotterbolag, som bankinspektionen har "tillfredsställande reella möjligheter att kontrollera" trots att de formellt inte ingår i tillsynsområdet, och å andra sidan företag som inte har karaktären av dotterbolag. För att diskriminerande konkurrens effekter inte skall uppstå bör man enligt organisationernas uppfattning fastslå att institut som ägs av banker skall omfattas av lagen. Också *KO*, som tillstyrker den föreslagna inskränkningen beträffande banker, tar upp frågan om bankernas dotterbolag – Säljfinans AB, Factoring Service AB, Sparleasing AB m. fl. *KO* anser att utredningen inte tillfredsställande motiverat förslaget att dotterbolag, beträffande vilka bankinspektionen saknar direkta kontrollmöjligheter, bör stå utanför lagens tillämpningsområde.

TCO framhåller att det inte är möjligt att hindra enskilda juridiska personer från att samla upplysningar om sina kunder men anser att utbyte av upplysningar inom t. ex. en koncern bör jämföras med yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet. *TCO* pekar i detta sammanhang på att behov av skydd för den personliga integriteten är särskilt motiverat mot bakgrund av koncentrationstendenserna inom näringslivet och de multinationella företagens etablering på den svenska marknaden.

Sveriges jordbrukskassaförbund tillstyrker förslaget att bankernas interna kreditupplysningsverksamhet inte skall omfattas av lagen. Förbundet förklarar sig i likhet med *Svenska bankföreningen* förutsätta att kreditupplysningar som lämnas av den planerade gemensamma upplysningscentralen för bankerna inte skall omfattas av lagen. Förbundet framhåller att det inte klart framgår om utredningen med bankinstitut avser även jordbrukets kreditkassor och understryker att det är självklart att så måste vara fallet. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* framhåller att det finns skäl att från lagens tillämpning undanta också försäkringsbolagen, eftersom dessa står under försäkringsinspektionens tillsyn och i praxis ålägger sig samma sekretess som bankinstituten.

4.2.2 Kreditinformation utanför egentlig kreditupplysningsverksamhet

De bestämmelser som utredningen har föreslagit i fråga om sådana kreditupplysningar som lämnas i annan verksamhet än kreditupplysningsverksamhet har mött kritik från skilda håll. JO anser att tillsynsorganets kompetens när det gäller sådana kreditupplysningar är alltför vagt bestämd för att kunna godtas från rättssäkerhetssynpunkt. Utan återförsäkring i ett allmänt personlighetsfridsbrott, som uppdrar de allmänna gränserna för privatlivs- och personlighetsskyddet, och den rättspraxis som kan utbildas i samband därmed synes det enligt JO:s mening knappast tillrådligt att låta tillsynsorganet utan mer precisa hållpunkter själv diskretionärt avgöra på vilka områden ingripanden skall göras och vad som bör förstås med otillbörligt intrång i skilda sammanhang. Även *integritetsskyddskommittén* framhåller att den vittgående befogenhet med vite som sanktionsmedel som lämnas kreditupplysningsnämnden föranleder tvekan.

Företagarorganisationerna framhåller att det är oundgängligen nödvändigt för kredit- och kontokortsföretag liksom för företag som sysslar med refinansiering av avbetalningskrediter att lagra en betydande mängd kreditinformation. Enligt organisationernas mening är det inte rimligt att man utan närmare precisering ger tillsynsorganet så långtgående befogenheter att t. o. m. förbud kan komma i fråga. Organisationerna påpekar att utredningen inte har påtalat några felaktigheter eller brister i den hantering av kreditinformation som här avses. Också *Finansieringsföretagens förening* anför betänkligheter mot omfattningen av tillsynsorganets befogenheter i detta sammanhang. *Kreditköpkommittén* har däremot inte några invändningar mot de föreslagna bestämmelserna utan understryker tvärtom starkt deras betydelse.

4.3 Tillståndsvång

4.3.1 Skäl för införande av tillståndsvång m. m.

Utredningens uppfattning att ett koncessionssystem är att föredra framför ett monopolsystem delas av bl. a. *bankinspektionen*, *länsstyrelsen i Stockholms län*, *kreditköpkommittén*, *Svenska bankföreningen*, *Svenska sparbanksföreningen*, *postbanken*, *Sveriges jordbrukskassaförbund*, *LO*, *SACO*, *Svenska landstingsförbundet*, *Lantbrukarnas riksförbund*, *Ackordscentralen*, *Finansieringsföretagens förening*, *Kapitalkontroll AB* och *AB Balanskontroll*. Såväl *bankinspektionen* som *sparbanksföreningen* framhåller att ett monopolsystem skulle medföra risker för ensidighet i upplysningsverksamheten och att det är angeläget att kreditvärdighetsbedömningar kan baseras på upplysningar och omdömen som inhämtas från olika kreditupplysare. *Länsstyrelsen i Stockholms län* betonar att konkurrens på området också är ägnad att anpassa olika kreditupplysningsföretags verksamhet till de speciella krav som kan

uppställas i fråga om skilda kreditformer. *Fyra ledamöter av länsstyrelsen* understryker att det är angeläget att noga följa upp effekterna av en koncessionsreglering och att ytterligare åtgärder får övervägas om en sådan inte skulle ge förutsett resultat. *TCO* föreslår, för den händelse tillståndssystemet skulle visa sig otillräckligt för att åstadkomma sanering i branschen, att det — efter mönster från resebyråbranschen — uppställs krav på att kreditupplysningsföretagen hos statlig myndighet ställer säkerhet för verksamheten. Härigenom skulle man också skapa garanti för att den som lider otillbörligt intrång i sin personliga integritet får ekonomisk kompensation härför. En mer speciell synpunkt framförs av *civilförsvarsstyrelsen*, som påpekar att en koncessionsreglering torde medföra en begränsning av antalet företag i branschen, vilket i händelse av krig skulle göra det lättare att i den mån så var erforderligt förstöra registren.

Länsstyrelsen i Malmöhus län tar upp utredningens uttalanden om att det av effektivitets- och kontrollhänsyn är önskvärt att begränsa antalet kreditupplysningsföretag. Enligt länsstyrelsens mening talar begränsningsbehoven snarast för ett monopolsystem. Länsstyrelsen anser vidare att det framstår som en brist att utredningen inte närmare övervägt ett statligt företagande i kreditupplysningsbranschen inom ramen för ett koncessionssystem. Sådan statlig verksamhet skulle enligt länsstyrelsen med fördel kunna kombineras med uppgiften att sammanställa och distribuera andra offentligt registrerade uppgifter som efterfrågas för olika ändamål. Genom statlig etablering på området skulle också kontrollmöjligheterna förbättras. Enligt länsstyrelsen talar flera skäl mot att offentliga uppgifter kommersialiseras för privata ekonomiska intressen. *Fabriksarbetareförbundet* och *kommunalarbetareförbundet* anser att ett samhällsmonopol har påtagliga fördelar, framför allt från kontrollsynpunkt. Kommunalarbetareförbundet påpekar bl. a. att registrerade uppgifter bör vara lättillgängliga och anser det orimligt att flera företag skulle få bedriva kreditupplysningsverksamhet, eftersom detta skulle innebära att den som vill kontrollera de uppgifter som finns lagrade om honom måste vända sig till ett flertal företag. Fabriksarbetareförbundet för fram likartade synpunkter och framhåller dessutom som skäl för att kreditupplysningsverksamhet bör vara samhällsägda att de uppgifter som insamlas i branschen i stor utsträckning härrör från offentliga myndigheter.

Några remissinstanser anser att en koncessionsreglering är obehövlig. *Sveriges advokatsamfund* framhåller sålunda att näringsverksamhet här i landet normalt får bedrivas utan tillstånd och att tillståndsgivning inte bör krävas annat än i undantagsfall, om alldeles speciella skäl talar för en sådan. Enligt samfundets mening kan kreditupplysningsverksamhet, som i allt väsentligt sysslar med att lämna ut uppgifter som kan återfinnas i offentliga handlingar, knappast sägas utgöra sådan verksamhet som är i behov av speciell kontroll. Utredningen har enligt samfundet inte i något hänseende kunnat påvisa att det f. n. råder sådana missförhållanden att det från allmän synpunkt framstår som nödvändigt med en koncessionsreglering. Samfundet anser att det saknas rimlig anledning att förmoda

att verksamheten i fortsättningen skulle komma att bedrivas på ett sämre sätt än hittills och framhåller att konkurrensförhållandena i branschen tvärtom borde driva fram ökad effektivitet och noggrannhet. Särskilt understryker samfundet att kreditgivarna har starka krav på att erhålla objektivt riktiga upplysningar och att detta torde innebära en mycket betydande spärr mot ovederhäftig upplysningsverksamhet. Det föreslagna koncessionssystemet bör enligt samfundets mening ersättas av en registreringskyldighet. Registreringen bör i så fall handhas av tillsynsmyndigheten.

Den nuvarande kreditupplysningsverksamhetens höga kvalitet betonas även av *företagarorganisationerna* liksom av *två ledamöter av länsstyrelsen i Malmöhus län*, vilka beklagar att utredningen till följd av direktivens utformning inte funnit anledning överväga om inskränkningar i näringsfriheten i föreliggande fall är erforderliga. För den händelse så anses vara fallet förklarar sig dock företagarorganisationerna förorda ett koncessionssystem, bl. a. därför att ett sådant ger utrymme för konkurrens mellan olika företag.

Svenska företagares riksförbund anser att ett koncessionssystem innebär ingrepp i marknaden som varken är nödvändiga eller önskvärda. Förbundet förordar i stället ett auktorisationsförfarande med i princip rätt för var och en som uppfyller de uppställda kraven att bli godkänd av statsmakterna, exempelvis via kommerskollegium. Även *Familjeföretagens förening* anser att etableringsrätten i princip bör vara fri och att den kontroll av verksamheten som är behövlig bör ske genom den föreslagna nämndens tillsyn. *AB Svensk upplysningstjänst* avvisar likaledes förslaget om koncessionsreglering. Bolaget föreslår att kravet på koncession ersätts med straffsanktionerad anmälningsplikt.

Flera remissinstanser anser att förslaget att tillstånd skall beviljas för en tid av högst fem år i sänder är otillfredsställande. Man framhåller särskilt att en sådan bestämmelse både för företagen och för deras anställda skulle medföra en osäkerhet som knappast skulle främja ett rationellt bedrivande av verksamheten och att kreditupplysningsverksamhet kräver så betydande investeringar att den knappast kan bedrivas seriöst och meningsfullt, om det föreligger risk för att verksamheten måste läggas ner efter fem år. Förslaget avstyrks av bl. a. *Sveriges advokatsamfund*, *företagarorganisationerna*, *en ledamot av länsstyrelsen i Stockholms län*, *två ledamöter av länsstyrelsen i Malmöhus län*, *Soliditet AB*, *Kreditregister AB* och *Familjeföretagens förening*. Även *länsstyrelsen i Stockholms län* ifrågasätter om den föreslagna tiden är tillräckligt lång. Några remissinstanser föreslår att tiden utsträcks till samma period som gäller för bankernas oktrojer, nämligen tio år, medan *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* förordar att tillstånd meddelas tills vidare och återkallas under de förutsättningar som anges i lagförslaget. Om en tidsbegränsning anses erforderlig, föreslår även dessa remissinstanser att denna bestäms till tio år. Också *Familjeföretagens förening* anser att tidsgränsen bör slopas och att det bör räcka att kreditupplysningsnämnden följer företagets utveckling och i förekommande fall stoppar

uppenbart missbruk eller lämnar föreskrifter för den fortsatta verksamheten.

Svenska bankföreningen anför att en förutsättning för återkallelse av tillstånd uppenbarligen bör vara att ett väsentligt regelbrott föreligger och anser att denna förutsättning bör komma till uttryck i lagtexten. *Kundkontroll AB*, *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* anser att företag som en gång fått tillstånd och driver verksamheten med iakttagande av lagens bestämmelser automatiskt bör få sitt tillstånd förnyat. *Länsstyrelsen i Stockholms län* betonar att möjligheten att återkalla tillstånd eller vägra förnyelse endast i rena undantagsfall bör utnyttjas för att genomföra en ändrad inställning hos statsmakterna till behovet av kreditupplysningsinstitut.

Soliditet AB och *Kreditregister AB* ifrågasätter om inte tillståndsprövningen i första instans bör ankomma på tillsynsmyndigheten. Bolagen påpekar särskilt att tillsynsmyndigheten även enligt utredningens förslag bl. a. har att beakta om skäl att återkalla tillstånd föreligger.

4.3.2 Förutsättningar för tillstånd m. m.

Flera remissinstanser tar upp frågan om förutsättningarna för att erhålla tillstånd. Några remissinstanser instämmer i utredningens uppfattning att tillståndsgivningen bör ske efter restriktiva normer. *Bankinspektionen* framhåller emellertid att, även om beaktansvärda skäl kan anföras för denna ståndpunkt, antalet företag som uteslutande sysslar med kreditupplysningsverksamhet inte är särskilt stort och att man med hänsyn till de betydande fördelarna med stordrift inom branschen snarast torde kunna räkna med en av ekonomiska skäl betingad ytterligare koncentration till färre enheter. Vidare hävdar bankinspektionen med hänvisning till sina egna erfarenheter av tillsynsverksamhet att antalet kreditupplysningsföretag som kan komma i fråga för koncession inte behöver utgöra något problem från tillsynssynpunkt. Dessa skäl och särskilt behovet av decentraliserad kreditbedömning i samhället motiverar enligt bankinspektionen att tillståndsgivningen sker mer liberalt än utredningen tycks ha förutsatt. Bankinspektionen föreslår med hänsyn härtill att kravet på att det skall föreligga ett allmänt behov av verksamheten ersätts med ett krav på att den tillämnade rörelsen skall vara "nyttig för det allmänna". Därigenom skulle också det i lagförslaget uppställda kravet att kreditupplysningsverksamheten "kan antas bli driven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt" bli tillgodosett och följaktligen kunna utgå ur lagtexten. Vad särskilt beträffar bankerna påpekar bankinspektionen att Kungl. Maj:t genom att för tre av de största bankerna fastställa bolagsordningar, i vilka bland rörelsegenarna särskilt angivits "lämnande av soliditetsupplysning", redan tagit ställning till frågan om bank skall få ägna sig åt sådan verksamhet. Bl. a. med hänsyn härtill anser bankinspektionen att samtliga banker efter ansökan bör få tillstånd att driva kreditupplysningsverksamhet och att dessa

tillstånd bör gälla utan tidsbegränsning. *Bankföreningen* förklarar sig utgå från som självklart att dess medlemsbanker kommer att erhålla koncession för den kreditupplysningsverksamhet som de redan bedriver inom ramen för Kungl. Maj:ts oktrojer.

Flera andra remissinstanser vänder sig mot förslaget att tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet skall få meddelas endast om det finns ett allmänt behov av verksamheten. *Sveriges advokatsamfund* anser att en bestämmelse av detta slag skulle innebära en nyetableringskontroll av här i landet ganska okänd karaktär, och *länsstyrelsen i Malmöhus län* hävdar att ett sådant krav praktiskt taget torde förhindra all nyetablering i branschen. *Företagarorganisationerna* menar att det måste bli mycket svårt att på objektiva grunder avgöra om det föreligger ett allmänt behov av verksamheten och framhåller, liksom *Ackordscentralen*, *Finansieringsföretagens förening* och *två ledamöter av länsstyrelsen i Stockholms län*, att det är tillräckligt att man som villkor för tillståndsgivningen ställer upp ett krav på att verksamheten kan antas bli driven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. *Finansieringsföretagens förening* förklarar sig utgå från att man, om ett krav av denna art införs, även kommer att beakta upplysningsköparnas självklara önskemål om en effektiv konkurrens på marknaden. *Ackordscentralen* å sin sida menar att ett villkor av detta slag är obehövt, eftersom en nyetablering torde kräva så stora kostnader att det får anses självklart att beslut härom föregås av en mycket noggrann marknadsundersökning. Även *AB Svensk upplysningstjänst* avstyrker förslaget om behovsprövning. Bolaget kritiserar starkt utredningens resonemang i denna del och hävdar framför allt att utredningen inte anfört bärkraftiga skäl för sitt förslag om behovsprövning och att en sådan skulle ha negativa effekter genom att hindra nyskapande initiativ och effektivitet.

Också förslaget om lämplighetsprövning som grund för tillståndsgivning kritiserar av *AB Svensk upplysningstjänst*. Bolaget anser att effekten av en sådan prövning skulle bli obetydlig, eftersom en olämplig koncessionssökande, som vill vilseleda tillståndsmyndigheten, lätt kan dölja sig genom ett bulvanförhållande. Vidare anser bolaget att en lämplighetsprövning är obehövt och att de regler som utredningen i övrigt föreslagit kommer att utgöra ett tillräckligt starkt skydd mot olämplig etablering i branschen.

4.3.3 Utländskt inflytande över kreditupplysningsföretag

Utredningens förslag att tillstånd att bedriva personupplysningsverksamhet skall få beviljas endast svensk medborgare men att något utlänningsförbud inte skall gälla i fråga om företagsupplysningar tillstyrks av *rikspolisstyrelsen*, *civilförsvarsstyrelsen* och *Svensk industriförening*. *OSK*, som påpekar att den haft anledning att i sitt eget arbete diskutera de internationella aspekterna på integritetsskydd, framhåller att svensk lagstiftning inte annat än indirekt kan påverka användningen av informa-

tion utanför rikets gränser. Enligt OSK:s mening kan det av utredningen föreslagna förbudet inte väntas få effekten att hindra en utländsk organisation att från utrikes ort samla in och för bruk i Sverige lämna ut uppgifter om personer bosatta här i landet. I den mån farhågorna för utländskt inflytande över kreditupplysningsverksamheten är befogade torde risken härför enligt OSK:s mening inte elimineras genom ett förbud av det slag utredningen förordat. OSK framhåller att sådant inflytande möjligen kunde försvåras avsevärt genom förbud mot att inhämta uppgifter för annan kreditupplysningsverksamhet än sådan som har tillstånd eller får ske inom landet utan tillstånd eller genom förbud mot att anskaffa uppgifter genom ombud eller tjänstemän hos myndigheter. EON anser att utredningens förslag bör kompletteras med en bestämmelse om förbud för den som innehar register, som är avsett att användas i personupplysningsverksamhet, att utföra sådant register eller del därav ur riket utan kreditupplysningsnämndens tillstånd.

Flera remissinstanser anser att det av utredningen föreslagna utlänningsförbudet inte går tillräckligt långt och föreslår att det utvidgas till att gälla även företagsupplysningar. Denna ståndpunkt företräds av *länsstyrelsen i Malmöhus län, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, LO, Fabriksarbetareförbundet, Metallindustriarbetareförbundet, Samverkande träfacken, Handelsanställdas förbund* och TCO. Också *fyra ledamöter av länsstyrelsen i Stockholms län* ifrågasätter om inte samma restriktioner i detta avseende bör gälla för företagsupplysningar som för personupplysningar. Enligt ÖB är det ytterst betydelsefullt att förbjuda utlämnande av uppgifter som är ömtåliga från säkerhetssynpunkt. ÖB föreslår därför att man, under förutsättning att såväl inhemska som utländska intressenter kan ha inflytande över kreditupplysningsverksamheten, främst företagsupplysning, grundligt bör överväga att i lagen införa ett förbud mot utlämnande av uppgift som är av särskild betydelse för försvaret eller rikets säkerhet.

Metallindustriarbetareförbundet framhåller att det, särskilt med hänsyn till att den vidsträckta svenska offentlighetsprincipen ger stora möjligheter att inhämta detaljerade uppgifter från myndigheternas register, vore otillfredsställande att begränsa utlänningsförbudet till personupplysningar. TCO hänvisar till att företagsupplysningar enligt utredningens förslag också omfattar uppgifter om enskilda företagare och företag närstående personer och påpekar att sådana personer i samma utsträckning som andra människor kan försättas i situationer där de kan utgöra säkerhetsrisker. Vidare framhåller TCO att en systematiserad registrering och bearbetning av svenska företags ekonomiska förhållanden kan utnyttjas av utländska intressen i andra syften än säkerhetspolitiska och att utländska företag kan använda sådan information i syfte att öka sitt ekonomiska inflytande i landet, t. ex. genom att köpa upp konkurshotade eller konkursmässiga företag. Även andra faktorer talar enligt TCO för totalförbud för utländskt inflytande, bl. a. svårigheterna att i alla situationer avgöra om någon är att betrakta som enskild person eller som företagare.

Ett flertal remissinstanser anser att utredningens farhågor för att utländskt inflytande över kreditupplysningsföretag kunde medföra negativa verkningar är överdrivna och att den av utredningen i andra avseenden föreslagna regleringen innebär tillräckliga säkerhetsgarantier. Förslaget om utlänningsförbud avstyrks sålunda av *hovrätten över Skåne och Blekinge, kommerskollegium, Svenska bankföreningen, postbanken, Svenska jordbrukskassförbundet, företagarorganisationerna, Industrins försvarsbyrå, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges advokatsamfund, LRF, SACO, Soliditet AB, Kreditregister AB, AB Balanskontroll, Ackordscentralen, Familjeföretagens förening, Finansieringsföretagens förening* samt av två ledamöter av länsstyrelsen i Malmöhus län, en ledamot av OSK och en ledamot och två experter i kreditköpkommittén. Flera remissinstanser, bl. a. *Svenska bankföreningen* och *företagarorganisationerna*, påpekar att de till EG anslutna länderna förordat fri etableringsrätt för kreditupplysningsföretag och att det bl. a. mot bakgrund härav skulle framstå som säreget om det här i landet infördes restriktioner i fråga om utlänningsrätt att bedriva kreditupplysningsverksamhet. *Bankföreningen* anser att de säkerhetsrisker, som kan vara förenade med utländsk medverkan i sådan verksamhet, inte torde vara större än de som är förknippade med utlännings deltagande i många andra slag av verksamhet, där det inte kan vara tal om att utesluta utländskt inflytande. *Bankföreningen* och *företagarorganisationerna* framhåller också att ett utlänningsförbud lätt kunde leda till att utländska kreditupplysningsföretag kom att inta en snäv hållning till svenska företag i branschen till förfång för deras tillgång till information från utlandet, vilket skulle drabba inte bara de svenska kreditupplysningsföretagen utan också exempelvis exportföretag här i landet. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* framhåller att det i fråga om företagsupplysning finns ett starkt behov av upplysningar över gränserna och av samarbete med vederhäftiga upplysningskällor i andra länder. Att man skulle anlägga säkerhetssynpunkter på förmedlingen av kreditupplysningar synes enligt hovrättens mening vara en teoretisk spekulatio utan praktiskt underlag.

Från flera håll betonas att utredningen inte gett några konkreta exempel på integritetskränkningar eller andra former av missbruk sammanhängande med att vissa företag i branschen varit utlandsägda och att det inte heller finns grundad anledning att befara missbruk i framtiden. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* ifrågasätter sålunda om kreditupplysningsföretagens arkiv över huvud taget kan vara av intresse för sådana otillbörliga ändamål som föresvävat utredningen. Bolagen anser att de resultat man kan få fram genom t. ex. ADB-behandling av arkiven inte står i rimlig proportion till kostnaderna och att det finns betydligt bättre och billigare metoder att få fram utförliga och relevanta uppgifter om de små grupper som i detta sammanhang kan vara av intresse — t. ex. officerskåren och ledande personer i näringslivet — än att bearbeta de från denna synpunkt ganska torftiga uppgifterna hos upplysningsbyråerna.

Kommerskollegium framhåller att, om de risker som kan vara förenade

med utländskt inflytande skall tillmätas reell betydelse, det avgörande är om den av utredningen föreslagna ordningen effektivt undanröjer dessa risker. Detta är enligt kollegiets mening inte fallet. Kollegiet anser liksom *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* att förbudet mot utländskt inflytande inte torde kunna förhindra att personupplysningar insamlas på andra vägar av företag i utlandet. *Företagarorganisationerna* anför att, om den meningen hävdas att ägarförhållandena utgör en potentiell risk, det med samma eller större rätt kan göras gällande att utländska medborgare inte bör få anställning i kreditupplysningsverksamhet i Sverige. Också *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* vänder sig mot uppfattningen att eventuella risker framför allt är förknippade med ägarförhållandena. Enligt bolagens mening är det avgörande i sammanhanget i vad mån den personal som är anställd i ett kreditupplysningsföretag lojalt fogar sig i det av utredningen föreslagna förbudet mot överlåtelse av register utan tillstånd.

Sveriges advokatsamfund påpekar att en främmande makt som kan vilja ha kreditupplysningar om personer i nyckelställning kan anskaffa sådana hos ett svenskägt kreditupplysningsföretag eller en bank, och samfundet anser att den föreslagna bestämmelsen är helt ineffektiv när det gäller att förhindra en främmande makt från att erhålla upplysningar om svenska medborgare. Också *kreditköpkommittén* påpekar att den föreslagna regeln inte torde utgöra hinder för utländska intressen att köpa kreditupplysningar från svenska upplysningsföretag. *KF* — som anser att viss återhållsamhet gentemot utländskt inflytande är påkallad och att bestämmelserna bör omarbetas så att avgörande svenskt inflytande garanteras i kreditupplysningsverksamheten här i landet — ifrågasätter om inte det av utredningen föreslagna förbudet enbart skulle få till effekt att kreditgivare och andra i förekommande fall anskaffar uppgifter från utländska företag, som inte är underkastade begränsningar i fråga om upplysningar om enskilda personer i Sverige. *KF* påpekar att ADB-tekniken medför att insamling, lagring och utlämnande av uppgifter om "intressanta" personer över gränserna inte torde erbjuda några tekniska problem. *Företagarorganisationerna* och *Sveriges jordbrukskassförbund* påpekar emellertid att den föreslagna datalagen torde ge skydd mot spridning av personuppgifter till utlandet. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* hänvisar också till förslaget till datalag och anser att de däri intagna bestämmelserna om begränsningar i fråga om utlämnande av informationer, som kan antas komma till användning i utlandet, bör kunna vara mönsterbildande för reglerna i kreditupplysningslagen. Bolagen anser att ett förbud mot att lämna ut vissa uppgifter, om de kan antas komma till användning för automatisk databehandling eller i utlandet, skulle tillgodose utredningens syften på ett bättre och effektivare sätt än det av utredningen föreslagna utlänningsförbudet.

Kommerskollegium, *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* påpekar att det av utredningens betänkande inte framgår om företag som erhållit tillstånd endast för företagsupplysningsverksamhet skall ha rätt att insamla och lagra personupplysningar. De påpekar att det skulle medföra nackdelar särskilt för utlandsägda kreditupplysningsföretag om förbudet

mot att insamla och lagra sådana uppgifter som inte får lämnas ut skulle tolkas så att företag som har tillstånd endast för företagsupplysningsverksamhet skulle vara förhindrade att insamla och lagra personupplysningar. Svårigheter skulle uppkomma inte bara på grund av nödvändigheten att utreda om en uppgift rörde företagare eller enskild person utan också därför att det skulle bli erforderligt att fortlöpande gallra eller komplettera uppgifter, om en person vandrat från den ena kategorin till den andra. Kommerskollegium anser det uppenbart att dessa konsekvenser inte saknar betydelse för de utlandsägda företagens möjligheter att på lika villkor bedriva företagsupplysning i konkurrens med svenskägda företag med tillstånd också till personupplysningsverksamhet. Enligt *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* skulle konsekvensen av utredningsförslaget sannolikt bli att ett utlandsägt företag över huvud taget inte skulle kunna bedriva verksamhet i Sverige i konkurrens med företag med fullständig upplysningsverksamhet.

Kommerskollegium, *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* framhåller det anmärkningsvärda i att utredningen inte genom att föreslå en rimlig övergångstid beaktat de särskilda svårigheter som vid ett genomförande av utredningens förslag skulle uppkomma för de utlandsägda företagen.

4.4 Begränsningar i kreditinformationen

4.4.1 Otillbörligt intrång i personlig integritet

Flertalet remissinstanser förklarar sig sympatisera med innehållet i den av utredningen föreslagna bestämmelsen att kreditupplysningsverksamhet skall drivas så, att den inte leder till otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet. Även förslaget att införa restriktioner i fråga om vissa typer av information hälsas i allmänhet med tillfredsställelse, även om kritik på flera punkter framförs rörande den närmare utformningen av de föreslagna bestämmelserna.

Några remissinstanser anför kritik mot användningen av uttrycket personlig integritet. *Sveriges advokatsamfund* påpekar sålunda att uttrycket inte definieras i lagtexten och att dess innebörd inte kan anses vara så definierad i allmänt språkbruk att det klart framgår vad som inbegrips i uttrycket. Enligt samfundets mening bör detta därför ersättas med något annat uttryck som är tydligare och mer lättförståeligt. *LRF* anser med hänsyn till att begreppet personlig integritet i den allmänna debatten getts en så vidsträckt innebörd och blivit så värdeladdat att det hade varit önskvärt att använda ett mer neutralt uttryck.

Svenska bankföreningen understryker att innebörden av begreppet personlig integritet är av avgörande betydelse för den nya lagens verksamhetsområde och därmed för utformningen av all yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. Eftersom fastställandet av den närmare innebörden av begreppet överlämnats åt rättspraxis, för vilken i första hand kreditupplysningsnämnden skall svara, blir det enligt bankföreningen av stor betydelse hur nämndens verksamhet utformas. *Integritetsskyddskom-*

mittén gör gällande att den aktuella bestämmelsen blir tämligen intetsägande genom att olika uppfattningar kan råda inte bara om innebörden av begreppet personlig integritet utan också om vad som är att betrakta som otillbörligt intrång. *Kommittén*, som säger sig vara väl medveten om svårigheten att åstadkomma en precisering och nödvändigheten av att ge utrymme för avvägningar från fall till fall, framhåller att det från rättssäkerhetssynpunkt är angeläget att lagtexten i möjligaste mån avgränsar de fall där hänsyn till den personliga integriteten tar över andra intressen. *Kommittén* menar att det av utredningen anvisade kravet att en uppgift skall vara relevant för att få utnyttjas i kreditupplysningsverksamhet måhända kan användas för precisering av den ifrågavarande lagregeln. *JK* uttalar att principen att informationsbehandlingen inte får avse uppgifter som inte är behövliga för kreditupplysningsverksamheten synes vara så väsentlig för integritetsskyddet att den bör grundas inte bara på den föreslagna generalklausulen utan också på en uttrycklig bestämmelse. En sådan skulle enligt *JK* också kunna tillgodose ett visst pedagogiskt syfte.

4.4.2 Personupplysning – företagsupplysning

Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig angående den föreslagna uppdelningen mellan personupplysningar och företagsupplysningar anser att en sådan uppdelning är motiverad. Förslaget tillstyrks i princip av *bankinspektionen*, *JO*, *EON*, *kreditköpkommittén*, *Svenska bankföreningen*, *Svenska metallindustriarbetareförbundet*, *Kapitalkontroll AB* och *AB Balanskontroll*. De båda sistnämnda remissinstanserna framhåller att den föreslagna uppdelningen ligger i linje med vad som redan tillämpas i branschen. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* hävdar däremot att den skarpa uppdelning som utredningen föreslagit saknar förankring i den praktiska kreditupplysningsverksamheten. Bolagen gör gällande att gränsdragningen är konstruerad och knappast kan upprätthållas utan avsevärda praktiska och ekonomiska olägenheter. Även om det vore möjligt att göra en skillnad mellan olika former av upplysningar när det gäller utlämnande av uppgifter, skulle det innebära stora svårigheter att anpassa en fortlöpande registrering och lagring av uppgifter till om vederbörande är företagare eller ej. Bolagen påpekar att det ofta skulle bli nödvändigt att företa en särskild utredning för att avgöra om en person är företagare eller ej, vilket skulle medföra extra kostnader och ett försämrat konkurrensläge för företag som fått tillstånd endast för företagsupplysning. Resultatet av den föreslagna uppdelningen skulle på längre sikt bli att endast sådana företag kunde verka i branschen som fått tillstånd till både person- och företagsupplysningsverksamhet.

Även från andra håll påtalas att den av utredningen föreslagna gränsdragningen mellan person- och företagsupplysningar kommer att medföra problem. Svårigheterna anses bl. a. hänföra sig till begreppen företagare och företag närstående person. Inte minst anser man att

problem kan uppkomma genom att en person kan vandra från den ena kategorin till den andra.

Enligt *konkurslagskommitténs* mening bör man överväga att i stället för termen företagare använda begreppet näringsidkare. Härmed avses varje fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk natur. Samma lösning föreslås av *Sveriges jordbrukskassaförbund*. Kommittén påpekar att begreppet näringsidkare används i flera andra lagar, nämligen lagen om företagsinteckning, varumärkeslagen, lagen om otillbörlig marknadsföring och lagen om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor.

Statskontoret ifrågasätter om inte en person som berörs av företagsupplysning i vissa fall bör ha möjlighet att själv avgöra om han i kreditupplysningshänseende skall betraktas som privatperson eller ej. Om en företagare hade denna möjlighet skulle han bl. a. vara tvungen att ta hänsyn till att den förstärkning av integritetsskyddet som det skulle innebära att bli betraktad som privatperson kunde medföra risk för försämrade kreditmöjligheter. Liknande tankegångar framförs av *EON*, som anser att det bör undersökas om inte begreppet företagare kan knytas till ett lätt konstaterbart faktum som registrering av firma i ett register. *EON* påpekar också att de i lagtexten använda uttrycken "yrkesmässigt driver rörelse" och "fast anställd arbetskraft" är så vaga att de medför tveksamhet om den rätta innebörden. Även *Kundkontroll AB* framhåller fördelarna med att i ett offentligt tillgängligt register e. d. kunna konstatera om en omfrågad person är företagare eller privatperson.

I fråga om begreppet företag närliggande person understryker *kreditköpkommittén* att den åsyftade personkretsen i den praktiska tillämpningen bör ges ett mycket litet omfång till undvikande av att ömtålig information av den art som förbjuds vid personupplysning onödigtvis vinner spridning. Kommittén framhåller att risken för att ett kreditupplysningsföretag blir ansvarigt för otillbörligt integritetsintrång genom att gå utanför den avsedda personkretsen kan förväntas verka i riktning mot en begränsning av denna krets. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* anser att den föreslagna definitionen av företag närliggande person gjorts alltför snäv. De påpekar att utanför detta begrepp faller bl. a. en person som står ett företag nära men vars finansiellt påtagliga anknytning till företaget inskränker sig till att han iklätt sig borgen för företagets åtaganden. Bolagen framhåller att detta ingalunda är någon ovanlig situation och att vederbörandes kreditvärdighet mången gång kan vara bestämmande för företagets egna möjligheter att erhålla kredit.

KF anser att en precisering av begreppet företag närliggande person är behövlig. Bl. a. påpekar *KF* att det är tveksamt om samtliga styrelseledamöter i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening skall anses närliggande i lagens mening eller om det skall vara skillnad mellan ledamöter som utsetts på bolags- eller föreningsstämma och ledamöter som utsetts av arbetstagarna. *Konkurslagskommittén* hävdar att det varken är möjligt eller önskvärt att låta närliggandebegreppet få samma innebörd i alla lagstiftningssammanhang och att hänsyn måste tas till den ifrågavarande

lagens syfte och tillämpningsområde. Kommittén ansluter sig i princip till utredningens ståndpunkt att det avgörande för närståendebegreppet bör vara om vederbörande äger så väsentlig del i företaget eller har så ledande ställning inom detta att uppgifter om hans egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ställning och lönsamhet. Kommittén, som påpekar att släktskap uppenbarligen inte spelar någon självständig roll i detta sammanhang, anser att det till undvikande av onödigt stor splittring bör övervägas om inte utformningen av bestämmelsen kan närmas till vissa angivna regler i andra lagar, t. ex. förmånsrättslagen och lagen om registrering av aktieinnehav. I varje fall bör enligt kommittén klara motivuttalanden göras om innebörden i uttrycken "väsentlig del" och "ledande ställning". Liksom kreditköpkommittén framhåller konkurslagskommittén att det finns anledning att i praktiken dra en snäv gräns för närståendebegreppet.

Den av utredningen föreslagna bestämmelsen att den som driver jordbruk, skogsbruk eller fiske utan hjälp av fast anställd arbetskraft inte skall anses som företagare kritiserats av flera remissinstanser, bl. a. *företagarorganisationerna*, *Sveriges jordbrukskassförbund*, *Sveriges advokatsamfund*, *AB Svensk Handelstidning Justitia* och *Kapital-kontroll AB*. Man menar att en undantagsbestämmelse av denna art skulle medföra avsevärda tillämpningssvårigheter och försvåra kreditgivning till de angivna grupperna. *Sveriges jordbrukskassförbund* framhåller att den pågående strukturrationaliseringen inom lantbruket i kombination med den tilltagande mekaniseringen medför att relativt omfattande lantbruk kan drivas utan fast anställd arbetskraft och att särskilt nystartade lantbrukföretag ofta drivs med hög skuldsättning. Förbundet anser att det på grund av det stora kreditbehovet torde vara en avgörande fördel även för lantbrukare utan fast anställd arbetskraft att i kreditupplysnings-sammanhang hänföras till kategorin företagare och att lantbrukets och dess kreditgivares intressen i detta avseende torde sammanfalla.

Ackordscentralen föreslår att man, för att komma tillrätta med de problem som sammanhänger med gränsdragningen mellan person- och företagsupplysningar, gör en uppdelning mellan "privatperson som konsument" och andra. *Kapital-kontroll AB* föreslår att man gör den erforderliga gränsdragningen genom att under personupplysningar inränga endast personer, som är arbetstagare och har sin inkomst uteslutande av tjänst, samt pensionärer. *Finansieringsföretagens förening* påpekar att en rad fysiska personer i och för sig kan komma i fråga för registrering både i egenskap av företagare och som privatpersoner. Föreningen förklarar sig emellertid utgå från att de begränsningar som föreslås i fråga om personupplysning inte skall gälla enskilda näringsidkare och företag närstående personer när de uppträder som privatpersoner.

4.4.3 Personliga förhållanden av ömtålig natur

Det av utredningen föreslagna förbudet mot att lämna ut uppgifter om brottslighet, alkoholmissbruk, sjukdomar och andra personliga förhållanden av särskilt ömtålig natur får i princip ett positivt bemötande av de flesta remissinstanserna. *Bankinspektionen, företagarorganisationerna, Sveriges jordbrukskasseförbund och flera av företagen inom kreditupplysningsbranschen* framhåller att denna regel snarast kan sägas innebära en kodifiering av den praxis som redan tillämpas i branschen. Flera remissinstanser vänder sig emellertid mot förslaget om generellt förbud mot utlämnande av uppgifter om brottslighet. *Sveriges advokatsamfund* framhåller att det självfallet är en riktig princip att den som begått brott skall, om han återanpassas i samhället, slippa att få uppgifter om sin brottslighet spridda. Samfundet anser det emellertid uppenbart att situationer kan förekomma där förbudet mot uppgifter om brottslighet kan få synnerligen stötande konsekvenser, t. ex. när det gäller en person som nyligen begått ett grovt förmögenhetsbrott. Om man i ett sådant fall bortser från brottsligheten kan resultatet enligt samfundet bli en grovt missvisande upplysning. Likartade synpunkter framförs av *hovrätten över Skåne och Blekinge*, som anser att det är ytterst svårt att i lag precisera vad en kreditupplysning bör få innehålla och som ställer sig tveksam till om frågan är mogen för lagstiftning. Hovrätten understryker att personliga förhållanden av den art som utredningen har angett kan vara av den största betydelse i det kreditärende för vilket upplysning begärts. Beträffande uppgifter om brottslighet framhåller hovrätten att behovet av upplysning om sådana omständigheter som att en person är dömd för bedrägeri, förskingring eller förfalskning är så starkt att man måste ställa sig tvivlande till om ett förbud kan upprätthållas. Om ett kreditupplysningsföretag t. ex. känner till att den som begär kredit är en försöksutskrivnen internerad som många gånger varit dömd för omfattande bedrägerier, vore det enligt hovrättens mening ett allvarligt fel och helt stridande mot företagets yrkesetik att lämna en upplysning utan att ange förhållandet. Hovrätten anser det uppenbart att företaget i ett sådant fall kommer att avstyrka krediten, med eller utan motivering. Det är enligt hovrättens mening också uppenbart att bankerna kommer att registrera åtminstone de bedrägeri- och förfalskningsbrott som begås mot bank.

Ackordscentralen säger sig med olust ha noterat förslaget om förbud mot uppgifter om brottslighet och anser att ett sådant förbud lätt kan kringgåas genom att man använder kryptisk text av typen "om vederbörande uttalar man sig reserverat" eller genom att man per telefon kompletterar en intetsägande upplysning. Flera andra remissinstanser, nämligen *Svenska bankföreningen, företagarorganisationerna, Finansieringsföretagens förening* och *AB Svensk Handelstidning Justitia*, motsätter sig det föreslagna förbudet och anser att det är angeläget att kunna meddela uppgifter om grövre förmögenhetsbrott eller systematisk ekonomisk brottslighet. Bankföreningen framhåller att det är önskvärt att det genom generella undantagsbestämmelser eller genom dispens fastslås vilka

förmögenhetsbrott som får beaktas. En tänkbar avgränsning är enligt bankföreningen att tillåta uppgifter om förmögenhetsbrott som föranlett eller kan leda till straff av viss angiven stränghet.

I fråga om andra personliga förhållanden av särskilt ömtålig natur än dem som angetts i lagtexten framhåller *rikspolisstyrelsen* att den föreslagna formuleringen är så allmänt hållen att den torde medföra tolkningsvärigheter och att det är angeläget med en närmare precisering. Enligt *bankinspektionen* kan den föreslagna bestämmelsen knappast föra så långt som utredningen har gjort gällande i sin motivering. Inspektionen anser sålunda att uppgifter om exempelvis underhållsskyldighet, utbildning, personligt anseende eller utländskt medborgarskap inte är så känsliga från integritetsskyddssynpunkt som de i paragrafen särskilt uppräknade förhållandena. De angivna uppgifterna kan tvärtom ha avsevärd betydelse vid kreditgivning. *Företagarorganisationerna* och *Sveriges jordbrukskassaförbund* säger sig ha svårt att förstå att uppgifter om en persons utbildning skall kunna anses vara av ömtålig natur och förordar därför att uppgift därom skall få lämnas. Detsamma gäller enligt jordbrukskassaförbundet uppgifter om underhållsskyldighet enligt dom eller avtal. Inte heller *Svenska bankföreningen* anser att upplysningar om arten av utbildning skulle kunna kränka den enskildes personliga integritet men framhåller att uppgifter om betyg och andra omdömen om utbildningsresultat däremot kan tänkas få sådan effekt. *LO* uttalar att uppgifter av religiös och politisk art måste anses vara helt ovidkommande för kreditgivare och förutsätter att sådana uppgifter täcks av det i lagtexten använda uttrycket. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anför att uppgifter om exempelvis tillhörighet till trossamfund, politiskt parti eller annan organisation inte tveklöst kan anses gälla "personliga förhållanden av särskilt ömtålig natur" men att de uppenbarligen måste anses irrelevanta i detta sammanhang. Även om möjlighet finns att i tillämpningsföreskrifter förtydliga kravet på relevans, anser länsstyrelsen detta krav vara av sådan vikt att det i fråga om personliga förhållanden bör komma till klarare uttryck i lagtexten.

Flera remissinstanser tar upp utredningens förslag att möjligheterna att använda information som samlats in genom förfrågningar hos enskilda sagesmän bör begränsas till att avse information från arbetsgivare om anställningens varaktighet och inkomstens storlek. *KO*, *riksskatteverket*, *integritetsskyddskommittén* och *LO* anser sålunda en sådan begränsning befogad. *Sveriges advokatsamfund* anser emellertid att det saknas anledning att avskära möjligheten att anskaffa information genom förfrågningar hos enskilda och avstyrker förslaget.

4.4.4 Uppgift om betalningsförsummelse

Utredningens förslag att personupplysning inte får innehålla uppgift om betalningsförsummelse i annat fall än då försummelsen fastslagits genom rättslig prövning tillstyrks av *länsstyrelsen i Malmöhus län*, *kronofogdemyndigheten i Malmö*, *fyra ledamöter av länsstyrelsen i*

Stockholms län, Svenska fabriksarbetareförbundet och Kapital-kontroll AB. Länsstyrelsen och kronofogdemyndigheten framhåller att förfarandet att publicera ansökningar om betalningsföreläggande och lagsökning i vissa fall åstadkommit allvarliga bekymmer för den som utpekats som försumlig betalare, trots att den uppgivna skulden varit tvistig eller inte existerat. Även AB Svensk Handelstidning Justitia tillstyrker det föreslagna förbudet såvitt angår uppgifter om ansökningar hos domstolar och myndigheter. Kreditköpkommittén ansluter sig till förslaget i denna del men framhåller att den föreslagna tillsynsmyndigheten bör ha möjlighet att ge dispens från förbudet. KO, Sveriges advokatsamfund och Svensk industriförening anser att man bör gå längre än utredningen föreslagit och förbjuda ansökningsuppgifter av angivet slag även i företagsupplysningar. JK påpekar att restriktivitet kan vara påkallad även när det gäller uppgifter om restförd skatt, eftersom det visat sig att krav på grund av restlängd i vissa fall varit oberättigade. EON menar däremot att restförda skatter, oavsett ålder, bör få tas upp i kreditupplysning så länge de kan göras till föremål för indrivning.

Finansieringsföretagens förening påpekar att uppgifter om inkassoåtgärder och ansökningar om betalningsföreläggande och lagsökning visserligen ofta kommer till användning men att sådana uppgifter tillmäts begränsat värde. De beaktas sålunda endast om de förekommer mera regelbundet eller tillsammans med uppgifter om andra negativa förhållanden. Enligt föreningens mening vore det till fördel ur både kreditgivarens och kredittagarens synvinkel om sådana uppgifter alltjämt fick registreras och utlämnas. Likartade synpunkter framförs av ABAK, som bl. a. framhåller att det vid en av ABAK utförd undersökning visat sig att företag antalsmässigt dominerar som gäldenärer vid ansökan om betalningsföreläggande medan antalet slutbevis till övervägande delen avser privatpersoner. Detta visar enligt ABAK:s uppfattning bl. a. att antalet ogrundade yrkanden som framställs mot privatpersoner är mycket litet eftersom huvuddelen av ansökningarna resulterar i slutbevis.

Enligt Svenska bankföreningen och Sveriges jordbrukskassaförbund bör bankerna få dispens för att i sin kreditupplysningsverksamhet beakta betalningsförsummelser gentemot bankerna själva, även om försummelsorna inte lett till dom eller motsvarande fastställelse av betalningsskyldighet.

Ackordscentralen påpekar att ett förbud mot uppgifter om ansökningar om betalningsföreläggande o. dyl. motiveras av att misstag kan förekomma men att detta argument inte har någon påvisbar bärkraft i fråga om uppgifter om misskötsel av avbetalningskredit, köplån, låneköp och kontokredit. För att belysa den stora betydelse kreditupplysningar av denna art har för detaljhandeln ger Ackordscentralen följande exempel. Mer än hälften av alla TV-apparater torde f. n. säljas genom avbetalningsköp. TV-handlaren har sällan råd att själv ligga ute med pengarna och överlåter därför i allmänhet kontrakten till något finansieringsinstitut. Som villkor för att överta kontrakten föreskriver finansieringsföretagen att TV-handlaren skall ha kontrollerat kunden hos Kreditregister AB. När

TV-handlaren tar kontakt med Kreditregister, får han omedelbart per telefon besked om huruvida kunden köpt något annat på avbetalning och hur han i så fall skött sina betalningar. Statistiken visar att var fjärde sådan förfrågan leder till att det inte blir någon affär. Ackordscentralen anser att utredningen väl ensidigt beskrivit konsumenten som den lille, som måste skyddas mot den kapitalstarka kreditgivaren, och framhåller att det också kan vara tvärtom. Sålunda kan en TV-handlare förlora mer än sin månadslön, om han blir lurad på en enda färg-TV. Om det införs förbud mot att lämna ut kreditupplysningar om skötseln av avbetalningskrediter, blir resultatet att kreditgivaren blir nödsakad att finna nya vägar för att skydda sig mot kreditförluster, vilket skulle leda till fördyringar inte bara för detaljhandeln utan också för konsumenterna. Mot bakgrund av det anförda avstyrker Ackordscentralen utredningens förslag i ifrågasvarande del. Även *Kreditregister AB* avstyrker detta. Bolaget omtalar att dess arkiv omfattar dels uppgifter om offentliga betalningsanmärkningar, dock inte ansökningsuppgifter, och dels uppgifter om löpande avbetalnings- och kontokrediter, bl. a. uppgifter från diskonterings- och kontoföretag om misskötsel av sådana krediter. Innan en kredit betraktas som misskött har kredittagaren släpat efter med minst två månaders avbetalningar och erhållit minst två, i regel tre kravbrev. Bolaget framhåller att registreringen av kreditengagemang medför att även för köparen positiva uppgifter kan lämnas vid kreditupplysning. Skulle kreditupplysningarnas innehåll begränsas i enlighet med utredningens förslag, finns det enligt bolagets uppfattning stor risk för försämring av den sundare avbetalningshandel som successivt vuxit fram under den senaste tioårsperioden. Som exempel nämner bolaget att andelen återdebiteringar från diskonteringsföretagen av misskötta avbetalningskontrakt inom radio- och TV-branschen år 1961 uppgick till 23 %. Enligt bolaget berodde denna höga siffra på att säljaren endast i blygsam omfattning utnyttjade kreditupplysningar. Resultatet blev i många fall betalningsinställelse och konkurs. Sedan en obligatorisk kreditprövning införts har återdebiteringsprocenten sjunkit till cirka 5 %. Bolaget understryker att det också ligger i konsumentens intresse att säljarens kreditförluster kan hållas nere, bl. a. därför att kreditförluster leder till högre priser. En annan trolig följd av utredningsförslaget är att säljföretagen vid betalningsförsummelse i ökad utsträckning kommer att omedelbart lagsöka gäldenären eller vidta exekutiva åtgärder.

Synpunkter likartade dem som Kreditregister AB anlägger framförs av *företagarorganisationerna* och *Finansieringsföretagens förening*. Även *länsstyrelsen i Stockholms län* och *LRF* avstyrker förbudet mot att lämna ut uppgifter om misskötsel av avbetalningskredit o. dyl.

4.4.5 Äldre information

Utredningens förslag om förbud mot att i personupplysning ta in uppgift om omständighet som ligger mer än tre, i vissa fall fem år tillbaka

i tiden har mötts av kritik från skilda håll. Utredningens förslag tillstyrks av *ABAK*, som dock – i likhet med bl. a. *Soliditet AB*, *Kreditregister AB* och *Balanskontroll AB* – framhåller att särskilda bestämmelser bör ges i fråga om omständigheter av perdurerande karaktär, t. ex. omyndighetsförklaring, boskillnad och förekomsten av äktenskapsförord eller inteckning. *TCO* anser att den föreslagna treårsgränsen bör tillämpas utan undantag. Som skäl härför anför *TCO* att en enhetlig gräns är till fördel för den enskilde utan att medföra några allvarigare konsekvenser för kreditupplysningsverksamheten. *Samverkande träfacken* drar paralleller med brottsbalkens preskriptionsregler och påpekar att preskriptionstiden för brott på vilket fängelse i högst ett år kan följa är två år. *Träfacken* anser att den som ådrar sig betalningsanmärkning inte bör behandlas sämre i preskriptionshänseende och föreslår därför att den föreslagna tidsgränsen om tre år sänks till två år.

De flesta remissinstanser som yttrat sig i frågan anser emellertid att de föreslagna tiderna är för korta. *Sveriges advokatsamfund* hävdar för sin del att tidsgränserna är obehövliga och att det inte finns något bärande skäl mot att låta upplysningsföretagen själva avgöra hur gammal information som bör ingå i en kreditupplysning. Om någon tidsgräns skall fastställas bör den föreslagna femårstiden enligt samfundets mening förlängas i konkursfallen, eftersom verkningarna av en konkurs i regel är märkbara långt efter fem år. *EON* gör gällande att det från kreditgivarnas synpunkt är angeläget att restförda skatter oavsett ålder kan upptas i kreditupplysningar så länge de kan göras till föremål för indrivning. *Företagarorganisationerna* och *Sveriges jordbruksskafförbund* anser att den föreslagna treårstiden är för kort och föreslår att den utsträcks till fem år. De framhåller att en sådan förlängning knappast kan vara till någon större nackdel från integritetssynpunkt men väl skapa ett säkrare underlag för företagets kreditprövning. Utgångspunkten för tidsberäkningen bör enligt dessa remissinstansers mening i samtliga fall vara registreringstillfället. Även *Finansieringsföretagens förening* föreslår en generell tidsgräns på fem år.

Bankinspektionen framhåller att det från integritetssynpunkt och av andra skäl visserligen är välmotiverat att uppgifter om betalningsanmärkningar och ömtåliga personliga förhållanden utrensas med vissa intervaller men ifrågasätter om inte de föreslagna tidsfristerna är för korta. Särskilt påpekar inspektionen att fordringar mot en konkursgäldenär till stora belopp oftast kvarstår efter konkursens avslutande och att en uppgift om konkursbeslut kan vara en värdefull varningssignal för potentiella kreditgivare, även om konkursbeslutet ligger mer än fem år tillbaka i tiden. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* framhåller att det erfarenhetsmässigt visat sig föreligga behov av uppgifter om omständigheter som ligger längre tillbaka i tiden än vad som ryms inom de av utredningen föreslagna tidsperioderna. Bolagen föreslår därför att treårstiden förlängs till fem år

och att uppgifter om konkursbeslut får utnyttjas om uppgiften är upp till sju-tio år gammal. *Familjeföretagens förening* anser att den av utredningen föreslagna femårstiden bör förlängas till åtminstone tio år.

Konkurslagskommittén uppmärksammar det fallet att ett i underrätt meddelat konkursbeslut överklagas. Om konkursbeslutet upphävs, bör det enligt kommittén knappast få beaktas i kreditupplysning. Om beslutet fastställs, uppkommer frågan om tiden skall räknas med utgångspunkt i underrättens eller överrättens beslut. Kommittén finner det rimligast att låta tidpunkten för det första beslutet vara avgörande. Vidare ifrågasätter kommittén om inte preskriptionstiden i stället bör räknas från konkursens slut och påpekar i anslutning härtill att det i fråga om ackord kan övervägas om inte den tidpunkt då ackordet fullgjordes bör vara utgångspunkt för beräkning av preskriptionstiden.

4.4.6 Insamling och lagring av information

Bankinspektionen framhåller att en grundläggande förutsättning för en effektivt fungerande kreditförmedling är att kreditgivaren genom att vara väl informerad om kredittagaren känner förtroende för dennes vilja och förmåga att fullgöra sina åtaganden. Mot bakgrund härav bör det enligt inspektionens uppfattning inte ställas upp några förbud mot att samla in uppgifter i kreditupplysningsverksamhet. Däremot finns det goda skäl att gallra ut inaktuella uppgifter ur kreditupplysningsregistren. Om det från t. ex. integritetsskyddssynpunkt anses olämpligt att lagra vissa uppgifter i sådana register är det enligt inspektionen bättre att sekretessbelägga sådana uppgifter än att förbjuda att de samlas in. Inspektionen föreslår därför att bestämmelsen om förbud mot insamling och lagring av vissa uppgifter ändras i enlighet med vad inspektionen anfört. Även *ABAK* avstyrker det föreslagna förbudet, åtminstone såvitt angår uppgifter om betalningsförsummelser. *ABAK* upplyser att bolaget genom ombud inhämtar uppgift om samtliga ansökningar i skuldmål från landets tingsrätter. Om det införs förbud mot utlämnande, insamling och lagring av ansökningsuppgifter beträffande privatpersoner blir resultatet för *ABAK*:s del bl. a. att bolaget måste överlåta åt ombuden att avgöra vilka uppgifter som avser privatpersoner och vilka som avser företagare. Enligt *ABAK* förefaller det säkrare att låta bolaget samla in uppgifterna och själv svara för utsorteringen av uppgifter om privatpersoner. *ABAK* framhåller dessutom att det skulle vara kostnadsbesparande om uppgifterna databehandlades och successivt togs ut för kreditupplysningsändamål då slutbevis utfärdats eller utslag meddelats.

Bankinspektionen avstyrker den av utredningen föreslagna bestämmelsen att råd eller omdöme inte får grundas på sådana uppgifter som inte får utlämnas, insamlas eller lagras. Som skäl anför inspektionen för det första att efterlevnaden av bestämmelsen kommer att bli mer eller mindre omöjlig att kontrollera. För det andra påpekar inspektionen att

ett sådant förbud kan leda till en utveckling som innebär att skriftliga kreditupplysningar i känsliga fall kompletteras med muntliga råd eller omdömen, något som enligt inspektionens uppfattning uppenbarligen vore olyckligt. För det tredje framhåller inspektionen att kreditupplysaren har ett ansvar mot kreditgivaren för riktigheten av lämnad information. Man kan enligt inspektionen på goda grunder anta att seriöst arbetande kreditupplysare kommer att vägra avge råd eller omdömen i sådana fall där den föreslagna bestämmelsen skulle hindra att råden eller omdömena blev korrekta. En sådan vägran skulle många gånger ställa den omfrågade i ett sämre läge än om det varit möjligt att lämna ett riktigt råd eller omdöme om honom.

4.5 Utlämnande av kreditupplysning

Bankinspektionen anser att de föreslagna bestämmelserna om legitimitetskontroll är oklara och att de ger intryck av att det ankommer på kreditupplysaren att noggrant kontrollera legitimiteten vid varje beställning av personupplysning. En så omfattande kontroll kan uppenbart inte åläggas kreditupplysaren. Inspektionen föreslår att bestämmelserna formuleras om, exempelvis på följande sätt: "Finns anledning antaga att personupplysning kommer att användas för obehörigt ändamål får den ej lämnas ut. Med användning för obehörigt ändamål avses sådana fall där beställaren varken på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller på annan godtagbar grund har behov av upplysningen." Också *JK* och *Svenska bankföreningen* föreslår att bestämmelserna om legitimitetskontroll ges en klarare utformning.

Svenska fabriksarbetareförbundet understryker vikten av att förhindra att kreditupplysningar om privatpersoner kommer i orätta händer och anser det därför nödvändigt med verkligt effektiv kontroll av att en beställare har ett legitimt syfte. *LO* hyser viss tveksamhet om kreditupplysning bör tillåtas för andra ändamål än kreditprovning och kreditbevakning men vill dock inte utesluta att visst fog kan föreligga för kreditupplysning även i andra fall. *LO* understryker emellertid att stor restriktivitet måste iaktas i sådana fall och att det vore önskvärt med ytterligare precisering av vilka ändamål som skall anses tillåtna resp. otillåtna. *LO* betonar att särskild försiktighet är påkallad vid utlämnande av kreditupplysning till beställare som inte tidigare är känd för kreditupplysningsföretaget. Praktiska anvisningar om vad som skall iaktas vid utlämnade av kreditupplysning bör kunna ges i tillämpningsföreskrifter.

Företagarorganisationerna framhåller att det föreligger betydande svårigheter att bedöma när en kreditupplysning inte får lämnas ut, eftersom utredningen inte närmare klargjort vad som skall avses med "obehörigt ändamål". Det synes enligt organisationernas mening nödvändigt med en precisering, förslagsvis på så sätt att det liksom i den amerikanska Fair Credit Reporting Act anges i vilka fall kreditupplysning får lämnas. Organisationerna menar att de i den amerikanska lagen uppställda kriterierna synes lämpliga även för svenska förhållanden.

Kronofogdemyndigheten i Malmö anser att utredningens förslag om legitimitetskontroll är välbetänkt men framhåller att det är angeläget att sådan kontroll i någon form införs även i fråga om kreditupplysningar som lämnas i tryckt skrift. I annat fall kan hela legitimitetskontrollen bli illusorisk.

4.6 Andra inskränkningar i kreditupplysningsverksamhet

4.6.1 Möjlighet för enskild person att förbjuda kreditupplysning

Förslaget att enskild person skall få rätt att förbjuda att personupplysning lämnas om honom tillstyrks av *Svenska fabriksarbetareförbundet* och med vissa reservationer även av *bankinspektionen*, *ABAK* och *AB Svensk upplysningstjänst*. *Bankinspektionen* förklarar sig utgå från att en kreditupplysare, som till åttynad av ett förbud vägrar att meddela en personupplysning, uttryckligen kommer att ange att vägran grundas på förbud från den omfrågade. *Inspektionen* framhåller att en möjlighet till förbud av detta slag sällan torde komma att användas, eftersom man genom ett förbud i praktiken avhänder sig möjligheterna att erhålla kredit. *ABAK* anser att förslaget inte är praktiskt genomförbart förrän all registrering av information om privatpersoner sker med personnummer som identifikation och att det också är nödvändigt att använda ADB-teknik för att erforderlig säkerhet skall uppnås. *AB Svensk upplysningstjänst* menar att förslaget för den enskilde innebär ovedersägliga fördelar från integritetssynpunkt och att det sannolikt inte innebär några nackdelar från kreditkyddssynpunkt. Bolaget betonar emellertid att bestämmelsen måste utformas så, att den inte främjar mer eller mindre bedrägliga förfaranden.

Hovrätten över Skåne och Blekinge är kritisk mot förslaget att enskild person skall kunna förbjuda att personupplysning lämnas om honom. *Hovrätten* anser att det här är fråga om en princip med större räckvidd, som likaväl borde kunna gälla i andra situationer, t. ex. i fråga om rätt för den som har blivit fotograferad att förbjuda spridning av bilden eller rätt för den som blivit utfrågad att förbjuda publicering av svaren. Det synes enligt hovrättens mening högst tvivelaktigt om problemet bör behandlas i ett så begränsat sammanhang som det föreliggande, särskilt som frågan inte heller synes ha någon större praktisk betydelse.

Även *företagarorganisationerna* ställer sig mycket tveksamma till förslaget, som enligt deras mening är mera välment än praktiskt. De påpekar i likhet med *bankinspektionen* att en person som utnyttjar möjligheten till sådant förbud avskär sig från möjligheten att köpa på kredit och detta inte bara under den i lagtexten angivna tvåårsperioden utan för ytterligare minst ett år, eftersom det tar viss tid innan uppgifter om vederbörande kan inhämtas som underlag för kreditupplysning. Om förslaget genomförs är det enligt organisationerna ett skäligt krav att allmänheten informeras om de försämrade kreditmöjligheter förslaget medför. *Organisationerna* framhåller vidare att det självfallet är viktigt att

dispens från gällande förbud får ges bl. a. för att undvika att en person förbjuder kreditupplysning i avsikt att hindra bevakning av en beviljad kredit. Likartade synpunkter framförs av *Sveriges jordbruksskassförbund*, som ifrågasätter om det inte vore lämpligare med en regel av innebörd att den enskilde fick rätt att begära sekretessbeläggning av uppgifter om sig själv och att få sekretessbeläggnings hävd inom viss kortare tid, förslagsvis en månad.

LO och *TCO* ifrågasätter den av utredningen föreslagna tvåårsregeln och anser att det bör införas möjlighet att upphäva ett förbud tidigare än efter två år. *Svenska sparbanksföreningen* är också kritisk till tvåårsregeln och jämför denna med den femårsgräns som föreslås i fråga om insamling och lagring av vissa slag av uppgifter. Föreningen påpekar att en person genom ett förbud som hävs efter två år kan få de följande tre åren rensade från information som är ofördelaktig för honom och att följden härav skulle bli att den kreditvärdighetsbild som ges genom en kreditupplysning inte blir rättvisande. Föreningen föreslår därför att den kortaste tiden för hävande av ett förbud bringas i överensstämmelse med den längsta tid som medges för lagring av uppgifter.

Den föreslagna bestämmelsen avstyrks uttryckligen av *kreditköpkommittén*, *KF*, *Finansieringsföretagens förening*, *Soliditet AB* och *Kreditregister AB*. Enligt *kreditköpkommitténs* mening torde de av utredningen i övrigt föreslagna reglerna ge ett så starkt skydd för integriteten att en sådan bestämmelse är onödig. Kommittén anser att den enskilde medborgaren i dagens läge och mot bakgrund av den för vårt land utmärkande offentlighetsprincipen knappast kan räkna med en fredad zon som sträcker sig längre än det skydd som övriga föreslagna regler skapar. Med hänsyn härtill och eftersom möjligheten till förbud skulle komplicera och med stor sannolikhet också fördyra upplysningsverksamheten föreslår kommittén att bestämmelsen utgår. *KF* hävdar att förbudsmöjligheten är oacceptabel mot bakgrund av de offentlighets- och tryckfrihetsprinciper som gäller här i landet och onödig med hänsyn till de i övrigt föreslagna bestämmelserna till skydd för integriteten. Dessutom torde en sådan möjlighet enligt *KF*'s mening snarast vara ointressant för den vanlige kreditsökaren/konsumenten. Sålunda lär en person som förbjuder kreditupplysning om sig inte kunna undgå – förutom att bli vägrad kredit – att bli betraktad som en "intressant" person. *KF* framhåller att man, eftersom anmälan om sådana förbud skall göras till kreditupplysningsnämnden, får förutsätta att ifrågavarande personer uppförs i ett särskilt register både hos nämnden och hos samtliga kreditupplysningsföretag. De konsekvenser som följer härav synes enligt *KF* helt obeaktade av utredningen.

Finansieringsföretagens förening gör gällande att konsekvensen av ett meddelat förbud skulle bli att den enskilde utestänger sig från all kredit inte bara under de två år förbudet gäller utan också under de följande tre åren, eftersom de flesta kreditgivare torde komma att anse den icke tillgängliga informationen väl så komprometterande som grövre betalningsanmärkningar. Om en förbudsmöjlighet anses nödvändig bör

registrering enligt föreningens åsikt under alla omständigheter få göras fortlöpande. Även *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* anser att ett eventuellt förbud inte bör innebära att ny information inte får insamlas så länge förbudet gäller eller att tidigare lagrade informationer skall utgallras. I övrigt framhåller de nämnda remissinstanserna att förslaget skulle medföra negativa verkningar såväl för kreditgivare som konsumenter.

4.6.2 Överlåtelse av register

Det av utredningen föreslagna förbudet mot överlåtelse av register utan tillstånd lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. *Konkurslagskommittén* ifrågasätter emellertid liksom *Ackordscentralen* om inte kreditupplysningsnämnden bör ges behörighet att besluta om makulering av register. I annat fall, framhåller kommittén, föreligger vid konkurs stor risk för att ett register, som inte kan säljas till någon godtagbar köpare, kan komma till obehörig användning när konkursen avslutas och registret skall återgå till gäldenären. Kommittén påpekar också liksom *EON* att inskränkningen i överlåtelseätten enligt ordalydelsen endast gäller register som används i kreditupplysningsverksamhet och att meningen torde vara att inskränkningen skall gälla också register som tidigare har använts i sådan verksamhet. *Ackordscentralen* understryker för sin del att bestämmelsen knappast lär vara ägnad att förhindra att ett svenskt kreditupplysningsregister förs över till ett annat land och utnyttjas för kreditupplysning därifrån.

4.7 Insyn i kreditupplysningsverksamhet

Den föreslagna bestämmelsen om att kopia av personuppgifter, som innehåller uppgift om betalningsförsummelse eller sådant råd eller omdöme som inte är klart tillstyrkande, kostnadsfritt skall tillställas den omfrågade tillsammans med uppgift om vem som beställt uppgiften tillstyrks av *KO*, *kommerskollegium*, *kreditköpkommittén*, *länsstyrelsen i Malmöhus län*, *kronofogdemyndigheten i Malmö* och *TCO*. *KO* och *kommerskollegium* anser att den föreslagna bestämmelsen är av sådant värde för den enskilde att den bör genomföras trots att det inte kan uteslutas att den leder till fördyringar. Båda remissinstanserna påpekar dock att uttrycket "klart tillstyrkande" är vagt och anser att dess innebörd bör preciseras. Enligt *kreditköpkommittén* kan det ifrågasättas om den kreditsökande automatiskt skall få besked om varje inte klart tillstyrkande kreditupplysning, eftersom ett sådant besked många gånger kan vara irriterande för mottagaren eller hans familj. Kommittén anser dock att förslaget är av sådan betydelse från integritets- och kredit-synpunkt att det likväl bör godtas.

Länsstyrelsen i Malmöhus län och *kronofogdemyndigheten i Malmö* påpekar att den föreslagna bestämmelsen torde medföra vissa tillämp-

ningssvårigheter för kreditupplysningsföretagen. För att undvika dessa och framför allt för att bereda den enskilde fullständig insyn i kreditupplysningsverksamheten såvitt angår honom själv föreslår länsstyrelsen och kronofogdemyndigheten att enskild person alltid kostnadsfritt skall tillställas kopia av de kreditupplysningar som lämnas om honom. Kronofogdemyndigheten anser att kostnaderna för sådana underrättelser skall betalas av den som begärt kreditupplysning. Även TCO föreslår att kopia av kreditupplysning alltid utan avgift skall sändas till den omfrågade. Detta skulle enligt TCO bl. a. medföra en mycket effektiv kontroll av kreditupplysningsverksamheten. För att undvika risken för att kreditupplysningar i allt större utsträckning lämnas per telefon anser TCO att det i tillämpningsföreskrifter till lagen bör fastställas att telefonbesked alltid skall följas av skriftligt besked. ABAK tillstyrker den föreslagna bestämmelsen såvitt angår sådana fall då uppgift om betalningsförsummelse föreligger men avstyrker förslaget i fråga om kreditupplysningar som innehåller råd eller omdöme som inte är klart tillstyrkande. Som skäl för avstyrkandet anger bolaget att uppgiftsskyldighet i sistnämnda fall endast skulle resultera i att inga omdömen skulle lämnas av kreditupplysningsföretagen.

Företagarorganisationerna, Sveriges jordbrukskassaförbund och LRF anser det främst av kostnadsskäl tveksamt om uppgift automatiskt skall sändas till den omfrågade i de fall som anges i lagförslaget. De anser att det är tillräckligt att vederbörande ges rätt att på begäran erhålla uppgift i sådana fall då en sökt kredit inte beviljats. Flera andra remissinstanser framhåller att en så vidsträckt aviseringsskyldighet som den utredningen föreslagit skulle bli betungande såväl ekonomiskt som organisatoriskt. Bl. a. av dessa skäl avstyrks förslaget av *länsstyrelsen i Stockholms län, KF, AB Balanskontroll* och *Finansieringsföretagens förening*. Dessa remissinstanser anser att de möjligheter att på begäran erhålla registerbesked o. dyl. som föreslås tillgodoser den enskildes behov av insyn. Förslaget avstyrks även av *bankinspektionen*, som förutom ekonomiska skäl anför att en på detta sätt konstruerad bestämmelse kan få vissa icke avsedda följder. Det kan sålunda vid tveksamhet om vilket råd eller omdöme som bör lämnas bli frestande att uttrycka sig alltför intetsägende. Dessutom föreligger enligt bankinspektionen risk för muntliga kompletteringar av skriftliga kreditupplysningar.

Sveriges advokatsamfund vänder sig mot att uppgift skall sändas till den omfrågade i sådana fall då en kreditupplysning innehåller råd eller omdöme som ej är klart tillstyrkande. Samfundet påpekar att bestämmelsen är oklar och framhåller att det i kreditupplysningar ofta förekommer att man tillstyrker en begränsad kredit eller använder andra formuleringar, som inte innebär ett oreserverat tillstyrkande av kredit men som inte heller är avstyrkande. Samfundet anser att det inte torde föreligga något behov att sända kopia av sådana upplysningar och att det är tämligen meningslöst att lämna fältet öppet för dispyter mellan upplysningsföretag och berörda personer om begränsade tillstyrkanden. Syftet med den föreslagna bestämmelsen torde enligt samfundet uppnås

om vederbörande får kännedom om en direkt negativ uppgift, dvs. ett avstyrkande.

Kapitalkontroll AB avstyrker förslaget och anser att det åsyftade ändamålet kan uppnås på andra vägar. Bolaget föreslår att kreditgivaren skall vara skyldig att motivera ett avslag på en kreditansökan och att till sökanden meddela varifrån eventuella negativa upplysningar kommer. Kreditsökanden kan då ta kontakt med vederbörande upplysningsbyrå för att lämna korrigerande eller kompletterande uppgifter. Upplysningsbyrån bör vara skyldig att kostnadsfritt lämna komplettering till kreditgivaren beträffande de uppgifter som framkommit vid kontakten med kreditsökanden, som också skall ha rätt att få kopia av kompletteringen.

Även *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* avstyrker förslaget att kopia av personupplysning skall tillställas den omfrågade, framför allt på den grunden att upplysningarna skulle kunna användas på ett för byråerna synnerligen skadligt sätt, särskilt om uppgifterna utlämnats kostnadsfritt. En person som fått del av kreditupplysningar om sig själv skulle nämligen kunna använda av honom själv gjorda kopior av dessa upplysningar när han ansöker om kredit. Kreditgivarna skulle i sådana fall inte själva behöva anskaffa kreditupplysningar om sina presumtiva kunder. I vart fall skulle de kreditsökande få möjlighet att "underbjuda" kreditupplysningsbyråerna genom att fördela kostnaderna för upplysningen mellan dem hos vilka de söker kredit. Det kan t. o. m. befaras att vissa kreditgivare konsekvent skulle begära att de kreditsökande själva anskaffar och förser kreditgivarna med kreditupplysningar. Från kreditgivarnas synpunkt skulle detta vara ekonomiskt fördelaktigt. För kreditupplysningsbyråerna däremot skulle en sådan utveckling vara helt oacceptabel. Enligt bolagens mening skulle det för den enskilde vara tillräckligt med en möjlighet att erhålla registerbesked, som skulle kunna ges en sådan utformning att de inte kan användas för icke avsett ändamål. Bolagen framhåller till ytterligare stöd för sin ståndpunkt att det ofta förekommer att företag begär upplysningar innan någon kontakt tagits med en presumtiv kund eller annan avtalspart. Om denne via kreditupplysningsbyrån får veta att upplysning begärts om honom kan förhållandet mellan parterna skadas och affärskontakten helt spolieras innan någon direkt kontakt över huvud taget förekommit mellan dem. Vidare påpekar bolagen att det i ett mycket stort antal fall förekommer att det inte lämnas något råd eller omdöme utan endast anges vissa fakta. Det kan mycket väl förekomma att kredit beviljas trots att betalningsförsummelser har anmärkts i en kreditupplysning. I sådana fall skulle det endast orsaka onödigt irritation och kostnader om kopia av personupplysning tillställdes kredittagaren. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* påtalar också oklarheten i uttrycket "klart tillstyrkande", bl. a. mot bakgrund av att det förekommer att kreditupplysningsföretag i vissa fall använder sådana uttryck som tillstyrkande av "måttlig" eller "avpassad" kredit. Bolagen påpekar också att de föreslagna bestämmelserna om insyn medför risk för att kreditupplysningsbyråerna skulle få hålla en stor personalstyrka enbart för förhandlingar med missnöjda kreditsökande,

vilket skulle leda till kostnadsökningar och fördyringar.

Förslaget att var och en skall ha rätt att mot skälig avgift få skriftligt besked om de uppgifter som finns lagrade om honom tillstyrks, såvitt angår uppgifter om privatpersoner, av de flesta remissinstanserna. Däremot framförs från flera håll kritik mot förslaget att även företag skall ha rätt att erhålla registerbesked. TCO anser dock att man bör gå längre än utredningen föreslagit och att var och en skall ha rätt att kostnadsfritt, förslagsvis en gång om året, erhålla registerbesked och uppgift om vem som har fått kreditupplysning om honom under det senaste året. Även LO föreslår att registerbesked skall utlämnas kostnadsfritt.

Hovrätten över Skåne och Blekinge, som inte har något att invända mot den föreslagna rätten till insyn i de uppgifter och råd som lämnas ut, ställer sig tveksam till den föreslagna rätten till insyn i de uppgifter som finns lagrade. Om uppgiftslämnare – leverantörer, arbetsgivare, hyresvärdar m. fl. – är medvetna om att deras upplysningar utan kontroll blir tillgängliga för den enskilde, måste man enligt hovrätten räkna med antingen att upplysningar inte lämnas eller att de blir fördelaktigare för den efterfrågade än som är objektivt riktigt. Hovrätten framhåller dock att det å andra sidan är uppenbart att, om insyn inte medges, en uppgiftslämnare kan lämna en alltför negativ uppgift om någon enskild. Enligt hovrättens mening får det material som samlats i ett register inte någon betydelse förrän ett kreditärende aktualiseras. I stor utsträckning inhämtas då uppgifter i första hand från den creditsökande själv, och upplysningarna ur registret används endast som kontroll. Över huvud taget torde företagen enligt hovrätten inte lägga ned arbete på att kontrollera de uppgifter som samlats i registren förrän det blir aktuellt att lämna ut någon upplysning, och den bearbetning som då görs torde ofta innebära att tvelaktiga eller föråldrade uppgifter rensas ut. Hovrätten anser sammanfattningsvis att rätten till insyn i vad som obearbetat finns i registren inte bör gälla i andra fall än då registret förs med hjälp av automatisk databehandling, och för sådana fall finns bestämmelser i datalagen.

AB Svensk upplysningstjänst förklarar sig i sak inte ha några invändningar mot rätten att få registerbesked men avstyrker förslaget på den grund att det är onödigt. Bolaget menar att en creditsökande, om utredningens förslag angående utlämnande av kreditupplysningar genomförs, efter en tid kommer att ha tillgång till den övervägande delen av all information som finns lagrad om honom genom att han får kopior av alla icke klart tillstyrkande upplysningar. Vad han möjligtvis inte kommer att känna till är klart positiv information, vilket emellertid enligt bolagets mening är tämligen betydelselöst från integritetssynpunkt.

Svenska bankföreningen avstyrker förslaget att även företag skall ha rätt att på begäran erhålla registerbesked och uppgift om innehållet i kreditupplysning. Bankföreningen framhåller att integritetssynpunkterna inte gör sig gällande i lika hög grad beträffande företagsupplysningar som i fråga om personupplysningar och att kraven på ett effektivt kreditskydd måste sättas i främsta rummet när det gäller företagsupplysningar. Om

även företagare skulle ha rätt till registerbesked o. dyl. skulle detta enligt bankföreningens mening leda till starkt minskad effektivitet i företagsupplysningsverksamheten. Med en sådan ordning skulle sannolikt de uppgifter, som f. n. kan erhållas från företags leverantörer, kunder, konkurrenter m. fl., i stor utsträckning undanhållas kreditupplysarna. Särskilt leverantörer och kunder måste utgå från att deras relation till företaget kunde skadas om de lämnade ofördelaktiga upplysningar om företaget och om detta genom upplysningar från kreditupplysningsföretaget kunde sluta sig till vem som lämnat uppgifterna. På grund av dessa förhållanden och då uppgifter från de angivna källorna är en betydelsefull del av materialet i kreditupplysningsverksamheten anser bankföreningen att bestämmelserna om rätt till insyn bör begränsas till personupplysningar. Bankföreningen framhåller att kreditupplysningsverksamheten även utan dessa regler kommer att rymma betydande garantier för företagsupplysningarnas kvalitet. I bankföreningens yttrande instämmer *företagarorganisationerna* och *Sveriges jordbrukskassförbund*. Även *bankinspektionen* och *postbanken* avstyrker på likartade grunder att dessa bestämmelser blir tillämpliga på företag. I fråga om bankerna framhåller bankinspektionen särskilt de svårigheter som kan vara förknippade med att uppgifter om större företagskunder lagras på både lokal och central nivå i bankerna. Dessutom är det enligt inspektionen av betydelse för bankerna att rätten att få uppgifter ur register o. dyl. endast avser vad som finns lagrat i bankernas kreditupplysningsregister, inte den information banken eventuellt kan ha på annat håll.

Ackordscentralen framhåller att kreditupplysningar om företag till alldeles övervägande delen innehåller historiska uppgifter. Ackordscentralen anser det riktigt att företagen får rätt att ta del av sådana kreditupplysningar, framför allt därför att detta ger möjlighet att rätta till felaktigheter. Emellertid kommer den snabba utvecklingen av näringslivet sannolikt att framtinga ett behov av en annan typ av kreditupplysningar, i vilka stor vikt läggs vid ett dynamiskt framtidsperspektiv och i vilka det primära torde bli en analys av företagets inplantering i sin omvärld med hänsyn till konkurrensförhållanden, produktutveckling o. dyl. Det är angeläget att den omfrågade inte får del av sådant material. En rimlig avvägning av de motstridiga intressen som gör sig gällande i sådana fall vore enligt Ackordscentralen att den omfrågades rätt till insyn begränsades till vad som sägs om det egna företaget.

Förslaget att var och en i viss utsträckning skall ha rätt att få uppgift om vem som erhållit kreditupplysning om honom avstyrks av *ABAK*, *Kundkontroll AB*, *Kapitalkontroll AB* och *Finansieringsföretagens förening*. Som skäl härför anförs framför allt att en sådan rätt skulle strida mot praxis i branschen och i många fall kunna skada i övrigt goda affärsförbindelser. *ABAK* påpekar att det i praxis förekommer att den omfrågade kan få besked om vem som begärt kreditupplysning efter medgivande av denne.

Rikspolisstyrelsen ställer frågan huruvida myndigheter av olika slag — domstolar, polis, kronofogdemyndigheter, sociala myndigheter — skall ha

rätt att erhålla upplysningar från kreditupplysningsföretag. Styrelsen anser att en bestämmelse härom bör tas in i lagtexten och påpekar att det från den enskildes synpunkt är önskvärt att det i lag framgår i vad mån myndighet har sådana möjligheter att anskaffa upplysningar. *EON* framhåller att kronofogdemyndigheterna, för att ta ställning till en gäldenärs begäran om uppskov med betalning el. dyl., ofta skulle ha stor nytta av att få del av den information som ett kreditupplysningsföretag samlat om gäldenären.

4.8 Rättelse av fel

KO tillstyrker bestämmelsen om rättelse av oriktiga och missvisande uppgifter men ifrågasätter om det inte uttryckligen bör anges i lagen att erforderlig utredning och rättelse skall ske skyndsamt. *Bankinspektionen* anser att kreditupplysarens skyldigheter att rätta fel bör preciseras närmare i lagtexten. Inspektionen ställer frågan om vilka obetydliga fel som helt skall föranleda att nya kreditupplysningar tillställs dem som tidigare erhållit oriktig information. Nuvarande praxis innebär att endast upplysningar som blivit felaktiga i mera väsentliga avseenden beriktigas.

Soliditet AB och *Kreditregister AB* förklarar sig inte ha någon erinran mot förslaget såvitt angår oriktig uppgift men ifrågasätter om inte uttrycket missvisande uppgift borde preciseras. Enligt bolagens mening föreligger eljest allvarlig risk för att bestämmelsen kan uppamma kverulans med åtföljande kostnadsökningar för kreditupplysningsbranschen. Om t. ex. en omfrågad person varit föremål för verkställbart avgörande av domstol men vid tiden för kreditupplysningen erlagt utdömt belopp, skulle han kanske kunna göra gällande att det är missvisande om kreditupplysningen innehåller uppgift om avgörandet men inte om den omständigheten att han betalat, en omständighet som i normalfallet inte är känd för kreditupplysningsföretaget. Det kan enligt bolagens mening knappast vara utredningens avsikt att kreditupplysningsorganen i ett sådant fall skulle vara tvungna att sätta igång ett kostsamt rättelseförfarande. Bolagen framhåller vidare att kreditupplysningsbyråerna, även om de inte behöver göra en fullständig utredning i samband med påståenden om missvisande uppgifter, kan komma att ställas inför utomordentligt svåra bedömningsfrågor av juridisk karaktär, t. ex. i fråga om det materiellt oberättigade i en betalningsanmärkning. *AB Svensk Handelstidning Justitia* ger vissa exempel på fall då fullt korrekta uppgifter registreras men det senare visar sig att uppgiften ändå blivit missvisande. Bolaget åsyftar sådana fall då t. ex. en borgenär eller hans ombud försummar att återkalla en ansökan om betalningsföreläggande eller lagsökning trots att betalning skett med påföljd att slutbevis utfärdas eller utslag meddelas. Bolaget anser det självklart att den som registrerat en sådan uppgift skall medverka till ett tillrättaläggande, om uppgiften intagits i en publikation eller en individuell kreditupplysning.

4.9 Tillsynsorgan

4.9.1 Behovet av en särskild kreditupplysningsnämnd m. m.

Remissinstanserna godtar allmänt förslaget om att kreditupplysningsverksamheten ställs under tillsyn av myndighet, men man ifrågasätter om det är behövligt att inrätta en särskild nämnd för detta ändamål. En del remissinstanser föreslår att kreditupplysningsnämnden samordnas med datainspektionen medan andra menar att tillsynsfunktionerna med fördel kan ombesörjas av bankinspektionen. *AB Svensk upplysningstjänst* anser att en viss domstol, förslagsvis en av hovrätterna, bör utses till speciellt forum för frågor rörande kreditupplysning.

Statskontoret, riksskatteverket och SACO finner den av utredningen föreslagna sammankopplingen av kanslifunktionerna mellan kreditupplysningsnämnden och datainspektionen ändamålsenlig. Statskontoret påpekar dessutom att en sammanslagning av de båda myndigheterna med tiden kan bli aktuell. *Soliditet AB, Kreditregister AB och Finansieringsföretagens förening* föreslår att de uppgifter som enligt utredningen skall ankomma på kreditupplysningsnämnden redan från början anförtros åt datainspektionen. Även *kreditköpkommittén* ifrågasätter om inte kreditupplysningsnämnden och datainspektionen bör sammanföras till en myndighet, som skulle ha nära samarbete med bankinspektionen.

Sveriges advokatsamfund framhåller att det inte finns anledning att räkna med att något större antal ärenden skulle komma att hänskjutas till en kreditupplysningsnämnd och att den begränsade verksamhet som kan bli aktuell för en sådan nämnd bör kunna omhänderhas av någon redan existerande myndighet. Det ligger enligt samfundets mening närmast till hands att låta datainspektionen ombesörja denna uppgift. I andra hand föreslår samfundet att tillsynen skall ankomma på bankinspektionen. *OSK* anser att inte bara kanslifunktionerna för kreditupplysningsnämnden och datainspektionen bör samordnas utan också beslutsfunktionerna. Som skäl härför framhåller *OSK* att det som framför allt förenar de båda myndigheterna är deras ändamål, nämligen att garantera skyddet för den personliga integriteten. Vidare påpekar *OSK* att utredningen föreslagit i princip samma sammansättning för kreditupplysningsnämnden som för datainspektionen. Om samordningen skulle begränsas till kansliplanet anser *OSK* däremot att det är lämpligast att kreditupplysningsnämndens kansligöromål ombesörjs av bankinspektionen.

Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen och Sveriges jordbrukskassaförbund anser att det ligger närmast till hands att tillsynen över kreditupplysningsverksamheten handhas av bankinspektionen. Som skäl härför anförs framför allt att det är olämpligt att ha två tillsynsmyndigheter – vilket med utredningens förslag skulle bli fallet om bankernas interna kreditupplysningsverksamhet alltjämt skulle stå under tillsyn av inspektionen – och att inspektionen har långvarig erfarenhet av tillsyn över kreditupplysningsverksamhet.

Bankinspektionen är, som tidigare nämnts, kritisk mot utredningens förslag rörande tillsynen över kreditupplysningsverksamheten. Enligt

inspektionens uppfattning är det orationellt att ha en ordning som innebär att bankernas kreditupplysningsverksamhet skulle sortera under både inspektionen och en särskild kreditupplysningsnämnd. Inspektionen föreslår därför att kreditupplysningsverksamhet som bedrivs av bankaktiebolag, postbanken, sparbanker och jordbrukets kreditkassor helt och hållet skall stå under tillsyn av inspektionen. När det i övrigt gäller det föreslagna tillsynsorganet anför inspektionen principiella betänkligheter mot den under senare tid märkbara tendensen att inrätta diverse mindre statliga organ med starkt specialiserad verksamhetsinriktning. Genom sin specialisering har sådana organ svårt att få överblick och sätta in uppkommande problem i större sammanhang, varigenom avvägningar mellan motstående intressen och ställningstaganden i prioritetsfrågor försvaras. Vidare är mycket små organisationer alltid förenade med en del administrativa svagheter. Inspektionen förklarar sig beredd att helt överta den verksamhet som enligt utredningen skall ankomma på kreditupplysningsnämnden men påpekar att det inte ankommer på inspektionen att ta något initiativ i den riktningen.

Även *företagarorganisationerna* och *AB Svensk Handelstidning Justitia* anser att kreditupplysningsnämndens funktioner bör anförtros åt datainspektionen eller bankinspektionen men avstår från att ta ställning till vilkendera av dessa myndigheter som i första hand bör komma i fråga. Enligt *länsstyrelsen i Malmöhus län* är det olämpligt att den offentliga kontrollverksamhet som är inriktad på skyddet av den personliga integriteten och användandet av ADB-teknik fördelas mellan bankinspektionen, datainspektionen och en kreditupplysningsnämnd, och länsstyrelsen föreslår därför att denna verksamhet samlas inom en myndighet under samma styrelse.

4.9.2 Tillsynsorganets sammansättning

Företagarorganisationerna och *Finansieringsföretagens förening* framhåller att tillsynsorganet bör innehålla representanter för näringslivet, eftersom detta är den huvudsakliga avnämaren av kreditupplysningsföretagens tjänster. Också *Familjeföretagens förening* understryker vikten av att näringslivet och dess organisationer blir representerade i nämnden. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* betonar att sakkunskap på kreditupplysningsområdet bör tillföras nämnden. Om kreditupplysningsnämnden och datainspektionen sammanslås, bör enligt *OSK* en sakkunnig på kreditområdet ingå när beslut skall fattas i kreditupplysningsfrågor. *TCO* förutsätter, med hänsyn till att större delen av den personal som är sysselsatt i branschen är organiserad i *TCO:s* medlemsförbund, att organisationen blir representerad i tillsynsorganet. Också *branschkommittén för inkasso- och juridiska byråer* framhåller att *TCO* bör ha en representant i tillsynsorganet. *Riksskatteverket* och *Finansieringsföretagens förening* framhåller att tillsynsmyndigheten bör innehålla kvalificerad juridisk expertis, enligt riksskatteverkets mening en ledamot med kompetens som lagfaren domare.

4.9.3 Tillsynsorganets uppgifter

JK anser att tillsynsmyndighetens befogenheter bör anges mer detaljerat än som gjorts i utredningens lagförslag. Särskilt nämner JK att myndighetens dispensrätt bör preciseras närmare. I annat fall föreligger risk för att rättsutvecklingen på förevarande område till stor del kommer att äga rum utom lagstiftningens ram. Även *integritetsskyddskommittén* och *konkurslagskommittén* tar upp dispensrätten. Integritetsskyddskommittén framhåller att en möjlighet för tillsynsorganet att meddela dispens från de föreslagna reglerna inte medför den publicitet och möjlighet till debatt som är önskvärd när betydelsefulla enskilda intressen är berörda. Enligt konkurslagskommittén bör de olika dispensmöjligheterna åtminstone i huvudsak framgå av lagen.

Branschkommittén för inkasso- och juridiska byråer gör sig däremot till förespråkare för en flexibel lagstiftning med vittgående möjligheter för tillsynsorganet att utforma praxis och i övrigt skapa funktionella normer för den framtida kreditupplysningsverksamheten. Särskilt nämner branschkommittén att det är önskvärt att tillsynsmyndigheten får behörighet att medverka vid dispensgivning.

Flera remissinstanser anför kritik mot utredningens förslag om tillsynsorganets befogenheter i fråga om sådana kreditupplysningar som lämnas utanför egentlig kreditupplysningsverksamhet. På denna punkt hänvisas till redogörelsen i avsnitt 4.2.2.

4.9.4 Kostnaderna för tillsynsorganet

Kreditköpkommittén tillstyrker förslaget att de som fått tillstånd att driva kreditupplysningsverksamhet skall bidra till kostnaderna för tillsynsorganet men hävdar att bidragsskyldigheten bör drabba också kreditupplysningspublikationernas utgivare. Kommittén anser att bidragsskyldigheten egentligen borde gälla även dem som utan att bedriva kreditupplysningsverksamhet i lagens mening hanterar soliditetsinformation och därför enligt utredningsförslaget står under den föreslagna myndighetens tillsyn. Emellertid torde det enligt kommitténs mening inte vara möjligt att ange alla de personer och verksamhetsformer som avses. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* avstyrker utredningens förslag och anser att, om det över huvud taget befinns lämpligt med ett bidragssystem, bidragen inte skall täcka tillsynsorganets befattning med annan verksamhet än kreditupplysningsverksamhet. Även *ABAK* och *AB Svensk upplysnings-tjänst* avstyrker förslaget.

4.10 Skadestånd

4.10.1 Allmänna synpunkter

TCO förklarar sig inte ha någon erinran i sak mot de föreslagna skadestandsreglerna men anser att en viss jämkning av lagtexten är erforderlig. *Kreditköpkommittén* framhåller att skadestandsregler behövs

för att fullständiga det skydd som lagstiftningen är avsedd att ge och att det förefaller motiverat med strängare regler för otillbörligt intrång i personlig integritet än för lämnande av oriktig uppgift. *Bankinspektionen* påpekar att kreditupplysningar praktiskt taget alltid lämnas "konfidentiellt och utan ansvar" och att rättsverkningarna av sådana klausuler är något ovissa. Sålunda torde det vara tveksamt vilket ansvar en kreditupplysare har för inträffad kreditförlust till följd av alltför positiv information. Inspektionen beklagar att denna för det praktiska kreditupplysningsarbetet viktiga fråga inte tagits upp till närmare behandling i utredningsbetänkandet. Enligt inspektionens mening är frågan vilka avvägningar som i detta avseende bör göras för att bäst främja effektiviteten i kreditupplysningsverksamheten bättre lämpad att avgöras genom lagstiftning än i rättspraxis.

Kreditköpkommittén erinrar om att de föreslagna skadestandsreglerna inte gäller den omfattande hantering av kreditinformation som sker utanför den egentliga kreditupplysningsverksamheten. Enligt kommittén förefaller det vara en brist i det rättsliga skyddet att ansvar inte skall drabba exempelvis den som använder sig av otillbörliga metoder vid insamlandet av sådan kreditinformation. Kommittén anser därför att det bör övervägas att införa skadestandsregler även för sådan hantering. Övervägandena bör enligt kommittén också omfatta en förstärkning av integritetsskyddet i samband med sådan soliditetsinformation bankerna emellan som undantagits från lagens tillämpningsområde.

Branschkommittén för inkasso- och juridiska byråer tar upp vissa frågor av särskilt intresse för de anställda vid kreditupplysningsföretag. Branschkommittén framhåller att lagförslaget kan ge intrycket att en enskild tjänsteman som är anställd hos ett kreditupplysningsföretag skulle kunna bli skadeståndsskyldig, om han utan eget förvållande erhållit felaktiga informationer och vidarebefordrar dessa. För att den anställde skall kunna garanteras att inte bli skadeståndsskyldig bör det uppställas krav på att han obligatoriskt dokumenterar vem som är uppgiftslämnare och när uppgift lämnats. Om en sådan regel följs bör den anställde enligt branschkommittén alltid fritas från eventuellt ansvar. *Integritetsskyddskommittén* anser att de av utredningen föreslagna skadestandsreglerna bör ses över mot bakgrund av motsvarande bestämmelser i förslaget till datalag.

4.10.2 Skadestånd på grund av integritetsintrång

Den föreslagna regeln om strikt ansvar för skada som tillfogas enskild person genom otillbörligt intrång i hans personliga integritet kritiserats av ett flertal remissinstanser. Kritiken inriktas i huvudsak på tre punkter: bestämmelsens utformning, förslaget om strikt ansvar och förslaget om ersättning för ideell skada.

Bankinspektionen anser att "otillbörligt intrång i personlig integritet" är ett alltför vagt begrepp för att utan närmare preciseringar kunna läggas till grund för skadeståndsansvar. Inspektionen föreslår därför att ersätt-

ningsskyldighet stadgas endast för sådant integritetsintrång som innebär överträdelse av någon av de paragrafer som närmare reglerar innehållet i kreditupplysning m. m. *Soliditet AB*, *Kreditregister AB* och *Finansieringsföretagens förening* framhåller att begreppet personlig integritet inte definierats i lagtexten och att dess innebörd inte heller i motiven blivit uttömmande klarlagd. De båda bolagen anser att det skulle leda till betydande rättsosäkerhet att knyta ersättningskyldigheten till "intrång i den personliga integriteten" utan att begreppet närmare definieras. Bolagen föreslår därför liksom föreningen att förevarande skadeståndsregel utgår ur lagförslaget. Om regeln bibehålls bör skadeståndsskyldigheten i vart fall begränsas, enligt föreningen till särskilt preciserade integritetsintrång som kan anses otillbörliga och enligt de båda bolagen till de integritetsintrång som särskilt angetts i lagförslaget.

Svenska bankföreningen — till vars remissyttrande i denna del *Ackordscentralen* ansluter sig — anser att en bestämmelse om strikt ansvar inte framstår som rimlig, särskilt inte med hänsyn till att begreppet personlig integritet tills vidare blir ofullständigt definierat i lagen. Enligt bankföreningen kommer detta begrepp att successivt få en ny innebörd allteftersom nya värderingar växer fram. *AB Svensk upplysningstjänst* hänvisar till utredningens uttalande att en och samma upplysning kan vara både acceptabel och oacceptabel från integritetssynpunkt beroende på vem som får den i sin hand. Bolaget menar att den föreslagna skadeståndsbestämmelsen kan få den konsekvensen att ett kreditupplysningsföretag, som genom svikligt förledande från en kund levererar en upplysning till denne utan att han är legitimerad, kan ådra sig skadeståndsskyldighet oavsett om företaget gjort den mest minutiösa kontroll och oavsett om upplysningen är utformad i enlighet med utredningens riktlinjer.

Företagarorganisationerna framhåller att riksdagen och Kungl. Maj:t vid flera tillfällen, bl. a. i samband med införandet av den nya skadeståndslagen, ställt sig tveksamma till en utveckling som innebär en väsentligt utvidgad användning av regler om objektivet ansvar. Organisationerna anser att föreliggande förslag om objektivet skadeståndsansvar för vissa svårdefinierbara ideella skador utgör en icke önskvärd avvikelse från de rättspolitiska grundsatser som de lagstiftande organen tidigare godtagit. Förslaget avviker också enligt organisationerna från det synsätt som OSK anlagt i förslaget till datalag. Organisationerna understryker att det för den enskilde väsentligaste i detta sammanhang torde vara att det byggs upp spärar som skyddar mot att integritetskränkningar över huvud taget uppkommer. Ett skadeståndsansvar grundat på oaktsamhet och kombinerat med de omfattande garantier som den tillämnade lagstiftningen i övrigt avses rymma utgör enligt organisationernas mening ett ändamålsenligt och väl avvägt skydd i detta avseende. I huvudsak identiska synpunkter framförs av *Sveriges jordbrukskassaförbund* samt en ledamot och två experter i kreditköpkommittén.

Även *Svenska bankföreningen*, *Sveriges advokatsamfund*, *Finansieringsföretagens förening*, *AB Svensk Handelstidning Justitia*, *ABAK*, *AB*

Svensk upplysningstjänst och *Ackordscentralen* avstyrker förslaget om strikt ansvar och anser att skadestånd vid integritetsintrång bör komma i fråga endast vid oaktsamhet. *Sveriges advokatsamfund* hävdar att det inte finns några bärande skäl att föreskriva strikt ansvar i en typ av verksamhet som, trots att den arbetar med mycket stora mängder av uppgifter beträffande vilka risker för felaktiga förfaranden kan finnas, dock mera sällan medför allvarliga och stötande intrång i den personliga integriteten. *Svenska bankföreningen*, i vars synpunkter *Ackordscentralen* instämmer, framhåller att det mest väsentliga för den skadelidande inte är att erhålla ekonomisk gottgörelse, vilken alltid med nödvändighet måste bli schematiskt beräknad och enligt erfarenheten utgår med mycket begränsade belopp, utan att få upprättelse, dvs. att genom dom eller på annat sätt få fastslaget att en rättskränkning skett. Bankföreningen menar att sådan upprättelse kan åvägabringas även om skadeståndsansvaret är knutet till en culpapregel. Vidare påpekar bankföreningen att det är av avgörande betydelse för den enskildes rättssäkerhet att det finns tillförlitliga spärrar mot att integritetskränkningar över huvud taget uppkommer. Bankföreningen framhåller ytterligare att ett system med strikt ansvar lätt kan medföra kännbara olägenheter för det berörda företagens good-will.

AB Svensk upplysningstjänst anser att ett genomförande av utredningens förslag skulle innebära helt nya principer för strikt ansvar i svensk rätt. Bolaget påpekar att det gemensamma för de verksamhetsområden där strikt ansvar förekommer är att de skador som kan uppkomma typiskt sett är mycket omfattande. Bolaget anser att det inte finns anledning anta att otillbörligt intrång i någons personliga integritet skulle leda till ekonomisk skada av större omfattning och att det inte heller i övrigt föreligger något av de kriterier som tidigare ansetts tala för strikt ansvar. *Bankinspektionen* säger sig inte ha kunnat finna att lämnande av kreditupplysning är en i så hög grad farlig verksamhet att strikt skadeståndsansvar bör vara förenat med verksamheten. Enligt inspektionen framstår det, inte minst med hänsyn till den vanskliga gränsdragningen mellan företags- och personupplysning, som välmotiverat att kreditupplysaren åtminstone skall ha möjlighet att exculpera sig. Inspektionen anser sålunda att skyldighet att ersätta skada inte bör föreligga om kreditupplysaren kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet iakttagits.

Enligt *länsstyrelsen i Stockholms län* synes ingen invändning kunna göras mot strikt skadeståndsskyldighet när det gäller lagring och utlämnande av uppgifter som inte får ingå i informationsmaterialet vid kreditupplysning. Länsstyrelsen påpekar emellertid att det strikta ansvaret enligt utredningens förslag torde komma att gälla också skada som uppkommit genom misstag vid legitimitetskontrollen. Bestämmelsen härom har enligt länsstyrelsen av naturliga skäl fått en ganska allmän utformning, vilket innebär att kreditupplysaren alltid måste göra en bedömning av beställarens behov av upplysningen och risken för att han använder den för obehörigt ändamål. Länsstyrelsen anser att det knap-

past är rimligt att föreskriva strikt ansvar i sådana fall och att rätten till skadestånd i stället bör göras beroende av om uppgiftslämnaren förfarit oaktsamt.

Förslaget att hänsyn vid bestämmande av skadestånd skall tas även till lidande som åsamkats den enskilde och andra sådana omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse avstyrks av *ABAK*, som föreslår att ersättning skall kunna utgå endast för ekonomisk skada. *Företagarorganisationerna*, *Sveriges jordbrukskassaförbund* samt *en ledamot och två experter i kreditköpkommittén* påtalar att de åsyftade fallen av ideell skada är svårdefinierbara eller svårpreciserade.

4.10.3 Skadestånd på grund av oriktig uppgift

Utredningens förslag att den som driver kreditupplysningsverksamhet skall vara skyldig att ersätta skada som tillfogats enskild eller juridisk person genom att oriktig uppgift lämnats om denne godtas allmänt av remissinstanserna. *Sveriges advokatsamfund* påpekar att det här gäller situationer där betydligt större skadeeffekter kan uppkomma än i de fall som regleras av den nyss behandlade regeln om skada vid integritetsintrång. *AB Svensk upplysningstjänst* beklagar att utredningen inte berört frågan om skadeståndsskyldighetens omfattning, och bolaget ställer frågan om skadestånd skall utgå även för utebliven vinst. *Soliditet AB* och *Kreditregister AB* förklarar sig i och för sig inte ha någon erinran mot den föreslagna bestämmelsen men framhåller att det f. n. kan vara svårt att identifiera såväl personer som företag. Denna svårighet kan emellertid väntas minska när användningen av personnummer blir mera allmän. Motsvarande gäller enligt bolagen för företag, eftersom nummeridentifiering av företag förekommer i mycket blygsam omfattning. Bolagen pekar särskilt på de svårigheter som kan uppkomma genom att den svenska lagstiftningen tillåter att ett aktiebolag förvärvar en firma från ett annat aktiebolag som samtidigt ändrar sin firma. Likartade synpunkter framförs av bl. a. *Svenska bankföreningen* och *branschkommittén för inkasso- och juridiska byråer*. Bankföreningen föreslår att det till undvikande av förväxlingar införs ett lagstadgat krav på att gäldenärens personnummer alltid skall upptas i betalningsdomar och liknande beslut.

4.11 Kreditinformation i tryckt skrift

I fråga om remissyttrandena över utredningens förslag, såvitt gäller kreditinformation i tryckt skrift, hänvisas till redogörelsen i prop. 1973:123 (s. 34–38).

4.12 Ikraftträdande

Flera remissinstanser vänder sig mot utredningens förslag om tidpunkt för lagens ikraftträdande. Man anser sålunda att det behövs en längre övergångstid än vad utredningen föreslagit, bl. a. för att kreditupplysningsföretagen skall få tid att gå genom sina register och anpassa dem till den nya lagstiftningen.

5 Prop. 1973:123

I propositionen framhålls att det är av utomordentligt stor vikt att TF:s grundläggande princip om rätten att framföra åsikter och meddela uppgifter i tryckt skrift inte urholkas. De inskränkningar som kan komma i fråga när det gäller de särskilda kreditupplysningspublikationerna går emellertid inte ut på att begränsa den fria åsiktsbildningen i samhället eller hejda nyhetsförmedlingens informationsflöde. Även dessa publikationer syftar visserligen till att sprida information. Informationen är emellertid av sådan art att tryckfrihetsrättsliga hänsyn gör sig gällande i betydligt mindre grad än eljest, medan intresset att skydda den enskildes personliga integritet framträder med särskild styrka. De hänsyn till den personliga integriteten som motiverar restriktioner i fråga om kreditupplysningsverksamhet i allmänhet är ännu mer beaktansvärda då det gäller publikationerna, eftersom offentliggörande i tryckt skrift ger betydligt vidare spridning än kreditupplysning i annan form. Det kan dessutom befaras att en reglering som endast omfattade andra kreditupplysningsformer skulle leda till att behovet av kreditupplysningservice i allt större utsträckning skulle tillgodoses genom publikationsverksamhet med de ökade risker för den enskildes integritet som detta kunde medföra. På grund av det sagda, sägs det i propositionen, kan en reglering av kreditupplysningsverksamheten inte lämna den del av denna verksamhet som bedrivs genom tryckt skrift åt sidan. Regleringen bör ges den formen att det i 1 kap. TF införs en bestämmelse som öppnar möjlighet att meddela föreskrifter om kreditupplysningspublikationer genom lag.

I fråga om den närmare utformningen av undantagsbestämmelsen i TF framhålls i propositionen vikten av att det inte öppnas möjlighet att vid sidan om TF meddela bestämmelser om förhandsgranskning. Det bör inte heller, sägs det vidare, vara möjligt att föreskriva tillståndstvång för kreditupplysningsverksamhet i tryckt skrift. Undantagsbestämmelsen i TF bör sålunda ges en sådan utformning att det klart framgår i vilka hänseenden kreditupplysningspublikationerna undantas från TF och att möjligheten att i lag föreskriva tillståndstvång eller förhandsgranskning utesluts.

Mot bakgrund av det sagda föreslås en bestämmelse som öppnar möjlighet att i lag meddela bestämmelser om förbud mot samt ersättningskyldighet för offentliggörande i tryckt skrift av kreditupplysning, som innebär otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet eller som innehåller oriktig eller missvisande uppgift. Det påpekas att möjligheten att föreskriva förbud mot offentliggörande också innefattar möjlighet att föreskriva mindre omfattande begränsningar och att förena förbud och begränsningar med föreskrift om påföljd.

Det erinras i propositionen om att en undantagsregel av den angivna typen givetvis inte sätter TF:s regler om ansvar och ersättningskyldighet på grund av tryckfrihetsbrott ur kraft. Om det införs särskilda lagregler angående kreditupplysningspublikationer, kan det därför tänkas att offentliggörande av en viss uppgift i en sådan publikation innefattar både tryckfrihetsbrott och överträdelse av den särskilda lagen.

Med anledning av utredningens förslag angående rättelse av felaktiga uppgifter framhålls i propositionen att en föreskrift om rättelseskyldighet i och för sig utgör ett viktigt komplement till regler om förbud mot och skadeståndsansvar för sådana uppgifter och att man inte kan förlita sig på att rättelse alltid skall kunna åstadkommas på frivillig väg som led i pressens självsanerande verksamhet. Det föreslås därför att undantagsregeln i TF även skall ge möjlighet att genom lag meddela föreskrifter om rättelse av oriktig eller missvisande uppgift.

Vad beträffar utredningens förslag om att uppgifter som inte får offentliggöras i tryckt skrift inte heller får samlas in eller lagras framhålls i propositionen att ett sådant förbud inte kan anses innebära intrång i den frihet att meddela uppgifter för offentliggörande i tryckt skrift som garanteras genom 1 kap. 1 § andra stycket TF. Förbudet riktar sig nämligen mot utgivaren och inte mot meddelaren. På grund härav och då ett förbud av detta slag inte heller skulle strida mot någon annan regel i TF krävs det inte på denna punkt något undantag från TF:s bestämmelser.

I detta sammanhang behandlas i propositionen frågan huruvida det föreslagna tillsynsorganets granskningsverksamhet skulle kunna komma i konflikt med bestämmelserna om anonymitetsskydd för meddelare i 3 kap. 1 § andra stycket och 4 § första stycket TF. Om tillsynsorganet företar granskning hos ett företag som lämnar kreditupplysningar i en tryckt publikation, kan den leda till att identiteten hos en person som lämnat upplysningar för offentliggörande i publikationen avslöjas. Risken härför torde dock, sägs det i propositionen, vara ganska liten. Det finns knappast anledning att anordna granskning av denna typ hos företag som enbart bedriver publikationsverksamhet. Problemet blir alltså i huvudsak begränsat till sådana fall då företaget också bedriver kreditupplysningsverksamhet i annan form. Vidare är att märka att skyddet för meddelare gäller endast om upplysningen lämnats för offentliggörande i tryckt skrift. Som regel torde den som ger ut en kreditupplysningspublikation samla in material på sådant sätt att något anonymitetsskydd för meddelare inte blir aktuellt. Det torde dessutom i de flesta fall förhålla sig så att enbart tillgången till en viss uppgift inte är tillräcklig för att fastställa från vem uppgiften härrör. Mot bakgrund av det anförda, sägs det vidare, bör risken för att meddelares anonymitet skulle kunna röjas i enstaka undantagsfall inte få lägga hinder i vägen för en granskningsverksamhet som utgör ett nödvändigt led i en effektivt fungerande tillsyn över kreditupplysningsbranschen. Eftersom anonymitetsskyddet enligt 3 kap. 1 § andra stycket TF kan inskränkas genom bestämmelse i lag, behövs inte någon undantagsregel i TF för att tillgodose de nu angivna synpunkterna.

I propositionen framhålls vidare att vad som sagts om förhållandet mellan bestämmelserna om anonymitetsskydd och reglerna om tillsynsorganets insyn äger tillämpning även på de regler som rör den enskildes rätt till insyn i form av rätt till registerbesked m. m.

Avslutningsvis påpekas i propositionen att den föreslagna undantags-

regeln i TF endast gäller sådant offentliggörande som sker i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. Det är sålunda uppenbart att regleringen inte omfattar allmänt informationsmaterial i dagstidningar eller tidsskrifter. F. n. förekommer över huvud taget inga meddelanden i dagspressen som kan anses ingå i yrkesmässig kreditupplysning.

6 Föredraganden

6.1 Allmänna synpunkter

Kreditgivningen fyller en viktig funktion i dagens samhälle. De flesta företag är i sin verksamhet beroende av att erhålla krediter. Även för enskilda har kreditbehovet stigit.

För att kreditgivningen skall fungera så friktionsfritt som möjligt är det nödvändigt att kreditgivarna får ett gott underlag för sin bedömning av frågan om kredit skall beviljas eller inte. På denna punkt spelar kreditupplysningsverksamheten en viktig roll. Genom förmedlingen av kreditupplysningar förses kreditgivarna med information om de lånesökande. En fyllig och korrekt information bidrar till att minska riskerna för kreditförluster och andra olägenheter och främjar därmed en väl fungerande kreditgivning. De minskade riskerna för kreditförluster har inte bara betydelse för kreditgivarna utan kommer också låntagarna till godo, bl. a. genom att kostnaderna för krediter hålls nere.

Även om samhället sålunda har behov av en kreditupplysningsverksamhet som på ett effektivt sätt kan fylla sin kreditskyddande funktion, är det uppenbart att förmedlingen av kreditupplysningar också innebär vissa faror. Under senare år har man alltmer uppmärksammat verksamhetens risker från integritetsskyddssynpunkt. Genom att kreditupplysningarna i stor utsträckning innehåller information om enskildas ekonomiska och personliga förhållanden finns det en överhängande risk för att verksamheten skall komma i konflikt med vad hänsynen till personlig integritet kräver. Faran för otillbörligt intrång i den personliga integriteten har ökat under senare år till följd av ADB-teknikens utveckling. Tekniken har medfört väsentligt vidgade möjligheter att samla och systematisera stora mängder information.

De problem som hänger samman med kreditupplysningsverksamheten har övervägts av kreditupplysningsutredningen, som har redovisat sina resultat i betänkandet (SOU 1972:79) Kreditupplysning och integritet. Utredningsförslaget grundar sig på en avvägning mellan i första hand kreditgivares och creditsökandes intressen. Mot kreditgivarnas önskemål om en effektivt fungerande kreditupplysningsservice ställs behovet av skydd mot obehörigt intrång i enskilda personers och företags förhållanden. Utredningen konstaterar att kreditgivarnas effektivitetskrav i allt väsentligt är tillgodosett under nuvarande förhållanden och att det därför inte föreligger något nämnvärt behov av förstärkt skydd för kreditgivarna. Annorlunda förhåller det sig med de creditsökande. De har en utsatt ställning och saknar möjlighet att avtalsvägen påverka kreditupplysnings-

företagens verksamhet. Deras svaga ställning kompenseras inte i nämnvärd utsträckning genom skyddsregler i den nuvarande lagstiftningen. Enligt utredningen finns det därför behov av en reglering som förstärker de kreditsökandes skydd mot i första hand kränkningar av den personliga integriteten.

Mot den angivna bakgrunden föreslår utredningen en lag om kreditupplysning. Lagförslaget innebär för det första att kreditupplysningsverksamhet får bedrivas endast av den som fått tillstånd av Kungl. Maj:t. Vidare föreslås en rad begränsningar i den information som får användas i kreditupplysningsverksamhet. Begränsningarna gäller uppgifter om personliga förhållanden av ömtålig natur, uppgifter om betalningsförsummelser som inte fastställts i rättslig ordning samt föräldrade uppgifter. I anslutning härtill föreslås en bestämmelse om kontroll av att den som beställer en kreditupplysning har ett legitimt syfte med beställningen. Lagförslaget innehåller också bestämmelser om rätt till insyn för dem som registreras i kreditupplysningsverksamhet, om rättelse av oriktiga eller missvisande uppgifter samt om skadestånd m. m. Kreditupplysningsverksamheten skall stå under tillsyn av ett offentligt organ, en kreditupplysningsnämnd, som bl. a. skall meddela föreskrifter och ingripa vid överträdelse av lagens bestämmelser.

Det stora flertalet remissinstanser ansluter sig till uppfattningen att en reglering av kreditupplysningsverksamheten är behövlig, framför allt för att skapa ett tillförlitligt skydd mot integritetskränkningar. På de flesta håll godtar man också utredningens lagförslag i dess huvuddrag, även om detaljanmärkningar framförs på olika punkter. Några remissinstanser framhåller emellertid att några allvarliga olägenheter inte har framträtt under nuvarande förhållanden. De anser därför att det är obehövligt med en så ingripande reglering som utredningen föreslagit och att denna i vissa avseenden är direkt skadlig för effektiviteten i kreditupplysningsverksamheten. Även bland de remissinstanser som i och för sig godtar det framlagda lagförslaget framförs den uppfattningen att utredningen i sin strävan att skapa skydd för den personliga integriteten har gått väl långt på bekostnad av effektiviteten i kreditupplysningsförmedlingen.

För egen del vill jag till en början understryka den stora betydelse som kreditupplysningsverksamheten har i dagens samhälle. Som jag redan tidigare anfört är det nödvändigt att kreditgivarna har ett gott underlag för sin kreditbedömning, om kreditgivningen skall kunna fungera så friktionsfritt som möjligt. Om man i alltför hög grad begränsar möjligheten att skaffa information om de lånesökande, hämmas kreditgivningen och risken för kreditförluster ökar. Detta kan få allvarliga återverkningar på det ekonomiska livet över huvud taget.

Även om det sålunda är av väsentlig betydelse att kreditgivarna får en fyllig information till ledning för sin kreditbedömning, är det uppenbart att vissa begränsningar måste ställas upp till skydd för de lånesökande. Kreditinformationen får sålunda inte drivas så långt att den medför kränkning av de enskildas privatliv. Hänsynen till den personliga integriteten motiverar vissa inskränkningar i fråga om såväl utlämnande

som insamling och lagring av information. Det är också viktigt att de som är föremål för registrering i kreditupplysningsverksamhet får möjlighet till insyn i de uppgifter som finns samlade om dem, så att de bl. a. kan korrigera eventuella felaktigheter. Vidare bör de som tillfogas skada i samband med kreditupplysningsverksamhet vara tillförsäkrade ett gott skadeståndsskydd.

Liksom utredningen anser jag att de regler som finns f. n. är otillräckliga när det gäller att tillgodose de kreditsökandes intressen i de nu berörda hänseendena. Situationen har visserligen i någon mån förändrats genom tillkomsten av datalagen (1973:289). Genom datalagen har möjlighet öppnats att förebygga otillbörligt integritetsintrång till följd av sådan kreditinformation som lagras med hjälp av ADB. I dagens läge är emellertid datalagen av begränsad betydelse för kreditupplysningsbranschen, eftersom det endast är ett fåtal kreditupplysningsföretag som använder sig av datateknik. Flertalet företag bedriver alltså sin verksamhet med konventionella metoder och berörs sålunda inte av lagen.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt anser jag i likhet med utredningen och flertalet remissinstanser att det finns behov av en lagstiftning som reglerar kreditupplysningsverksamheten. Jag vill emellertid betona vikten av att lagreglerna utformas så, att kreditupplysningsverksamheten inte onödigtvis hämmas eller betungas. En avvägning måste ske mellan å ena sidan de kreditsökandes behov av integritetsskydd m. m. och å andra sidan kreditgivarnas anspråk på en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet. Det är emellertid att märka att intressena på ömse sidor sammanfaller i vissa avseenden. Sålunda är det givetvis även för den kreditsökande av intresse att det inte uppställs sådana hinder för kreditupplysningsverksamheten att kreditgivningen onödigtvis försvåras. För båda parter är det också väsentligt att det införs regler som så långt möjligt garanterar att den information som tillhandahålls är tillförlitlig och korrekt och att den är inriktad på uppgifter som är relevanta för kreditbedömningen.

Utredningens lagförslag innebär enligt min mening i sina huvuddrag en lämplig avvägning mellan de olika intressen som gör sig gällande på kreditupplysningsområdet. På några punkter har jag, som framgår av det följande, en annan åsikt än utredningen. Jag förordar emellertid att en lagreglering kommer till stånd efter i huvudsak de principer som har kommit till uttryck i utredningens förslag.

Jag skall inte här gå närmare in på de särskilda bestämmelserna i förslaget. En fråga som är av betydelse för lösningen av flera av de problem som behandlas i det följande skall emellertid beröras redan nu. Jag syftar på den av utredningen föreslagna distinktionen mellan företagsupplysning och personupplysning.

Enligt utredningens mening kan man inte ställa upp lika långt gående begränsningar i kreditinformationen när det gäller företag som beträffande enskilda personer. Bl. a. gör sig inte integritetsskyddsintressena lika starkt gällande i fråga om företagen. När det gäller företagen träder i

stället intresset av en effektiv kreditupplysningsverksamhet i förgrunden. Med hänsyn till det sagda innehåller utredningens lagförslag på flera punkter skilda regler för sådan kreditinformation som avser företag och sådan som gäller privatpersoner. Reglerna om företag föreslås gälla även företagare och företag närstående personer.

Den uppdelning som utredningen sålunda gjort mellan företagsupplysningar och upplysningar om privatpersoner godtas av flertalet remissinstanser. Till dem som godtar förslaget hör bl. a. vissa företrädare för kreditupplysningsföretagen, som menar att den föreslagna uppdelningen ligger i linje med vad som redan nu tillämpas i branschen. Andra representanter för kreditupplysningsverksamheten gör emellertid gällande att uppdelningen i företagsupplysningar och personupplysningar saknar förankring i den praktiska verksamheten och att den inte kan upprätthållas utan avsevärda olägenheter.

För min del vill jag framhålla att det givetvis är önskvärt att kreditupplysningsföretag och andra serviceorgan i branschen får arbeta efter så enkla och klara principer som möjligt. Det är därför en fördel om samma regler så långt möjligt kan gälla för alla typer av kreditupplysning. Det kan emellertid inte bestridas att skyddsintressena, framför allt intresset av att förebygga integritetskränkningar, gör sig gällande i betydligt mindre utsträckning när det är fråga om företag än beträffande privatpersoner. För att kreditgivningen till företag skall kunna fungera tillfredsställande är det i stället, som utredningen framhållit, av särskilt stor betydelse att kreditupplysningsverksamheten i fråga om företag är så effektiv som möjligt. Med hänsyn härtill anser jag det ofrånkomligt att man på vissa punkter, som jag närmare skall gå in på i följande avsnitt, har skilda lagregler, beroende på om kreditupplysningen avser företag eller privatperson.

Speciella problem uppstår när det gäller företagare och andra näringsidkare liksom när det gäller dem som står ett företag eller annan näringsverksamhet nära. Det kan hävdas att dessa personer har samma behov av skydd för sin personliga integritet som andra fysiska personer och att de sålunda bör omfattas av de regler som gäller privatpersoner. För en sådan lösning talar också att lagen skulle bli enklare att tillämpa, om samma regler gällde för samtliga fysiska personer. Emellertid är det oundvikligt att de höga krav på effektivitet som från samhällets och kreditgivarnas sida måste ställas på företagsupplysningsverksamheten kommer att omfatta också de fysiska personer som är näringsidkare eller som står ett företag eller annan näringsverksamhet nära. Som utredningen har framhållit beror bedömningen av ett företags kreditvärdighet i så hög grad på företagarens skicklighet att det är nödvändigt att vid kreditgivningen ta hänsyn till hans person. Han kan därvid inte garanteras samma skydd för den personliga integriteten som en privatperson. En person kan vidare, utan att själv driva rörelse, ha ett så väsentligt inflytande i ett företag att det är nödvändigt med en ingående kännedom om hans förhållanden för att kunna bedöma företagets ekonomiska ställning.

På grund av det sagda anser jag övervägande skäl tala för att man låter de regler som gäller kreditupplysningar om företag avse även upplysningar om företagare och andra näringsidkare samt personer som har ett väsentligt inflytande i ett företag eller motsvarande. Till den närmare gränsdragningen mellan olika slag av kreditupplysningar avser jag att återkomma i specialmotiveringen.

Avslutningsvis vill jag i detta avsnitt något beröra förhållandet mellan den nu aktuella lagen om kreditupplysning och datalagen. Eftersom datalagen är tillämplig på all personregistrering som sker med hjälp av ADB, kommer den att gälla även på kreditupplysningsområdet, i den mån kreditinformation lagras på datateknisk väg. Enligt min mening torde det inte innebära några olägenheter att bägge lagarna i vissa fall kommer att bli tillämpliga inom kreditupplysningsverksamheten. I den mån skyldigheterna för den som hanterar kreditinformation sträcker sig olika långt enligt de båda lagarna, bör i princip den lag ges företräde som medför längst gående skyldigheter. Jag återkommer till förhållandet mellan de båda lagarna i samband med att jag behandlar de olika sakfrågorna i det följande.

6.2 Tillståndsvång

6.2.1 Skäl för införande av tillståndsvång m. m.

Utredningen anser det nödvändigt att kreditupplysningsverksamhetens organisation regleras, så att man får garantier för att verksamheten på ett effektivt sätt fyller sin kreditskyddande funktion samtidigt som kredit-sökandenas intressen beaktas. Utredningen har i första hand övervägt två alternativ för en sådan reglering, nämligen monopolsystem och koncessionssystem. Ett monopolsystem skulle innebära att staten eller ett av staten helt eller delvis ägt företag fick ensamrätt att driva sådan verksamhet. I ett koncessionssystem behålls rätten för enskilda att utöva kreditupplysningsverksamhet, men denna rätt blir beroende av offentlig myndighets tillstånd och verksamheten ställs under viss tillsyn.

Vid sidan av monopol- och koncessionssystemen har utredningen tagit upp möjligheten att åstadkomma en frivillig reglering av kreditupplysningsverksamheten, t. ex. genom införande av ett auktorisationsförfarande. Utredningen anser att ett sådant system möjligen skulle vara tillräckligt från effektivitetssynpunkt men att det inte ger tillfredsställande säkerhet för att kredit-sökandenas intressen blir beaktade. Den främsta nackdelen med detta alternativ är emellertid att det inte hindrar olämplig etablering i branschen. Också möjligheterna att utöva fortlöpande kontroll blir begränsade. Utredningen avstyrker därför ett sådant system. Inte heller i övrigt finns enligt utredningens mening något godtagbart alternativ till koncessions- eller monopolsystem.

Ett monopolsystem kan enligt utredningen erbjuda vissa fördelar, framför allt från kontrollsynpunkt. Dessa fördelar måste emellertid vägas

mot de betänkligheter som i allmänhet kan resas mot monopol. Härtill kommer att kreditupplysningsverksamhet som är inriktad på upplysningar om privatpersoner till sin natur är sådan att den mindre väl lämpar sig för statlig verksamhet. Inte heller när det gäller kreditupplysningar om företag och liknande finns det skäl att driva samhällsinflytandet så långt att staten själv tar över verksamheten genom monopol. Sammanfattningsvis anser utredningen att en koncessionsreglering av kreditupplysningsverksamheten är fullt tillräcklig och lämplig, såväl när det gäller företagsupplysningar som beträffande upplysningar om privatpersoner.

Utredningens förslag innebär således att yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet skall få bedrivas endast efter tillstånd. Med hänsyn till tillståndsprövningens betydelse föreslås den ankomma på Kungl. Maj:t.

Flertalet remissinstanser delar utredningens uppfattning att ett koncessionssystem är att föredra framför ett monopol. Endast ett fåtal instanser anser att behovet av samhälleligt inflytande över kreditupplysningsverksamheten är så stort att monopol bör införas. Från något håll framförs tanken på statligt företagande inom ramen för ett koncessionssystem. En del remissinstanser, framför allt representanter för kreditupplysningsbranschen och näringslivet i övrigt, hävdar att det inte råder sådana missförhållanden i branschen att det är motiverat med en sådan inskränkning i näringsfriheten som en koncessionsreglering innebär. En av remissinstanserna föreslår att koncessionstvånget ersätts med straffsanktionerad anmälningsplikt, medan en annan förordar ett auktorisationsförfarande av den typ utredningen övervägt.

För min del vill jag liksom utredningen understryka vikten av att kreditupplysningsverksamheten organiseras på ett sätt som ger betryggande garantier för efterlevnaden av de regler som ställs upp till skydd för de kreditsökande. För att man så långt möjligt skall kunna förebygga riskerna för integritetskränkningar bör det ske en kontroll av de företag som avser att utöva kreditupplysningsverksamhet. Möjlighet bör också finnas till en fortlöpande tillsyn över verksamheten.

Enligt min mening tillgodoses inte de angivna intressena, om man nöjer sig med att införa ett frivilligt auktorisationsförfarande för kreditupplysningsföretagens del. Ett sådant system torde visserligen i någon mån vara ägnat att befrämja kreditupplysningsverksamhetens kvalitet och effektivitet. Däremot uppnår man inte tillfredsställande garantier i integritets-skyddshänseende. Sådana garantier kan enligt min mening skapas endast inom ramen för ett system som grundar sig på monopol eller koncessionstvång. Det är också att märka att en del av de företag som sysslar med kreditinformation blir underkastade en tillståndsplikt redan till följd av datalagens bestämmelser. Sålunda krävs det tillstånd enligt datalagen, om ett företag vill inrätta och föra kreditupplysningsregister med hjälp av ADB.

I valet mellan ett monopolsystem och ett koncessionssystem delar jag utredningens uppfattning att det inte finns tillräckliga skäl för det kraftiga samhällsingripande som ett införande av monopol innebär. Enligt

min mening tillgodoses kontrollbehoven i tillfredsställande utsträckning genom ett system med tillståndstvång. Om man inför en sådan ordning uppnås också en överensstämmelse med datalagens system.

På grund av det anförda tillstyrker jag utredningens förslag att yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet skall få bedrivas endast efter tillstånd. När det gäller frågan om vem som skall handha tillståndsprövningen anser jag det mindre lämpligt att den som utredningen har föreslagit skall åvila Kungl. Maj:t. Det får anses mera ändamålsenligt att det organ som får hand om tillsynsverksamheten och som därigenom kommer att ha särskild sakkunskap i hithörande frågor även anförtros tillståndsprövningen. En sådan ordning gäller också enligt datalagen. Jag förordar därför att tillståndsprövningen skall handhas av tillsynsorganet. I ett följande avsnitt ämnar jag ta upp frågan om vilken myndighet som skall vara tillsynsorgan enligt den nya lagen.

6.2.2 Förutsättningar för tillstånd m. m.

Enligt utredningens förslag skall tillståndsmyndigheten göra både en behovs- och en lämplighetsprövning. Sålunda skall för tillstånd krävas dels att det finns ett allmänt behov av den verksamhet ansökan avser, dels att verksamheten kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Behovsprövningen bör enligt utredningen ske efter restriktiva normer. Detta motiveras med att en begränsning av antalet företag i branschen skulle främja effektiviteten och möjliggöra ökad användning av ADB, samtidigt som förutsättningarna för insyn och tillsyn skulle förbättras. Lämplighetsprövningen syftar enligt utredningen till en allsidig prövning av sökandens förutsättningar för att bedriva kreditupplysningsverksamhet på ett lämpligt sätt. Den ger möjlighet att hindra olämplig etablering i branschen och är till gagn för effektiviteten och den enskildes behov av skydd mot integritetskränkningar.

Under remissbehandlingen har förslaget om lämplighetsprövning med något enstaka undantag lämnats utan erinran. Däremot har förslaget om behovsprövning utsatts för kritik från skilda håll. Vad man främst vänt sig mot är att behovsprövningen skulle användas för en begränsning av antalet företag i branschen. Flera remissinstanser anser att behovsprövningen är obehövlig och att tillståndsprövningen bör inskränkas till en undersökning av sökandens lämplighet. Det påpekas bl. a. att antalet företag som uteslutande sysslar med kreditupplysningsverksamhet är relativt litet och att man med hänsyn till de betydande fördelarna med stordrift i branschen snarast torde kunna räkna med en av ekonomiska skäl betingad ytterligare koncentration. På grund härav och då samhället har behov av decentraliserad kreditbedömning anser man att tillståndsgivningen bör ske mer liberalt än utredningen har förordat.

Huvudsyftet med koncessionsregleringen är att möjliggöra kontroll av att de företag som sysslar med kreditupplysning eller som avser att etablera sig i branschen uppfyller de krav som av olika skäl, framför allt behovet av skydd mot integritetskränkningar, bör ställas på verksam-

heten. Med denna utgångspunkt är det självklart att det centrala i tillståndsprövningen bör vara bedömningen av sökandens kvalifikationer. I likhet med utredningen och flertalet remissinstanser anser jag att det som villkor för tillstånd bör krävas att kreditupplysningsverksamheten kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt.

Som utredningen framhållit kan en begränsning av antalet företag i kreditupplysningsbranschen medföra vissa fördelar. En koncentration till färre enheter ger utrymme för rationaliseringsvinster och underlättar tillsynen. En alltför långtgående centralisering av verksamheten är dock inte önskvärd. Bl. a. torde priserna för kreditupplysningar hållas nere, om det finns en effektiv konkurrens i branschen.

Enligt min mening kan det knappast hävdas att antalet företag som sysslar med kreditupplysning f. n. är alltför stort. Som har framhållits under remissbehandlingen torde också antalet företag hållas nere av marknadsekonomiska skäl. En framtida utveckling kan emellertid innebära att antalet kreditupplysningsföretag blir större än vad som är motiverat av efterfrågan på kreditupplysningar. Med hänsyn till de nackdelar en sådan utveckling kan medföra bör det öppnas möjlighet för tillståndsmyndigheten att vid sin prövning ta hänsyn till det allmänna behovet av företag som sysslar med kreditupplysning. Som villkor för tillstånd bör därför krävas att det från allmänna synpunkter finns behov av verksamheten. Vid bedömningen av om det föreligger behov av nyetablering bör hänsyn tas också till det nyss angivna önskemålet om en effektiv konkurrens i branschen.

Enligt utredningens förslag skall tillstånd få beviljas för högst fem år i sänder. Vidare skall tillstånd kunna återkallas, om tillståndshavaren åsidosätter någon bestämmelse i den föreslagna lagen eller föreskrift som meddelats med stöd av denna, liksom om det eljest inte längre föreligger förutsättning för tillståndet.

Flera remissinstanser vänder sig mot förslaget om tidsbegränsning. Man framhåller att en bestämmelse härom skulle medföra stor osäkerhet både för företagen och för deras anställda och att kreditupplysningsverksamhet kräver så betydande investeringar att den knappast kan bedrivas seriöst och meningsfullt, om det finns risk för att den måste läggas ner efter fem år. En del remissinstanser föreslår att tiden för tillstånd utsträcks till samma period som gäller för bankernas oktrojer, nämligen tio år.

Förslaget om återkallelse av tillstånd har föranlett endast ett fåtal erinringar under remissbehandlingen. Från något håll understryks att återkallelse bör kunna ske bara om tillståndshavaren gör sig skyldig till väsentligt regelbrott. En annan remissinstans anser att en ändrad inställning hos statsmakterna till behovet av kreditupplysningsinstitut endast i rena undantagsfall bör föranleda att möjligheten att återkalla tillstånd eller vägra förnyelse utnyttjas.

Enligt min mening är det av stort värde om tillstånden att bedriva kreditupplysningsverksamhet görs tidsbegränsade. Att ett företag efter ett visst antal år inte kan fortsätta sin verksamhet utan en obligatorisk

kontroll från tillståndsmyndigheten måste uppenbarligen främja efterlevnaden av lagens bestämmelser och även i övrigt bidra till att hålla upp kvaliteten hos verksamheten. Jag vill också erinra om att det även i annan lagstiftning förekommer bestämmelser om tidsbegränsning av tillstånd i motsvarande fall. För bankernas oktrojer gäller sålunda en maximitid av tio år. Vidare kan datainspektionen med stöd av datalagen tidsbegränsa tillstånd till inrättande och förande av ADB-register. På grund av det anförda tillstyrker jag utredningens förslag att tillstånd skall beviljas för viss bestämd tid. Den föreslagna maximitiden för tillstånd, fem år, är emellertid enligt min mening för kort. Jag föreslår därför att tillståndsmyndigheten skall få ge tillstånd för högst tio år i sänder.

I samband med att tillståndsmyndigheten lämnar tillstånd till kreditupplysningsverksamhet bör den kunna ställa upp vissa föreskrifter om hur verksamheten skall bedrivas. Jag återkommer i specialmotiveringen till vad för slags föreskrifter det kan bli fråga om.

Jag vill understryka att en tillståndshavare normalt bör kunna påräkna förlängning av tillstånd, om han har följt lagens bestämmelser och de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen. Förnyelse av tillstånd bör i allmänhet kunna vägras endast om det på grund av det sätt på vilket verksamheten bedrivits saknas tillräckliga skäl att anta att verksamheten i fortsättningen skall bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Endast i undantagsfall bör det vara möjligt att vägra förlängning på den grunden att det inte finns behov av verksamheten. Den begränsning av antalet företag som kan visa sig erforderlig med hänsyn till marknadens behov bör sålunda i princip ske endast i samband med att ett företag första gången ansöker om tillstånd.

I likhet med utredningen och flertalet remissinstanser anser jag att tillståndsmyndigheten bör ha möjlighet att återkalla tillstånd, om tillståndshavaren åsidosätter lagens bestämmelser eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen. Det är emellertid självklart att återkallelse inte bör få tillgripas annat än vid mer väsentliga försummelser och först sedan andra möjligheter att åstadkomma rättelse prövats utan resultat. Tillstånd bör aldrig kunna återkallas under löpande period enbart på den grund att det inte längre finns behov av verksamheten.

6.2.3 Utländskt inflytande över kreditupplysningsföretag

I den allmänna debatten under senare år har uttryckts farhågor beträffande utländskt inflytande i kreditupplysningsbranschen, framför allt sedan ett par stora kreditupplysningsföretag köpts upp av en amerikansk koncern. Den oro som uppstått gäller främst de möjligheter till insyn som kreditupplysningsregistren kan ge i enskilda personers ekonomiska och personliga förhållanden. Farhågorna har förstärkts genom den senare tidens tekniska utveckling, bl. a. omläggningen till ADB. Mot denna bakgrund kan det enligt utredningens mening ifrågasättas att föreskriva inskränkningar i fråga om utländskt inflytande över kreditupplysningsföretagen.

Utredningen framhåller att farhågorna beträffande utländskt inflytande är särskilt påtagliga när det gäller kreditupplysningar om privatpersoner. Beträffande sådana kreditupplysningar finns det främst av säkerhetsskäl anledning att överväga inskränkningar i fråga om utländskt inflytande. Utan sådana inskränkningar kan den stora mängd information som finns samlad i kreditupplysningsregistren missbrukas för verksamheter som riktar sig mot landets intressen. Utredningen har visserligen inte funnit några belägg för att missbruk av denna art förekommit hittills men anser att man inte kan bortse från att den framtida utvecklingen kan medföra risker i detta hänseende. Utredningen föreslår därför att utländskt inflytande över kreditupplysningsverksamhet som avser privatpersoner skall förbjudas. Enligt förslaget skall tillstånd att bedriva personupplysningsverksamhet få meddelas endast svensk medborgare eller svensk juridisk person. Om det kan befaras att sådan verksamhet skall komma under väsentligt utländskt inflytande – genom företagsledningens sammansättning, genom beroende av utländsk kredit eller på annat sätt – eller om verksamheten till någon del ägs av utländska intressen, skall ansökan om tillstånd avslås.

Något motsvarande förbud föreslås inte i fråga om företagsupplysningar. Utredningen anser att betänkligheterna mot utländskt inflytande är betydligt svagare på detta område. För det första finns det ett starkt behov av företagsinformation över gränserna för att det internationella handelsutbytet skall fungera. Riskerna för att kreditinformation om företag skall användas för ändamål som kan vara till skada för landets intressen motverkas också av att det finns säkerhetsorgan uppbyggda inom näringslivet. Det har inte heller framkommit några konkreta exempel på att företagsupplysningar använts på ett från säkerhetssynpunkt skadligt sätt. Bl. a. mot bakgrund av dessa förhållanden anser utredningen att det inte finns tillräckliga skäl för ett förbud mot utländskt inflytande över kreditupplysningsverksamhet som avser företag och liknande.

Two ledamöter av utredningen är av skiljaktig mening och anser att förbudet mot utländskt inflytande bör omfatta all slags kreditupplysningsverksamhet.

Remissutfallet beträffande det föreslagna förbudet mot utländskt inflytande är splittrat. Ett fåtal remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. Från andra håll, bl. a. från de stora löntagarorganisationernas sida, hävdas att de skäl utredningen anfört för ett förbud mot utländskt inflytande i fråga om personupplysningar gör sig gällande med samma styrka beträffande företagsupplysningar och att det föreslagna förbudet därför bör gälla även sådana upplysningar. Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig på denna punkt anser emellertid att utredningens farhågor beträffande utländskt inflytande är överdrivna och avstyrker förslaget. Man påpekar bl. a. att de säkerhetsrisker som kan vara förenade med utländskt inflytande i kreditupplysningsverksamhet inte är större än de som föreligger vid utländskt deltagande i många andra slags verksamhet där det inte kan komma i fråga att förbjuda utländskt inflytande. Flera

remissinstanser understryker att det föreslagna förbudet inte utgör något effektivt medel för att undanröja de risker utredningen velat komma åt. Upplysningar som kan vara av intresse för främmande makt kan anskaffas trots ett sådant förbud.

För min del vill jag först erinra om att det under senare år har skett en internationalisering på många håll inom näringslivet. Särskilt expansionen av de multinationella företagen har tilldragit sig stor uppmärksamhet.

F. n. pågår en omfattande utredningsverksamhet i frågor som rör de internationella företagen. Sålunda har koncentrationsutredningen (Fi 1962:37) genom tilläggsdirektiv år 1971 fått i uppdrag att genomföra en undersökning av konsekvenserna för svensk ekonomi och ekonomisk politik av de internationella företagens växande betydelse. På förslag av chefen för industridepartementet har i mars 1973 tillsatts en särskild arbetsgrupp med uppgift att studera frågor rörande de multinationella företagens verksamhet. Arbetsgruppen gör en värdering av existerande lagstiftning och andra kontrollinstrument och kommer att initiera de förslag till ändringar och kompletteringar som kan befinnas erforderliga.

Möjligheterna att kontrollera utländska företagsetableringar i Sverige regleras f. n. främst av lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m. Lagen tar i första hand sikte på att skydda naturtillgångar. Riksdagen har emellertid tidigare i år (prop. 1973:72, NU 1973:57, rskr 1973:228, SFS 1973:307) beslutat om vissa provisoriska ändringar i lagen som ger möjlighet att i viss utsträckning också kontrollera utländska förvärv av företag som saknar naturtillgångar. Genom ändringarna har man fått till stånd en etableringskontroll som täcker omkring 80 procent av landets aktiebolag.

Under hänvisning till att ändringarna i 1916 års lag är provisoriska underströks vid riksdagsbehandlingen behovet av en allsidig översyn av lagen. Kungl. Maj:t har lämnat mig bemyndigande att tillkalla sakkunniga med uppgift att utreda frågan om utländska övertaganden av svenska företag. Jag avser att inom den närmaste framtiden tillkalla sådana sakkunniga.

Resultatet av det utredningsarbete som sålunda pågår eller inom kort kommer att sättas i gång bör självfallet inte föregripas. Trots detta kan det finnas skäl att redan nu ingripa med en reglering av utländskt inflytande på sådana speciella områden där det finns överhängande eller mycket påtagliga risker för skadeverkningar. När det gäller kreditupplysningsområdet är det uppenbart att den verksamhet som bedrivs där är av ömtålig natur. Genom att kreditupplysningsföretagen i stor utsträckning samlar in och tillhandahåller uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden finns det, som jag redan tidigare har påpekat, överhängande risker för att verksamheten skall komma i konflikt med vad hänsynen till personlig integritet kräver. De lagregler som jag kommer att föreslå i det följande innebär visserligen en begränsning av företagens möjligheter att lagra och vidarebefordra ömtålig information. Kvar står emellertid att kreditupplysningsföretagens register kommer att innehålla

åtskilliga uppgifter som kan vålla allvarlig skada, om de kommer i orätta händer. Generellt sett torde visserligen riskerna för integritetskränkningar inte vara större, om information samlas hos företag som domineras av utländska intressen än om det är fråga om ett svenskägt företag. Som utredningen och flera remissinstanser har framhållit kan man dock inte bortse från möjligheterna att den stora mängd information som finns samlad i kreditupplysningsregistren kan komma att missbrukas för verksamheter som riktar sig mot landets intressen. I varje fall kan man inte utan vidare avvisa den oro som många människor känner över att ett omfattande material om dem lagras hos utlandsdominerade företag.

Vad jag nu har sagt talar för att man inte bör tillåta utlänning att bedriva kreditupplysningsverksamhet här i landet. Ett förbud i detta avseende bör enligt min mening omfatta all förmedlingsverksamhet, således förmedling av både personupplysningar och företagsupplysningar. Att som utredningens majoritet har föreslagit begränsa ett förbud till att avse bara det ena slaget av kreditupplysningar skulle medföra stora praktiska svårigheter för kreditupplysningsföretagen.

En komplikation vid införandet av en förbudsregel är de nuvarande ägarförhållandena inom kreditupplysningsbranschen. Jag har redan tidigare nämnt att två av de största företagen f. n. ägs av en amerikansk koncern. Om man inför ett kategoriskt förbud mot utländskt inflytande, skulle dessa företag uppenbarligen komma i ett besvärligt läge. Företagen skulle då behöva avyttras mycket snabbt, något som knappast kan ske utan betydande ekonomiska skadeverkningar. Å andra sidan är det, med hänsyn till vad jag tidigare har sagt, önskvärt att inom rimlig tid få bort det utländska inflytandet i branschen. Det är också klart att man inte bör tillåta några nya utländska företagsetableringar på kreditupplysningsområdet.

Problemet bör enligt min mening lösas så, att man i den nya lagen för in en bestämmelse om att tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet inte får meddelas utländsk fysisk eller juridisk person eller svenskt företag med dominerande utländskt inflytande. Samtidigt bör det bland lagens övergångsbestämmelser tas in en regel om att utlänning som bedriver kreditupplysningsverksamhet vid lagens ikraftträdande skall kunna tillåtas fortsätta verksamheten under en övergångstid. Övergångstiden bör lämpligen sättas till tre år efter ikraftträdandet. Skulle det vid slutet av treårstiden visa sig att den utländske ägaren trots allvarliga försök inte har lyckats avyttra sitt företag till ett rimligt pris, bör det finnas möjlighet att förlänga tillståndstiden. I lagens övergångsbestämmelser bör därför utsägas att tillstånd för utlänning kan meddelas utöver treårstiden, om det finns synnerliga skäl.

De nu föreslagna övergångsbestämmelserna öppnar flera möjligheter att utveckla det utländska ägarinflytandet på villkor som är ekonomiskt rimliga för de berörda företagen. Om en försäljning av företagen ej skulle kunna genomföras under den treåriga övergångstiden, kan som villkor för förlängning föreskrivas exempelvis att svenska intressenter skall beredas ett betryggande inflytande i företagen.

Jag vill betona att de utlandsägda företagen liksom andra kreditupplysningsföretag givetvis under övergångstiden blir underkastade lagens huvudregler om tillståndstvång och om förutsättningar för tillstånd. Det krävs alltså bl. a. att verksamheten kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt.

6.3 Begränsningar i kreditinformationen

6.3.1 Otillbörligt intrång i personlig integritet

Frågan om skydd för personlig integritet har debatterats livligt under senare år. Bl. a. har den åsikten förts fram att den enskilde bör ha tillgång till en fredad sektor, inom vilken han kan avvisa sådan inblandning både från det allmänna och från andra som uppfattas som otillbörlig.

För min del vill jag liksom utredningen understryka att den enskildes rätt att bli lämnad i fred aldrig kan vara absolut i ett samhälle. En avvägning måste ske mellan å ena sidan den enskildes intresse av integritetsskydd och å andra sidan det allmännas och andra enskilda personers behov av bl. a. information.

Jag har redan i ett tidigare avsnitt framhållit den stora betydelse som kreditupplysningsverksamheten har i dagens samhälle. För att kreditgivningen skall kunna fungera så friktionsfritt som möjligt är det nödvändigt att kreditgivarna har ett gott underlag för sin kreditbedömning. Om man i alltför hög grad begränsar möjligheten att skaffa information om de lånesökande, hämmas kreditgivningen samtidigt som risken för kreditförluster och därmed kostnaderna för krediter ökar. En alltför långtgående begränsning i kreditinformationen får på detta sätt negativa konsekvenser även för den enskilde kreditsökanden.

Även om det sålunda är av väsentlig betydelse att kreditgivarna får en fyllig information till ledning för sin kreditbedömning, är det uppenbart att vissa begränsningar i informationsinnehållet måste ställas upp till skydd för de kreditsökande. I första hand gäller det att förhindra information som är nedsättande eller som berör ömtåliga personliga förhållanden. Till sådan information hör framför allt sådana fakta som begångna brott, ådömda och verkställda påföljder samt tvångsåtgärder inom barnvårdens, nykterhetsvårdens eller den psykiatriska vårdens ram. På liknande sätt uppfattas ofta uppgifter om genomgångna sjukdomar, läkarbehandling, mottagen socialhjälp och liknande. Även uppgifter om enskildas politiska eller religiösa uppfattning är många gånger av ömtålig natur.

Det bör observeras att uppgifter av nyss angivet slag i många fall torde sakna betydelse för bedömningen av en persons kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende. Redan detta förhållande medför att uppgifterna normalt inte bör få förekomma i kreditupplysningar. Uppenbarligen är det av intresse för såväl kreditgivarna som kreditsökandena att kreditupplysningar innehåller endast sådan information som är relevant för kreditbedömningen. Det är emellertid klart att även mycket ömtåliga uppgifter ibland kan framstå som relevanta för

kreditgivaren, trots att det ligger i kreditökandens intresse att de inte lämnas ut. Hit hör exempelvis uppgifter om vissa slag av förmögenhetsbrott. I sådana fall bör likväl kreditökandens intresse så gott som alltid väga över. Jag ämnar i följande avsnitt närmare behandla frågan om i vad mån kreditupplysningar bör få innehålla uppgift om personliga förhållanden av ömtålig natur.

Av central betydelse i detta sammanhang är uppgifter som belyser en persons ekonomiska ställning. Även sådana uppgifter torde av många upplevas som mycket ömtåliga. Det är emellertid uppenbart att en kreditupplysning, för att kunna fylla sin uppgift, måste innehålla ganska långtgående information om den enskildes ekonomiska förhållanden. Att så är fallet torde också i allmänhet accepteras av den som kreditupplysningen rör. När det gäller uppgifter om ekonomiska förhållanden torde den enskilde framför allt ha intresse av att informationen inte är felaktig eller missvisande. I detta avseende sammanfaller hans intresse med kreditgivarens.

Bland de uppgifter som kan förekomma om en persons ekonomiska förhållanden är det inte minst uppgifter om betalningsförsummelse som är av intresse för kreditgivaren. Med hänsyn till den stora betydelse som tillmäts sådana uppgifter är det särskilt angeläget att just dessa uppgifter inte är oriktiga eller missvisande. För att den enskildes intressen på denna punkt skall tillgodoses kan det övervägas att inskränka användningen av uppgifter om betalningsförsummelse till att avse sådana försummelser som på något sätt har fastslagits av myndighet. Jag återkommer i det följande till denna fråga.

För att en kreditupplysning inte skall bli missvisande är det också angeläget att den inte innehåller uppgifter som har förlorat sin aktualitet. Information bör således i allmänhet inte få lämnas om förhållanden som ligger långt tillbaka i tiden. När det gäller att närmare avgöra hur gamla uppgifter som skall få tas in i en kreditupplysning kan dock kreditökanden och kreditgivaren ha olika uppfattning. Sålunda kan kreditgivaren ibland ha intresse av att få vetskap om betalningsförsummelser som ligger ganska långt tillbaka i tiden, medan det för den enskilde kan framstå som otillbörligt att sådana uppgifter lämnas ut. Jag ämnar i ett följande avsnitt närmare gå in på frågan om äldre information.

Om man i enlighet med det sagda genomför en reglering som förhindrar användningen av ömtålig information i kreditupplysningar, tillgodoses i väsentlig utsträckning integritetsskyddets krav. En sådan reglering hindrar dock inte kreditupplysningsföretag och andra som sysslar med kreditinformation att samla in och lagra ömtåliga uppgifter. Redan insamling och lagring av sådana uppgifter kan emellertid av den enskilde upplevas som besvärande eller oroande. För att få till stånd ett gott integritetsskydd krävs därför även en reglering som tar sikte på insamling och lagring av information.

En ytterligare omständighet av betydelse för integritetsskyddet är till vem kreditupplysning lämnas. Uppenbarligen är det många gånger väsentligt för den enskilde att kreditupplysning om honom lämnas endast

till sådana som har ett legitimt behov av upplysningen. När jag nyss har talat om vad en kreditupplysning bör få innehålla, har förutsättningen varit att upplysningen inte lämnas till annan än den som har behov av information för kreditprövning eller kreditbevakning eller annat liknande ändamål. Om någon annan får del av upplysningen måste detta i princip betraktas som en integritetskränkning, även om de uppgifter som innefattas i upplysningen är av tämligen banal karaktär. Jag ämnar i ett följande avsnitt närmare behandla frågan om till vem kreditupplysning får lämnas.

Utredningen har föreslagit att i den aktuella lagen om kreditupplysning tas in en allmän regel om att kreditupplysningsverksamhet skall drivas så, att verksamheten inte leder till otillbörligt intrång i personlig integritet. Flertalet remissinstanser lämnar den föreslagna bestämmelsen utan erinran. På några håll anser man dock att bestämmelsen är alltför vagt formulerad för att passa i en lag.

För min del finner jag det vara av värde att principen om att kreditupplysningsverksamhet inte får leda till otillbörligt integritetsintrång kommer till uttryck genom en allmän lagregel. Jag förordar därför att det i den nya lagen tas in en bestämmelse av det innehåll som utredningen har föreslagit. Självfallet bör bestämmelsen så långt möjligt kompletteras med mer konkreta föreskrifter om kreditupplysningarnas innehåll, utlämnande av kreditupplysning m. m. Till dessa bestämmelser återkommer jag i det följande.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att det i datalagen föreskrivs att dataregister som innehåller personuppgifter inte får inrättas eller föras, om det finns anledning anta att otillbörligt integritetsintrång skall uppkomma. Frågan huruvida det finns risk för sådant intrång skall bedömas av datainspektionen. Till ledning för denna bedömning har i förarbetena till datalagen (se prop. 1973:33 s. 93–96) gjorts vissa uttalanden. Dessa uttalanden har giltighet även inom kreditupplysningsbranschen, i den mån ett företag som sysslar med kreditupplysning vill lagra uppgifter på datateknisk väg. Det bör bl. a. observeras att datatekniken har gjort det möjligt att på ett och samma ställe lagra en mycket stor mängd information om en viss person och att hela den samlade massan av information kan innebära ett allvarligt hot mot den personliga integriteten, även om uppgifterna var för sig kan betraktas som ofarliga. Av denna anledning kan det bli nödvändigt att begränsa den mängd information som ett dataregister innehåller.

Om datainspektionen lämnar tillstånd till inrättande och förande av personregister, kan inspektionen meddela föreskrifter i olika avseenden, i den mån det behövs för att förebygga integritetskränkningar. Föreskrifterna kan gälla bl. a. frågorna om inhämtande av uppgifter, de bearbetningar av uppgifterna som får göras med ADB samt utlämnande och annan användning av uppgifterna. Denna befogenhet för datainspektionen att meddela föreskrifter gäller även i fråga om dataregister som förs inom kreditupplysningsbranschen.

6.3.2 Personliga förhållanden av ömtålig natur

Utredningen skiljer mellan information om ekonomiska förhållanden och information om personliga förhållanden men framhåller att någon skarp gräns inte kan dras mellan de båda informationstyperna. Vissa uppgifter har dock övervägande ekonomisk karaktär, t. ex. uppgifter om inkomst och förmögenhet, tidigare kreditbelastning, betalningsanmärkningar, omyndighetsförklaring, äktenskapsförord och bodelning. Uppgifter av denna art kan enligt utredningen i princip inte undvaras i kreditupplysningsverksamheten.

Annorlunda förhåller det sig med information som har mer utpräglad anknytning till personliga förhållanden. Vid sina överväganden av vilka uppgifter av denna art som bör träffas av regleringen utgår utredningen från sekretesslagstiftningen. De principer som kommit till uttryck där bör kunna tillämpas också i kreditupplysningsverksamheten. Detta innebär i första hand att uppgifter om brottslighet, sjukdomar, alkoholmissbruk o. d. inte bör få användas. Däremot anser utredningen att det finns mindre anledning att förbjuda uppgifter av den art som förekommer i folkbokföringen. Undantagsvis kan dock även sådana uppgifter vara av så ömtålig natur att begränsningar är nödvändiga. Detta gäller t. ex. i vissa fall uppgifter om fosterbarn och icke sammanboende makar.

Enligt utredningen finns det behov också av andra inskränkningar än dem som följer av sekretesslagstiftningens principer. Som exempel nämns uppgifter om underhållsskyldighet och andra intima familjeförhållanden samt om utbildning, personligt anseende och nationalitet. Utredningen framhåller att den snabba utvecklingen på informationsområdet gör det svårt att i varje detalj ta ställning till behovet av inskränkningar. Vissa frågor måste lämnas åt den praktiska tillämpningen.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att i den nya lagen tas in en bestämmelse om att uppgift inte får lämnas om brottslighet, alkoholmissbruk, sjukdomar eller andra personliga förhållanden av särskilt ömtålig natur. Förbudet föreslås gälla såväl kreditupplysningar om privatpersoner som upplysningar om företagare och företag närstående personer.

Utöver de nu förordade inskränkningarna i kreditupplysningarnas innehåll anser utredningen att det finns skäl att begränsa användningen av sådan information som samlas in genom förfrågningar hos enskilda. Utredningen framhåller att den enskilde lätt kan uppfatta sådana förfrågningar som ett otillbörligt intrång i hans privatliv. Risken är också stor för att upplysningar som anskaffats på detta sätt är oriktiga eller missvisande. Med hänsyn härtill föreslår utredningen att information som samlats in genom förfrågningar hos enskilda sagesmän skall få användas endast om det rör sig om uppgifter från arbetsgivare angående anställningstid och arbetsinkomst.

Utredningens förslag om förbud mot utlämnande av uppgift om brottslighet m. m. har fått ett övervägande positivt mottagande. Från flera håll framhålls att förslaget snarast innebär en kodifiering av vad som redan tillämpas i kreditupplysningsbranschen. Vissa remissinstanser, som

i princip tillstyrker den föreslagna bestämmelsen, anser emellertid att den bör tolkas mindre vidsträckt än vad utredningen har avsett. Sålunda bör inte uppgifter om t. ex. underhållsskyldighet, utbildning, personligt anseende eller nationalitet hänföras till förhållanden av särskilt ömtålig natur. En remissinstans anser att det bör komma till klart uttryck i lagtexten att irrelevanta uppgifter om personliga förhållanden, t. ex. om tillhörighet till trossamfund, politiskt parti eller liknande, inte får användas i kreditupplysningsverksamhet.

Flera remissinstanser vänder sig mot att uppgifter om brottslighet aldrig skulle få lämnas ut. De framhåller att det föreligger ett starkt behov av att kunna få upplysning särskilt om grövre förmögenhetsbrott och systematisk ekonomisk brottslighet. Ett förbud mot att informera om sådan brottslighet kan leda till grovt missvisande kreditupplysningar. Från flera håll påpekas att ett sådant förbud lätt kan kringgås t. ex. genom att man använder kryptisk text eller per telefon kompletterar en intetsägande upplysning.

För min del anser jag liksom utredningen att man i kreditupplysningsverksamhet måste skilja mellan uppgifter om ekonomiska förhållanden och uppgifter om förhållanden av mer personlig art. Jag har redan i ett tidigare avsnitt framhållit att den enskilde inte när det gäller ekonomiska förhållanden kan göra anspråk på ett lika långtgående skydd som när det gäller mer personliga omständigheter. De inskränkningar i informationsinnehållet som bör ställas upp av hänsyn till den personliga integriteten bör därför huvudsakligen avse förhållanden som rör privatlivet i mer inskränkt mening.

Jag vill inskjuta att jag till skillnad från utredningen anser det ha mindre betydelse på vilket sätt en viss uppgift har samlats in. Enligt min uppfattning är det i princip endast uppgiftens innehåll som bör vara avgörande för om den skall få användas i kreditupplysningssammanhang. Jag finner således inte skäl att, som utredningen har föreslagit, uttryckligen begränsa användningen av uppgifter som härrör från enskilda sagesmän. De regler som jag i det följande kommer att föreslå om vilka uppgifter som skall få förekomma i kreditupplysningar torde emellertid medföra att kreditupplysningsföretagen i mycket begränsad utsträckning kommer att vända sig till enskilda personer för att få information. De uppgifter som får användas är i huvudsak sådana som kan inhämtas från myndigheter eller företag o. d. Skulle det i framtiden visa sig att kreditupplysningsföretagen vänder sig till enskilda sagesmän i en utsträckning som hotar den personliga integriteten kan frågan om en uttrycklig begränsning på denna punkt tas upp till ny diskussion.

För att få en allmän bild av en persons ekonomiska situation behövs vissa grundläggande uppgifter om hans personliga förhållanden. Hit hör – förutom uppgifter om inkomst och förmögenhet – uppgifter om t. ex. civilstånd, antal barn, bostadsförhållanden, anställning och makes förvärvsarbete. Uppgifter av denna art är normalt inte av så ömtålig natur att det finns anledning att förbjuda dem.

En uppgift om underhållsskyldighet som fastställts genom dom eller

avtal kan vara av lika stor betydelse för bedömningen av en persons ekonomiska ställning som en uppgift om hur många barn han har vårdnaden om. Att lämna uppgift om storleken av underhållsskyldighet kan enligt min mening inte innebära något nämnvärt intrång i den personliga integriteten. Jag anser därför att det bör vara tillåtet att i en kreditupplysning ta in uppgift i detta avseende. En annan sak är i vilken utsträckning information skall få lämnas om hur en person fullgör sin underhållsskyldighet. Denna fråga kommer jag att behandla närmare i följande avsnitt.

Vad beträffar uppgifter om utbildning har sådana som regel inte någon nämnvärd betydelse vid kreditbedömning men de är å andra sidan inte heller av så ömtålig art att det finns anledning att ställa upp ett förbud. Däremot kan uppgifter om betyg och andra vitsord vara mer känsliga för den enskilde. De är dessutom föga relevanta i kreditupplysningssammanhang. Sådana uppgifter bör därför i princip inte få förmedlas i kreditupplysningsverksamhet.

En persons nationalitet är enligt min mening inte ett förhållande av så ömtålig natur att det är påkallat med ett generellt förbud att lämna uppgift härom. En annan sak är att kreditupplysningar som innehåller uppgift om nationalitet under vissa förhållanden kan användas för otillbörliga syften. Så t. ex. kan kreditupplysningar med sådant innehåll komma till användning, om en utländsk organisation vill registrera utländska personer som vistas i Sverige. Om emellertid kreditupplysningsföretaget misstänker att en begärd kreditupplysning skall användas i sådant syfte, bör företaget vägra att lämna ut upplysningen. Jag återkommer i ett följande avsnitt till frågor som rör utlämnande av kreditinformation.

När det därefter gäller uppgifter av mer ömtålig natur, bör först uppmärksammas sådana som rimligtvis saknar all betydelse för bedömningen av en persons ekonomiska vederhäftighet. Hit hör framför allt uppgifter om religiös och politisk uppfattning samt ras och hudfärg. Uppgifter om sådana förhållanden bör enligt min mening inte få användas i kreditupplysningsverksamhet. Jag föreslår därför att det i den nya lagen tas in ett absolut förbud mot utlämnande av sådana uppgifter.

Vid sidan av de nu nämnda uppgifterna finns en rad uppgifter om personliga förhållanden som likaledes är av ömtålig natur men som ibland kan ha ett visst intresse för kreditgivaren. Till denna kategori hör uppgifter om begångna brott, ådömda och verkställda påföljder, administrativa tvångsåtgärder samt genomgångna sjukdomar, läkarbehandling och mottagen socialhjälp.

Jag har redan i ett tidigare avsnitt uttalat att uppgifter av de nu angivna slagen i princip inte bör få lämnas ut. I den nya lagen bör därför införas en förbudsregel i fråga om sådana uppgifter. Regeln bör lämpligen utformas efter förebild av motsvarande bestämmelse i datalagen. Det bör sålunda föreskrivas att den som sysslar med kreditupplysningsverksamhet inte får vidarebefordra uppgift om att någon misstänks eller dömts för brott eller avtjänat straff eller undergått annan påföljd för brott eller

varit föremål för åtgärd enligt barnavårdslagen, nykterhetsvårdslagen m. fl. liknande lagar. Vidare bör föreskrivas att uppgift om sjukdom, hälsotillstånd eller liknande inte får lämnas ut. Inskränkningarna bör gälla såväl uppgifter om privatpersoner som uppgifter om företagare och företag närstående personer.

Den nu behandlade förbudsregeln kan emellertid inte göras helt undantagslös. Som jag nyss antydde kan kreditgivaren ibland ha ett starkt intresse av att uppgift lämnas ut om något av de angivna förhållandena. Detta gäller bl. a. uppgift om vissa brott, t. ex. checkbedrägerier eller systematiskt missbruk av kreditkort. I de allra flesta fall måste enligt min mening kreditgivarens intresse på denna punkt få vika för den enskildes skyddsbehov, så att uppgift om brott osv. inte får lämnas ut. I enstaka undantagsfall kan det dock hända att en kreditupplysning skulle bli direkt missvisande, om upplysning inte fick lämnas om en person i de angivna hänseendena. Med hänsyn härtill anser jag att det bör införas en möjlighet för tillsynsmyndigheten att lämna dispens från den nu föreslagna förbudsregeln. Dispens bör dock kunna ges endast om det föreligger synnerliga skäl. Jag ämnar i specialmotiveringen närmare gå in på dispensfrågan.

6.3.3 Uppgift om betalningsförsummelse

En viktig del av kreditupplysningarnas innehåll utgörs av uppgifter om betalningsförsummelse. Till denna kategori hör bl. a. uppgifter om lagsökningens utslag, slutbevis i mål om betalningsföreläggande, tredskodomar, restförda skatter, utmättningsförrättningar samt förrättningar för återtagande av avbetalningsgods. Vidare kan i kreditupplysningar förekomma uppgift om att den som avses med upplysningen har varit föremål för inkassoåtgärd eller att han av en tidigare kreditgivare har avstängts från kredit på grund av betalningsförsummelse, s. k. kreditspärr. Även uppgifter om ansökan om betalningsföreläggande eller lagsökning tas i vissa fall in i en kreditupplysning.

Enligt utredningens uppfattning kan ingen invändning riktas mot att en kreditupplysning innehåller uppgift om domstols eller myndighets beslut eller åtgärd. En betalningsanmärkning av denna art grundar sig på en rättslig prövning, som ger rimlig säkerhet för att anmärkningen är materiellt berättigad. Annorlunda förhåller det sig med uppgifter om betalningsförsummelse som inte har varit föremål för rättslig prövning. Så t. ex. anser utredningen att användningen av ansökningsuppgifter är diskutabel. I många fall döljer sig en tvist bakom en ansökan om betalningsföreläggande eller lagsökning. Det är också från principiell synpunkt mindre tilltalande att använda sig av ett påstående om betalningsförsummelse, över vilket gäldenären inte haft tillfälle att yttra sig. Bl. a. med hänsyn härtill ställer sig utredningen avvisande till användningen av ansökningsuppgifter om privatpersoner. Däremot anser utredningen inte att det finns skäl att föreslå begränsning i användningen

av ansökningsuppgifter som gäller företag. Om ansökningsuppgifter förekommer i stort antal beträffande ett och samma företag, kan de nämligen vara av visst värde för bedömningen av företagets ekonomiska ställning.

Vad som sagts om ansökningar gäller enligt utredningen i allt väsentligt också om uppgifter om inkasseringsåtgärder. Utredningen pekar särskilt på den osäkerhet som hänger samman med att inkassouppgifterna härrör från ett skede som ligger före ansökningskedet. Utredningen ställer sig därför avvisande till användningen av inkassouppgifter om privatpersoner. Samma bedömning måste enligt utredningen göras beträffande uppgifter om kreditspärrar, särskilt som det här bara rör sig om ett ensidigt påstående från kreditgivaren.

Utredningen föreslår alltså i fråga om kreditupplysning om privatpersoner att uppgift om betalningsförsummelse inte skall få lämnas i andra fall än då försummelsen antingen blivit fastställd genom verkställbart avgörande av domstol eller myndighet eller föranlett förrättning för återtagande av avbetalningsgods eller jämförlig myndighetsåtgärd. Uppgift skall dock få lämnas, om försummelsen följts av växelprotest, betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Utredningens förslag tillstyrks av ett flertal remissinstanser. Några av dem anser att man bör gå längre och förbjuda ansökningsuppgifter o. d. även i företagsupplysningar. Vissa av de remissinstanser som tillstyrker förslaget framhåller att tillsynsmyndigheten bör ha möjlighet att ge dispens från förbudet. Från bankhåll föreslås att bankerna skall få dispens för att i sin kreditupplysningsverksamhet beakta betalningsförsummelser gentemot bankerna själva, även om försummelserna inte lett till dom eller motsvarande fastställelse av betalningsskyldighet.

Flera remissinstanser, bl. a. representanter för kreditupplysningsbranschen, ställer sig emellertid avvisande till utredningens förslag. Från något håll framhålls att uppgifter om inkassoåtgärder och ansökningar om betalningsföreläggande och lagsökning beaktas endast om de förekommer mera regelbundet eller tillsammans med andra uppgifter som talar till kreditökandens nackdel. Man påpekar också att huvuddelen av de ansökningar om betalningsföreläggande som avser privatpersoner resulterar i slutbevis och att antalet ogrundade yrkanden mot privatpersoner sålunda är mycket litet.

En remissinstans framhåller att ett förbud mot uppgifter om ansökningar om betalningsföreläggande o. d. motiveras av att misstag kan förekomma men att detta argument inte har någon påvisbar bärkraft i fråga om uppgifter om misskötsel av avbetalningskredit och motsvarande kreditformer. Flera remissinstanser understryker att den systematiska registrering av avbetalningskrediter som kommit till stånd under senare år, framför allt genom den verksamhet som bedrivs av Kreditregister AB, medfört en genomgripande sanering av avbetalningshandeln. Ett genomförande av utredningens förslag skulle innebära stora risker för en försämring på detta område, något som skulle bli till nackdel också för konsumenterna, eftersom ökade kreditförluster leder till högre priser.

För egen del vill jag till en början understryka att det givetvis är av stort värde för den som skall ta ställning till en kreditansökan att få reda på om sökanden tidigare gjort sig skyldig till betalningsförsummelse. Man bör därför inte utan vägande skäl begränsa kreditgivarens möjligheter att få del av sådana uppgifter. Den stora betydelse som informationen om betalningsförsummelse har för bedömningen av en persons kreditvärdighet gör det å andra sidan behövt att ställa upp särskilda regler för att så långt möjligt garantera att informationen inte blir oriktig eller missvisande.

Jag delar utredningens uppfattning att invändning inte kan riktas mot att en kreditupplysning innehåller uppgift om domstols eller annan myndighets beslut eller åtgärd. Den rättsliga prövning som föregått beslutet eller åtgärden får anses ge rimliga garantier för att betalningsanmärkningen är materiellt berättigad. Hinder bör således inte föreligga mot att i en kreditupplysning ta in uppgift om exempelvis domar avseende betalningsförpliktelse, lagsökningsutslag, slutbevis i mål om betalningsföreläggande, restförda skatter, utmättningsförrättningar samt förrättningar för återtagande av avbetalningsgods. Vidare bör upplysning få lämnas om betalningsförsummelse som lett till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

I motsats till utredningen anser jag inte att det bör krävas att ett avgörande i fråga om betalningsförpliktelse har vunnit laga kraft för att uppgift om avgörandet skall få lämnas. Mot utredningens uppfattning på denna punkt kan bl. a. anföras att det skulle medföra stora kostnader och olägenheter för kreditupplysningsföretagen att undersöka om ett avgörande har vunnit laga kraft i sådana fall då det ankommer på borgenären att ombesörja delgivning av avgörandet med gäldenären. Redan det förhållandet att betalningsskyldighet har fastställts genom beslut i första instans torde f. ö. regelmässigt utgöra en så stark indikation på att det verkligen har förelegat en betalningsförsummelse att uppgift härom bör få lämnas i en kreditupplysning.

Vad därefter gäller ansökningar om betalningsföreläggande eller lagsökning samt andra liknande ansökningar hos domstol eller annan myndighet, är det klart att de utgör ett visst indicium på att en person har gjort sig skyldig till en betalningsförsummelse. Detta gäller naturligtvis särskilt om en och samma person har varit föremål för flera ansökningar. Utredningens undersökningar har också visat att ansökningar om lagsökning och betalningsföreläggande i stor utsträckning följs av utslag och slutbevis.

Det är emellertid obestridligt att ansökningsuppgifter är behäftade med en viss osäkerhet, när det gäller att avgöra om det verkligen föreligger en betalningsförsummelse. Denna osäkerhet beror framför allt på att ansökningarna grundar sig på ett ensidigt påstående från borgenären, över vilket den uppgivne gäldenären inte haft tillfälle att yttra sig. Risken för att en ansökningsuppgift är oriktig eller missvisande hänger inte bara samman med att misstag kan förekomma. I många fall döljer sig en tvist bakom ansökningen.

Risken för att ansökningsuppgifter är materiellt oriktiga eller missvisande talar enligt min mening starkt för att sådana uppgifter inte bör få förekomma i kreditupplysningar. Med hänsyn till den snabba handläggningen av mål om betalningsföreläggande och lagsökning torde det heller inte innebära några nämnvärda olägenheter att avvakta resultatet av en viss ansökan. Skulle ansökningen resultera i slutbevis eller lagsökningsutslag, finns det uppenbarligen inte något behov av att lämna uppgift om ansökningen. En mera tveksam situation uppstår, när ansökningen återkallas. En återkallelse kan ibland bero på att misstag har begåtts. I sådana fall har givetvis alla parter intresse av att någon uppgift om ansökningen inte lämnas i kreditupplysningssammanhang. Många gånger beror emellertid återkallelsen på att gäldenären har betalat och därmed uppfyllt en skyldighet som förelåg redan vid ansökningstillfället. I en sådan situation kan det givetvis vara av intresse för kreditgivaren att få uppgift om ansökningen.

En annan situation uppstår, om ansökningen bestrids och målet hänskjuts till rättegång. I sådana fall torde frågan om betalningsskyldighet ofta vara så tveksam att det ligger även i kreditgivarens intresse att upplysning inte lämnas om ansökningen.

Vid en samlad bedömning av om ansökningsuppgifter skall få användas i kreditupplysningssammanhang anser jag liksom utredningen att man bör göra skillnad mellan kreditupplysningar om privatpersoner och företagsupplysningar. Jag har redan tidigare framhållit att behovet av skydd för den kreditsökande gör sig mindre starkt gällande, när kreditupplysningen avser ett företag. Med hänsyn till den stora vikt kreditgivningen har inom näringslivet är det i stället av största vikt att de kreditupplysningar som avser företag är så uttömmande som möjligt för att man därmed skall undvika kreditförluster. Ett företag måste därför finna sig i att kreditupplysningarna kan komma att innehålla uppgifter som är behäftade med ett visst mått av osäkerhet. Skulle uppgifterna vara felaktiga, har företagen också större möjlighet än enskilda att åstadkomma rättelse. Vad som nu sagts om företag gäller även företagare och företag närstående personer.

Av betydelse är också resultatet av de undersökningar som utredningen utfört när det gäller ansökningar om lagsökningar och betalningsföreläggande. Som tidigare nämnts har det visat sig att företag i större utsträckning än enskilda ådrar sig ansökningar som inte leder till slutbevis eller utslag. Detta tyder på att vissa företag förlänger sin kredit genom att fördröja betalningen till ansökningsstadiet. Uppenbarligen har kreditgivarna ofta ett befogat intresse av att få reda på att ett företag på detta sätt är en dålig betalare. Om användningen av ansökningsuppgifter i kreditupplysningar förbjöds, skulle emellertid kreditgivaren i många fall inte få någon sådan kunskap.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt anser jag liksom utredningen att det inte bör ställas upp något förbud mot att använda ansökningsuppgifter i kreditupplysningar om företag och motsvarande. När det däremot gäller upplysningar om privatpersoner anser jag att behovet av skydd för den

enskilde väger över. I fråga om sådana upplysningar bör det därför införas ett principiellt förbud mot användning av ansökningsuppgifter. Att undantag i vissa fall bör kunna ske ämnar jag strax återkomma till.

Vad därefter gäller uppgifter om inkassoåtgärder och kreditpärar samt påståenden i övrigt om betalningsförsummelse som inte har varit föremål för rättslig prövning, finns det enligt min mening ännu starkare skäl än när det gäller ansökningsuppgifter att ställa upp förbud mot att uppgifterna används i kreditupplysningar. Uppenbarligen är det i de nu angivna fallen ännu mer osäkert än i ansökningsfallen huruvida en betalningsförsummelse verkligen har förekommit. Det är också att märka att inkasseringsåtgärder o. d. i allmänhet äger rum innan ansökan hos domstol eller annan myndighet görs.

På grund av det sagda anser jag att det i princip bör vara förbjudet att ta in uppgift om inkassoåtgärd, kreditpär o. d. i kreditupplysningar som avser privatpersoner. Däremot finner jag, liksom när det gäller ansökningsuppgifter, att tillräckliga skäl inte föreligger att införa ett motsvarande förbud i fråga om företagsupplysningar.

Om de nu angivna förbuden skulle gälla generellt skulle det i vissa fall kunna innebära avsevärda olägenheter för kreditgivarna. Härvid bör särskilt beaktas förhållandena inom avbetalningshandeln. Som framgår av vad som anförts under remissbehandlingen har det under senare år skett en omfattande registrering av hur kredittagare sköter sina avbetalningskrediter. De uppgifter som lämnats från dessa register har uppenbarligen bidragit till en sanering av avbetalningshandeln. Som framhållits av flera remissinstanser finns det risk för att antalet kreditförluster inom avbetalningshandeln skulle öka väsentligt, om man införde ett generellt förbud mot användningen av uppgifter om betalningsförsummelse som inte har fastslagits av myndighet. En sådan utveckling skulle vara till nackdel inte bara för detaljhandeln utan också för konsumenterna, eftersom kreditförluster leder till högre priser. Även när det gäller kreditformer som köplån, låneköp och kontokredit finns det risk för en ogynnsam utveckling, om ett förbud av den angivna innebörden införs.

Vad jag nu har sagt visar att det i viss utsträckning måste kunna göras undantag från det nyss förordade förbudet mot användning av ansökningsuppgifter och andra liknande uppgifter om betalningsförsummelse. Jag anser det dock ogörligt att i lagen ställa upp en regel som på ett uttömmande sätt anger när undantag skall få ske. I stället bör tillsynsorganet tillerkännas möjlighet att meddela dispens från förbudet. Jag ämnar i specialmotiveringen gå närmare in på hur dispensrätten bör utövas.

Frågan huruvida bankerna bör ges rätt att i sin kreditupplysningsverksamhet använda sig av uppgifter om betalningsförsummelse som inte har fastslagits av myndighet ämnar jag ta upp i ett senare avsnitt.

6.3.4 Äldre information

Hänsynen till den enskildes personliga integritet medför enligt utredningen behov av vissa begränsningar i fråga om information rörande den

enskildes förflutna. Behovet av begränsningar gör sig särskilt gällande beträffande information som allmänt uppfattas som belastande, t. ex. uppgifter om betalningsanmärkningar. Även i fråga om uppgifter som var för sig inte är av besvärande eller ömtålig natur kan det emellertid finnas behov av tidsmässig begränsning. Bilden av en persons privatliv kan, påpekar utredningen, bli särskilt inträngande och avslöjande, om den tillförs information om hans förhållanden under en längre tidsperiod.

Utredningen föreslår som huvudregel att kreditupplysning om privatperson inte skall få innehålla uppgift om omständighet som ligger mer än tre år tillbaka i tiden. För kvalificerade betalningsanmärkningar av offentlig karaktär — uppgifter om konkursbeslut, misslyckad förrättning för utmätning, förrättning för återtagande av avbetalningsgods och därmed jämförliga uppgifter — föreslås en femårsregel. Uppgift som enligt det sagda inte skall få förekomma i personupplysning skall inte heller få lagras. För att gallringen av registren skall kunna läggas upp rationellt föreslår utredningen att tidsgränserna skall räknas från utgången av det år då den registrerade omständigheten inträffade eller i fråga om skatter då uppgiften blev allmänt tillgänglig.

När det gäller företagsupplysningar har utredningen inte funnit skäl att föreslå några tidsgränser.

Utredningens förslag om förbud mot att använda äldre information har under remissbehandlingen mötts av kritik från skilda håll. Man framhåller bl. a. behovet av särskilda bestämmelser i fråga om omständigheter av perdurerande karaktär, t. ex. omyndighetsförklaring, äktenskapsförord och inteckningar.

Ett fåtal remissinstanser föreslår kortare tidsgränser än utredningen har angett. Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig i frågan anser emellertid att de föreslagna tiderna är för korta. Från flera håll framförs förslag om en generell tidsgräns på fem år. Några remissinstanser anser att en ytterligare förlängning till förslagsvis 7–10 år behövs i fråga om uppgifter om konkurs, eftersom verkningarna av en konkurs kan vara märkbara betydligt längre än fem år efter konkursutbrottet. En remissinstans gör gällande att tidsgränser är obehövliga och att kreditupplysningsföretagen själva bör få avgöra hur gammal information som bör ingå i en kreditupplysning.

I fråga om utgångspunkten för tidsfristerna föreslår några remissinstanser att de generellt bör räknas från registreringstillfället. En remissinstans, som särskilt uppehåller sig vid frågor om konkurs, ifrågasätter om inte utgångspunkten när det gäller konkurs och ackord bör vara konkursens avslutande resp. den tidpunkt då ackordet fullgjordes.

För min del vill jag erinra om vad jag tidigare har sagt om angelägenheten att undvika missvisande information i kreditupplysningar. Uppenbarligen blir en kreditupplysning i många fall missvisande, om den innehåller uppgifter om betalningsförsummelser o. d. som ligger långt tillbaka i tiden. I sådana fall ligger det i båda parternas intresse att uppgifterna inte kommer till användning. Det kan emellertid också inträffa att äldre omständigheter har en viss betydelse för kreditbedömningen och att det därför är önskvärt för kreditgivaren att få kännedom

om dem. Jag anser dock att man i ett sådant fall främst måste beakta den enskildes intressen. Hänsynen till den enskilde kräver att han inte för all framtid belastas med en uppgift om t. ex. en enstaka betalningsförsummelse. Som utredningen framhållit bör han ha möjlighet att rehabilitera sig och efter en viss tid göra sig kvitt den tidigare belastningen.

Med hänsyn till det sagda anser jag att det i den nya lagen bör införas ett förbud mot användande av äldre information i sådana kreditupplysningar som avser privatpersoner. Däremot anser jag lika litet som utredningen att ett motsvarande förbud bör ställas upp såvitt gäller företagsupplysningar. Jag hänvisar i denna del till vad jag sagt i ett tidigare avsnitt om angelägenheten av att kreditupplysningar om företag och motsvarande blir så uttömmande som möjligt.

Självfallet bör ett förbud mot användning av äldre information inte träffa rena identifieringsuppgifter och liknande. Förbudet bör därför begränsas till att gälla uppgifter som är av betydelse för bedömningen av en persons vederhäftighet i ekonomiskt hänseende. Dessutom bör tiden, såvitt gäller förhållanden av fortlöpande karaktär, beräknas utifrån den tidpunkt då förhållandet upphörde. Genom att utgångspunkten bestäms på detta sätt uppnår man bl. a. att uppgifter om omyndighet, äktenskapsförord, boskillnad, in-teckning m. m. faller utanför förbudet så länge förhållandet består. Vidare kommer tidsfristen, såvitt gäller konkurs, att beräknas med utgångspunkt från konkursens avslutande.

När det gäller tidsfristens längd anser jag liksom flera remissinstanser att den föreslagna treårstiden är alltför kort. Jag förordar därför i stället en generell tidsgräns om fem år. På detta sätt uppnår man också den praktiska fördelen att man får en enhetlig tidsgräns för alla typer av uppgifter. Någon förlängning av tidsfristen i fråga om konkursfallen behövs inte, eftersom utgångspunkten i enlighet med mitt tidigare förslag skall vara tidpunkten för konkursens avslutande.

Liksom utredningen anser jag att den uppställda tidsfristen för enkelhetens skull alltid bör räknas från utgången av ett kalenderår. Utgångspunkten blir således utgången av det kalenderår under vilket ifrågavarande omständighet inträffade eller, såvitt angår ett fortlöpande förhållande, det år då förhållandet upphörde.

För att ett förbud mot användning av äldre uppgifter skall bli effektivt krävs att sådana uppgifter efter hand gallras ut ur kreditupplysningsföretagens register. Jag anser det dock inte nödvändigt med en så sträng regel som den av utredningen föreslagna, vilken innebär att uppgift som inte får lämnas ut inte heller får lagras. En sådan bestämmelse skulle åsamka kreditupplysningsföretagen betydande gallringsarbete vid varje årsskifte. Enligt min mening bör det vara tillräckligt att gallring sker så snart som möjligt efter årsskiftet. Gallring bör dock alltid ske innan upplysning lämnas om den som avses med uppgiften.

I enlighet med det sagda föreslår jag en bestämmelse om att uppgift, som omfattas av den nyss behandlade förbudsregeln, efter tidsfristens utgång skall gallras ut så snart det kan ske och i vart fall innan kreditupplysning lämnas om den som uppgiften avser.

6.3.5 *Insamling och lagring av information*

Utredningen påpekar att det från integritetssynpunkt är angeläget att man inte bara förbjuder utlämnandet av vissa typer av uppgifter utan också hindrar kreditupplysningsföretag och andra serviceorgan att samla in och lagra sådan information. På grund härav föreslår utredningen att sådana uppgifter som inte får lämnas ut inte heller skall få samlas in eller lagras i kreditupplysningsverksamhet. Vidare föreslås en bestämmelse om att råd eller omdöme inte får grundas på sådana uppgifter.

Förslaget att uppgifter som inte får lämnas ut inte heller skall få samlas in eller lagras kritiserar av några remissinstanser. Bankspektionen anser sålunda att ett förbud mot insamling är olämpligt med hänsyn till kravet på effektivitet i kreditupplysningsverksamheten. Enligt inspektionens mening är det bättre att sekretessbelägga ömtåliga uppgifter än att införa ett förbud mot insamling och lagring. En företrädare för kreditupplysningsbranschen avstyrker det föreslagna förbudet åtminstone såvitt angår uppgifter om betalningsförsummelser. Om det införs förbud mot insamling och lagring av ansökningsuppgifter beträffande privatpersoner, blir resultatet att sådana kreditupplysningsföretag som anlitar ombud för sin insamlingsverksamhet måste låta ombuden avgöra vilka uppgifter som avser privatpersoner och vilka som avser företagare. Det är enligt denna remissinstans säkrare att kreditupplysningsföretagen får in alla uppgifter och själva svarar för utsorteringen av de uppgifter som gäller privatpersoner.

Bankinspektionen vänder sig också mot förslaget att råd eller omdöme inte skall få grundas på sådana uppgifter som inte får lämnas ut, samlas in eller lagras. För det första blir det svårt att kontrollera efterlevnaden av en sådan bestämmelse. Vidare kan ett sådant förbud få den olyckliga konsekvensen att skriftliga upplysningar i känsliga fall kompletteras muntligen. Slutligen kan förbudet medföra att kreditupplysarna vägrar avge råd eller omdömen i sådana fall då bestämmelsen skulle hindra att råden eller omdömena blev korrekta. En sådan vägran skulle många gånger ställa den omfrågade i ett sämre läge än om ett riktigt råd eller omdöme hade lämnats om honom.

För min del anser jag liksom utredningen att det inte är tillräckligt att begränsa användningen av ömtåliga uppgifter i kreditupplysningar, om man vill få till stånd ett gott integritetsskydd. Som jag redan tidigare har framhållit kan redan insamling och lagring av ömtåliga uppgifter uppfattas som besvärande eller oroande av den enskilde. Om kreditupplysningsföretagen fritt får samla in och lagra uppgifter, finns det naturligtvis också en överhängande risk för att uppgifterna av misstag lämnas ut, trots de uppställda förbuden. Jag anser det därför nödvändigt att införa regler om begränsning av kreditupplysningsföretagens rätt att samla in och lagra ömtålig information.

De begränsningsregler som bör införas måste emellertid göras något olika, beroende på vad slags information det är fråga om. Jag vill till en början erinra om att jag i ett tidigare avsnitt har förordat ett absolut förbud mot utlämnande av uppgifter om religiös och politisk uppfatt-

ning samt ras och hudfärg. Uppenbarligen bör sådana uppgifter inte heller få samlas in eller lagras hos kreditupplysningsföretagen.

Vad därefter gäller uppgifter om brottslighet, administrativa tvångsåtgärder, sjukdomar, erhållen socialhjälp m. m. har jag i det föregående förordat att sådana uppgifter i princip inte får tas in i kreditupplysningar men att tillsynsorganet skall kunna lämna dispens från detta förbud, om synnerliga skäl föreligger. På motsvarande sätt bör det i princip vara förbjudet för kreditupplysningsföretagen att samla in eller lagra uppgifter av det angivna slaget. Liksom när det gäller utlämnandet bör dock tillsynsorganet i vissa undantagsfall ha möjlighet att lämna dispens. Jag ämnar behandla dispensfrågan närmare i specialmotiveringen.

Jag har i ett tidigare avsnitt också förordat att man inför ett principiellt förbud mot utlämnande av uppgifter om sådana betalningsförsummelse som inte har fastslagits av myndighet. Förbudet har dock begränsats till att avse kreditupplysningar om privatpersoner. Enligt min uppfattning finns det inte någon anledning att låta kreditupplysningsföretagen lagra sådana uppgifter om betalningsförsummelse som inte får lämnas ut. Förbudet mot utlämnande bör således motsvaras av ett förbud mot lagring. Tillsynsmyndigheten bör emellertid ha samma möjlighet att ge dispens från förbudet mot lagring som tidigare har förordats i fråga om förbudet mot utlämnande.

Onekligen talar hänsynen till den enskilde för att man i fråga om de nu angivna uppgifterna även ställer upp ett förbud mot insamlande. Ett sådant förbud skulle dock stöta på praktiska svårigheter. Som har framhållits under remissbehandlingen förekommer det att kreditupplysningsföretag anlitar ombud för insamlande av uppgifter om betalningsförsummelse. Det kan för dessa ombud vara svårt att i samband med insamlandet avgöra om en viss uppgift är tillåten eller inte. Särskilt kan tveksamhet uppstå när det gäller att bedöma huruvida den person som avses med uppgiften är att anse som privatperson eller som företagare eller motsvarande. Det måste i de angivna fallen anses mera praktiskt och säkert att låta alla uppgifter om betalningsförsummelse samlas hos kreditupplysningsföretaget, som därefter får göra den bedömning av uppgifternas tillåtlighet som behövs. Att en uppgift samlas in, undersöks och därefter omedelbart kasseras, om den visar sig vara sådan att den inte får lagras, kan inte heller anses medföra någon nämnvärd risk för integritetsintrång.

Med hänsyn till det anförda förordar jag att man i fråga om sådana uppgifter om betalningsförsummelse som inte får tas in i kreditupplysning nöjer sig med att ställa upp ett förbud mot lagring och alltså inte genomför någon begränsning såvitt gäller insamlandet. Jag ämnar i ett senare avsnitt behandla de speciella problem som kan uppstå när det gäller bankernas befattning med uppgifter om betalningsförsummelse.

I närmast föregående avsnitt har jag förordat vissa begränsningar i fråga om utlämnande av äldre information. Jag har där också föreslagit att uppgift som är av så gammalt datum att den inte får lämnas ut inte heller skall få lagras. I stället skall sådan uppgift gallras ut så snart det kan ske och i varje fall innan upplysning lämnas om den som avses med

uppgiften.

Vad slutligen gäller utredningens förslag om att råd eller omdöme inte skall få grundas på uppgift som inte får lämnas ut anser jag liksom bankinspektionen att det skulle vara olämpligt att införa ett uttryckligt förbud av detta innehåll. De förordade inskränkningarna i kreditupplysningsföretagens möjligheter att samla in och lagra ömtålig information förhindrar uppenbarligen i stor utsträckning att sådan information läggs till grund för råd eller omdömen. Skulle emellertid ett företag, trots insamlings- och lagringsförbudet, ha kännedom om ett ömtåligt förhållande, kan det knappast krävas att företaget helt skulle bortse från denna kunskap vid lämnandet av ett råd eller omdöme. Det kan i stället, som bankinspektionen påpekat, befaras att kreditupplysningsföretaget skulle vägra att lämna råd eller omdöme, om företaget inte fick ta hänsyn till alla kända förhållanden. En sådan vägran skulle många gånger försätta den enskilde i ett sämre läge än om det varit möjligt att lämna ett rättvisande råd eller omdöme om honom. Det finns naturligtvis också en uppenbar risk för att företagen på olika sätt skulle försöka kringgå ett förbud av den art som utredningen har föreslagit.

På de nu angivna skälen avstyrker jag förslaget om att kreditupplysningsföretagen uttryckligen skulle förbjudas att grunda råd eller värdeomdömen på uppgift som inte får lämnas ut. Det ligger emellertid i sakens natur att kreditupplysningsföretagen så långt möjligt bör visa återhållsamhet i detta avseende. Jag förutsätter att tillsynsorganet noga följer företagets praxis när det gäller avgivandet av råd och omdömen. Skulle det visa sig att enskilda utsätts för otillbörligt integritetsintrång eller tillfogas skada på annat sätt, kan frågan om en reglering av företagets verksamhet på denna punkt tas upp till förnyad diskussion.

6.4 Utlämnande av kreditupplysning

Utredningen framhåller att en kreditupplysning som kommer i orätta händer kan leda till kränkning av den personliga integriteten, även om den inte innehåller särskilt ömtålig information. Enligt utredningen är det därför av vikt att man i kreditupplysningsverksamheten utövar en viss kontroll över att beställaren av en kreditupplysning har ett legitimt behov av denna.

Utredningen anser att kreditupplysning för annat ändamål än kreditprövning eller kreditbevakning bör få lämnas endast under förutsättning att godtagbara skäl kan åberopas. Principiellt bör krävas att det mellan parterna föreligger eller förbereds ett avtal eller annat rättsförhållande som nödvändiggör en riskbedömning av ekonomisk art. Detta kan vara fallet i t. ex. borgens-, anställnings- och hyressammanhang. Saknas anknytning till ett sådant rättsförhållande, bör däremot stor restriktivitet iakttas. Utredningen föreslår sålunda att kreditupplysning om privatperson skall få lämnas ut endast om beställaren på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller på annan godtagbar grund har behov av upplysningen.

När det gäller frågan i vilken omfattning kreditupplysningsföretag och andra serviceorgan måste kontrollera beställarens uppgifter om ändamålet med kreditupplysningen anser utredningen att man av praktiska skäl inte kan ställa upp ett strängt krav. Kontrollens omfattning måste bli beroende av omständigheterna i det särskilda fallet. Enligt utredningen finns det anledning att iaktta särskild försiktighet vid utlämnande av kreditupplysning till en beställare som företaget inte tidigare haft kontakt med. Mot bakgrund av det anförda föreslår utredningen en bestämmelse om att kreditupplysning om privatperson inte får lämnas ut, om det finns anledning anta att den kommer att användas för obehörigt ändamål.

När det gäller företagsupplysning föreslås inte någon bestämmelse om legitimitetskontroll.

Under remissbehandlingen har man allmänt godtagit utredningens uppfattning att det behövs en bestämmelse om legitimitetskontroll i fråga om personupplysningar. Flera remissinstanser anser emellertid att utredningen inte tillräckligt preciserat vilka ändamål som skall anses legitima. En remissinstans hyser viss tveksamhet om huruvida kreditupplysning bör få lämnas för andra ändamål än kreditprövning och kreditbevakning och understryker att det i vart fall krävs stor restriktivitet när kreditupplysning begärs för annat ändamål. Också när det gäller kontrollens omfattning framförs från flera håll kritik mot utredningens förslag. Bl. a. anser man att det klarare måste anges i vilken omfattning kontroll skall ske.

Även jag delar utredningens uppfattning att en bestämmelse om legitimitetskontroll är nödvändig när det gäller personupplysningar. Jag har redan i ett tidigare avsnitt understrukit att det i många fall torde vara av stor betydelse för den enskilde att kreditupplysning om honom lämnas endast till sådana som har ett legitimt behov av upplysningen. Om någon annan får del av upplysningen måste detta ofta uppfattas som en integritetskränkning, även om de uppgifter som innefattas i upplysningen är av förhållandevis banal karaktär. Så t. ex. måste den enskilde med fog kunna känna sig kränkt, om kreditupplysning lämnas till någon som begär upplysning av ren nyfikenhet, t. ex. en granne.

Enligt min mening kan man inte i lagen ställa upp en regel som på ett uttömmande sätt anger i vilka fall en beställare skall anses ha ett legitimt behov av en kreditupplysning. Det är emellertid uppenbart att hit bör hänföras fall då beställaren behöver kreditupplysningen för kreditbedömning eller kreditbevakning. I övrigt bör det, som utredningen har framhållit, i princip krävas att det mellan den enskilde och beställaren föreligger eller förbereds ett avtal eller annat rättsförhållande som nödvändiggör en riskbedömning av ekonomisk art. Detta kan vara fallet i t. ex. borgens-, anställnings- eller hyressammanhang.

I likhet med utredningen anser jag att man av praktiska skäl inte kan ställa upp något strängt krav, när det gäller frågan i vilken omfattning kreditupplysningsföretagen skall vara skyldiga att kontrollera en beställares legitima behov av en kreditupplysning. Onekligen skulle kreditupplysningsverksamhetens effektivitet reduceras betänkligt, om företagen skulle vara tvingade att ingående pröva varje beställare. Det bör emellertid

krävas att kreditupplysningsföretagen rutinmässigt inforrdar uppgift om för vilket ändamål kreditupplysning begärs. Är beställaren inte tidigare känd för kreditupplysningsföretaget, är det befogat att iaktta särskild försiktighet. Detsamma gäller vid beställning av massuppgifter eller selekterade uppgifter. Om det finns anledning misstänka att den som beställer en personupplysning kommer att använda den för något obehörigt ändamål, bör kreditupplysningsföretaget kontrollera beställarens uppgifter närmare och, om misstankarna kvarstår, vägra att lämna ut upplysningen.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt förordar jag att i den nya lagen tas in en föreskrift om att personupplysning inte får lämnas ut, om det finns anledning anta att den kommer att användas av annan än den som på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller av liknande anledning har behov av upplysningen.

Liksom utredningen anser jag att det inte finns tillräckliga skäl att reglera frågan om utlämnande, såvitt gäller företagsupplysningar. Jag vill hänvisa till vad jag tidigare har sagt om att hänsynen till personlig integritet gör sig mindre gällande i fråga om sådana upplysningar. I stället är det av vikt att företagsupplysningsverksamheten löper så smidigt som möjligt.

Jag vill i detta sammanhang på nytt erinra om att datalagen gäller för sådana kreditupplysningsregister som förs med hjälp av ADB. Med stöd av datalagen kan datainspektionen meddela föreskrifter i fråga om utlämnande av information ur registren som går längre än de begränsningar som jag nyss har förordat.

Datalagen innehåller också vissa generella regler om inskränkning i rätten att lämna ut personuppgift ur dataregister. Sålunda föreskrivs att personuppgift inte får lämnas ut, om det finns anledning anta att uppgiften skall användas för ADB i strid med datalagen. Finns det anledning anta att personuppgift skall användas för ADB i utlandet, får uppgiften lämnas ut endast efter medgivande av datainspektionen.

Det har under remissbehandlingen ifrågasatts om man inte även i den nya lagen om kreditupplysning borde föra in en regel som begränsar utlämnandet av uppgifter till utlandet. På detta sätt skulle man få till stånd en reglering även beträffande de manuellt förda kreditupplysningsregistren. Enligt min mening är emellertid intresset av att begränsa utlämnandet av information till utlandet tillgodosett i tillräcklig utsträckning genom bestämmelsen i datalagen. Riskerna för att uppgifter ur manuellt förda register skall användas på ett otillbörligt sätt i utlandet måste anses som mycket små. På grund därav kan jag inte biträda det nu berörda förslaget.

6.5 Andra inskränkningar i kreditupplysningsverksamhet

6.5.1 Möjlighet för enskild person att förbjuda kreditupplysning

Ett fullständigt skydd mot obehörig användning av kreditupplysningar förutsätter enligt utredningen att den enskilde får ett avgörande inflytande över vem som skall få kreditupplysning om honom. Utredningen har

därför övervägt att låta utlämnandet av kreditupplysning bli beroende av att den enskilde lämnat särskilt medgivande härtill. Denna möjlighet har emellertid avisats av utredningen, bl. a. med hänsyn till kreditupplysningsverksamhetens effektivitet. Man kan enligt utredningen dock inte bortse från att det finns personer som av olika skäl önskar stå helt utanför kreditupplysningsverksamheten. Anledningen kan vara att den enskilde uppfattar registreringen som särskilt besvärande från integritets-synpunkt, att han vill ha garanti för att kreditupplysning inte lämnas ut till obehörig person m. m. Enligt utredningens mening är det otillfredsställande att uppgifter om vederbörande i sådana fall skall få användas i kreditupplysningsverksamheten. Utredningen föreslår därför att enskild person skall få rätt att förbjuda att kreditupplysning lämnas om honom. Anmälan om förbud skall göras till tillsynsorganet, som skall underrätta alla som driver personupplysningsverksamhet om förbudet. Av register-tekniska skäl bör anmält förbud inte kunna hävas förrän efter viss tid, förslagsvis två år.

Utredningen konstaterar att ett förbud mot kreditupplysning under vissa omständigheter kan leda till skada eller olägenhet för kreditgivaren, t. ex. om en person efter att ha fått kredit utnyttjar förbudsmöjligheten för att undandra sig kreditbevakning. Utredningen föreslår därför att tillsynsorganet skall ha rätt att medge undantag från gällande förbud, om ett sådant tillkommit i syfte att förhindra bevakning av beviljad kredit eller om annars synnerliga skäl föreligger att lämna kreditupplysning trots förbudet.

Det stora flertalet remissinstanser ställer sig avvisande till den föreslagna bestämmelsen, som anses vara mera välment än praktisk. Från flera håll framhåller man att de av utredningen i övrigt föreslagna reglerna torde ge ett så starkt skydd för integriteten att en bestämmelse av denna art är onödig. Det görs också gällande att det här är fråga om en princip med större räckvidd, som likaväl borde kunna gälla i andra situationer, t. ex. i fråga om rätt för den som blivit fotograferad att förbjuda spridning av bilden eller rätt för den som blivit intervjuad att förbjuda publicering av svaren. Det är därför högst tvivelaktigt om problemet bör behandlas i ett så begränsat sammanhang som det föreliggande.

Från flera håll påpekas att en möjlighet till förbud av det angivna slaget sällan torde komma att användas, eftersom den enskilde genom ett förbud i praktiken avhänder sig möjligheterna att få kredit inte bara under den angivna tvåårsperioden utan under ytterligare ett eller flera år. Det ifrågasätts också om det inte vore lämpligare med en regel av innebörd att den enskilde får rätt att kräva sekretessbeläggning av uppgifter om honom själv och att på begäran få sekretessbeläggnings hävd inom viss kortare tid, förslagsvis en månad.

För min del anser jag att det finns ett mycket ringa praktiskt behov av den bestämmelse som utredningen har föreslagit. Det kan visserligen finnas personer som upplever förmedlingen av kreditupplysningar som så oroande att de önskar att uppgifter om dem över huvud taget inte skall få förekomma i kreditupplysningsverksamhet. För dessa personer skulle det möjligen vara av ett visst intresse att kunna förbjuda att kreditupplys-

ningar lämnas om dem. Emellertid anser jag att de regler som i övrigt ställs upp tillfredsställer alla rimliga krav på ett gott integritetsskydd. Som jag tidigare framhållit kan den enskilde inte göra anspråk på ett absolut skydd för privatlivet, utan hans önskemål måste i viss utsträckning vägas mot intresset av en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet.

Som påpekats under remissbehandlingen skulle ett utnyttjande av den föreslagna bestämmelsen också medföra nackdelar för den enskilde. En person som förbjöd att kreditupplysning lämnades om honom skulle uppenbarligen i stor utsträckning avskära sig från möjligheterna att erhålla kredit. Hans kreditmöjligheter skulle dessutom vara avskurna inte bara under den tid som förbudet var i kraft utan även under en ej obetydlig tid därefter, dvs. till dess nytt underlag för kreditbedömning kunnat inhämtas.

Även i övrigt skulle den föreslagna bestämmelsen medföra praktiska problem, bl. a. när det gäller frågan på vad sätt ett förbud skulle bringas till alla berörda kännedom, efter vilken tid ett förbud skulle kunna hävas osv. Som utredningen påpekat skulle det också bli nödvändigt att införa en möjlighet att meddela dispens från ett meddelat förbud för att bl. a. förhindra att förbudsmöjligheten utnyttjades för otillbörliga ändamål.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört anser jag att det inte finns skäl att införa en bestämmelse av den art utredningen har föreslagit. Inte heller finns det enligt min mening anledning att, som föreslagits från något håll under remissbehandlingen, införa en rätt för den enskilde att åstadkomma sekretessbeläggning av uppgifter om honom själv.

6.5.2 Överlåtelse av register m. m.

Utredningen framhåller att ett register som används i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet i allmänhet är av sådan omfattning och har sådant innehåll att det inte utan vidare bör få överlåtas eller på annat sätt överföras till vem som helst. Utredningen föreslår därför att sådant register skall få överlåtas eller överföras till annan endast efter medgivande av det föreslagna tillsynsorganet.

Vad utredningen sålunda föreslagit har i allmänhet godtagits under remissbehandlingen. Några remissinstanser ifrågasätter emellertid om inte tillsynsorganet bör ges behörighet att besluta om makulering av register. I annat fall föreligger vid konkurs stor risk för att ett register, som inte kan säljas till någon godtagbar köpare, kan komma till obehörig användning när konkursen avslutas och registret skall återgå till gäldenären. En remissinstans anser att den föreslagna bestämmelsen knappast är ägnad att förhindra att ett svenskt kreditupplysningsregister förs över till ett annat land och utnyttjas för kreditupplysning därifrån.

Även jag anser det nödvändigt att införa vissa begränsningar när det gäller överlåtelse av register som används i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. Visserligen innebär det tidigare behandlade tillståndskravet att den som förvärvar ett register inte får använda detta i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet annat än om han fått tillstånd att bedriva

sådan verksamhet. Men även en överlåtelse till någon som ämnar använda registret i annan verksamhet kan innebära vissa risker, framför allt från integritetssynpunkt. Vad som nu har sagts om överlåtelse gäller även nyttjanderättsupplåtelse o. d.

På grund av det sagda föreslår jag en regel om att kreditupplysningsregister skall få överlåtas eller upplåtas till annan endast efter medgivande av tillsynsorganet.

För att man skall få tillfredsställande garantier för att ett kreditupplysningsregister inte används på ett otillbörligt sätt anser jag att den föreslagna begränsningen i rätten att överlåta eller upplåta register bör kompletteras med en bestämmelse som tar sikte på det fallet att någon upphör att bedriva kreditupplysningsverksamhet. Efter mönster av vad som för motsvarande fall föreskrivits i datalagen bör bestämmelsen ges det innehållet att den som upphör att bedriva kreditupplysningsverksamhet skall anmäla detta till tillsynsorganet, som därefter skall föreskriva hur det skall förfaras med register som använts i verksamheten. Med stöd av denna bestämmelse kan tillsynsorganet förordna bl. a. att ett register skall förstöras eller att vissa uppgifter skall sorteras ut.

Med anledning av vad en remissinstans har anfört vill jag påpeka att den nu förordade bestämmelsen om anmälningsplikt blir tillämplig även i det fallet att någon som bedriver kreditupplysningsverksamhet här i landet avser att flytta över verksamheten till utlandet. Om verksamheten här i landet upphör, åligger det den som bedrivit verksamheten att anmäla detta till tillsynsorganet. Finns det risk för att det register som använts i verksamheten skall användas på ett otillbörligt sätt, om det överförs till utlandet, kan tillsynsorganet föreskriva att registret skall förstöras eller att vissa uppgifter skall gallras ut etc.

6.6 Insyn i kreditupplysningsverksamhet

Den enskilde har f. n. begränsade möjligheter att få insyn i kreditupplysningsverksamhet. Han kontaktas i allmänhet inte av kreditupplysningsföretaget för att lämna uppgifter i anledning av en beställning av kreditupplysning. Han kan i regel inte få besked om vilka uppgifter som finns om honom i registren, och han får mera sällan kännedom om att en kreditupplysning lämnats om honom.

Insynsrett för den enskilde är enligt utredningen värdefull från flera synpunkter. Det är bl. a. önskvärt att den enskilde får tillfälle att kontrollera att de uppgifter som lämnas om honom är korrekta och så fullständiga som krävs för ett säkert ställningstagande från kreditgivarens sida. Men också från integritetssynpunkt föreligger det behov av insyn. En rätt till insyn skapar allmänt sett en trygghetskänsla som gagnar inte bara de kreditsökande utan också verksamhetens utövare och kreditgivarna.

Med hänsyn till det sagda anser utredningen att den som finns upptagen i ett kreditupplysningsregister bör ha möjlighet att ta del av de uppgifter som finns lagrade om honom. Utredningen föreslår att var och en skall ha rätt att mot skälig avgift erhålla skriftligt registerbesked. För att detta skall kunna fylla en funktion också för legitimitetskontrollen

föreslår utredningen att det i beskedet skall anges vem som fått kreditupplysning om vederbörande under den senaste tiden, förslagsvis det senaste året.

Rätten att erhålla registerbesked bör enligt utredningen kompletteras med en rätt att erhålla uppgift om lämnade kreditupplysningar. Utredningens förslag innebär att var och en skall ha rätt att på begäran mot skäligen avgift få del av kreditupplysning som lämnats om honom under de senaste tre månaderna jämte uppgift om vem som beställt upplysningen. Dessutom föreslås i fråga om personupplysning att, om sådan upplysning innehåller uppgift om betalningsförsummelse eller sådant råd eller omdöme som inte är klart tillstyrkande, så skall uppgift om upplysningens innehåll och om beställare kostnadsfritt sändas till den som avses med upplysningen.

Utredningens förslag om insyns rätt har fått ett blandat mottagande under remissbehandlingen. Vad först gäller förslaget att var och en skall ha rätt att mot skäligen avgift få skriftligt registerbesked tillstyrks detta i allmänhet, åtminstone såvitt angår privatpersoner. Några löntagargenorganisationer anser emellertid att man bör gå längre än utredningen föreslagit och ge var och en rätt att erhålla registerbesked kostnadsfritt, förslagsvis en gång om året. Andra remissinstanser kritiserar utredningsförslaget eftersom det kan få den konsekvensen att leverantörer, arbetsgivare, hyresvärdar och andra uppgiftslämnare i stor utsträckning drar sig för att lämna upplysningar eller att de lämnar uppgifter som är alltför fördelaktiga för den omfrågade. Särskilt ogynnsamma verkningar befaras i fråga om företagsupplysningsverksamheten.

Den föreslagna bestämmelsen om rätt att få del av innehållet i personupplysning tillstyrks av ett flertal remissinstanser. Det påpekas dock att uttrycket "klart tillstyrkande" är vagt och att dess innebörd bör preciseras. För att undvika tillämpningssvårigheter föreslår några remissinstanser att enskild person alltid kostnadsfritt skall tillställas kopia av de kreditupplysningar som lämnas om honom. Andra remissinstanser anser att det blir alltför betungande såväl ekonomiskt som organisatoriskt att kostnadsfritt sända ut kopior av kreditupplysningar i den utsträckning som föreslagits. Vidare framhåller några representanter för kreditupplysningsbranschen att erhållna upplysningar kan användas på ett för byråerna skadligt sätt. En person som fått del av kreditupplysningar om sig själv kan nämligen begagna dessa när han ansöker om kredit. Det kan t. o. m. befaras att kreditgivarna konsekvent kommer att begära att de kredit sökande själva anskaffar kreditupplysningar. För kreditupplysningsföretagen skulle en sådan utveckling vara helt oacceptabel från ekonomisk synpunkt.

Några remissinstanser anser att syftet med förslaget om underrättelse till enskilda kan uppnås utan en så vidsträckt underrättelseskyldighet som utredningen föreslagit. Bl. a. anses det vara tillräckligt att den kredit sökande får rätt att på begäran erhålla kopia av kreditupplysning i sådana fall då en sökt kredit inte beviljats. En annan remissinstans föreslår att kreditgivaren skall vara skyldig att motivera ett avslag på en kreditan-

sökan och meddela sökanden varifrån eventuella negativa upplysningar kommer. Sökanden kan då lämna korrigerande eller kompletterande uppgifter till kreditupplysningsföretaget, som därefter kostnadsfritt skall tillställa kreditgivaren erforderliga kompletteringar.

Förslaget om att var och en skall ha rätt att mot avgift få del av kreditupplysning godtas i stor utsträckning av remissinstanserna. Man anser dock på flera håll att förslaget kan få ogynnsamma verkningar inom företagsupplysningsverksamheten genom att många som nu lämnar uppgifter till kreditupplysningsföretagen i fortsättningen kommer att dra sig för att göra detta. Vidare befaras det att den som skall avge ett råd eller omdöme frestas att uttrycka sig intetsärande eller att helt avstå från råd eller omdömen. Det finns också risk för att skriftliga kreditupplysningar kompletteras muntligen. Vad särskilt gäller förslaget att underrättelse skall lämnas om den som beställt kreditupplysning framhålls från flera håll att en sådan underrättelseskyldighet skulle strida mot praxis i branschen och i många fall medföra att goda affärsförbindelser skadas.

För min del anser jag liksom utredningen att det från flera synpunkter är värdefullt att de som berörs av kreditupplysningar får en ökad insyn i kreditupplysningsverksamheten. Som utredningen har framhållit är det i första hand önskvärt att de som berörs får möjlighet att kontrollera att de uppgifter som lämnas om dem är korrekta och så fullständiga som behövs för ett säkert ställningstagande från kreditgivarens sida. Även från integritetssynpunkt är en ökad insyn av värde, så att den enskilde bl. a. får möjlighet att kontrollera att de regler som har ställts upp för verksamheten iakttas. Jag vill i det sammanhanget påpeka att datalagen innehåller ganska vittgående bestämmelser om rätt till insyn i dataregister.

En vidgad rätt till insyn för enskilda och företag kan naturligtvis medföra vissa olägenheter för kreditupplysningsföretagen. Under remissbehandlingen har, som nyss nämnts, bl. a. uttalats farhågor för att insynsrätten skall få den konsekvensen att uppgiftslämnare drar sig för att lämna uppgifter eller att de lämnar upplysningar som är alltför fördelaktiga för den omfrågade. Enligt min mening är dessa farhågor överdrivna. Allmänt sett måste en vidgad insynsrätt vara ägnad att främja objektiviteten i uppgiftslämnandet. Skulle insynsrätten få till följd att de som anmodas att lämna uppgifter blir mera försiktiga och endast efter noggrant övervägande lämnar uppgifter som är negativa för den omfrågade, får detta ses som en klar fördel. Jag vill dessutom erinra om att de bestämmelser som har föreslagits i det föregående om innehållet i kreditupplysningar och om insamlande av information torde minska behovet av att skaffa upplysningar från enskilda sagesmän.

En annan invändning som har förts fram under remissbehandlingen är att utredningens förslag kommer att medföra ekonomiska och organisatoriska problem för kreditupplysningsföretagen. Jag vill för min del inte bestrida att sådana problem kan uppkomma. Enligt min mening torde emellertid svårigheterna inte bli alltför stora. Det är dock självklart att man vid utformningen av insynsrätten måste se till att kreditupplysnings-

företagens verksamhet inte onödigtvis försvåras.

På grund av det sagda anser jag att utredningens förslag om insynsrätt bör genomföras i sina huvuddrag. Vissa justeringar är dock behövliga av hänsyn till kreditupplysningsföretagen.

Liksom utredningen anser jag att det i första hand bör införas en rätt för såväl enskilda som företag att få besked om innehållet i de uppgifter som finns lagrade om dem hos kreditupplysningsföretag och andra serviceorgan. En sådan rätt överensstämmer med vad som gäller enligt datalagen. Givetvis kan det övervägas att även i övrigt följa datalagens principer och sålunda föreskriva att registerbesked skall lämnas kostnadsfritt. I likhet med utredningen och det stora flertalet remissinstanser anser jag det dock rimligt att kreditupplysningsföretagen får ta ut en skälig avgift för besked som lämnas enligt den nya lagen. Det får närmare ankomma på tillsynsorganet att bedöma vilken avgift som skall anses skälig. Avgiften bör dock inte i något fall få överstiga de kostnader som har uppstått.

Jag vill påpeka att de regler om underrättelse som jag nu har förordat inte inskränker de skyldigheter som kan åligga ett kreditupplysningsföretag till följd av datalagen. Är det fråga om ett kreditupplysningsregister som förs med hjälp av datateknik, skall alltså uppgift ur registret i princip lämnas utan kostnad för den enskilde. Å andra sidan behöver avgiftsfri underrättelse ske endast en gång under varje tolv månadersperiod.

Som tidigare nämnts föreslår utredningen att den som erhåller registerbesked samtidigt skall få uppgift om vem som erhållit kreditupplysning om honom under det senaste året. Detta förslag har motiverats med att den enskilde bör kunna kontrollera att kreditupplysning har lämnats endast till behöriga personer. Enligt min mening torde dock den enskilde i allmänhet ha ett begränsat intresse av att få en upplysning av det berörda slaget. Mot förslaget kan också invändas att förhållandet mellan den enskilde och en presumtiv kreditgivare i vissa fall kan skadas, om den enskilde får reda på att kreditgivaren har begärt upplysning om honom. Om den enskilde misstänker att kreditupplysningsföretaget inte tillräckligt har beaktat den tidigare behandlade bestämmelsen om legitimitetskontroll, har han möjlighet att vända sig till tillsynsorganet och begära att detta undersöker förhållandet.

När det gäller företagsupplysningar har jag, som framgår av ett föregående avsnitt, inte förordat några begränsningar i fråga om utlämnandet. Det finns därför ännu mindre anledning än när det gäller enskilda att ge företag och motsvarande rätt att få reda på till vem kreditupplysning har lämnats. Som framhållits under remissbehandlingen skulle också en sådan rätt kunna medföra skada inom affärlivet.

På grund av det sagda avstyrker jag utredningens förslag om att den som erhåller registerbesked även skall få uppgift om vem som erhållit kreditupplysning om honom.

Även om den nu behandlade rätten att erhålla registerbesked är av stort värde för den som är registrerad hos ett kreditupplysningsföretag, får den registrerade inte därigenom full vetskap om vilket underlag som

en kreditgivare har för sin bedömning av honom i ett visst ärende. Bl. a. får den registrerade inte reda på vilka omdömen eller råd som har lämnats om honom. Det är emellertid uppenbart att den registrerade i många fall har intresse av att få kännedom härom. För att han skall få en sådan kunskap kan det övervägas att, som utredningen har föreslagit, komplettera rätten att erhålla registerbesked med en rätt att få uppgift om innehållet i lämnad kreditupplysning.

Det kan emellertid inte bestridas att utredningens förslag i denna del medför vissa problem. Vid sidan av de ekonomiska och organisatoriska svårigheter som kan uppstå för kreditupplysningsföretagen finns det, som framhållits från flera håll under remissbehandlingen, risk för att råd och omdömen utelämnas ur kreditupplysningarna eller att råden och omdömena blir alltför intetsägande. Det finns också risk för att kreditupplysningarna kommer att kompletteras med råd eller omdömen under hand. Uppenbarligen är en sådan utveckling inte önskvärd.

Vid bedömningen av vilken lösning som bör väljas anser jag att man bör skilja mellan företagsupplysningar och upplysningar om privatpersoner. Jag har redan tidigare framhållit vikten av att kreditupplysningar om företag samt om företagare och därmed likställda blir så utförliga som möjligt. Uppenbarligen har också kreditgivarna ett särskilt stort intresse av att en kreditupplysning som avser ett företag eller en företagare innehåller råd eller omdömen om vederbörande. Samtidigt kan det för kreditupplysningsföretagen vara särskilt känsligt att avge råd eller omdömen just i företagsupplysningar.

Vad jag nu har sagt talar för att företag och företagare inte skall tillerkännas rätt att få del av innehållet i lämnade kreditupplysningar. Härtill kommer det angelägna i att så långt möjligt begränsa de ekonomiska och organisatoriska problem som kan uppstå för kreditupplysningsföretagen. Även om företagen i enlighet med utredningens förslag skulle tillerkännas rätt att ta ut avgift för sitt uppgiftslämnande, skulle det uppenbarligen innebära en arbetslättnad för dem att helt slippa ge besked om avgivna företagsupplysningar.

Sammanfattningsvis anser jag övervägande skäl tala för att man inte inför någon rätt för företag eller för företagare och därmed likställda att få del av innehållet i lämnade kreditupplysningar. När det gäller privatpersoner anser jag emellertid att man främst måste beakta intresset av en långtgående insyn. På grund därav bör det införas en skyldighet för kreditupplysningsföretagen att lämna uppgift om innehållet i lämnade personupplysningar.

När det gäller frågan hur långt den nu berörda uppgiftsskyldigheten skall sträcka sig kan det givetvis diskuteras att, som utredningen har föreslagit, begränsa skyldigheten till att avse kreditupplysningar som innehåller uppgifter, råd eller omdömen som är negativa för den enskilde. Enligt min mening är det emellertid svårt att finna en regel som på ett tillräckligt klagörande sätt anger i vilka fall upplysning skall lämnas. Den regel som utredningen har föreslagit har av flera remissinstanser kritiserats som alltför oklar. Även jag anser att regeln skulle ge upphov till

betydande tillämpningssvårigheter. För att undvika sådana problem förordar jag i stället att kreditupplysningsföretagen skall vara skyldiga att lämna uppgift om samtliga kreditupplysningar som avser privatpersoner, oavsett om upplysningarna innehåller negativa uppgifter eller inte. Den merkostnad som en så vidsträckt uppgiftsskyldighet kan medföra för kreditupplysningsföretagen torde uppvägas av den arbetsmässiga vinning som det innebär att slippa alla gränsdragningsproblem.

Liksom utredningen anser jag att det nu angivna uppgiftslämnandet bör ske automatiskt och utan kostnad för den enskilde. I de flesta fall torde det vara enklast att sända den enskilde en kopia av kreditupplysningen. Kreditupplysningsföretagen bör emellertid också kunna ge besked om innehållet på annat lämpligt sätt.

Jag har i det föregående avstyrkt utredningens förslag om att den som erhåller registerbesked även skall få uppgift om vem som erhållit kreditupplysning om honom. Vad jag i det sammanhanget anfört talar också mot att den enskilde, i samband med att han får del av innehållet i kreditupplysning, skall ha rätt att få veta vem som har beställt upplysningen. Jag avstyrker således utredningens förslag på denna punkt.

Sammanfattningsvis föreslår jag i fråga om insynsrätten att var och en skall ha rätt att mot skälig avgift få skriftligt besked om innehållet i de uppgifter som finns lagrade om honom hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Vidare föreslår jag att den som lämnar kreditupplysning om privatperson alltid skall vara skyldig att kostnadsfritt lämna uppgift om upplysningens innehåll till den som upplysningen avser.

6.7 Rättelse av fel m. m.

Utredningen understryker betydelsen av att den information som förmedlas i kreditupplysningar är korrekt. Enligt utredningens förslag skall det, om någon påstår att uppgift är oriktig eller missvisande, åligga den som bedriver kreditupplysningsverksamheten att utreda förhållandet och rätta föreliggande fel. Den utredning kreditupplysningsföretaget har att göra bör enligt utredningen anpassas efter informationens vikt och andra omständigheter i varje särskilt fall.

Utredningen anser vidare att rättelse av fel måste göras även hos den som under närmast föregående tid, i allmänhet under det senaste halvåret, fått kreditupplysning som innehållit den oriktiga eller missvisande uppgiften. Rättelse bör i förekommande fall göras också hos den varifrån den felaktiga uppgiften hämtats. Den registrerade bör underrättas om utgången av ärendet. Om det anmälda förhållandet inte kan utredas med rimlig grad av säkerhet, bör enligt utredningen särskild anmärkning härom göras i samma ordning som gäller för rättelse.

Vad utredningen sålunda föreslagit har lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. Några remissinstanser anser emellertid att kreditupplysarens skyldigheter i samband med rättelse bör preciseras mer noggrant, särskilt när det gäller missvisande uppgifter.

Som jag tidigare påpekat är det av väsentligt intresse såväl för de

enskilda som för kreditgivarna att den information som förekommer i kreditupplysningssammanhang inte är felaktig eller missvisande. Utöver den betydelse som detta har för kreditgivningen tillkommer för den enskildes del att en felaktig eller missvisande kreditupplysning kan utgöra en allvarlig integritetskränkning. Liksom utredningen anser jag därför att den nya lagen bör innehålla vissa regler om rättelse. Reglerna bör lämpligen i sina huvuddrag utformas efter förebild av motsvarande bestämmelser i datalagen.

I enlighet med det sagda bör till en början föreskrivas att, om det förekommer anledning till misstanke att uppgift som har tagits in i kreditupplysning är oriktig eller missvisande, så skall den som har lämnat upplysningen utan dröjsmål vidta skäliga åtgärder för att utreda förhållandet. Undersökningsskyldigheten bör dock av praktiska skäl begränsas till att avse kreditupplysningar som har lämnats under den senaste tolv månadersperioden. Utredning bör också ske, om det förekommer anledning till misstanke att uppgift som ingår i kreditupplysningsregister är felaktig eller missvisande.

Vid tillämpningen av den nu berörda regeln bör det vara likgiltigt på vad sätt misstanke om felaktighet osv. har uppstått. I de flesta fall torde utredning komma att föränlidas av att den som avses med uppgiften själv påstår att den är felaktig eller missvisande. Utredning bör emellertid också ske, om ett påstående om felaktighet etc. görs av kreditgivare eller annan utomstående eller om det utan något sådant påstående uppkommer misstanke om felaktighet osv.

Omfattningen av den utredning som skall göras blir uppenbarligen beroende av förhållandena i det särskilda fallet. Avgörande blir bl. a. uppgiftens betydelse och arten av den invändning som görs. Om en påstådd felaktighet inte har någon större betydelse för kreditbedömningen och inte heller kan anses kränka integriteten, kan det givetvis inte åläggas kreditupplysningsföretaget att göra någon mer omfattande undersökning. Undersökningen måste också bli mindre ingående i de fall då det inte har gjorts gällande att en viss uppgift är felaktig utan endast att den är missvisande. Jag återkommer i specialmotiveringen till frågan när en uppgift skall anses missvisande.

Om det vid den undersökning som kreditupplysningsföretaget genomför visar sig att uppgiften är oriktig, bör företaget, om uppgiften förekommer i register, rätta eller komplettera den eller utesluta den ur registret. Även i fall då uppgiftens riktighet inte kan utredas kan det finnas skäl att utesluta den. Har den oriktiga eller missvisande uppgiften förekommit i kreditupplysning, bör det åligga kreditupplysningsföretaget att lämna meddelande om rättelse eller komplettering till var och en som har fått del av uppgiften under den senaste tolv månadersperioden.

Vad jag nu har sagt om rättelse m. m. och om meddelande om rättelse bör inte gälla undantagslöst. För att kreditupplysningsföretaget skall vara skyldigt att vidta de angivna åtgärderna bör det enligt min mening krävas att den oriktiga eller missvisande uppgiften är av betydelse, typiskt sett, för bedömningen av någons vederhäftighet i ekonomiskt hänseende. Är

det fråga om en identifieringsuppgift e. d. bör kreditupplysningsföretaget således inte enligt lagen vara skyldigt att göra rättelse resp. lämna meddelande om sådan åtgärd. Givetvis kan det emellertid, åtminstone såvitt gäller uppgift i register, i många fall vara lämpligt att kreditupplysningsföretaget rättar även identifieringsuppgifter o. d.

För det fall att frågan om rättelse, komplettering eller uteslutning av uppgift har tagits upp efter framställning från den som uppgiften avser ligger det i sakens natur att han bör underrättas om huruvida sådan åtgärd vidtagits. För tydlighetens skull bör en bestämmelse härom tas in i den nya lagen.

Det kan i vissa fall vara påkallat att kreditupplysningsföretaget lämnar besked om vidtagen rättelse etc. även till den som har lämnat den felaktiga eller missvisande uppgiften. Någon uttrycklig föreskrift härom anser jag dock inte behövlig.

Jag vill avslutningsvis påpeka att de nu förordade reglerna om rättelse m. m. i vissa avseenden går längre än motsvarande bestämmelser i datalagen. De bör därför tillämpas i sin helhet även såvitt gäller sådana kreditupplysningsregister som förs med hjälp av datateknik.

6.8 Tillsynsorgan

6.8.1 Tillsynsorganets sammansättning m. m.

Den yrkesmässiga kreditupplysningsverksamheten skall enligt utredningens förslag ställas under tillsyn av ett statligt organ. Utredningen anser att de uppgifter som bör ankomma på tillsynsorganet är av sådan art och vikt att en särskild kreditupplysningsnämnd bör inrättas. Utredningen föreslår att nämnden skall bestå av nio ledamöter med fem ersättare, vilka samtliga skall utses av Kungl. Maj:t. Ledamöterna bör utses så, att nämnden får ett starkt parlamentariskt inslag.

Enligt utredningen är det uppenbart att nämndens verksamhet räknad i antal tjänster eller totala kostnader kommer att bli av relativt liten omfattning. Utredningen har därför övervägt att administrativt föra nämnden samman med något annat organ, i första hand bankinspektionen eller datainspektionen. Utredningen har stannat för att föreslå att kreditupplysningsnämndens kansli knyts till datainspektionens kansli.

Remissinstanserna godtar allmänt förslaget att kreditupplysningsverksamheten ställs under tillsyn av en statlig myndighet, men man ifrågasätter om det är behövligt att inrätta en särskild nämnd för detta ändamål. Ett flertal remissinstanser föreslår att den föreslagna kreditupplysningsnämndens funktioner skall ankomma på datainspektionen. Andra menar att tillsynen med fördel kan ombesörjas av bankinspektionen. Särskilt från bankhåll framhåller man att det ligger närmast till hands att tillsynen handhas av bankinspektionen med hänsyn bl. a. till inspektionens långvariga erfarenhet av tillsyn över kreditupplysningsverksamhet. Bankinspektionen själv anser, som närmare skall behandlas i ett följande avsnitt, att man i första hand bör välja den lösningen att tillsynen över kreditupplysningsverksamhet som bedrivs av bankinstitut anförtros bank-

inspektionen medan tillsynen över annan kreditupplysningsverksamhet läggs på kreditupplysningsnämnden.

För min del vill jag erinra om att kreditupplysningsverksamheten redan enligt nuvarande lagstiftning till viss del står under tillsyn av offentlig myndighet. Sålunda utövar datainspektionen tillsyn över sådan kreditupplysningsverksamhet som bedrivs med hjälp av ADB, medan bankinstitutens kreditupplysningsverksamhet står under tillsyn av bankinspektionen. Enligt min mening skulle det innebära en klar överorganisation att utöver de nu existerande tillsynsorganen inrätta en särskild myndighet som enbart skulle syssla med tillsyn och andra frågor rörande kreditupplysningsverksamheten. En sådan myndighet skulle också komma att bli mycket liten, något som uppenbarligen skulle medföra nackdelar i olika avseenden. Jag anser därför att tillsynen över kreditupplysningsverksamheten bör anförts åt någon redan existerande myndighet. Valet står därvid mellan datainspektionen och bankinspektionen.

Till förmån för bankinspektionen talar främst att den, som påpekats under remissbehandlingen, har en långvarig erfarenhet av kreditupplysningsfrågor. Syftet med bankinspektionens tillsynsverksamhet är emellertid inte i första hand att beakta integritetsskyddsintressen. Även i övrigt har bankinspektionen en rad uppgifter som ligger ganska långt från de uppgifter som bör åläggas tillsynsorganet enligt den nya lagen om kreditupplysningsverksamhet.

Till skillnad från bankinspektionen har datainspektionen till huvuduppgift att bevaka integritetsskyddsintressena. Som framgått av den tidigare redogörelsen har också datainspektionen inom sitt område en rad olika uppgifter som direkt motsvarar de uppgifter som bör läggas på tillsynsorganet enligt kreditupplysningslagen. Den myndighet som skall ha tillsyn över kreditupplysningsverksamheten bör visserligen i någon mån ta hänsyn även till andra intressen än integritetsskyddsintressena, bl. a. behovet av att kreditupplysningsverksamheten utövas effektivt. Den avvägning som sålunda måste göras mellan olika intressen ligger emellertid väl i linje med den avvägning som datainspektionen har att göra på dataregistreringens område. Sålunda måste det även när det gäller dataregistreringen i viss mån ske en avvägning mellan integritetsskyddets krav och de samhällsekonomiska intressena.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt anser jag att tillsynen över kreditupplysningsverksamheten bör anföras datainspektionen. En sådan lösning innebär givetvis vissa problem för bankerna, som därmed i vissa hänseenden skulle komma att stå under tillsyn av två olika myndigheter. För att undvika detta kan det övervägas att undanta den del av kreditupplysningsverksamheten som bedrivs av bankinstitutet och låta den stanna kvar under bankinspektionens tillsynsområde. Jag återkommer till denna fråga i ett följande avsnitt.

Genom att datainspektionen blir tillsynsmyndighet tillgodoses i stor utsträckning utredningens önskemål om tillsynsorganets sammansättning. Datainspektionen leds av en styrelse, bestående av ordförande och åtta

andra ledamöter. Ordföranden, som är lagfaren, är också inspektionens chef. Av de övriga styrelseledamöterna har flertalet nära kontakt med den allmänna opinionen genom arbete i riksdagen eller i någon större organisation. Styrelsen innehåller vidare en ledamot med särskild sakkunskap i datateknik och informationsbehandling samt två ledamöter med erfarenhet av offentlig förvaltning resp. enskild näringsverksamhet. Enligt min mening har styrelsen en sådan sammansättning att den, utan att tillföras ytterligare ledamöter, är väl lämpad att behandla frågor även på kreditupplysningsområdet.

6.8.2 Tillsynsorganets uppgifter

Tillsynsorganets huvuduppgift blir enligt utredningen att se till att lagen om kreditupplysning och de bestämmelser som meddelas med stöd av lagen efterlevs. Tillsynsorganet föreslås bl. a. få befogenhet att meddela de föreskrifter och förbud som behövs för genomförande av tillsynen och att därvid förelägga vite. Vidare skall tillsynsorganet få företa inspektion hos den som driver kreditupplysningsverksamhet. Andra viktiga uppgifter blir att utfärda anvisningar och tillämpningsföreskrifter, meddela dispenser samt bevaka utvecklingen i kreditupplysningsbranschen och vid behov föreslå ändringar i lagstiftningen.

En speciell uppgift hänger samman med den av utredningen föreslagna bestämmelsen om hantering av kreditinformation i annan verksamhet än kreditupplysningsverksamhet. Denna fråga behandlas i ett senare avsnitt.

Utredningens förslag om tillsynsorganets uppgifter har i allmänhet godtagits under remissbehandlingen. Flera remissinstanser framhåller dock att tillsynsmyndighetens befogenheter bör anges mer detaljerat än som gjorts i utredningens lagförslag. Bl. a. bör de olika dispensmöjligheterna åtminstone i huvudsak framgå av lagen.

För egen del vill jag först erinra om att det enligt vad jag tidigare förordat skall ankomma på tillsynsorganet att pröva ansökningar om tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet. I samband med prövningen bör tillsynsorganet också ta ställning till behovet av föreskrifter om hur verksamheten skall bedrivas. En annan uppgift för tillsynsorganet blir, som jag tidigare berört, prövning av frågor om överlåtelse av register och liknande.

Syftet med tillsynen är naturligtvis i första hand att se till att kreditupplysningslagen efterlevs. Som utredningen föreslagit bör tillsynsorganet för att kunna genomföra tillsynen ha rätt att företa inspektion hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet och att ta del av alla handlingar som rör verksamheten. Om någon som fått tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet åsidosätter bestämmelse i lagen eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen, bör tillsynsorganet i mån av behov kunna ändra föreskrift som tidigare meddelats eller meddela ny föreskrift. Kan rättelse inte åstadkommas på annat sätt, bör tillsynsorganet få återkalla tillståndet.

För att kunna förmå kreditupplysningsföretagen att fullgöra sina

skyldigheter enligt lagen bör tillsynsorganet i vissa fall ha möjlighet att förelägga vite. Jag ämnar senare gå närmare in på de fall då vitesföreläggande bör få användas.

Tillsynsorganet bör vidare ha en viss möjlighet att meddela dispens från lagens bestämmelser. Liksom ett par remissinstanser anser jag att det i huvudsak bör framgå av lagen i vilka avseenden dispens skall kunna meddelas. Jag har i tidigare avsnitt förordat att tillsynsorganet bör kunna ge dispens från vissa bestämmelser om inskränkningar i kreditinformationen. Det kan övervägas att införa vissa ytterligare dispensmöjligheter när det gäller sådan kreditupplysningsverksamhet som bedrivs av banker och andra kreditinrättningar. Till frågor som rör kreditinstituten återkommer jag i ett följande avsnitt.

6.8.3 *Kostnaderna för tillsynsorganet*

Enligt utredningens uppfattning föreligger betydande svårigheter att bedöma tillsynsorganets personalbehov. Utredningen har för den föreslagna kreditupplysningsnämnden räknat med två handläggande tjänstemän och ett biträde förutom delar av tjänster som skulle bli gemensamma med datainspektionen. För ett budgetår beräknas kostnaderna för nämnden uppgå till 500 000 kr. Dessa kostnader föreslås bli täckta genom årliga bidrag från de företag som erhåller koncession.

Vad utredningen sålunda föreslagit har i allmänhet lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Vissa företrädare för kreditupplysningsbranschen avstyrker dock förslaget om ett bidragssystem.

I propositionen med förslag till datalag (prop. 1973:33 s. 152) diskuterades möjligheten att finansiera datainspektionens verksamhet genom avgifter från dem som berördes av verksamheten. Det sades i propositionen att flera skäl talade för att de registeransvariga skulle vara skyldiga att erlægga en avgift som svarade mot den faktiska kostnaden för handläggningen hos inspektionen men att frågan borde utredas ytterligare. Denna utredning har ännu inte slutförts.

När det gäller datainspektionens befattning med kreditupplysningsverksamheten anser jag att flera skäl talar för att kostnaderna härför helt eller delvis skall bestridas av dem som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Detta kan ske på olika sätt. Den modell som förordats av utredningen är den som gäller för bankinspektionen och som för kreditupplysningsföretagens del skulle innebära att de lämnar bidrag i proportion till det sammanlagda beloppet av eget kapital och skulder. En annan möjlighet är att låta kreditupplysningsföretagen erlægga en avgift som svarar mot den faktiska kostnad som har uppstått i varje särskilt fall.

Enligt min mening kan man inte ta ställning till frågan om finansieringen av datainspektionens verksamhet på kreditupplysningsområdet förrän man har avgjort frågan om hur inspektionens verksamhet i övrigt skall finansieras. Denna fråga torde komma att tas upp i statsverkspropositionen för nästa budgetår. Även andra frågor som gäller kostnaderna för datainspektionens befattning med kreditupplysningsverksamheten kan tas upp i statsverkspropositionen. Jag vill tillägga att kostnaderna för

datainspektionen under innevarande budgetår inte kommer att påverkas i nämnvärd utsträckning av den nya lagen om kreditupplysning, eftersom den, som jag senare skall återkomma till, inte bör träda i kraft förrän den 1 juli 1974.

6.9 Skadestånd

Bestämmelser om skadestånd finns i skadeståndslagen (1972:207). Lagen är enligt 1 kap. 1 § tillämplig, om ej annat är särskilt föreskrivet eller föranleds av avtal eller i övrigt följer av regler om skadestånd i avtalsförhållanden. Huvudregeln i 2 kap. 1 § innebär att var och en som uppsåtligt eller av vårdslöshet vållar person- eller sakskada skall ersätta skadan. Föreligger brott, skall enligt 2 kap. 4 § skadeståndsskyldigheten omfatta även ren förmögenhetsskada, dvs. ekonomisk skada som har uppkommit utan samband med att någon lider person- eller sakskada. Särskilda regler gäller bl. a. för det fall att skada har vållats genom fel eller försummelse i tjänsten av arbetstagare. I sådant fall är arbetsgivaren ersättningsskyldig (3 kap. 1 § första stycket). Arbetstagaren är själv ansvarig endast i den mån synnerliga skäl föreligger med hänsyn till handlingens beskaffenhet, arbetstagarens ställning, den skadelidandes intresse och övriga omständigheter (4 kap. 1 §).

Enligt 5 kap. 1 § skadeståndslagen skall lagens bestämmelser om skyldighet att ersätta personskada tillämpas också i fråga om lidande som någon tillfogar annan genom brott mot den personliga integriteten, exempelvis genom ärekränkning. Enligt 5 kap. 5 § skall skadeståndet jämkas efter vad som finnes skäligt, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan. I 5 kap. 6 § slutligen finns en bestämmelse om solidariskt ansvar för det fall att två eller flera skall ersätta samma skada.

Utredningen konstaterar att den enskilde f. n. har mycket små möjligheter att erhålla skadestånd vid sådant integritetsintrång som uppkommer genom kreditupplysningsverksamhet. I princip föreligger skadeståndsmöjligheter endast om ett visst förfarande är av sådan beskaffenhet att det faller under brottsbalkens förtalsbestämmelser. Detta skadeståndsskydd är dock mycket bristfälligt. Enligt utredningens mening behövs därför en speciell reglering av kreditupplysningsföretagens och de andra serviceorganens skadeståndsansvar gentemot den enskilde.

Vid utformningen av skadeståndsreglerna måste man enligt utredningen göra skillnad mellan skada som vållas genom otillbörligt intrång i den personliga integriteten och skada som vållas genom utlämnande av oriktig uppgift. I fråga om integritetsintrång måste eftersträvas ett strängt ansvar med hänsyn till frågornas betydelse för den enskilde. Utredningen föreslår därför att den som driver yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet skall vara skyldig att ersätta skada som tillfogats enskild person genom otillbörligt intrång i hans personliga integritet oavsett om skadan uppkommit genom oaktsamhet eller ej. Regeln omfattar inte bara skada som vållas privatperson i samband med utlämnande av personupplysning

utan också skada som tillfogas företagare eller likställd person i samband med att företagsupplysning lämnas.

När det gäller skada genom utlämnande av oriktig uppgift föreslås ett mindre långt gående skadeståndsansvar. Enligt utredningsförslaget skall den som driver kreditupplysningsverksamhet vara skyldig att ersätta skada som tillfogats enskild eller juridisk person genom att oriktig uppgift lämnats om denne. Skadeståndsskyldighet skall dock inte föreligga, om verksamhetens utövare kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet har iakttagits.

I båda de nu behandlade fallen föreslår utredningen att man vid ersättningsbestämmande skall ta hänsyn även till lidande som åsamkats den enskilde och andra sådana omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

Förslaget att införa skadeståndsregler på kreditupplysningsområdet har allmänt hälsats med tillfredsställelse under remissbehandlingen. Åtskillig kritik har dock framförts mot utformningen av de föreslagna bestämmelserna. Sålunda anser flera remissinstanser att regeln om ersättning på grund av integritetsintrång är alltför vagt formulerad. Med hänsyn till oklarheten i begreppet otillbörligt integritetsintrång föreslår man att skadeståndsskyldigheten i stället skall knytas till de bestämmelser om förbud mot vissa typer av information m. m. som särskilt angetts i lagförslaget.

Åtskilliga remissinstanser vänder sig mot förslaget om strikt ansvar för skada genom otillbörligt integritetsintrång. Man framhåller bl. a. att förmedling av kreditupplysningar inte kan anses vara en så farlig verksamhet att ett sådant ansvar är motiverat. Inte heller är de skador som kan uppkomma genom verksamheten typiskt sett särskilt omfattande. Flera remissinstanser anser att skadestånd vid integritetsintrång bör komma i fråga endast vid oaktsamhet. Andra framhåller att kreditupplysaren i varje fall bör ha möjlighet att exculpera sig, dvs. gå fri från skadeståndsskyldighet om han kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet iakttagits.

Utredningens förslag att den som driver kreditupplysningsverksamhet skall vara skyldig att ersätta skada på grund av oriktig uppgift godtas allmänt av remissinstanserna. Även förslaget om att ideell skada skall kunna ersättas i båda de nu angivna skadeståndsfällen lämnas i allmänhet utan erinran.

Bankinspektionen påpekar att kreditupplysningar praktiskt taget alltid lämnas "konfidentiellt och utan ansvar". Rättsverkningarna av sådana klausuler är något ovissa. Det torde sålunda vara tveksamt vilket ansvar en kreditupplysare har för kreditförlust som uppkommit till följd av alltför positiv information. Inspektionen anser att hithörande frågor lämpligen bör lösas genom lagstiftning.

Liksom remissinstanserna ansluter jag mig till utredningens uppfattning att de som orsakas skada genom kreditupplysningsverksamhet f. n. har ett klart otillräckligt skadeståndsskydd. Som framgår av den inledande redogörelsen för skadeståndslagens bestämmelser är det i princip endast om brott föreligger som ersättning kan utgå för hithörande

skador. Det brott som i dagens läge kan bli aktuellt är normalt endast förtal enligt 5 kap. brottsbalken. Frågan i vad mån brott föreligger blir emellertid för framtiden beroende bl. a. av vilka straffbestämmelser som ställs upp i den nya lagen om kreditupplysning. Jag ämnar behandla dessa bestämmelser närmare i det följande. Redan här vill jag emellertid nämna att straffansvar enligt min mening bör inträda bl. a. om någon bryter mot bestämmelserna om insamling, lagring eller utlämnande av information. Genom att man på detta sätt inför en rad straffbestämmelser får enskilda och företag samtidigt vidgade möjligheter att erhålla skadestånd enligt skadeståndslagen.

Även om man i enlighet med det sagda ökar möjligheterna att tillämpa skadeståndslagen, anser jag liksom utredningen att skadeståndsskyddet kommer att bli otillräckligt, när det gäller vissa typer av skada. Hit hör i första hand skada som tillfogas enskild person genom otillbörligt intrång i hans personliga integritet. Jag delar utredningens uppfattning att det på denna punkt är befogat med ett strängt skadeståndsansvar med hänsyn till integritetsfrågornas stora betydelse för den enskilde. Ersättnings-skyldighet bör därför inträda även om det inte kan visas att skadan förorsakats uppsåtligen eller av vårdslöshet. I likhet med flera remissinstanser anser jag dock att det saknas skäl att gå så långt som utredningen föreslagit, dvs. införa en strikt skadeståndsskyldighet. I stället bör den som driver kreditupplysningsverksamheten kunna gå fri från ersättnings-skyldighet, om han kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet iakttagits.

Jag delar den under remissbehandlingen framförda meningen att uttrycket otillbörligt integritetsintrång i och för sig är vagt. Som framgår av vad jag tidigare anfört preciseras emellertid innebörden av detta uttryck genom en rad olika bestämmelser i lagen om kreditupplysning, bl. a. såvitt gäller insamling, lagring och utlämnande av information. Normalt bör skyldighet att ersätta skada på grund av integritetsintrång föreligga endast om någon av de särskilda bestämmelserna i lagen har överträtts. I övrigt bör skadeståndsskyldighet på grund av integritetsintrång föreligga endast i rena undantagsfall.

Liksom utredningen anser jag att rätt till skadestånd på grund av integritetsintrång bör tillkomma inte bara privatpersoner utan även företagare och därmed likställda fysiska personer. Jag vill emellertid erinra om att skyddet för personlig integritet enligt de tidigare förordade bestämmelserna inte går lika långt beträffande företagare och därmed likställda som i fråga om privatpersoner. På motsvarande sätt kommer skadeståndsskyddet att bli mindre omfattande för företagare och likställda.

Ett annat fall då det finns skäl att införa en strängare skadeståndsskyldighet än som följer av skadeståndslagen är då någon har tillfogats skada genom att oriktig uppgift har lämnats om honom. Jag vill erinra om att det i datalagen finns en bestämmelse som innebär att den som är ansvarig för ett personregister skall ersätta skada som tillfogas registrerad genom att registret innehåller oriktig uppgift om honom. Den skadeståndsskyld-

dighet som sålunda föreligger enligt datalagen är strikt. Som skäl för detta stränga skadeståndsansvar anfördes i prop. 1973:33 (s. 148) bl. a. att skadeverkningarna till följd av oriktig uppgift i dataregister kan bli betydande genom den stora spridning av en uppgift som datatekniken möjliggör och den särskilda tilltro som datauppgifter i många fall åtnjuter.

Skadeståndsregeln i datalagen blir tillämplig även på kreditupplysningsområdet, i den mån kreditupplysningsregister förs med hjälp av ADB. Om sådant register innehåller oriktig uppgift är alltså skadeståndsansvaret strikt. I övrigt finns det enligt min mening inte skäl att införa strikt ansvar för skada som vållas genom att oriktig uppgift lämnas om någon i kreditupplysningsverksamhet. I stället bör, som utredningen har föreslagit, den som har lämnat uppgiften kunna undgå skadeståndsansvar, om han kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet har iakttagits. På detta sätt kommer skadeståndsansvaret att gå lika långt i det nu berörda fallet som när det är fråga om skada genom otillbörligt integritetsintrång.

Liksom utredningen anser jag att ersättning i båda de nu angivna fallen bör utgå även för s. k. ideell skada, dvs. för lidande och andra omständigheter som ej är av rent ekonomisk betydelse. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt datalagens skadeståndsbestämmelse.

Sammanfattningsvis föreslår jag alltså att i den nya lagen tas in en bestämmelse om att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet skall ersätta skada som till följd av verksamheten tillfogas någon genom otillbörligt intrång i hans personliga integritet eller genom att oriktig uppgift lämnas om honom, om inte den som driver verksamheten kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet har iakttagits. Vidare bör föreskrivas att man vid bedömning om och i vad mån skada har uppstått skall ta hänsyn även till lidande och andra omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

De föreslagna bestämmelserna innebär att den som bedriver kreditupplysningsverksamhet bl. a. blir skyldig att ersätta skada som anställd har vållat i tjänsten. För det fall att en arbetstagare vid ett kreditupplysningsföretag har brutit mot en straffsanktionerad bestämmelse i kreditupplysningslagen eller gjort sig skyldig till förtalsbrott enligt brottsbalken kan den skadelidande i och för sig rikta sitt ersättningsanspråk direkt mot arbetstagaren. I sådant fall blir emellertid den tidigare berörda bestämmelsen i 4 kap. 1 § skadeståndslagen tillämplig. Detta innebär att arbetstagaren blir ansvarig för skada som han vållat genom fel eller försummelse i tjänsten endast i den mån synnerliga skäl föreligger med hänsyn till handlingens beskaffenhet, arbetstagarens ställning, den skadelidandes intresse och övriga omständigheter. Detsamma gäller i fall då arbetsgivaren regressvis vill återkräva utgiven ersättning av arbetstagaren.

Även vissa andra bestämmelser i skadeståndslagen kommer att bli tillämpliga vid sidan av skadeståndsreglerna i kreditupplysningslagen. Detta gäller exempelvis bestämmelsen i 5 kap. 5 § skadeståndslagen om jämkning av skadestånd på grund av vållande på den skadelidandes sida.

Den under remissbehandlingen berörda frågan om kreditupplysares

ansvar gentemot kreditgivare för innehållet i lämnad kreditupplysning finner jag inte skäl att behandla närmare i detta sammanhang. Jag vill påpeka att det här är fråga om skada i kontraktsförhållande och att ersättningsskyldigheten således i första hand är beroende av vad som avtalats mellan parterna. Även om det föreligger viss tveksamhet om t. ex. rättsverkningarna av de friskrivningsklausuler som kreditupplysningsföretagen använder, finns det enligt min mening inte anledning att nu ingripa med en lagreglering.

6.10 Undantag från lagens tillämpningsområde

6.10.1 *Kreditupplysningsverksamhet hos bankinstitut o. d.*

Enligt utredningens uppfattning föreligger det i fråga om bankinstitutens kreditupplysningsverksamhet speciella förhållanden som talar för visst undantag från den aktuella lagstiftningen. Utredningen erinrar om att bankinstitutens verksamhet redan är föremål för särskild lagreglering och att bildandet av bankinstitut kräver särskild prövning. Bankinstitutet står också under kontinuerlig tillsyn av bankinspektionen. För verksamheten gäller särskilda regler om banksekretess, vilket innebär att enskildas förhållande till bankinstitut inte får yppas i oträngt mål.

Med hänsyn till den reglering och tillsyn som redan föreligger föreslår utredningen att lagen om kreditupplysning inte skall omfatta sådana kreditupplysningar som förmedlas mellan olika kreditinrättningar under bankinspektionens tillsyn. Lagen blir emellertid tillämplig, i den mån bankinstitut lämnar kreditupplysning externt, dvs. till någon som inte omfattas av bankinspektionens tillsyn. I sådant fall kommer också verksamheten att stå under tillsyn av den föreslagna kreditupplysningsnämnden.

Vad utredningen sålunda föreslagit har fått ett blandat mottagande under remissbehandlingen. Flera remissinstanser gör gällande att förslaget kan medföra en snedvridning av konkurrensituationen inom kreditupplysningsbranschen. Det sägs också vara en nackdel för den enskilde att lagens bestämmelser om förbud mot vissa typer av information samt om insyn, rättelse och skadestånd m. m. inte blir tillämpliga i fråga om bankinstitutens interna upplysningsverksamhet. Från bankhåll gör man dock gällande att det föreslagna undantaget inte behöver medföra några skadeverkningar för den enskilde, eftersom bankerna är vana att hantera internt informationsmaterial med största varsamhet och behovet av integritetsskydd tillgodoses genom banksekretessen.

Bankinspektionen finner det för sin del närmast självklart att lagstiftningen bör omfatta bankernas kreditupplysningsverksamhet i dess helhet, i synnerhet som en stor del av kreditupplysningarna inom banksektorn vidarebefordras utanför denna. Vad tillsynsfrågan beträffar påpekar inspektionen att kreditupplysningsverksamheten utgör en integrerad del av bankverksamheten och att den är föremål för kontinuerlig tillsyn från inspektionens sida. En utbrytning helt eller delvis av tillsynen över bankernas kreditupplysningsverksamhet skulle kunna vålla gränsdrag-

ningsproblem för de övervakande myndigheterna och därmed skapa svårigheter för bankerna. Från banksynpunkt måste det enligt inspektionens mening vara enklast och mest praktiskt att i allt väsentligt bara ha en tillsynsmyndighet att rätta sig efter. Inspektionen föreslår därför att kreditupplysningsverksamhet som bedrivs av affärsbanker, sparbanker, postbanken och jordbrukskassorna skall stå under tillsyn av inspektionen och att annan kreditupplysningsverksamhet skall övervakas av en kreditupplysningsnämnd. Om denna uppfattning inte accepteras, förordar inspektionen att bankernas kreditupplysningsverksamhet helt undantas från inspektionens tillsyn.

För min del vill jag till en början framhålla att det från flera synpunkter är önskvärt att den aktuella lagen får en så generell tillämpning som möjligt, dvs. att den omfattar i princip all yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. För detta talar i första hand integritets-skyddsintressena. För den enskilde måste det rimligtvis vara angeläget att samma skydd mot obehörigt integritetsintrång gäller inom hela kreditupplysningsområdet, oavsett vem som handhar informationen. Även när det gäller insynen i kreditupplysningsverksamheten, rättelse av felaktig information och skadestånd m. m. måste det för den kreditsökande vara en fördel om enhetliga regler gäller. Ett ytterligare argument för att låta lagstiftningen omfatta all kreditupplysningsverksamhet är att man därmed undviker att påverka konkurrenssituationen inom branschen. Även från lagteknisk synpunkt är det en fördel om lagstiftningen görs generell, så att gränsdragningsproblem undviks.

Vad jag nu har sagt talar för att man låter bankinstitutens kreditupplysningsverksamhet i sin helhet omfattas av lagen. Det kan emellertid inte bortses från att bankinstitut och andra kreditinrättningar i viss mån intar en särställning inom kreditupplysningsbranschen. Detta hänger framför allt samman med att de fungerar både som förmedlare av kreditupplysningar och som kreditgivare. Av naturliga skäl samlar de en stor mängd information om sina egna kunder, om deras betalningsvanor, deras vederhäftighet i ekonomiskt avseende m. m. Denna information är av stor betydelse både vid kreditbevakning och vid prövningen av nya kreditansökningar.

Så länge den information som banker och andra kreditinrättningar samlar om sina kunder stannar inom kreditinrättningen uppstår det knappast några problem. Givetvis kan det inte komma i fråga att låta den aktuella lagen omfatta sådan information som en person eller ett företag samlar uteslutande för att själv använda sig av den vid kreditgivning e. d. Som framgår av den tidigare redogörelsen förekommer det emellertid ett omfattande utbyte av information mellan de olika kreditinstituten, särskilt bankerna. I viss utsträckning lämnar man också ut kreditupplysningar till personer utanför kreditinrättningssektorn. Främst gäller detta sådana som är kunder hos banken eller motsvarande.

Uppenbarligen är den information som förmedlas mellan kreditinstituten av mycket stor betydelse för deras kreditgivning. Det kan förutses att besvärande konsekvenser skulle uppstå, om man lät samma inskränk-

ningar i informationsinnehållet gälla beträffande kreditinrättningarnas interna upplysningsförmedling som i fråga om annan kreditinformation. Särskilt gäller detta förbudet mot uppgift om betalningsförsummelse som inte har fastslagits av myndighet. Av naturliga skäl är det av stort intresse för kreditinstituten att få information om att en kund hos en annan bank eller motsvarande har misskött en kredit. Risken för att kreditinstituten på denna punkt lämnar en oriktig eller missvisande uppgift är också mycket liten.

Givetvis kan det finnas andra uppgifter om en bankkunds personliga eller ekonomiska förhållanden som är så ömtåliga att de inte bör spridas mellan olika kreditinrättningar. Enligt min mening är emellertid risken för spridning av sådana uppgifter tämligen ringa. För det första torde uppgifterna i många fall vara irrelevanta för kreditbedömningen. Kreditinstituten torde också i allmänhet ha en stark känsla av ansvar gentemot sina kunder och därför självmant ålägga sig restriktivitet när det gäller utlämnandet av uppgifter om dem. Såvitt gäller bankinstituten torde bestämmelserna om banksekretess bidra till att personalen där handskas varligt med uppgifter av ömtålig natur.

Av betydelse är vidare den tillsyn som utövas av bankspektionen. Även om denna tillsyn i första hand är inriktad på att se till att insättarnas intressen tas till vara, torde den också innebära viss garanti för värdet av låntagares och kreditsökandes personliga integritet.

Vad jag nu har sagt om kreditinstitutens intresse av en relativt fri upplysningsverksamhet, jämfört med de små riskerna för integritetskränkningar, leder till att lagens bestämmelser om inskränkningar i kreditinformationens innehåll inte bör gälla för kreditinstitutens interna upplysningsverksamhet. När det i övrigt gäller de lagregler som har ställts upp till skydd för kreditsökandena, saknar de i viss utsträckning aktualitet för informationen kreditinrättningarna emellan. Så är fallet med exempelvis bestämmelsen om kontroll av att beställaren av en kreditupplysning har ett legitimt syfte med beställningen. Vissa andra bestämmelser skulle komma att medföra avsevärda svårigheter för kreditinstituten. Detta gäller främst den föreslagna regeln om skyldighet att lämna uppgift om innehållet i kreditupplysning till den upplysningen avser. Om denna föreskrift blev tillämplig inom banksektorn, där en mängd upplysningar förmedlas per telefon, skulle verksamheten betungas i en grad som inte kan anses rimlig.

Även bestämmelserna om insyn i registrering och om skadestånd skulle medföra avsevärda praktiska svårigheter, om de gjordes tillämpliga på kreditinrättningarnas interna upplysningsförmedling. Detta hänger främst samman med att denna upplysningsförmedling är så nära förbunden med institutens allmänna kreditbedömningsverksamhet. Så t. ex. skulle en rätt för kunderna att få insyn i bankernas informationsunderlag lätt kunna leda till att även affärshemligheter och liknande förhållanden röjdes.

Sammanfattningsvis anser jag övervägande skäl tala för att man helt och hållet undantar kreditinstitutens interna kreditupplysningsverksamhet från lagens tillämpningsområde. Jag vill emellertid betona vikten av

att kreditinrättningarna vid sin interna informationsförmedling handlar så, att de i möjligaste mån undviker otillbörligt integritetsintrång. Skulle sådant intrång förekomma har, som jag tidigare nämnt, bankinspektionen möjlighet att ingripa inom ramen för sin allmänna tillsynsverksamhet.

Givetvis skulle det för kreditinrättningarnas del innebära praktiska fördelar, om även den externa kreditupplysningsverksamheten undantogs från lagens tillämpningsområde. På denna punkt måste man emellertid framför allt beakta de stora likheter som föreligger mellan denna verksamhet och den verksamhet som bedrivs av de egentliga kreditupplysningsföretagen. Detta innebär bl. a. att integritetsskyddsintressena gör sig gällande på ett helt annat sätt än när det är fråga om kreditinrättningarnas interna informationsförmedling. Det skulle också lätt kunna uppkomma en snedvridning av konkurrenssituationen inom kreditupplysningsbranschen, om kreditinrättningarnas externa upplysningsverksamhet undantogs från lagen.

Även om det, som jag nyss antydde, kan uppstå vissa praktiska problem för bankinstituten, om deras kreditupplysningsverksamhet delvis regleras av banklagstiftningen och delvis av den aktuella kreditupplysningslagen, torde dessa svårigheter vara överkomliga. Det är också att märka att reglerna om banksekretess medför att bankinstituten redan i dagens läge måste hålla i sär sådan information som endast får förmedlas internt och sådan information som får vidarebefordras till utomstående.

Med hänsyn till det sagda anser jag i likhet med utredningen att kreditinstitutens externa kreditupplysningsverksamhet bör omfattas av lagens bestämmelser. Jag ämnar i specialmotiveringen närmare behandla frågan om hur gränsdragningen bör ske mellan intern och extern kreditinformation.

Även om kreditinstitutens externa upplysningsverksamhet i och för sig skall omfattas av den nya lagen, kan det övervägas att göra undantag från vissa av lagens bestämmelser. Detta gäller framför allt bestämmelserna om insamling och lagring av information samt om rätt för enskilda och företag att erhålla registerbesked. Jag har i ett tidigare avsnitt förordat regler som innebär att sådan ömtålig information som inte får förekomma i kreditupplysningar i princip inte heller får samlas in eller lagras. Vid tillämpningen av dessa regler uppstår för kreditinstitutens del det problemet att sådan insamling eller lagring som sker för internt bruk eller för förmedling av information till annan kreditinrättning faller utanför lagen och alltså kan ske mera fritt. För att få till stånd ett fullgott integritetsskydd skulle det krävas att olika register lades upp för den interna och den externa informationen och att olika tjänstemän sysslade med de skilda slagen av information. Uppenbarligen kan det inte krävas att kreditinstituten konsekvent genomför en sådan uppdelning. Jag anser emellertid inte heller att man formellt bör undanta kreditinrättningarna från de nu berörda reglernas tillämpningsområde. Reglerna bör i stället för kreditinrättningarnas del tolkas så, att i den mån information samlas in och lagras särskilt för att användas i den externa upplysningsverksamheten, så skall de uppställda begränsningarna gälla. På motsvarande sätt

bör lagens bestämmelser om gallring av äldre information och om rätt att erhålla registerbesked tillämpas på sådana register som förs med tanke på den externa upplysningsförmedlingen.

Jag förutsätter att kreditinstitutet, även om de inte upprättat separata register för intern och extern information, beaktar syftena bakom den nya lagen och så långt möjligt undviker att låta råd och omdömen som lämnas till utomstående grundas på information som enligt lagen inte får samlas in eller lagras. Jag utgår från att den myndighet som har hand om tillsynen noga kommer att uppmärksamma denna fråga.

Om bankinstitutens externa kreditinformation omfattas av den nya lagen, innebär detta att bankinstitutet blir skyldiga att söka tillstånd av datainspektionen, i den mån de vill bedriva verksamhet av det angivna slaget. Även på denna punkt kan det övervägas att göra visst undantag från lagens bestämmelser. Sålunda kan det anses mindre angeläget att tillståndsvänget skall omfatta sådana bankinstitut som enligt gällande lagstiftning måste ha särskilt tillstånd för att få driva bankrörelse. Av praktiska skäl anser jag dock att tillståndsvänget bör omfatta även de nu angivna bankinstitutet. Det ligger emellertid i sakens natur att tillståndsprövningen för deras del kommer att bli tämligen summarisk.

Visst undantag måste dock göras från den nu förordade regeln om att även bankinstitutet skall vara skyldiga att söka tillstånd enligt den nya lagen. F. n. har flera banker i sina bolagsordningar, vilka fastställts av Kungl. Maj:t, tagit in en bestämmelse om rätt att lämna kreditupplysningar. Det kan inte gärna komma i fråga att i efterhand låta datainspektionen ompröva denna rätt. I övergångsbestämmelserna till den nya lagen bör därför tas in en regel om att kreditinrättningar som före lagens ikraftträdande har erhållit rätt enligt sin bolagsordning att bedriva kreditupplysningsverksamhet därmed också skall anses ha fått tillstånd enligt lagen. Detta betyder att dessa kreditinrättningar inte behöver söka tillstånd av datainspektionen. Inte heller blir lagens bestämmelser om längsta tid för tillstånd tillämpliga. Däremot kan datainspektionen, liksom när det gäller företag som omfattas av tillståndsvänget, meddela föreskrifter för de berörda kreditinrättningarna. Vidare kan kreditinrättningarnas tillstånd återkallas på samma grunder som gäller för kreditupplysningsföretag i allmänhet.

Vad därefter gäller frågan om tillsyn över kreditinstitutens verksamhet finner jag det till en början klart att den interna kreditupplysningsförmedlingen, som enligt det tidigare sagda skall undantas från lagen, liksom hittills bör stå under bankinspektionens tillsyn. Vissa praktiska skäl talar onekligen för att även den externa informationsförmedlingen ställs under tillsyn av bankinspektionen. Emellertid överväger på denna punkt intresset av att all kreditupplysningsverksamhet som omfattas av lagen också står under tillsyn av samma myndighet. Bl. a. är det givetvis angeläget att de integritetsskyddsfrågor som kan uppkomma i de olika verksamheterna bedöms på samma sätt. Jag kan inte heller se att det för bankernas del skulle innebära alltför stora olägenheter att stå under tillsyn av två olika

myndigheter. En sådan ordning gäller f. ö. redan nu, i den mån bankerna upprättar dataregister. Eventuella samordningsproblem torde utan svårighet kunna lösas av de båda myndigheterna i samråd.

Med hänsyn till det anförda förordar jag att kreditinrättningarnas externa upplysningsverksamhet liksom annan kreditupplysningsverksamhet som omfattas av lagen skall stå under tillsyn av datainspektionen.

6.10.2 *Kreditinformation utanför egentlig kreditupplysningsverksamhet*

Utredningen framhåller att en reglering av den yrkesmässiga kreditupplysningsverksamheten inte omfattar all hantering av kreditinformation. Till yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet kan sålunda enligt utredningen hänföras endast sådan verksamhet som har serviceprägel. Utanför faller bl. a. förmedling av uppgifter mellan olika kreditgivare, mellan kreditkortsföretag och de företag som är anslutna till systemet eller mellan företag som diskonterar kontrakt för avbetalningshandel och dessa företags återförsäljare. Det är i sådana fall fråga om förmedling av kreditinformation genom samarbete mellan företag som har affärsförbindelser med varandra eller mellan företag inom en koncern, under samma ägare osv.

Åtskillig kreditinformation om såväl privatpersoner som företag hanteras enligt utredningen på detta sätt vid sidan av den egentliga kreditupplysningsverksamheten. Mot bakgrund härav och med hänsyn till integritets- och kreditkyddssynpunkternas betydelse föreslår utredningen en bestämmelse som innebär att kreditupplysning även i annan verksamhet än kreditupplysningsverksamhet skall hanteras så, att oriktig uppgift inte sprids och att otillbörligt intrång i enskilda personliga integritet inte vållas. Det skall ankomma på kreditupplysningsnämnden att utöva tillsyn över bestämmelsens efterlevnad. Om det finns skälig anledning anta att bestämmelsen åsidosatts, får nämnden göra erforderlig undersökning. Ger förhållandena anledning därtill, får nämnden meddela de föreskrifter och förbud som behövs.

Den föreslagna bestämmelsen tillstyrks endast av någon enstaka remissinstans. Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig på denna punkt anser att bestämmelsen är alltför allmänt hållen för att kunna godtas från rättssäkerhetssynpunkt och att det inte är rimligt att utan närmare precisering ge tillsynsorganet så långtgående befogenheter som utredningen har föreslagit.

Som utredningen har framhållit är det åtskillig kreditinformation som lämnas från andra företag än sådana som har till huvuduppgift att förmedla kreditupplysningar. Jag har i föregående avsnitt talat om den kreditupplysningsverksamhet som utövas av banker och andra kreditinrättningar. Även i övrigt förekommer det i stor utsträckning att upplysningar förmedlas mellan olika företag som har affärsförbindelse med varandra.

Utän tvekan finns det stora risker för att den information som på detta sätt förmedlas av andra än de egentliga kreditupplysningsföretagen skall

medföra otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet. Det finns även risk för att informationen, om den är felaktig eller missvisande, skall vålla skada på annat sätt. Med hänsyn härtill anser jag liksom utredningen att det är angeläget att den angivna informationsförmedlingen blir föremål för reglering. Den bestämmelse som utredningen har föreslagit är emellertid enligt min mening mindre lämplig. Som har påpekats från flera håll under remissbehandlingen är den så allmänt hållen att det måste uppstå en betydande osäkerhet om hur den skall tillämpas. Även tillsynsorganets befogenheter i fråga om den nu avsedda informationsförmedlingen har alltför litet preciserats i utredningens förslag.

Bakgrunden till utredningens förslag är den snäva tolkning som har gjorts av uttrycket yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. Sålunda anser utredningen att hit bör hänföras endast sådan verksamhet som har serviceprägel, dvs. kreditupplysningsföretagens verksamhet samt bankernas och företagargorganisationernas särskilt inrättade kreditupplysningservice. Enligt min mening behöver emellertid inte begreppet yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet tolkas så snävt. Begreppet kan i stället ges den tolkningen att alla företag som i ej obetydlig omfattning lämnar ut kreditinformation skall anses bedriva yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet, även om denna informationsförmedling sker vid sidan av företagets egentliga verksamhet. Som exempel kan nämnas kreditkorsföretag som lämnar ut uppgifter till företag som är anslutna till systemet samt diskonteringsföretag som lämnar information till försäljare. De företag som på detta sätt förmedlar information till varandra tillhör ibland samma koncern. Ofta är de emellertid formellt fristående.

Om man tolkar begreppet yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet så som jag nu har angett, blir det onödigt att föra in några särskilda bestämmelser i fråga om sådan information som förmedlas av andra än de egentliga kreditupplysningsföretagen. I stället kommer lagen i sin helhet att gälla beträffande den angivna informationsförmedlingen. På detta sätt uppnår man ett väsentligt mycket bättre integritetsskydd än som skulle bli följden av utredningens bestämmelser, samtidigt som de berörda företagets skyldigheter och tillsynsorganets befogenheter blir klarare preciserade.

Givetvis kan vissa praktiska olägenheter uppstå för de berörda företagen, om den nya lagen på detta sätt blir tillämplig på dem i sin helhet. Bl. a. blir företagen skyldiga att ansöka om tillstånd, om de i fortsättningen vill syssla med informationsförmedling. Den olägenhet som detta kan innebära för företagets del kan dock inte anses vara alltför betungande. Från integritetsskyddssynpunkt får det också anses värdefullt att det sker en lämplighetsprövning innan företagen tillåts syssla med informationsförmedling. Den behovsprövning som enligt vad jag tidigare har anfört också skall ske i samband med tillståndsprövningen torde emellertid få mindre betydelse när det gäller andra företag än de egentliga kreditupplysningsföretagen.

En annan fördel med det nu angivna, vidsträckta tillståndsvånget är att man därmed underlättar tillsynsverksamheten. Sålunda får tillsyns-

organet genom tillståndsansökningarna reda på vilka företag det är som sysslar med kreditinformation och vet därmed också vem som skall omfattas av tillsynen.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört anser jag att begreppet yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet bör tolkas så, att därunder faller i princip all förmedling av kreditinformation från ett företag, oavsett om förmedlingen utgör företagets huvudsakliga verksamhet eller om den sker i servicesyfte osv. En förutsättning för att kreditupplysningsverksamhet skall föreligga måste emellertid vara att det är fråga om förmedling av information utanför det egna företaget. Så länge ett företag samlar information enbart i syfte att själv använda sig av den faller således verksamheten inte under lagens tillämpningsområde. Inte heller är lagen tillämplig på sådana upplysningar som förmedlas mellan olika avdelningar e. d. inom ett företag.

Ett särskilt problem uppstår när det gäller kreditinformation som förmedlas mellan olika företag inom samma koncern. Med den nyss förordade tolkningen av begreppet yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet faller den angivna informationsförmedlingen i och för sig under lagen. Intresset av att få till stånd ett så gott integritetsskydd som möjligt talar också för att lagen skall omfatta informationsförmedlingen inom en koncern. Det kan emellertid inte förnekas att en sådan ordning skulle bli praktiskt mycket betungande för koncernföretagen. I många fall kan också det informationsutbyte som sker mellan olika delar av en koncern jämföras med den förmedling av upplysningar som sker mellan olika avdelningar inom ett och samma företag. I det senare fallet är emellertid, som jag nyss framhållit, lagen inte tillämplig. Med hänsyn till det sagda anser jag övervägande skäl tala för att man från lagens tillämpningsområde undantar sådan informationsförmedling som sker mellan olika företag inom en koncern.

Avslutningsvis vill jag påpeka att det i fråga om sådana företag som samlar kreditinformation för såväl internt som externt bruk uppstår samma problem som beträffande bankerna, när det gäller tillämpningen av den nya lagens bestämmelser om insamling och lagring av information samt om rätt att erhålla registerbesked m. m. Enligt min mening bör reglerna tillämpas på samma sätt som jag tidigare har förordat för bankernas vidkommande. De uppställda begränsningarna i fråga om insamling och lagring liksom rätten att erhålla registerbesked m. m. bör således gälla endast sådana register som förs med tanke på den externa upplysningsförmedlingen.

6.10.3 Kreditinformation i tryckt skrift

Genom den i prop. 1973:123 föreslagna ändringen i TF öppnas möjlighet att utan hinder av TF meddela vissa bestämmelser om kreditupplysningspublikationer i lag. Sålunda införs möjlighet att meddela förbud mot offentliggörande i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet av kreditupplysning som innebär otillbörligt intrång i enskilds

personliga integritet eller som innehåller oriktig eller missvisande uppgift. Det blir också möjligt att i lag meddela föreskrifter om ersättningskyldighet för sådant offentliggörande som nyss angetts samt om rättelse av oriktig eller missvisande uppgift.

Den nu föreslagna kreditupplysningslagen innehåller sådana regler som har förutskickats i prop. 1973:123. Lagen kan emellertid inte tillämpas fullt ut i fråga om offentliggörande av kreditupplysningar i tryckt skrift. För det första är vissa av lagens bestämmelser oförenliga med TF, även efter genomförandet av de ändringar som har föreslagits i prop. 1973:123. Vidare lämpar sig regleringen i vissa avseenden mindre väl för sådan kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom tryckt skrift. Jag ämnar i det följande gå genom den nya lagens bestämmelser och diskutera i vad mån bestämmelserna bör tillämpas på den angivna verksamheten.

Som närmare utvecklats i prop. 1973:123 bör det inte öppnas möjlighet att i lag som meddelas vid sidan av TF införa bestämmelser om förhandsgranskning och tillståndstvång beträffande kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift. I den nya lagen bör därför föras in en bestämmelse om att det föreskrivna tillståndstvånget inte omfattar sådan verksamhet.

Den allmänna regeln att kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas så, att verksamheten inte leder till otillbörligt intrång i personlig integritet bör självfallet äga tillämpning även i fråga om offentliggörande av kreditupplysningar i tryckt skrift. Detsamma är fallet med de bestämmelser som närmare reglerar vad en kreditupplysning får innehålla. Förbudet mot att i kreditupplysning ta in uppgifter om vissa personliga förhållanden bör således gälla även kreditupplysningspublikationer. Vidare bör det i fråga om privatpersoner vara förbjudet att publicera uppgifter om icke auktoritativt fastslagna betalningsförsummelser eller uppgifter om förhållanden som ligger mer än fem år tillbaka i tiden.

Vad beträffar förslaget om förbud mot insamling och lagring av information uttalades i prop. 1973:123 att ett sådant förbud inte kan anses innebära intrång i den frihet att meddela uppgifter för offentliggörande i tryckt skrift som garanteras genom 1 kap. 1 § andra stycket TF. Förbudet riktar sig nämligen mot utgivaren och inte mot meddelaren. På grund härav och då ett förbud av detta slag inte heller skulle strida mot någon annan regel i TF ansågs det inte erforderligt att på denna punkt göra något undantag från TF:s bestämmelser.

Enligt min mening bör den nya lagens bestämmelser om insamling och lagring av information gälla också för den som ger ut en kreditupplysningspublikation. Bestämmelsen om förbud mot lagring av äldre information får emellertid mindre betydelse i fall då lagring sker endast genom att äldre exemplar av publikationer sparas. Givetvis kan det inte åläggas utgivaren av en publikation att makulera ett arkiverat exemplar av publikationen, därför att den angivna femårstiden gått till ända beträffande någon av de uppgifter som finns intagna i skriften.

Under remissbehandlingen har framförts förslag om att lagens bestämmelse om kontroll av att endast behörig person får del av

kreditupplysning skall gälla även i fråga om kreditupplysning som offentliggörs genom tryckt skrift. Även om en sådan kontroll skulle kunna ske utan hinder av TF, skulle den dock enligt min mening stöta på avsevärda praktiska svårigheter. Jag avstyrker därför förslaget.

Frågan huruvida de föreslagna reglerna om den enskildes rätt till insyn skulle kunna komma i konflikt med TF:s bestämmelser om anonymitetskydd för meddelare har berörts i prop. 1973:123. Det påpekas där bl. a. att anonymitetsskyddet med stöd av 3 kap. 1 § andra stycket TF kan inskränkas genom lag.

Enligt min mening är det angeläget att enskilda och företag får insyn även i sådan verksamhet som tar sikte på utgivandet av kreditupplysningspublikationer. Den nya lagens bestämmelse om rätt att erhålla registerbesked bör därför gälla även sådant register som utgör underlag för publiceringsverksamhet. Däremot måste undantag göras från den föreslagna bestämmelsen om rätt att få del av innehållet i lämnad kreditupplysning. Rimligtvis kan det inte åläggas utgivaren av en kreditupplysningspublikation att kostnadsfritt tillställa var och en som omnämns i en sådan publikation ett exemplar eller ett utdrag av denna.

I prop. 1973:123 har framhållits betydelsen av att det införs en skyldighet att rätta felaktiga eller missvisande uppgifter i kreditupplysningspublikationer. Lagens regler om rättelse bör därför så långt möjligt göras tillämpliga beträffande det angivna slaget av uppgifter. En viss särreglering måste dock ske.

Om det förekommer anledning till misstanke att uppgift i periodisk skrift som ges ut i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet är oriktig eller missvisande, bör det i likhet med vad som gäller beträffande andra uppgifter i kreditupplysningsverksamhet åligga den som bedriver verksamheten att utan dröjsmål vidta skäligen åtgärder för att utreda förhållandet. Liksom beträffande kreditupplysningar i allmänhet bör dock undersökningsskyldigheten begränsas till uppgifter som har offentliggjorts under den senaste tolv månadersperioden. Om uppgiften visar sig oriktig eller missvisande, bör rättelse eller komplettering så snart som möjligt införas i ett följande nummer av den periodiska skrften. Rättelse eller komplettering skall dock inte behöva vidtas, om uppgiften uppenbarligen saknar betydelse för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekonomiskt hänseende.

I den mån register används som underlag för publiceringsverksamhet bör lagens bestämmelse om överlåtelse och upplåtelse av register vara tillämplig. Vidare bör den som upphör att bedriva publiceringsverksamhet vara skyldig att anmäla detta till datainspektionen för att inspektionen därefter skall kunna föreskriva hur det skall förfaras med register som använts i verksamheten.

Frågan huruvida det föreslagna tillsynsorganets granskningsverksamhet skulle kunna komma i strid med TF:s bestämmelser om anonymitetskydd för meddelare har behandlats i prop. 1973:123. Det sägs där bl. a. att det torde vara ganska liten risk för att granskningen leder till avslöjande av identiteten hos en person som lämnat upplysningar för

offentliggörande i en kreditupplysningspublikation. Även om det i enstaka undantagsfall skulle finnas en sådan risk, bör detta enligt propositionen inte få lägga hinder i vägen för en granskningsverksamhet som utgör ett nödvändigt led i en effektivt fungerande tillsyn över kreditupplysningsbranschen.

Med hänvisning till det sagda och då anonymitetsskyddet som tidigare nämnts kan inskränkas genom bestämmelse i lag förordar jag att lagens tillsynsbestämmelser blir tillämpliga även på sådan kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift.

I prop. 1973:123 har påpekats att möjligheten att utan hinder av TF föreskriva förbud mot offentliggörande också innefattar möjlighet att föreskriva mindre omfattande begränsningar och att förena förbud och begränsningar med föreskrift om påföljd. Enligt min mening bör denna möjlighet utnyttjas. De straffbestämmelser som tas in i kreditupplysningslagen bör således i tillämpliga delar gälla också offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift. Av störst betydelse är härvid de straffbestämmelser som sanktionerar överträdelse av bestämmelserna om innehållet i kreditupplysning.

Jag vill påpeka att överträdelse av den nya lagens straffbestämmelser inte utgör tryckfrihetsbrott. TF:s regler om tillsyn, åtal och rättegång i tryckfrihetsmål blir alltså inte tillämpliga. Förfarandet vid prövningen får i stället följa bestämmelser i allmän lag.

Att straffbestämmelserna i kreditupplysningslagen blir tillämpliga också på den som svarar för innehållet i en kreditupplysningspublikation innebär emellertid inte att TF:s regler om ansvar på grund av tryckfrihetsbrott sätts ur kraft. Det kan därför tänkas att offentliggörande av en viss uppgift i en sådan publikation innefattar både tryckfrihetsbrott och överträdelse av kreditupplysningslagen. Härvid är att märka att åtal för tryckfrihetsbrott och åtal för brott mot kreditupplysningslagen inte kan handläggas i samma rättegång. Om utgivaren av en kreditupplysningspublikation t. ex. åtalas för ärekränkning på grund av offentliggörandet av en viss uppgift, kan det alltså inte i samma mål prövas huruvida utgivaren dessutom har gjort sig skyldig till brott mot kreditupplysningslagen.

Genom den föreslagna ändringen i TF har som nämnts öppnats möjlighet att utan hinder av TF meddela bestämmelser i lag även om ersättningskyldighet för offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift. Enligt min mening bör samma skadeståndsregler gälla för sådant offentliggörande som för annan kreditupplysningsverksamhet. Det innebär att utgivaren av en kreditupplysningspublikation skall ersätta skada som till följd av verksamheten tillfogas någon genom otillbörligt intrång i hans personliga integritet eller genom att oriktig eller missvisande uppgift lämnas om honom, om inte utgivaren kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet iakttagits. Vid bedömandet av om skada har uppstått skall hänsyn kunna tas även till ideell skada.

Att skadeståndsreglerna i kreditupplysningslagen blir tillämpliga också

när det gäller publikationsverksamhet innebär inte att TF:s regler om enskilt anspråk på grund av tryckfrihetsbrott sätts ur kraft. Det kan tänkas att offentliggörande av en viss uppgift kan grunda skadeståndsanspråk såväl enligt TF som enligt kreditupplysningslagen. Eftersom mål om enskilt anspråk enligt TF skall handläggas som tryckfrihetsmål, kan det emellertid inte komma i fråga att i samma mål pröva sådant skadeståndsanspråk och anspråk på skadestånd enligt kreditupplysningslagen. Av allmänna rättsgrundsatser följer självfallet att den skadelidande inte kan tillerkännas ersättning för samma skada två gånger, även om han skulle föra talan därom i olika mål.

Även de bestämmelser om vite som föreslås i kreditupplysningslagen kan, sedan den föreslagna ändringen i TF slutligt antagits av riksdagen, tillämpas på utgivaren av en kreditupplysningspublikation. Bestämmelserna är emellertid av begränsad betydelse när det gäller tryckt skrift.

Slutligen vill jag påpeka att den föreslagna undantagsregeln i TF gäller endast sådant offentliggörande som sker i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. Som har framhållits i prop. 1973:123 omfattar regeln således inte allmänt informationsmaterial i dagstidningar eller tidskrifter. I fråga om sådant material gäller i stället TF:s allmänna bestämmelser. Den angivna informationen faller också utanför kreditupplysningslagens tillämpningsområde.

6.11 Ikraftträdande m. m.

Enligt min mening bör den nya lagen om kreditupplysning träda i kraft den 1 juli 1974. På detta sätt uppnås en samordning med datalagen, vars bestämmelser om tillståndsprövning träder i kraft vid samma tidpunkt. För att övergången skall gå så smidigt som möjligt bör datainspektionen, på samma sätt som när det gäller dataregister, redan före den 1 juli 1974 få pröva ansökningar om tillstånd till kreditupplysningsverksamhet som avser tiden därefter.

Uppenbarligen måste det bli svårt för datainspektionen att på kort tid genomföra en tillståndsprövning av samtliga företag som nu sysslar med kreditupplysningsverksamhet och som avser att fortsätta med sådan verksamhet efter lagens ikraftträdande. Det är dessutom rimligt att dessa företag får en viss tid att anpassa sig till den nya lagstiftningen. Jag anser därför att det behövs vissa övergångsbestämmelser med tanke på de nu existerande kreditupplysningsföretagen. Bestämmelserna bör utformas efter mönster av motsvarande regler i övergångsbestämmelserna till datalagen. I fråga om kreditupplysningsverksamhet som har börjat bedrivas före lagens ikraftträdande bör sålunda föreskrivas att ansökan om tillstånd skall göras före den 1 januari 1975 och att verksamheten därefter får bedrivas utan tillstånd till dess ansökningen har slutligt prövats.

7 Specialmotivering

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till kreditupplysningslag.

Lagförslaget är uppdelat på fem huvudavdelningar. I 1 och 2 §§, som bildar en första avdelning, har tagits in vissa inledande bestämmelser. Sålunda innehåller 1 § regler om lagens tillämpningsområde, medan det i 2 § ges definitioner av begreppen kreditupplysning och personupplysning. Andra avdelningen, som omfattar 3 och 4 §§, innehåller regler om tillstånd m. m. Bl. a. föreskrivs som en huvudregel i 3 § att kreditupplysningsverksamhet får bedrivas endast efter tillstånd av datainspektionen. I 4 § ges regler om förutsättningarna för tillstånd och om tidsbegränsning av tillstånd m. m.

I lagförslagets tredje avdelning, som omfattar 5–14 §§, finns bestämmelser om bedrivande av kreditupplysningsverksamhet m. m. I 5 § ges en allmän regel att verksamheten skall bedrivas så, att den ej leder till otillbörligt integritetsintrång. Denna allmänna regel följs av mer detaljerade bestämmelser i de följande paragraferna. Sålunda innehåller 6 § bestämmelser om hanteringen av vissa ömtåliga uppgifter, medan 7 § reglerar användningen av uppgifter om betalningsförsummelse och 8 § användningen av äldre information. Bestämmelser om utlämnande av kreditupplysning finns i 9 §, medan 10 och 11 §§ innehåller regler om rätt att erhålla registerbesked resp. rätt att få besked om innehållet i lämnad personupplysning. Slutligen finns i samma avsnitt regler om rättelse m. m. (12 §), överlåtelse av kreditupplysningsregister m. m. (13 §) samt tystnadsplikt (14 §).

Det därpå följande avsnittet i lagförslaget omfattar 15–18 §§ och handlar om tillsyn m. m. Huvudbestämmelsen om datainspektionens tillsynsverksamhet finns i 15 §, medan 16 § innehåller föreskrifter om rätt för datainspektionen att företa inspektion och att få tillgång till handlingar m. m. I 17 § ges datainspektionen befogenhet att meddela föreskrifter och återkalla tillstånd med anledning av vad som har framkommit vid tillsynsverksamheten. 18 § slutligen innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt.

Lagförslagets sista avsnitt omfattar 19–23 §§ och behandlar frågor om straff och skadestånd m. m. I 19 § finns bestämmelser om straff för olika slags förseelser mot lagen, medan 20 § innehåller regler om förverkande. Slutligen ges bestämmelser om skadestånd (21 §), vite (22 §) och besvär (23 §).

Som jag närmare kommer att beröra under 3 § är samtliga paragrafer i lagförslaget tillämpliga på kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom utgivande av tryckt skrift, om ej annat särskilt anges.

1 §

Paragrafen, som motsvarar 1 § i utredningens lagförslag, innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde.

Enligt paragrafens första punkt gäller lagen yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet. Detta begrepp innefattar, som utredningen har framhållit, i första hand kreditupplysningsverksamhet som bedrivs i förvärvssyfte. Hit hör framför allt de egentliga kreditupplysningsföretagens verksamhet. Det krävs emellertid inte att förmedlingen av kreditupplysningar skall utgöra ett sådant företags enda eller ens huvudsakliga verksamhet. Även kreditupplysningsverksamhet som bedrivs parallellt med annan förvärvsverksamhet, exempelvis inkassoverksamhet, omfattas av lagen.

Vid sidan av den verksamhet som bedrivs av de egentliga kreditupplysningsföretagen faller under begreppet yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet även den kreditupplysningservice som lämnas av banker och andra kreditinrättningar samt av branschföreningar och liknande företagargorganisationer. I enlighet med vad jag har anfört i avsnittet 6.10.2 faller även annan kreditupplysningsverksamhet under lagens begrepp. Sålunda bör i princip all kreditupplysningsförmedling som ingår som ett led i en viss näringsverksamhet anses som yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. Som exempel kan nämnas kreditkortsföretagens förmedling av uppgifter till de företag som är anslutna till systemet samt diskonteringföretagens utlämnande av information till försäljningsföretag. När det gäller företag utanför den egentliga kreditupplysningssektorn bör det dock krävas att verksamheten inte är av alltför obetydlig omfattning för att den skall falla under lagens tillämpningsområde. Sådan förmedling av kreditupplysningar som förekommer t. ex. på advokat- eller revisionsbyråer bör sålunda normalt falla utanför lagen.

Begreppet yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet omfattar också verksamhet som bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift. Förutsättningarna för att verksamheten skall anses yrkesmässig är desamma som för annan kreditupplysningsverksamhet. I första hand bör det givetvis vara fråga om utgivande av sådana publikationer som direkt har till syfte att förmedla kreditupplysningar. Det krävs emellertid inte att kreditupplysningar utgör publikationens enda innehåll. Uppenbart är emellertid att lagen inte omfattar utgivandet av dagstidningar eller tidskrifter som huvudsakligen innehåller allmänt informationsmaterial. Att uppgifter om inträffade konkurser o. d. tillfälligtvis förekommer i tidningar och tidskrifter är sålunda inte tillräckligt för att det skall vara fråga om yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet.

Det behöver inte vara fråga om publicering i periodisk skrift för att lagen skall vara tillämplig. Sålunda är utgivandet av årsböcker som innehåller sammanställningar av uppgifter om konkurser, betalningsanmärkningar m. m. att anse som ett led i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet. Vidare omfattar lagen självfallet publicering av kreditinformation i skrifter som inte är tryckta, t. ex. stencilerade listor över

betalningsanmärkningar m. m.

Från huvudregeln att lagen omfattar all yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet görs två undantag. Det första undantaget avser förmedling av kreditinformation mellan olika kreditinrättningar. Denna fråga har behandlats i avsnittet 6.10.1 i den allmänna motiveringen. Undantagsregeln är dock inte tillämplig på alla slag av kreditinstitut. Det krävs sålunda att det är fråga om riksbanken eller Sveriges investeringsbank AB eller om kreditinrättning som står under bankinspektionens tillsyn. Vilka kreditinrättningar som omfattas av inspektionens tillsyn framgår av instruktionen (1970:538) för bankinspektionen (ändrad senast 1971:930). Enligt instruktionen omfattar tillsynen, förutom bankaktiebolag, sparbanks och postbanken, följande kreditinrättningar, nämligen kreditaktiebolag, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, landshypoteks- och stadshypoteksföreningar samt jordbrukets kreditkassor och deras riksorganisation. Den interna förmedlingen av kreditinformation mellan de angivna kreditinrättningarna omfattas således inte av lagen. Under lagen faller däremot kreditinrättningarnas externa kreditupplysningsverksamhet. Jag hänvisar i denna del till vad jag har anfört i avsnittet 6.10.1.

Utredningen har påpekat att bankinspektionens tillsynsområde inte formellt täcker bankernas dotterbolag men att inspektionen har tillfredsställande möjligheter att kontrollera också deras verksamhet. Under förutsättning att så sker bör det enligt utredningen inte föreligga något hinder mot att i detta sammanhang jämställa dotterbolagen med sådana företag som direkt faller under inspektionens tillsyn. För egen del finner jag det angeläget att det inte uppstår tvekan om hur långt den berörda undantagsregeln sträcker sig. Den kreditupplysningsverksamhet som bedrivs av bankernas dotterbolag torde också i många fall vara att likställa med de egentliga kreditupplysningsföretagens verksamhet. På grund härav har undantagsregeln för bankerna inte gjorts tillämplig på de dotterbolag som formellt står utanför bankinspektionens tillsyn. I den mån upplysningar förmedlas mellan ett sådant dotterbolag och dess moderbolag eller mellan flera dotterföretag inbördes faller emellertid verksamheten under den andra undantagsregel som jag strax skall behandla.

Under remissbehandlingen har från ett håll föreslagits att undantagsregeln för bankerna skall omfatta även kreditupplysningar som lämnas från en svensk till en utländsk bank. Jag har emellertid inte funnit skäl föreligga att vidga undantagsregeln på detta sätt. Inte heller har jag funnit anledning att, som föreslagits av en annan remissinstans, undanta försäkringsbolagens verksamhet från lagens tillämpningsområde.

Som ett andra undantag gäller enligt förevarande paragraf att förmedling av kreditupplysningar mellan olika företag inom samma koncern inte omfattas av lagen. Jag har behandlat denna fråga i avsnittet 6.10.2. Med koncern avses i första hand sådan gemenskap mellan aktiebolag som anges i 221 § 1 mom. lagen (1944:705) om aktiebolag. Ett koncernförhållande föreligger sålunda bl. a. när ett aktiebolag äger mer än hälften av aktierna i ett annat aktiebolag eller när ett aktiebolag eljest har ett

bestämmande inflytande över ett annat aktiebolag och samtidigt har ett väsentligt intresse i det senare bolagets ställning och resultat. Som dotterbolag i en sådan koncern som avses i aktiebolagslagen torde kunna räknas ekonomiskt företag som drivs i annan form än aktiebolag, t. ex. handelsbolag. Koncernförhållande kan föreligga också i den formen att moderföretaget utgörs av ett handelsbolag. Vidare kan ekonomiska föreningar ingå i koncernförhållanden. Samtliga dessa ekonomiska gemenskaper bör anses som koncerner i den nu aktuella lagens mening. Undantagsregeln omfattar såväl kreditupplysningar mellan moderbolag och dotterbolag som upplysningar mellan olika dotterbolag inbördes.

Som jag har framhållit i avsnittet 6.10.2 måste det alltid vara fråga om information utanför det egna företaget för att kreditupplysningsverksamhet skall anses föreligga. Så länge ett företag samlar information enbart i syfte att själv använda sig av den faller således verksamheten utanför lagens tillämpningsområde. Detsamma gäller förmedling av upplysningar mellan olika avdelningar e. d. inom ett företag.

Enligt utredningsförslaget skall lagen inte omfatta kreditupplysningar om person eller företag med hemvist i utlandet. Någon närmare motivering till detta förslag har inte getts och det har också kritiserats under remissbehandlingen. Även jag ställer mig kritisk till den föreslagna undantagsbestämmelsen. Från integritetsskyddssynpunkt är det angeläget att samma regler kommer att gälla för all kreditupplysningsverksamhet här i landet, oavsett var den som avses med upplysningen har sitt hemvist. Ett undantag av detta slag skulle också medföra svårigheter för kreditupplysningsföretagen i fråga om personer som inte är varaktigt bosatta i ett visst land. För att kunna iaktta föreskrifterna om exempelvis lagring av information skulle de bli nödsakade att fortlöpande kontrollera om den som registrerats som hemmahörande i ett annat land alltjämt har sitt hemvist där eller om han har flyttat till Sverige.

Mot bakgrund av det anförda har i departementsförslaget inte tagits in någon motsvarighet till den av utredningen föreslagna undantagsregeln.

2 §

I förevarande paragraf, som motsvarar 1 § första stycket och 2 § i utredningens lagförslag, har tagits upp definitioner av begreppen kreditupplysning och personupplysning.

För att viss information skall anses som kreditupplysning krävs till en början att informationen lämnas från ett rättssubjekt till ett annat. Uppgifter som kreditgivare och andra samlar för enbart internt bruk omfattas, som tidigare nämnts, inte av begreppet kreditupplysning. Utanför detta faller också upplysningar som förmedlas mellan olika avdelningar inom ett och samma företag eller mellan ett företags huvudkontor och dess filialer. Begreppet kreditupplysning omfattar i och för sig information som förmedlas mellan olika företag inom samma koncern. Som framgår av 1 § har emellertid sådan förmedling av kreditupplysningar undantagits från lagens tillämpningsområde.

Karakteristiskt för kreditupplysning är vidare att informationen lämnas för visst ändamål. Det skall vara fråga om information som är avsedd att tjäna till ledning för bedömning av någons kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende. Information som typiskt sett har ett helt annat ändamål omfattas inte av begreppet kreditupplysning, även om uppgifter av ekonomisk art ingår i informationen. Hit hör t. ex. uppgifter i personaltester som utförs för att pröva en persons lämplighet för viss anställning.

Informationen i en kreditupplysning är givetvis framför allt inriktad på ekonomiska förhållanden. Ofta ingår dock uppgifter om mer personliga omständigheter. Någon skarp gräns mellan de båda informationstyperna kan inte dras och är inte heller erforderlig. Informationens art saknar i och för sig betydelse för bestämningen av begreppet kreditupplysning. Det avgörande är om den är ägnad att tjäna till ledning vid bedömningen av kreditvärdighet o. d.

Som framgår av lagens definition omfattar begreppet kreditupplysning inte bara faktiska uppgifter utan också omdömen eller råd som lämnas i det nyss angivna syftet. Regelmässigt innehåller kreditupplysningar också omdömen om den omfrågades betalningsvanor, hans anseende i ekonomiskt hänseende m. m. Vidare utmynnar en kreditupplysning i allmänhet i ett råd om huruvida kredit bör beviljas eller ej.

Jag vill påpeka att det inte krävs att en kreditupplysning har skriftlig form. Även uppgifter, råd eller omdömen som lämnas muntligen kan således falla under begreppet kreditupplysning.

Utredningens lagförslag innehåller på flera punkter skilda regler för företagsupplysningar och personupplysningar. Med företagsupplysning avses kreditupplysning om aktiebolag och andra juridiska personer, företagare samt företag närstående personer. Som företagare betraktas den som yrkesmässigt driver rörelse, dock ej den som driver jordbruk, skogsbruk eller fiske utan hjälp av fast anställd arbetskraft. Med företag närstående person avser utredningen den som äger så väsentlig del i ett företag eller har sådan ledande ställning inom detta, att uppgifter om hans egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ställning och lönsamhet. Kreditupplysning om enskild person i annat fall än som nu angetts kallas personupplysning.

Jag har i avsnittet 6.1 i den allmänna motiveringen anfört att det även enligt min mening är ofrånkomligt att man på vissa punkter har skilda lagregler, beroende på om en kreditupplysning avser en privatperson eller någon annan. Som beteckning på kreditupplysningar om privatpersoner används i lagen uttrycket personupplysning. Däremot har jag inte funnit det behövt att i lagen föra in någon benämning på sådana kreditupplysningar som inte är personupplysningar. I mina kommentarer till lagförslaget har jag emellertid funnit det lämpligt att beträffande dessa senare kreditupplysningar använda utredningens uttryck företagsupplysning.

I enlighet med vad jag har anfört i avsnittet 6.1 bör till begreppet företagsupplysning hänföras inte bara kreditupplysningar om företag utan även upplysningar om företagare och andra som driver näringsverk-

samhet. Liksom några remissinstanser anser jag därvid att det saknas anledning att särbehandla dem som driver jordbruk, skogsbruk eller fiske utan hjälp av fast anställd arbetskraft. Med hänsyn bl. a. till att dessa personer i många fall torde ha lika stort behov av kredit som andra som yrkesmässigt driver rörelse bör de behandlas på samma sätt som näringsidkare i övrigt. Kreditupplysningar i fråga om de angivna personerna bör därför hänföras till kategorin företagsupplysningar.

Som har anförts i den allmänna motiveringen bör med näringsidkare i detta sammanhang jämföras vissa personer som på annat sätt står ett företag eller annan näringsverksamhet nära. Avgörande bör vara om personen i fråga har ett väsentligt inflytande i verksamheten.

I enlighet med det anförda har begreppet personupplysning bestämts så, att dit hänförs kreditupplysning om annan enskild person än den som är näringsidkare eller annars har så väsentligt inflytande i viss näringsverksamhet att uppgift om hans egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ekonomiska ställning.

Uttrycket näringsidkare bör i detta sammanhang ges samma innebörd som i bl. a. varumärkeslagen (1960:644), lagen (1966:454) om företagsinteckning, lagen (1970:412) om otillbörlig marknadsföring och lagen (1971:112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor. Med näringsidkare bör således förstås var och en som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk natur.

Till personer med väsentligt inflytande i viss näringsverksamhet bör till en början hänföras sådana som har ett väsentligt ekonomiskt intresse i verksamheten, t. ex. delägare i handelsbolag eller kommanditbolag, aktieägare i fåmansbolag samt aktieägare som har en större post aktier i annat aktiebolag. Hit hör också de som har en ledande ställning i ett företag som styrelseledamot, verkställande direktör eller på annat sätt. I vissa fall kan också andra personer hänföras till den angivna kategorin, t. ex. den som lämnat en större kredit till ett företag och därigenom har möjlighet att påverka företagens verksamhet.

De farhågor som under remissbehandlingen uttalats för att gränsdragningen mellan privatpersoner och andra kan medföra svårigheter i den praktiska tillämpningen är enligt min mening överdrivna. I de allra flesta fall torde det framgå av de uppgifter som finns samlade hos ett kreditupplysningsföretag eller som inhämtas i samband med en beställning av kreditupplysning om en person är näringsidkare eller ej. Vid behov kan kompletterande efterforskningar göras i handelsregister och andra register. Om det av tillgängliga uppgifter inte framgår att en person är näringsidkare bör han betraktas som privatperson. I sådana fall bör alltså de särskilda restriktioner som gäller beträffande personupplysningar iaktas. Vad som nu sagts om näringsidkare gäller även dem som har ett väsentligt inflytande i viss näringsverksamhet.

Givetvis kan det förekomma att en person som är näringsidkare eller som står ett företag nära behöver kredit i egenskap av privatperson. Rent principiellt borde en kreditupplysning som i sådant fall lämnas om honom anses som personupplysning och alltså vara underkastad de

särskilda restriktioner i fråga om innehåll m. m. som gäller beträffande personuppgifter. För kreditupplysningsföretaget torde det dock ofta innebära praktiska svårigheter att tillämpa olika regler i fråga om en och samma person, beroende på i vilken egenskap han för tillfället uppträder. Den som är näringsidkare e. d. torde också normalt få finna sig i att han därmed får ett sämre integritetsskydd även i de fall då han uppträder som privatperson. Skulle emellertid kreditupplysningsföretaget, i fall då kreditupplysning begärs om en person som i och för sig är näringsidkare eller därmed likställd, få uppgifter som gör det helt klart att den begärda upplysningen inte har något samband med det företag eller den verksamhet dit personen är knuten, bör kreditupplysningen behandlas som en personuppgift. Detta innebär att kreditupplysningsföretaget inte får ta in sådana uppgifter i upplysningen som strider mot 7 eller 8 § och inte heller lämna ut upplysningen till annan än den som får antas ha ett legitimt behov av den. Däremot kan det givetvis inte åligga kreditupplysningsföretaget att från sitt register gallra ut uppgifter om personen i fråga, så länge han i och för sig behåller sin egenskap av näringsidkare eller därmed likställd.

3 §

Paragrafen, som motsvarar 3 § i utredningens lagförslag, innehåller regler om tillståndsvång m. m. I första stycket har tagits in huvudregeln att kreditupplysningsverksamhet får bedrivas endast efter tillstånd av datainspektionen. I andra stycket föreskrivs att tillstånd inte behövs för kreditupplysningsverksamhet, i den mån den bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift.

Skälen för införande av tillståndsvång har behandlats i avsnittet 6.2.1 i den allmänna motiveringen. Huvudregeln innebär att tillstånd krävs för all yrkesmässigt bedriven kreditupplysningsverksamhet. Tillståndsvånget omfattar inte bara kreditupplysningsföretag och andra serviceorgan som har till huvudsakligt syfte att lämna kreditupplysning. Även den som yrkesmässigt förmedlar kreditupplysningar vid sidan av sin egentliga verksamhet måste ansöka om tillstånd. Övergångsvis har dock undantag gjorts för vissa kreditinrättningar. Jag hänvisar i denna del till vad jag har anfört i avsnitten 6.10.1 och 6.10.2 och i specialmotiveringen till 1 §.

Enligt departementsförslaget skall tillståndsprövningen ankomma på datainspektionen. Inspektionen prövar också frågan om tillstånd att inrätta och föra personregister enligt datalagen. Ett företag som bedriver yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet om enskilda personer med hjälp av ADB behöver tillstånd såväl enligt datalagen som enligt kreditupplysningslagen. Tillståndsprövningen beträffande sådana företag bör givetvis såvitt möjligt ske i ett sammanhang. Hur tillståndsprövningen närmare skall gå till ämnar jag diskutera i kommentaren till 4 §.

När det gäller undantaget för kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift får jag hänvisa till vad jag har anfört i avsnittet 6.10.3 i den allmänna motive-

ringen. Här skall tilläggas att, om någon som ger ut en kreditupplysningspublikation samtidigt bedriver kreditupplysningsverksamhet i annan form, tillstånd krävs för den senare verksamheten. Det bör vidare påpekas att undantaget avser endast tryckta kreditupplysningspublikationer. Om kreditupplysning förmedlas genom skrift som mångfaldigas genom stencil e. d. gäller samma krav på tillstånd som för annan kreditupplysningsverksamhet.

I 3 § andra stycket i utredningens lagförslag har angetts vilka av lagens bestämmelser som gäller beträffande kreditupplysning i tryckt skrift. Jag har inte ansett det erforderligt att i mitt förslag ta in någon motsvarighet till denna föreskrift. I stället gäller att samtliga paragrafer i lagen är tillämpliga på kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom utgivande av tryckt skrift, i den mån inte annat särskilt anges.

4 §

Paragrafen, som motsvarar 4 och 5 §§ i utredningens lagförslag, innehåller bestämmelser om förutsättningarna för tillstånd m. m. Hit-hörande frågor har behandlats i avsnitten 6.2.2 och 6.2.3 i den allmänna motiveringen.

Enligt första stycket skall datainspektionen göra både en lämplighets- och en behovsprövning. Det centrala är härvid bedömningen av sökandens kvalifikationer. Det krävs i detta hänseende att det med hänsyn till föreliggande omständigheter finns anledning anta att verksamheten skall bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Skulle det i efterhand visa sig att datainspektionen har gjort en felbedömning beträffande en sökandes kvalifikationer, har inspektionen möjlighet att ingripa med stöd av 17 §. I sista hand kan ett meddelat tillstånd återkallas.

Beträffande behovsprövningen har i den allmänna motiveringen framhållits att det f. n. knappast finns anledning att begränsa antalet företag som sysslar med kreditupplysning. Regeln om behovsprövning har emellertid ansetts motiverad med tanke på risken för en framtida överetablering i branschen.

I första stycket föreskrivs vidare att tillstånd får meddelas för en tid av högst tio år i sänder. Jag vill påpeka att datainspektionen är oförhindrad att meddela tillstånd för kortare tid. Detta kan vara motiverat bl. a. i sådana fall då underlaget för lämplighetsprövningen är bristfälligt eller då verksamheten är sådan att det föreligger särskilt stora risker för integritetskränkningar.

Jag vill understryka att en tillståndshavare normalt bör kunna påräkna förlängning av tillstånd, om han har följt lagens bestämmelser och de föreskrifter som meddelas med stöd av lagen. Som jag har anfört i avsnittet 6.2.2 bör förnyelse av tillstånd i allmänhet kunna vägras endast om det på grund av det sätt på vilket verksamheten bedrivits saknas tillräckliga skäl att anta att verksamheten i fortsättningen skall bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Endast i undantagsfall bör det vara möjligt att vägra förlängning på den grunden att det inte finns behov av verksamheten.

Första stycket innehåller också en bestämmelse om att tillstånd får förenas med föreskrift om hur kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas. Jag vill i det sammanhanget erinra om 5 och 6 §§ datalagen. Det sägs där att datainspektionen, i samband med att tillstånd lämnas till inrättande och förande av personregister, skall meddela föreskrift om dels ändamålet med registret, dels vilka personuppgifter som får ingå i detta. I den mån det behövs för att förebygga risk för otillbörligt integritetsintrång skall datainspektionen meddela föreskrifter också i andra hänseenden. Föreskrift får meddelas om bl. a. inhämtande av uppgifter för registret, de bearbetningar av personuppgifterna i registret som får göras med ADB, utlämnande och annan användning av personuppgift, bevarande och gallring av personuppgifter samt kontroll och säkerhet.

Datalagens bestämmelser om meddelande av föreskrifter är tillämpliga, om ett kreditupplysningsföretag avser att bedriva personupplysningsverksamhet med hjälp av ADB. Med stöd av bestämmelsen i förevarande paragraf kan datainspektionen meddela föreskrifter även i andra hänseenden än som anges i datalagen. Bestämmelsen gäller dessutom all kreditupplysningsverksamhet, alltså även sådan som bedrivs med konventionella metoder. Det bör emellertid uppmärksammas att reglerna för verksamhetens bedrivande är mer utförliga i förevarande lagförslag än i datalagen, som tar sikte på register av mycket olika art. Behovet att förena tillstånd till kreditupplysningsverksamhet med särskilda föreskrifter är alltså inte lika stort som vid motsvarande prövning enligt datalagen.

De föreskrifter som kan komma att meddelas enligt kreditupplysningslagen bör, liksom motsvarande föreskrifter enligt datalagen, i första hand ta sikte på att undanröja riskerna för otillbörligt integritetsintrång. Föreskrifter är naturligtvis särskilt befogade, om datainspektionen hyser tveksamhet beträffande sökandens kvalifikationer eller om den avsedda kreditupplysningsverksamheten är av speciellt stor omfattning. Det kan i sådant fall finnas skäl att meddela föreskrift om att kreditupplysningsregistren skall föras på ett sätt som ger goda möjligheter till insyn och kontroll och att de skall förvaras på ett från säkerhetssynpunkt betryggande sätt. Föreskrifter kan också behövas när det gäller rutinerna vid utlämnande av kreditinformation, gallring, rättelse m. m.

I andra stycket av förevarande paragraf har, i enlighet med vad som anförts i avsnittet 6.2.3, tagits in en regel om att tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet inte får meddelas någon för vilken gäller inskränkning i rätten att förvärva fast egendom enligt lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m. Till dem som drabbas av denna förbudsregel hör i första hand utländsk medborgare och utländsk juridisk person. Vidare omfattar förbudsregeln svenskt handelsbolag med utländsk bolagsman, svenskt aktiebolag vars aktiebrev får ställas till innehavaren samt svensk ekonomisk förening. Även svenskt aktiebolag vars aktiebrev skall vara ställda till viss man drabbas av regeln, om det inte i bolagsordningen har tagits in förbehåll som anges i 2 § i 1916 års lag.

Utän hinder av den nu behandlade förbudsregeln får tillstånd över-

gångsvis meddelas utländsk medborgare eller utländskt företag osv. som bedriver kreditupplysningsverksamhet vid tidpunkten för lagens ikraftträdande. Jag hänvisar i denna del till fjärde stycket av övergångsbestämmelserna och till vad jag har sagt i avsnittet 6.2.3.

5 §

I paragrafen, som motsvarar 8 § i utredningens lagförslag, har tagits upp den grundläggande principen att kreditupplysningsverksamhet skall bedrivas så att den inte leder till otillbörligt integritetsintrång genom innehåll i de upplysningar som förmedlas eller på annat sätt. Jag vill i denna del hänvisa till vad jag har anfört i avsnittet 6.3.1 i den allmänna motiveringen.

Grundprincipen om att kreditupplysningsverksamhet inte får leda till otillbörligt integritetsintrång kompletteras med mer konkreta föreskrifter i 6–9 §§. Ytterligare regler för hur sådan verksamhet skall bedrivas för att den inte skall leda till integritetskränkningar torde få utbildas i praxis, främst genom datainspektionens verksamhet.

6 §

Paragrafen, som delvis motsvarar 9 och 11 §§ i utredningens lagförslag, innehåller bestämmelser om förbud mot insamling, lagring och vidarebehandling av viss ömtålig information. Bestämmelserna har behandlats i avsnitten 6.3.2 och 6.3.5 i den allmänna motiveringen. Som jag har påpekat där avser bestämmelserna uppgifter om såväl privatpersoner som företagare och därmed likställda.

I paragrafens första stycke har tagits in en bestämmelse om sådana ömtåliga uppgifter som rimligtvis saknar all betydelse för bedömningen av en persons ekonomiska vederhäftighet och som därför aldrig bör få förekomma i kreditupplysnings-sammanhang. Jag vill inskjuta att med uppgift om politisk eller religiös uppfattning avses även uppgift om föreningstillhörighet e. d. som utvisar någons politiska eller religiösa uppfattning. Uppenbarligen måste dock uppgift få lämnas om en persons yrke e. d., även om man därav kan dra vissa slutsatser beträffande personens politiska eller religiösa sympatier.

I andra stycket har tagits in bestämmelser om en rad olika uppgifter som likaledes är av ömtålig natur men som i enstaka undantagsfall skall kunna förekomma i kreditupplysnings-sammanhang. Sålunda har datainspektionen möjlighet att medge att uppgift som hör till den angivna kategorin samlas in, lagras eller lämnas ut. Enligt tredje stycket får dock sådant medgivande lämnas endast om det föreligger synnerliga skäl.

Den uppräknig av olika uppgifter som har gjorts i andra stycket överensstämmer i allt väsentligt med uppräknig i 4 § första och andra styckena datalagen. I uppräknig har tagits in bl. a. uppgift om sjukdom, hälsotillstånd och liknande. Till de uppgifter som skall anses likställda med uppgift om sjukdom eller hälsotillstånd bör framför allt höra uppgift om alkohol- eller narkotikamissbruk.

Jag vill betona att den dispensrätt som tillkommer datainspektionen enligt förevarande paragraf bör utövas synnerligen restriktivt. De angivna uppgifterna är alla av så ömtålig natur att det kan innebära en allvarlig integritetskränkning, om uppgifterna förekommer i kreditupplysnings-sammanhang. I undantagsfall kan det emellertid inträffa att en uppgift av hithörande slag är av så stor betydelse för kreditbedömningen av en viss person att det skulle vara till allvarlig skada för kreditgivaren om uppgiften inte fick användas. Hit hör framför allt uppgift om visst slags brottslighet, exempelvis checkbedrägerier, systematiskt missbruk av kreditkort o. d. samt gäldenärsbrott. Däremot torde uppgift om sjukdom eller hälsotillstånd så gott som aldrig ha någon självständig betydelse i kreditupplysnings-sammanhang. I fall då en sjukdom har påverkat en persons inkomstförhållanden torde det sålunda vara tillräckligt att kreditgivaren får besked om inkomsten och om eventuella betalnings-anmärkningar som har sin grund i inkomstförhållandena.

Sådan dispens som nu avses bör lämnas endast för varje särskilt fall. Generell dispens, t. ex. beträffande visst slag av brottslighet, bör alltså inte förekomma. Självfallet bör dispens heller aldrig lämnas, om det är fråga om kreditupplysning i tryckt skrift. Att dispens inte får lämnas, om det är fråga om en omständighet som ligger mer än fem år tillbaka i tiden, ämnar jag återkomma till i specialmotiveringen till 8 §.

7 §

Paragrafen, som motsvarar 10 § första stycket och delar av 11 § i utredningens lagförslag, reglerar användningen av uppgifter om betalningsförsummelse. Denna fråga har behandlats i avsnitten 6.3.3 och 6.3.5 i den allmänna motiveringen.

I första stycket föreskrivs att kreditupplysning om privatperson inte får innehålla uppgift om annan betalningsförsummelse än sådan som fastslagits genom domstols eller annan myndighets avgörande eller åtgärd eller som har lett till viss angiven åtgärd. Som har utvecklats i den allmänna motiveringen har någon motsvarande regel inte ställts upp i fråga om företagsupplysningar. I sådana upplysningar kan alltså alla slags uppgifter om betalningsförsummelse tas in. Det kan dock även när oet gäller företag finnas skäl till återhållsamhet vid användningen av uppgifter om sådan betalningsförsummelse som inte har fastslagits av myndighet.

Exempel på fall då en betalningsförsummelse har fastslagits av myndighet är i första hand när domstol har meddelat dom eller lagsökningsutslag eller utfärdat slutbevis i mål om betalningsföreläggande. Som jag har anfört i den allmänna motiveringen krävs inte att domstolens avgörande har vunnit laga kraft för att uppgift om avgörandet skall få lämnas. Andra exempel på fall då uppgift får lämnas om betalningsförsummelse är när växelprotest, restförande av skatt, utmätningsförrättning eller förrättning för återtagande av avbetalningsgods har ägt rum.

Till de uppgifter om betalningsförsummelse som inte får lämnas ut i personupplysningar hör i första hand ansökningar om stämning eller om

lagsökning eller betalningsföreläggande. Uppgift får i princip inte heller lämnas om inkassoåtgärd, kreditspärr e. d. Vidare omfattar förbudsregeln misskötsel i olika hänseenden av avbetalningskredit eller annan kredit, om inte misskötseln har dokumenterats genom beslut eller åtgärd av myndighet.

Lagförslaget innehåller inte någon regel som begränsar användningen av uppgifter om skulder e. d. När det gäller privatpersoner förutsätts dock, som framgår av 8 §, att skuldförhållandet inte har upphört för mer än fem år sedan. Givetvis måste kreditupplysningsföretaget noga se till att det inte bryter mot förevarande paragraf i samband med att uppgift lämnas om en skuld. Som exempel kan tas det fallet att en gäldenär har underlåtit att fullgöra en amortering utan att dock betalningsförsummel- sen har fastslagits av myndighet. Det föreligger i sådant fall inte något hinder att lämna uppgift om storleken av den återstående skulden, inberäknat den ej fullgjorda amorteringen. Däremot skulle det uppenbar- ligen strida mot förevarande paragraf att utforma upplysningen så, att det framgår att en viss del av skulden sedan en tid är förfallen till betalning.

I paragrafen uppställs inte något förbud mot att samla in uppgifter om betalningsförsummelse som inte har fastslagits av myndighet. Skälen härför har angetts i avsnittet 6.3.3. Däremot måste kreditupplysnings- företaget kassera alla sådana uppgifter så snart de har kommit in, i den mån uppgifterna avser privatpersoner. Att sådan åtgärd måste vidtas följer av förbudet mot lagring i paragrafens första stycke.

I andra stycket ges datainspektionen rätt att medge undantag från förbudet mot lagring och vidarebefordran av uppgift om betalningsför- summelse som inte har fastslagits av myndighet. I enlighet med vad som har anförts i den allmänna motiveringen kan ett sådant undantag vara motiverat när det gäller misskötsel av avbetalningskredit, köplån, konto- kredit e. d. Däremot torde det mera sällan finnas skäl att göra undantag från förbudet mot lagring och utlämnande av ansökningsuppgift.

Det ligger i sakens natur att dispensmöjligheten även när det gäller misskötsel av avbetalningskredit o. d. bör utövas restriktivt. Sålunda bör uppgift inte få lämnas om endast en enstaka försummelse av en avbetalning. Det kan också finnas skäl att begränsa dispensererna till försummelser som avser ett visst högre belopp. I allmänhet torde det vara lämpligt att lämnade dispenser utformas generellt. Hinder bör emellertid inte föreligga att meddela dispens för ett enstaka fall.

Självfallet bör dispens inte lämnas, om det är fråga om kreditupplys- ning i tryckt skrift. Dispens får inte heller ges, om betalningsförsummel- sen ligger mer än fem år tillbaka i tiden. Till denna fråga återkommer jag i specialmotiveringen till 8 §.

8 §

Paragrafen, som motsvarar 10 § andra stycket och delar av 11 § i utredningens lagförslag, innehåller bestämmelser om äldre information. Hithörande frågor har behandlats i avsnitten 6.3.4 och 6.3.5 i den allmänna motiveringen.

Reglerna i förevarande paragraf innebär att personupplysning inte får innehålla information som är av betydelse för bedömningen av någons vederhäftighet i ekonomiskt hänseende, om informationen är mer än fem år gammal. Femårstiden räknas från utgången av det kalenderår under vilket ifrågavarande omständighet inträffade eller, såvitt gäller ett förhållande av fortlöpande karaktär, det år då förhållandet upphörde. Det uppställda förbudet innebär bl. a. att uppgift inte får lämnas om betalningsförsummelse som ligger i tiden före femårsgränsen. Däremot föreligger det givetvis inte något hinder mot att lämna uppgift om en bestående skuld, även om skuldförhållandet skulle ha uppkommit mer än fem år tidigare. Det är ju i detta fall fråga om ett förhållande som fortfarande föreligger.

Som nämnts gäller bestämmelserna endast sådana uppgifter som är av betydelse för bedömningen av någons vederhäftighet i ekonomiskt hänseende. Hit hör, vid sidan av uppgifter om betalningsförsummelse, andra uppgifter av mer eller mindre renodlat ekonomisk natur, exempelvis uppgifter om anställning, arbetsinkomst, beskattning, skulder, tidigare kreditbelastning, omyndigförklaring, äktenskapsförord och boskillnad. Utanför de aktuella bestämmelserna faller bl. a. flertalet folkbokföringsuppgifter, t. ex. uppgifter om födelsedatum, civilstånd, bostad osv.

I fråga om skatter har utredningen föreslagit en särskild bestämmelse om att tidsfristen skall räknas med utgångspunkt från det år då uppgift om skatten blev allmänt tillgänglig. Jag har för min del inte funnit skäl att föra in en sådan särregel i lagförslaget. Detta innebär emellertid i sak inte någon avvikelse från utredningens ståndpunkt. Femårsperioden skall alltså såvitt gäller påföring av skatt eller avgift räknas från utgången av det år då påföringen skedde.

Jag vill erinra om att förbudet mot användning av äldre information gäller endast privatpersoner. I fråga om företag samt företagare och därmed likställda finns det inte något hinder mot att använda information som är äldre än fem år. Det ligger emellertid i sakens natur att försiktighet bör iaktas även när det gäller användningen av äldre information i företagsupplysningar.

Förevarande paragraf innehåller också vissa bestämmelser om gallring av sådana uppgifter som inte får lämnas ut. Bestämmelserna innebär att gallring skall ske så snart som möjligt efter femårstidens utgång och i varje fall innan upplysning lämnas om den privatperson som uppgiften avser.

Jag vill påpeka att det uppställda förbudet mot användning av äldre information är absolut. Datainspektionen har alltså inte någon möjlighet att lämna dispens på denna punkt. Detta får viss betydelse även när det gäller sådan ömtålig information som avses i 6 § eller uppgifter om icke fastslagna betalningsförsummelser i fråga om privatpersoner. Av 6 och 7 §§ följer att sådan information i princip aldrig får lämnas ut, oavsett hur gammal den är. Datainspektionen har emellertid viss möjlighet att meddela dispens från det uppställda förbudet. Hänförs sig uppgifterna till en omständighet som ligger mer än fem år tillbaka i tiden, följer det emellertid av förevarande paragraf att dispens inte får ges.

9 §

Paragrafen, som motsvarar 12 § första och andra styckena i utredningens lagförslag, reglerar frågan om utlämnande av kreditupplysning. Denna fråga har behandlats i avsnittet 6.4 i den allmänna motiveringen. Bestämmelsen avser endast personupplysning. Någon motsvarande bestämmelse föreslås inte i fråga om företagsupplysning.

Bestämmelsen ger uttryck åt principen att en personupplysning inte får lämnas ut annat än om beställaren har ett legitimt behov av upplysningen. Denna princip föreslås gälla oavsett om de uppgifter som ingår i upplysningen är av ömtålig natur eller ej.

Som har framhållits i den allmänna motiveringen är det inte möjligt att uttömmande ange de fall då en beställare skall anses ha ett legitimt behov av kreditupplysning. Det bör i princip krävas att det mellan beställaren och den som avses med kreditupplysningen föreligger eller förbereds ett avtal eller annat rättsförhållande som nödvändiggör en riskbedömning av ekonomisk art. Detta är fallet, förutom vid kreditavtal, i t. ex. borgens-, anställnings- och hyressammanhang. Ytterligare regler för när en beställare skall anses ha ett legitimt behov av en kreditupplysning torde få utbildas i praxis.

Den aktuella bestämmelsen innebär inte att kreditupplysningsföretagen skall vara skyldiga att ingående undersöka varje beställares behov av kreditupplysning. Kontrollens omfattning måste i stor utsträckning bli beroende av omständigheterna i det särskilda fallet. Jag hänvisar på denna punkt till vad jag har anfört i avsnittet 6.4.

För kreditupplysningsföretag som använder sig av ADB gäller särskilda bestämmelser. Enligt datalagen får sålunda personuppgift inte lämnas ut, om det finns anledning anta att uppgiften skall användas för ADB i strid med datalagen. Finns det anledning anta att personuppgift skall användas för ADB i utlandet, får uppgiften lämnas ut endast efter medgivande av datainspektionen. Vidare kan datainspektionen med stöd av datalagen meddela föreskrifter i fråga om utlämnande av information som går längre än bestämmelsen i förevarande paragraf.

I enlighet med vad jag har anfört i avsnittet 6.10.3 har som en andra punkt i förevarande paragraf föreskrivits att bestämmelserna om utlämnande av personupplysning inte gäller offentliggörande av sådan upplysning i tryckt skrift.

10 §

Paragrafen, som motsvarar 15 § i utredningens lagförslag, innehåller en bestämmelse om rätt till registerbesked. Bestämmelsen har behandlats i avsnittet 6.6 i den allmänna motiveringen.

Bestämmelsen innebär att var och en, såväl privatperson som juridisk person, företagare och därmed likställd, har rätt att på begäran få del av innehållet i de uppgifter som finns lagrade om honom hos den som bedriver kreditupplysningsverksamhet. Någon tidsmässig begränsning i

rätten att få registerbesked har inte uppställts. Den registrerade har således i och för sig möjlighet att begära sådant besked hur ofta som helst. I gengäld måste han betala en skälig avgift för varje registerbesked. Den närmare storleken av avgiften ankommer det i första hand på kreditupplysningsföretaget att bestämma. Som jag har uttalat i den allmänna motiveringen bör avgiften emellertid inte i något fall få överstiga de kostnader som har uppstått. Skulle kreditupplysningsföretaget ta ut en avgift som får anses oskälig, har datainspektionen möjlighet att ingripa.

Jag vill påpeka att bestämmelsen i förevarande paragraf inte inskränker de skyldigheter som kan åligga ett kreditupplysningsföretag enligt datalagen. Om ett kreditupplysningsregister förs med hjälp av ADB, skall uppgift ur registret i princip lämnas utan kostnad för den enskilde. Å andra sidan behöver avgiftsfri underrättelse ske endast en gång under varje tolv månadersperiod.

När det gäller frågan på vad sätt uppgiftsskyldigheten skall fullgöras har i paragrafen föreskrivits att den registrerade har rätt att få skriftligt meddelande. Den som bedriver verksamheten kan välja mellan att skicka den registrerade en kopia av de registeruppgifter som avser honom eller att tillställa honom en utskrift av uppgifterna. När det gäller ADB-register torde det vara mest praktiskt för den registeransvarige att skicka en direkt utskrift från datamediet. Det bör emellertid inte krävas att meddelandet på varje punkt överensstämmer med den tekniska upptagningen. Det bör vara tillräckligt att alla betydelsefulla detaljer återges. Givetvis måste ett registerbesked alltid vara visuellt läsbart och i övrigt utformat på sådant sätt att det kan förstås av den registrerade.

På skäl som jag har anfört i den allmänna motiveringen har i departementsförslaget inte tagits in någon motsvarighet till utredningens förslag att den som erhåller registerbesked samtidigt skall få uppgift om vem som fått kreditupplysning om honom under viss angiven tid.

I fråga om rätten att få registerbesked från banker och andra företag som lagrar information för såväl internt som externt bruk hänvisar jag till vad jag har anfört i avsnitten 6.10.1 och 6.10.2 i den allmänna motiveringen. I enlighet med vad jag har uttalat där blir bestämmelsen om rätt till registerbesked beträffande sådana företag tillämplig endast såvitt gäller register som förs med tanke på den externa upplysningsförmedlingen.

Bestämmelsen i förevarande paragraf är tillämplig också på register som används som underlag för publiceringsverksamhet. I den mån lagring av uppgifter i sådan verksamhet sker endast genom arkivering av utgivna publikationer kan det dock inte anses föreligga något register i lagens mening. Den enskilde har således inte på grund av förevarande bestämmelse någon rätt att erhålla utdrag e. d. ur de angivna publikationerna.

Om den som driver kreditupplysningsverksamhet inte fullgör vad som åligger honom enligt denna och följande paragrafer, har den enskilde möjlighet att vända sig till datainspektionen. Inspektionen kan då anmana kreditupplysningsföretaget att fullgöra sina åligganden. Om

anmaningen inte efterkoms frivilligt, har datainspektionen enligt 22 § möjlighet att förelägga vite.

11 §

Paragrafen, som motsvarar 14 § första stycket i utredningens lagförslag, innehåller en bestämmelse om rätt för den enskilde att få besked om innehållet i lämnad personuppgifter. Bestämmelsen har behandlats i avsnittet 6.6 i den allmänna motiveringen.

Enligt paragrafen skall kreditupplysningsföretaget, samtidigt som det lämnar en personuppgifter, ge besked om uppgifternas innehåll till den som uppgifterna avser. Underrättelseskyldigheten avser uppgifterna i dess helhet, såväl faktauppgifter som omdömen och råd. Underrättelses skall lämnas kostnadsfritt och utan särskild begäran från den enskildes sida.

I fråga om sättet för fullgörande av underrättelseskyldigheten har inte föreskrivits annat än att meddelande skall lämnas skriftligen. Det mest praktiska torde i allmänhet vara att skicka en kopia av den lämnade personuppgifterna. Den som lämnar uppgifterna är emellertid oförhindrad att i stället göra en särskild utskrift av den information som ingår i uppgifterna. I de fall då en personuppgifter har lämnats muntligen måste uppenbarligen en särskild utskrift göras.

Lika litet som när det gäller registerbesked är kreditupplysaren skyldig att lämna uppgifter om vem som har beställt kreditupplysning. Inte heller är kreditupplysaren skyldig att ge besked om innehållet i lämnade företagsupplysningar. I dessa delar hänvisar jag till vad jag har anfört i avsnittet 6.6.

Som framgår av lagtexten gäller underrättelseskyldigheten enligt förevarande paragraf inte personuppgifter som lämnas genom offentliggörande i tryckt skrift.

12 §

Paragrafen, som motsvarar 16 § i utredningens lagförslag, innehåller bestämmelser om rättelse av fel m. m. Hithörande frågor har behandlats i avsnittet 6.7 i den allmänna motiveringen. Bestämmelserna gäller såväl uppgifter om privatpersoner som uppgifter om juridiska personer, företagare och liknande.

I första stycket föreskrivs att, om anledning förekommer till misstanke att uppgifter i kreditupplysning som lämnats under den senaste tolv månadersperioden eller i register som används i kreditupplysningsverksamhet är oriktig eller missvisande, så åligger det den som driver verksamheten att utan dröjsmål vidta skäliga åtgärder för att utreda förhållandet. Bestämmelsen är tillämplig både då den som avses med en uppgifter själv påstår att uppgiften är oriktig eller missvisande och då anledning till misstanke om oriktighet e. d. uppkommer på annat sätt.

Bestämmelsen gäller endast faktiska uppgifter, inte råd eller omdömen.

Ett påstående från den registrerade om att exempelvis ett omdöme som lämnats om hans betalningsförmåga inte är rättvisande, föranleder således i och för sig inte någon undersökningsskyldighet.

Omfattningen av den utredning som skall göras blir, som jag har framhållit i den allmänna motiveringen, beroende av förhållandena i det särskilda fallet. Om en påstådd felaktighet inte har någon större betydelse för kreditbedömningen och inte heller kan anses kränka integriteten, kan det givetvis inte åläggas kreditupplysningsföretaget att göra någon mer omfattande utredning. Undersökningen måste också bli mindre ingående i de fall då det inte har gjorts gällande att en viss uppgift är oriktig utan endast att den är missvisande.

Frågan om undersökningsskyldighetens omfattning är särskilt betydelsefull när det gäller uppgifter om ekonomiska förhållanden, t. ex. skulder och betalningsförsummelser. Om den registrerade exempelvis gör gällande att en uppgift om att han häftar i skuld är oriktig och att han aldrig har ådragit sig den uppgivna skulden, bör det, om inte påståendet är uppenbart ogrundat, åligga kreditupplysningsföretaget att undersöka saken närmare. I första hand bör uppgiften kontrolleras hos den uppgivne borgenären eller hos den från vilken uppgiften härrör.

Om den registrerade i stället påstår att en uppgift om ett skuldförhållande är missvisande på den grunden att skulden sedermera har betalats, bör kreditupplysningsföretaget normalt kräva att den registrerade företer kvitto. Gör han det, bör hans påstående godtas. Om den registrerade däremot inte visar kvitto, bör kreditupplysningsföretaget i allmänhet kunna lämna påståendet om betalning utan avseende. Endast om särskilda skäl föreligger bör utredning företas.

I kreditupplysningssammanhang saknas i regel anledning att ifrågasätta det materiellt berättigade i en betalningsanmärkning som fastslagits genom domstols eller annan myndighets beslut eller åtgärd. Om gäldenären påstår att ett avgörande är materiellt oriktigt, bör det krävas att han visar att avgörandet har ändrats. Detta kan ha skett efter återvinning, efter fullföljd i högre instans eller på annat sätt. Ett påstående om att ett lagakraftvunnet avgörande är materiellt oriktigt bör inte medföra någon skyldighet för kreditupplysningsföretaget att föranstalta om utredning.

Om den registrerade gör gällande att en uppgift om t. ex. en lagakraftvunnen dom på betalningsskyldighet är missvisande därför att han efter domen har betalat det ifrågavarande beloppet, bör påståendet beaktas endast om den registrerade företer kvitto. I övrigt torde det normalt inte finnas anledning för kreditupplysningsföretaget att utföra någon närmare undersökning.

I paragrafens andra stycke har tagits in bestämmelser om vad som åligger kreditupplysningsföretaget i fall då det vid företagens undersökning visar sig att en uppgift är oriktig eller missvisande. Är det fråga om en uppgift i ett register, innebär bestämmelserna att uppgiften skall rättas, kompletteras eller uteslutas. Om det sålunda visar sig att en registrerad som har gjort sig skyldig till en betalningsförsummelse

sedermera har erlagt det ifrågavarande beloppet, bör registret kompletteras med uppgift om betalningen. Däremot kan det inte åläggas kreditupplysningsföretaget att före den i 8 § angivna femårstidens utgång utesluta uppgiften om betalningsförsummelse ur registret. Även sedan skulden är betald kan nämligen uppgiften vara av intresse för bedömningen av den registrerades betalningsförmåga och betalningsvanor.

Som jag har påpekat i den allmänna motiveringen kan det finnas skäl att utesluta en uppgift även i fall då det inte har kunnat utredas huruvida uppgiften är riktig eller ej.

Enligt andra stycket skall rättelse eller komplettering ske även när den felaktiga eller missvisande uppgiften har förekommit i kreditupplysning som har lämnats under den senaste tolv månadersperioden. Meddelande om rättelse eller komplettering skall i så fall lämnas så snart det kan ske till var och en som under den angivna perioden har fått del av uppgiften.

De nu återgivna bestämmelserna om skyldighet att verkställa utredning och att rätta, komplettera eller utesluta felaktiga eller missvisande uppgifter i register äger tillämpning också på kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom offentliggörande av kreditupplysning i tryckt skrift. Av naturliga skäl kan dock inte regeln beträffande meddelande om rättelse etc. tillämpas i fall då en felaktig eller missvisande upplysning har publicerats i tryckt skrift. För detta fall har en särskild regel tagits in i andra stycket av förevarande paragraf. Regeln gäller dock endast uppgift som har förekommit i periodisk skrift. I fråga om tryckt skrift av annat slag föreslås inte någon bestämmelse om skyldighet att lämna meddelande om rättelse.

Med periodisk skrift förstås enligt 1 kap. 7 § TF tidning, tidskrift eller annan sådan tryckt skrift, som enligt utgivningsplanen är avsedd att under bestämd titel utges med minst fyra på särskilda tider utkommande nummer eller häften årligen, samt därtill hörande löpsedlar och bilagor. Har felaktig eller missvisande uppgift tagits in i sådan skrift under den senaste tolv månadersperioden, åligger det den som har publicerat uppgiften att så snart det kan ske föra in rättelse eller komplettering i ett följande nummer av skriften.

Skyldighet att lämna meddelande om rättelse etc. eller att föra in rättelse i periodisk skrift föreligger givetvis endast om den ifrågavarande uppgiften var oriktig eller missvisande redan vid den tidpunkt då den lämnades ut eller publicerades. Om t. ex. ett äktenskapsförord upphävts eller en fastighets in-teckningsbelastning minskat efter det att uppgift om äktenskapsförordet eller in-teckningsförhållandena lämnades i en kreditupplysning, behöver rättelse eller komplettering göras endast i kreditupplysningsföretagets eget register. Detsamma gäller om en skuld, varom uppgift lämnats i en kreditupplysning, sedermera har betalats.

Som ett allmänt undantag från skyldigheten att vidta rättelse e. d. och att lämna meddelande eller publicera uppgift om rättelsen föreskrivs i andra stycket av förevarande paragraf att det inte föreligger sådan skyldighet, om den felaktiga eller missvisande uppgiften saknat betydelse, typiskt sett, för bedömningen av vederbörandes vederhäftighet i ekono-

miskt hänseende. Är det fråga om en identifieringsuppgift e. d. föreligger således inte någon rättelse- eller underrättelseskyldighet. Som jag har framhållit i den allmänna motiveringen kan det dock i många fall finnas skäl för kreditupplysningsföretaget att rätta även identifieringsuppgifter, trots att det inte har föreskrivits i lagen.

Har kreditupplysningsföretaget tagit upp frågan om rättelse, komplettering eller uteslutning efter framställning från den som uppgiften avser, skall denne kostnadsfritt underrättas om huruvida sådan åtgärd vidtagits. En bestämmelse härom har tagits in i paragrafens tredje stycke. Någon föreskrift om hur uppgiftsskyldigheten skall fullgöras föreslås inte. Det får ankomma på den som bedriver verksamheten att själv avgöra detta. Som regel torde det vara lämpligt att underrättelse tillställs den registrerade skriftligen.

Jag vill slutligen erinra om att de i denna paragraf upptagna reglerna om rättelse m. m. i vissa avseenden går längre än motsvarande bestämmelser i datalagen. Som jag har anfört i den allmänna motiveringen bör de därför tillämpas i sin helhet även såvitt angår kreditupplysningsregister som förs med hjälp av datateknik.

13 §

I paragrafens första stycke, som motsvarar 7 § i utredningens lagförslag, föreskrivs att register som används i kreditupplysningsverksamhet får överlåtas eller upplåtas till annan endast efter medgivande av datainspektionen. I andra stycket, som saknar motsvarighet i utredningens förslag, har tagits in en bestämmelse om skyldighet för den som upphör att bedriva kreditupplysningsverksamhet att anmäla detta till datainspektionen. Vidare sägs att inspektionen i sådant fall skall föreskriva hur det skall förfaras med register som använts i verksamheten. Bestämmelserna i denna paragraf har behandlats i avsnittet 6.5.2 i den allmänna motiveringen.

Bestämmelsen i första stycket avser såväl frivillig överlåtelse genom köp, byte eller gåva m. m. som tvångsöverlåtelse, t. ex. exekutiv försäljning. Den gäller också upplåtelse med nyttjanderätt, pantträtt e. d.

Det bör erinras om att den som förvärvar ett kreditupplysningsregister får använda detta i yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet endast om han erhållit tillstånd enligt 3 §, såvida inte verksamheten bedrivs genom tryckt skrift. I regel torde också medgivande till överlåtelse eller upplåtelse av register böra begränsas till fall då registret är avsett att användas av någon som har fått tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet. Om det finns betryggande garantier för att integritetskränkningar inte skall uppstå, bör dock register undantagsvis kunna överlåtas eller upplåtas till annan. Datainspektionen kan härvid ställa upp villkor för sitt medgivande, t. ex. att vissa uppgifter gallras ut ur registret.

Bestämmelsen om anmälningsplikt anknyter till motsvarande föreskrift i 12 § datalagen. I första hand åsyftas det fallet att någon helt upphör att bedriva kreditupplysningsverksamhet. Anmälningsplikt föreligger emeller-

tid också om någon som bedriver sådan verksamhet här i landet avser att flytta över verksamheten till utlandet. Om kreditupplysningsverksamhet upphör till följd av att den som bedrivit verksamheten avlidit, åligger anmälningsplikten dödsboet.

Med stöd av bestämmelsen i andra stycket andra punkten kan datainspektionen föreskriva t. ex. att ett register skall förstöras eller att vissa uppgifter skall gallras ut. Som jag har påpekat i avsnittet 6.5.2 är bestämmelsen tillämplig bl. a. när någon vill flytta en kreditupplysningsverksamhet till utlandet. Bestämmelsen kan också bli tillämplig i det fallet att någon som bedrivit kreditupplysningsverksamhet har avlidit. Om arvingarna inte vill fortsätta verksamheten eller inte får tillstånd, skall datainspektionen föreskriva hur det skall förfaras med register som använts i verksamheten.

14 §

Paragrafen, som i sak överensstämmer med 12 § tredje stycket i utredningens lagförslag, innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt för den som är eller varit verksam i kreditupplysningsverksamhet. Bestämmelsen motsvarar, såvitt angår uppgift om enskilda personliga förhållanden, 13 § första stycket datalagen.

Självfallet kan förbudet att röja uppgift om enskilda personliga förhållanden inte sträcka sig längre än de inskränkningar som gäller i fråga om rätten att lämna ut kreditupplysning. Detta får anses ligga i uttrycket att uppgift inte får yppas obehörigen. Regeln innebär således att den som omfattas av tystnadsplikten inte får yppa vad han har erfarit om enskilda personliga förhållanden i vidare mån än vad som är tillåtet enligt 6–9 §§.

Förbudet att yppa yrkes- eller affärshemlighet åsyftar i första hand uppgifter om juridiska personer, företagare och liknande. Förbudet är emellertid tillämpligt också på uppgifter om privatpersoner.

15 och 16 §§

Paragraferna, som delvis motsvarar 17–19 §§ i utredningens lagförslag, innehåller regler om datainspektionens tillsynsverksamhet. Liknande bestämmelser finns i 15–17 §§ datalagen.

I prop. 1973:33 har framhållits att en viktig uppgift för datainspektionen blir att ta emot förfrågningar och klagomål från allmänheten. Givetvis gäller detta inte bara datainspektionens befattning med dataregistrering. Även på kreditupplysningsområdet bör datainspektionen tjänstgöra som en klagomur dit allmänheten kan vända sig med klagomål och förfrågningar. Sådana påstötningar från en enskilda sida torde ofta utgöra anledning för datainspektionen att företa inspektion e. d. hos ett kreditupplysningsföretag. Datainspektionen bör emellertid också självständigt företa regelbundna inspektioner hos dem som sysslar med kreditupplysningsverksamhet.

När det gäller tillvaratagandet av allmänhetens intresse är även JO:s verksamhet av betydelse. Sålunda bör JO givetvis, liksom när det gäller andra myndigheter, utöva en allmän tillsyn över datainspektionens verksamhet.

Frågan om besvär över datainspektionens beslut ämnar jag behandla i kommentaren till 23 §.

17 §

Paragrafen, som delvis motsvarar 6 § och 18 § tredje stycket i utredningens lagförslag, innehåller bestämmelser om rätt för datainspektionen att meddela nya eller ändrade föreskrifter och att återkalla meddelat tillstånd. Liknande regler finns i 18 § datalagen.

Meddelande av föreskrifter enligt förevarande paragraf torde vara påkallat framför allt när en viss kreditupplysningsverksamhet har lett till otillbörligt integritetsintrång eller när det finns överhängande risk för att sådant intrång skall uppkomma. Det kan då finnas skäl att meddela längre gående föreskrifter än som tidigare har meddelats eller att meddela helt ny föreskrift. I fråga om innehållet i föreskrifterna hänvisar jag till vad jag har anfört i specialmotiveringen till 4 §.

Av paragrafens inledning framgår att det endast är den som fått tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet som kan drabbas av föreskrifter enligt paragrafen. Detta innebär att föreskrifter inte kan meddelas i fråga om kreditupplysningsverksamhet som bedrivs genom offentliggörande i tryckt skrift, eftersom det enligt 3 § andra stycket inte krävs tillstånd till sådan verksamhet.

Rätten för datainspektionen att återkalla meddelat tillstånd har jag redan behandlat i avsnittet 6.2.2. Jag vill upprepa att återkallelse givetvis bör få tillgripas endast vid mer väsentliga försummelser och först sedan andra möjligheter att åstadkomma rättelse har prövats utan resultat.

18 §

Paragrafen innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt för den som hos datainspektionen har tagit befattning med tillstånds- eller tillsynsärende. Bestämmelsen, som saknar motsvarighet i utredningens lagförslag, överensstämmer med 19 § datalagen.

19 §

I paragrafen har tagits upp en rad straffbestämmelser. Bestämmelserna motsvarar delvis 21 § i utredningens lagförslag.

20 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i utredningens lagförslag, innehåller en bestämmelse om förverkande. En liknande bestämmelse finns i 22 § datalagen.

21 §

Paragrafen, som motsvarar 22 och 23 §§ i utredningens lagförslag, innehåller regler om skadestånd. Reglerna har behandlats i avsnittet 6.9 i den allmänna motiveringen.

I enlighet med vad som har föreslagits i den allmänna motiveringen är den som driver kreditupplysningsverksamhet skyldig att ersätta dels sådan skada som har uppkommit genom otillbörligt integritetsintrång, dels skada till följd av oriktig uppgift. I båda fallen föreligger skadeståndsskyldighet även om det inte kan visas att skadan har förorsakats uppsåtligen eller av vårdslöshet. Den som driver kreditupplysningsverksamhet har dock möjlighet att exculpera sig, dvs. han går fri från skadeståndsskyldighet, om han kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet har iakttagits.

Rätten till skadestånd på grund av oriktig uppgift gäller både fysiska och juridiska personer. Däremot följer det av innebörden av begreppet personlig integritet att det endast är fysiska personer som har rätt till ersättning på grund av integritetsintrång. Skadeståndsrätten gäller emellertid såväl privatpersoner som näringsidkare och därmed likställda.

När det i övrigt gäller skadestånd på grund av integritetsintrång bör, som jag har anfört i den allmänna motiveringen, den som driver kreditupplysningsverksamhet normalt vara ersättningsskyldig endast om det har skett en överträdelse av någon av de särskilda bestämmelser i lagen som har ställts upp till skydd för den personliga integriteten. Hit hör bestämmelserna i 6–9 §§. I övrigt bör skadeståndsskyldighet på grund av integritetsintrång föreligga endast i rena undantagsfall.

Som framgår av paragrafen utgår ersättning i båda de angivna skadeståndsfällen även för s. k. ideell skada, dvs. lidande och andra omständigheter som inte är av rent ekonomisk betydelse.

När det gäller frågor om tillämpningen av skadeståndslagen och av den särskilda skadeståndsregeln i datalagen hänvisar jag till vad jag har anfört i avsnittet 6.9.

22 §

Paragrafen, som motsvarar 18 § tredje stycket i utredningens lagförslag, innehåller bestämmelser om vitesförläggande.

Vite bör kunna föreläggas såväl fysisk som juridisk person. Höga vitesbelopp kan naturligtvis vara erforderliga i fall då ekonomiska intressen kan antas ligga bakom en vägran att fullgöra en skyldighet.

23 §

Paragrafen, som motsvarar 25 § i utredningens lagförslag, innehåller bestämmelser om besvär över datainspektionens beslut. I likhet med vad som gäller enligt datalagen föreskrivs till en början att besvär skall anföras hos Kungl. Maj:t i statsrådet.

I 25 § datalagen finns en bestämmelse om att JK får föra talan mot datainspektionens beslut för att ta till vara allmänna intressen. Enligt min mening bör JK ha en motsvarande talerätt på kreditupplysningsområdet. En regel härom har tagits in i förevarande paragraf. I övrigt följer av 11 § förvaltningslagen (1971:290) att talan får föras av den som beslutet angår, under förutsättning att beslutet har gått honom emot.

För att JK skall kunna utöva sin talerätt är det erforderligt att han fortlöpande får del av datainspektionens beslut. En bestämmelse härom kan meddelas av Kungl. Maj:t. Som har framhållits i prop. 1973:33 bör det emellertid inte åligga JK att ingående granska alla beslut. Normalt bör en sådan granskning ske endast när det är fråga om en verksamhet som får antas innebära särskilt stora risker för otillbörligt integritetsintrång eller när anmälan har gjorts av enskild.

Utredningen har i sitt lagförslag tagit upp en regel om att tillsynsorganets beslut länder till omedelbar efterrättelse, om inte annat förordnas. Någon motsvarighet till denna bestämmelse finns inte i datalagen. Inte heller i kreditupplysningslagen finns det enligt min mening anledning att föra in en bestämmelse av det angivna innehållet. Departementsförslaget innehåller därför inte någon sådan regel.

Övergångsbestämmelserna

I fråga om första och andra styckena i övergångsbestämmelserna får jag hänvisa till vad jag har anfört i avsnittet 6.11 i den allmänna motivering. Bestämmelsen i tredje stycket har behandlats i avsnittet 6.10.1 och regeln i fjärde stycket i avsnittet 6.2.3.

8 Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga förslaget till kreditupplysningslag.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga
(Utredningens
lagförslag)

Förslag till
Lag om kreditupplysning

Härigenom förordnas som följer.

1 §

Med kreditupplysning avses i denna lag uppgift, omdöme eller råd som yrkesmässigt lämnas till ledning för bedömning av annans kreditvärdighet eller vederhäftighet i övrigt i ekonomiskt hänseende.

Kreditupplysning som bankinstitut lämnar till annat bankinstitut eller till kreditinrättning som står under bankinspektionens tillsyn, omfattas ej av lagen.

Ej heller omfattar lagen kreditupplysning om person eller företag med hemvist i utlandet.

2 §

Kreditupplysning om aktiebolag och andra juridiska personer, företagare samt företag närstående personer kallas i denna lag företagsupplysning.

Med företagare avses den som yrkesmässigt driver rörelse, dock ej den som driver jordbruk, skogsbruk eller fiske utan hjälp av fast anställd arbetskraft.

Med företag närstående person avses den som äger så väsentlig del i företaget eller har sådan ledande ställning inom detta, att uppgifter om hans egna förhållanden behövs för att belysa verksamhetens ställning och lönsamhet.

Kreditupplysning om enskild person i annat fall än som avses i andra och tredje styckena kallas personupplysning.

3 §

Kreditupplysning får lämnas endast av den som fått tillstånd därtill av Konungen.

Tillstånd behövs inte för kreditupplysning som lämnas i tryckt skrift, på vilken tryckfrihetsförordningen är tillämplig. Bestämmelserna i 7–11 §, 12 § tredje stycket, 16–19, 21–23, 25 och 26 § gäller dock för sådan verksamhet.

4 §

Tillstånd att driva kreditupplysningsverksamhet får beviljas endast om det finns ett allmänt behov av verksamheten och den kan antagas bli

driven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt.

Tillstånd får meddelas för en tid av högst fem år och kan därefter förnyas.

5 §

Tillstånd att driva personupplysningsverksamhet får beviljas endast svensk medborgare eller svensk juridisk person. Kan verksamheten befaras komma under väsentligt utländskt inflytande eller ägs den till någon del av utländska intressen, skall ansökan avslås.

6 §

Åsidosätter den som fått tillstånd att driva kreditupplysningsverksamhet bestämmelse i denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen, eller föreligger eljest ej längre förutsättningar för tillståndet, kan detta återkallas.

7 §

Register som användes i kreditupplysningsverksamhet får överlåtas eller på annat sätt överföras till annan endast efter medgivande av den i 17 § angivna nämnden.

8 §

Kreditupplysningsverksamhet skall drivas så att verksamheten ej leder till otillbörligt intrång i personlig integritet genom innehållet i lämnad kreditupplysning eller eljest. Härvid skall särskilt iakttagas vad som föreskrives i 9–13 §.

9 §

Uppgift får ej lämnas om brottslighet, alkoholmissbruk, sjukdomar eller andra personliga förhållanden av särskilt ömtålig natur.

10 §

Personupplysning får ej innehålla uppgift om betalningsförsummelse i annat fall än när försummelsen antingen blivit fastslagen genom verkställbart avgörande av domstol eller myndighet, eller föranlett förrättning för återtagande av avbetalningsgods eller jämförlig myndighetsåtgärd, eller följts av växelprotest, betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord.

Personupplysning får ej heller innehålla uppgift om omständighet, som ligger mer än tre år tillbaka i tiden, räknat från utgången av det år då omständigheten inträffade eller i fråga om skatter då uppgiften blev

allmänt tillgänglig. Beträffande uppgift om konkursbeslut, misslyckad förrättning för utmätning eller för återtagande av avbetalningsgods eller därmed jämförlig uppgift skall dock gälla en längsta tid av fem år.

11 §

Uppgifter som avses i 9 och 10 § eller som eljest ej får lämnas ut enligt denna lag och med stöd därav meddelade föreskrifter, får ej heller insamlas eller lagras i kreditupplysningsverksamhet. Råd eller omdöme får ej grundas på sådana uppgifter.

12 §

Personupplysning får lämnas ut endast om beställaren på grund av ingånget eller ifrågasatt kreditavtal eller på annan godtagbar grund har behov av upplysningen.

Finns anledning antaga att personupplysning kommer att användas för obehörigt ändamål får den ej lämnas ut.

Den som är eller varit verksam inom kreditupplysningsverksamhet får ej obehörigen yppa vad han i verksamheten erfarit om annans förhållanden.

13 §

Enskild person får förbjuda att personupplysning lämnas om honom genom att göra skriftlig anmälan härom till den i 17 § angivna nämnden. Denna underrättar därvid samtliga dem som driver personupplysningsverksamhet om det anmälda förbudet.

Anmält förbud kan hävas i samma ordning som det meddelats, dock tidigast efter två år.

Nämnden har rätt att för särskilt fall medge undantag från gällande förbud, om detta tillkommit i syfte att förhindra bevakning av beviljad kredit eller om eljest synnerliga skäl föreligger att lämna kreditupplysning trots förbudet.

14 §

Innehåller personupplysning uppgift om betalningsförsummelse eller sådant råd eller omdöme som ej är klart tillstyrkande, skall samtidigt med att upplysningen lämnas fullständig uppgift om innehåll och vem som beställt upplysningen kostnadsfritt sändas till den som avses därmed.

I annat fall än som avses i första stycket har var och en rätt att mot skälig avgift få del av kreditupplysning som lämnats om honom under de senaste tre månaderna jämte uppgift om vem som beställt upplysningen.

15 §

Var och en har rätt att mot skälig avgift hos den som driver kreditupplysningsverksamhet få skriftligt besked om innehållet i de uppgifter som finns lagrade om honom och uppgift om vem som erhållit kreditupplysning om honom under det senaste året.

16 §

Påstår någon att uppgift är oriktig eller missvisande, åligger det den som driver kreditupplysningsverksamhet att utreda förhållandet och rätta föreliggande fel.

17 §

Kreditupplysningsverksamhet skall stå under tillsyn av en kreditupplysningsnämnd.

Nämnden består av ordförande och åtta andra ledamöter, varav en är ordförandens ställföreträdare. För övriga ledamöter finns fem ersättare. Ordförande, ledamöter och ersättare utses av Konungen för fyra år i sänder.

18 §

Kreditupplysningsnämnden skall tillse att denna lag och de bestämmelser som meddelats med stöd av lagen efterlevs.

Nämnden skall ingripa mot missförhållanden som genom dess egna iakttagelser eller genom allmänhetens klagomål kommer till nämndens kännedom.

Nämnden får meddela de föreskrifter och förbud som behövs för tillsynens genomförande. Därvid får nämnden förelägga vite.

19 §

Företrädare för nämnden får företaga inspektion hos den som driver kreditupplysningsverksamhet och taga del av samtliga handlingar som rör verksamheten. Den som driver denna är skyldig att lämna nämnden de upplysningar om verksamheten som nämnden begär. Vid tillsynen skall iakttagas att större olägenhet ej vållas än som oundgängligen är nödvändigt.

20 §

Uppgift som avses i 1 § första stycket skall även i annan verksamhet än kreditupplysningsverksamhet hanteras så att oriktig uppgift inte sprides och att otillbörligt intrång i enskilds personliga integritet inte vållas.

Finns skälig anledning antaga att bestämmelsen i första stycket åsidosatts, får kreditupplysningsnämnden göra erforderlig undersökning. Därvid skall iakttagas att större olägenhet ej vållas än som oundgängligen är nödvändigt.

Om förhållandena ger anledning därtill, får nämnden meddela de föreskrifter och förbud som behövs. Därvid får nämnden förelägga vite.

21 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet driver kreditupplysningsverksamhet utan tillstånd enligt denna lag eller bryter mot föreskrifterna i 7 § eller 12 § tredje stycket, dömes till böter eller fängelse i högst ett år, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Allmänt åtal för gärning som avses i 12 § tredje stycket får väckas endast om målsägande anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

22 §

Den som lämnar kreditupplysning är skyldig att ersätta skada som tillfogats enskild person genom otillbörligt intrång i dennes personliga integritet. Ersättningsskyldighet föreligger även om skadan ej uppkommit genom oaktsamhet.

Vid ersättningens bestämmande skall hänsyn tagas även till lidande som åsamkats den enskilde och andra sådana omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse.

23 §

Den som driver kreditupplysningsverksamhet är skyldig att ersätta skada som tillfogats enskild eller juridisk person genom att oriktig uppgift lämnats om denne. Ersättningsskyldighet föreligger dock ej om verksamhetens utövare kan visa att tillbörlig omsorg och varsamhet iakttagits.

Vid bestämmande av ersättning till enskild person skall bestämmelsen i 22 § andra stycket äga motsvarande tillämpning.

24 §

Till bestridande av kostnaderna för kreditupplysningsnämndens verksamhet skall de som fått tillstånd att driva kreditupplysningsverksamhet årligen erlägga bidrag. Närmare bestämmelser om bidragets storlek, fastställande och erläggande meddelas av Konungen.

25 §

Besvär över kreditupplysningsnämndens beslut föres hos Konungen. Nämndens beslut länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas.

26 §

Närmare bestämmelser för tillämpningen av denna lag eller undantag därifrån, som föranledes av särskilda omständigheter, meddelas av Konungen eller av myndighet som Konungen bestämmer.

Denna lag träder i kraft, såvitt angår sådan kreditupplysningsverksamhet som avses i 3 § andra stycket den dag Konungen bestämmer, och i övrigt den 1 juli 1973.

Den som vill driva kreditupplysningsverksamhet efter det lagen trätt i kraft skall inge ansökan därom hos Konungen före ikraftträdandet. Har så skett, får verksamheten drivas utan tillstånd intill dess ansökan slutligt prövats.

Förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen

Härigenom förordnas att i 1 kap. tryckfrihetsförordningen skall införas en ny paragraf, 9 §, av nedan angiven lydelse.

1 kap.

9 §

Utan hinder av denna förordning må i lag meddelas särskilda bestämmelser beträffande yrkesmässig kreditupplysningsverksamhet, bedriven genom tryckt skrift.

Innehållsförteckning

Förslag till kreditupplysningslag	3
1 Inledning	8
2 Nuvarande ordning	9
2.1 Kreditupplysningsföretag	10
2.2 Kreditinformation i tryckt skrift	12
2.3 Bankernas kreditupplysningservice	12
2.4 Kreditupplysningservice i företagarorganisationer	13
3 Utredningen	13
3.1 Huvuddragen i utredningens förslag	13
3.2 Lagens tillämpningsområde	15
3.3 Tillståndstvång	16
3.3.1 Skäl för införande av tillståndstvång m. m.	16
3.3.2 Förutsättningar för tillstånd m. m.	18
3.3.3 Utländskt inflytande över kreditupplysningsföretag	19
3.4 Begränsningar i kreditinformationen	20
3.4.1 Otillbörligt intrång i personlig integritet	20
3.4.2 Personupplysning — företagsupplysning	21
3.4.3 Personliga förhållanden av ömtålig natur	23
3.4.4 Uppgift om betalningsförsummelse	24
3.4.5 Äldre information	26
3.4.6 Insamling och lagring av information	27
3.5 Utlämnande av kreditupplysning	27
3.6 Andra inskränkningar i kreditupplysningsverksamhet	28
3.6.1 Möjlighet för enskild person att förbjuda kreditupplysning	28
3.6.2 Överlåtelse av register	29
3.7 Insyn i kreditupplysningsverksamhet	29
3.8 Rättelse av fel	30
3.9 Tillsynsorgan	31
3.9.1 Tillsynsorganets sammansättning m. m.	31
3.9.2 Tillsynsorganets uppgifter	32
3.9.3 Kostnaderna för tillsynsorganet	32
3.10 Skadestånd	32
3.11 Kreditinformation i tryckt skrift	33
3.12 Ikraftträdande	34
4 Remissyttrandena	34
4.1 Allmänna synpunkter	34
4.2 Lagens tillämpningsområde	37
4.2.1 Kreditupplysningsverksamhet hos bankinstitut o. d.	37
4.2.2 Kreditinformation utanför egentlig kreditupplysningsverksamhet	40

4.3	Tillståndstvång	40
4.3.1	Skäl för införande av tillståndstvång m. m.	40
4.3.2	Förutsättningar för tillstånd m. m.	43
4.3.3	Utländskt inflytande över kreditupplysningsföretag	44
4.4	Begränsningar i kreditinformationen	48
4.4.1	Otillbörligt intrång i personlig integritet	48
4.4.2	Personupplysning – företagsupplysning	49
4.4.3	Personliga förhållanden av ömtålig natur	52
4.4.4	Uppgift om betalningsförsummelse	53
4.4.5	Äldre information	55
4.4.6	Insamling och lagring av information	57
4.5	Utlämnande av kreditupplysning	58
4.6	Andra inskränkningar i kreditupplysningsverksamhet	59
4.6.1	Möjlighet för enskild person att förbjuda kreditupplysning	59
4.6.2	Överlåtelse av register	61
4.7	Insyn i kreditupplysningsverksamhet	61
4.8	Rättelse av fel	66
4.9	Tillsynsorgan	67
4.9.1	Behovet av en särskild kreditupplysningsnämnd m. m.	67
4.9.2	Tillsynsorganets sammansättning	68
4.9.3	Tillsynsorganets uppgifter	69
4.9.4	Kostnaderna för tillsynsorganet	69
4.10	Skadestånd	69
4.10.1	Allmänna synpunkter	69
4.10.2	Skadestånd på grund av integritetsintrång	70
4.10.3	Skadestånd på grund av oriktig uppgift	73
4.11	Kreditinformation i tryckt skrift	73
4.12	Ikraftträdande	73
5	Prop. 1973:123	74
6	Föredraganden	76
6.1	Allmänna synpunkter	76
6.2	Tillståndstvång	80
6.2.1	Skäl för införande av tillståndstvång m. m.	80
6.2.2	Förutsättningar för tillstånd m. m.	82
6.2.3	Utländskt inflytande över kreditupplysningsföretag	84
6.3	Begränsningar i kreditinformationen	88
6.3.1	Otillbörligt intrång i personlig integritet	88
6.3.2	Personliga förhållanden av ömtålig natur	91
6.3.3	Uppgift om betalningsförsummelse	94
6.3.4	Äldre information	98
6.3.5	Insamling och lagring av information	101
6.4	Utlämnande av kreditupplysning	103

6.5	Andra inskränkningar i kreditupplysningsverksamhet	105
6.5.1	Möjlighet för enskild person att förbjuda kreditupplysning	105
6.5.2	Överlåtelse av register m. m.	107
6.6	Insyn i kreditupplysningsverksamhet	108
6.7	Rättelse av fel m. m.	113
6.8	Tillsynsorgan	115
6.8.1	Tillsynsorganets sammansättning m. m.	115
6.8.2	Tillsynsorganets uppgifter	117
6.8.3	Kostnaderna för tillsynsorganet	118
6.9	Skadestånd	119
6.10	Undantag från lagens tillämpningsområde	123
6.10.1	Kreditupplysningsverksamhet hos bankinstitut o. d.	123
6.10.2	Kreditinformation utanför egentlig kreditupplysningsverksamhet	128
6.10.3	Kreditinformation i tryckt skrift	130
6.11	Ikraftträdande m. m.	134
7	Specialmotivering	135
8	Hemställen	157
	Bilaga (utredningens lagförslag)	158